MAGYAR KÖZLÖNY

164. szám

MAGYARORSZÁG HIVATALOS LAPJA
2013. október 4., péntek

Tartalomjegyzék

351/2013. (X. 4.) Korm. rendelet	A halottvizsgálatról és a halottakkal kapcsolatos eljárásról	68287
352/2013. (X. 4.) Korm. rendelet	A ZED-TBM Ingatlanfejlesztő és Üzemeltető Korlátolt Felelősségű Társaság stratégiailag kiemelt jelentőségű gazdálkodó szervezetté minősítéséről szóló 179/2012. (VII. 27.) Korm. rendelet hatályon kívül helyezéséről	68303
353/2013. (X. 4.) Korm. rendelet	A nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet módosításáról	68304
57/2013. (X. 4.) BM rendelet	A helyi önkormányzatok szociális célú tűzifavásárláshoz kapcsolódó kiegészítő támogatásáról	68312
89/2013. (X. 4.) VM rendelet	A Pápai Hús 1913 Kft. élőállat-beszállítói által igénybe vehető csekély összegű (de minimis) támogatásról	68316
24/2013. (X. 4.) AB határozat	A 2006 őszi tömegoszlatásokkal összefüggő elítélések orvoslásáról szóló 2011. évi XVI. törvény alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezések elutasításáról	68319
25/2013. (X. 4.) AB határozat	A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 416. § (1) bekezdésének c) pontjával és 21. § (1) bekezdés e) pontjával kapcsolatos alkotmányos követelményről és alkotmányjogi panasz elutasításáról	68336
26/2013. (X. 4.) AB határozat	A szerencsejáték szervezéséről szóló 1991. évi XXXIV. törvény egyes rendelkezései alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány és alkotmányjogi panaszok elutasításáról	68348
Knk.IV.37.484/2013/2. számú határozat	A Kúria határozata	68371
Knk.IV.37.485/2013/2. számú határozat	A Kúria határozata	68374
Knk.IV.37.504/2013/2. számú határozat	A Kúria határozata	68377
Knk.IV.37.521/2013/2. számú határozat	A Kúria határozata	68379
Knk.IV.37.522/2013/2. számú határozat	A Kúria határozata	68382
Knk.IV.37.500/2013/2. számú határozat	A Kúria határozata	68385
Köf. 5015/2013/6. számú határozat	A Kúria Önkormányzati Tanácsának határozata	68388
Köf. 5017/2013/3. számú határozat	A Kúria Önkormányzati Tanácsának határozata	68391
413/2013. (X. 4.) KE határozat	Bírói felmentésről	68394
414/2013. (X. 4.) KE határozat	Bírói felmentésről	68394
415/2013. (X. 4.) KE határozat	Bírói felmentésről	68394
416/2013. (X. 4.) KE határozat	Bírói felmentésről	68395

A DOKUMENTUM ELEKTRONIKUSAN HITELESÍTETT
A HITELESSÉG ELLENŐRZÉSÉHEZ KATTINTSON IDE
hitelesítő rendszer: NETLOCK PDFSIGNO | www.netlock.hu

Tartalomjegyzék

1698/2013. (X. 4.) Korm. határozat	A Migrációs Stratégia és az azon alapuló, az Európai Unió által a 2014–2020 ciklusban létrehozásra kerülő Menekültügyi és Migrációs Alaphoz kapcsolódó hétéves stratégiáról	68395
1699/2013. (X. 4.) Korm. határozat	A Magyarország Kormánya és az Európai Űrügynökség közötti, az Európai Együttműködő Államok Terve (PECS) programban való részvételről szóló megállapodás meghosszabbításáról szóló megállapodás szövegének végleges megállapítására adott felhatalmazásról	68396
1700/2013. (X. 4.) Korm. határozat	A 2012. évi kötelezettségvállalással nem terhelt előirányzat-maradványok egy részének felhasználásáról, valamint egyes kormányhatározatok módosításáról	68396
1701/2013. (X. 4.) Korm. határozat	A Tisza-tó Nemzeti Programról	68403
1702/2013. (X. 4.) Korm. határozat	Az ÉMOP-3.1.2/C-09-2f-2011-0001 azonosító számú („Dobó tér – Eger patak – Belvárosi térsor funkcióbővítő rehabilitációja" című) kiemelt projekt támogatási összeg növelésének jóváhagyásáról	68404

III. Kormányrendeletek

A Kormány 351/2013. (X. 4.) Korm. rendelete a halottvizsgálatról és a halottakkal kapcsolatos eljárásról

A Kormány az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 247. § (1) bekezdés q) pontjában,
a 7. § (2) bekezdése és az 50. § tekintetében a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 100. § (1) bekezdés c) pontjában,
a 39. § tekintetében az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 247. § (1) bekezdés s) pontjában,
a 49. § (1) bekezdése tekintetében a temetőkről és a temetkezésről szóló 1999. évi XLIII. törvény 41. § (1) bekezdés c) pontjában,
a 49. § (2) bekezdése tekintetében a temetőkről és a temetkezésről szóló 1999. évi XLIII. törvény 41. § (1) bekezdés a) pontjában,
a 49. § (3) bekezdése tekintetében a temetőkről és a temetkezésről szóló 1999. évi XLIII. törvény 41. § (1) bekezdés b) pontjában,
a 49. § (4) bekezdése tekintetében a temetőkről és a temetkezésről szóló 1999. évi XLIII. törvény 41. § (1) bekezdés d) pontjában,
az 51. § (1) és (2) bekezdése tekintetében a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 31. § (1) bekezdés a) pontjában
kapott felhatalmazás alapján, az Alaptörvény 15. cikk (1) bekezdésében meghatározott feladatkörében eljárva a következőket rendeli el:

I. FEJEZET
ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1. Értelmező rendelkezések

1. § E rendelet alkalmazásában:

1. *epikrízis:* az elhunyt egészségügyi dokumentációinak és a kóresetnek a kórtörténet alapján történő írásbeli összefoglalása;
2. *haláleset helye:* a holttest megtalálásának helye; ha a haláleset járművön történt, a holttest járműről történt leemelésének helye;
3. *halál okát megállapító orvos:* az a halottvizsgálatot végző orvos, aki a halál okát megállapítja;
4. *halottszemle:* a haláleset helyén vagy a holttest helyén lefolytatott szemle részeként a holttest külső vizsgálata, a holttesten lévő ruházat, valamint a holttesten és az azon lévő ruházatban található dolgok vizsgálata;
5. *halottvizsgálat:* a halál tényének és idejének megállapítása, a halottszemle, a kórbonctani vizsgálat, a hatósági és igazságügyi boncolás, valamint ezek eredményének megállapítása;
6. *halva született magzat:*
   a) a 24 hétnél hosszabb ideig az anya méhében lévő magzat, ha az anya testétől történt elválasztás után az élet semmilyen jelét nem adja,
   b) az a magzat, amelynek a testtömege az 500 grammot vagy a testhossza a 30 cm-t eléri, ha a magzat kora nem állapítható meg,
   c) ikerszülés esetén a halott magzat, ha legalább az egyik magzat élve született;
7. *helyszíni halottvizsgálatot végző orvos:* a 3. § (1) és (2) bekezdésében meghatározott orvos;
8. *temető:* a temetőkről és a temetkezésről szóló törvény alapján temetőnek minősülő hely.

2. A helyszíni halottvizsgálatra vonatkozó általános szabályok

2. § (1) A halottvizsgálat során eljáró felek a szakmai szabályok betartásával, a hatékonyság és a gazdaságosság elvének megfelelően együttműködnek.

(2) A halál bekövetkezését vagy a magzat halva születését elsőként észlelő személy, illetve az általa értesített általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv vagy egészségügyi szerv köteles a halálesetet a helyszíni halottvizsgálatot végző orvossal haladéktalanul közölni.

(3) A haláleset bekövetkezését követően meg kell állapítani a halál tényét. A halál tényének megállapítására a helyszíni halottvizsgálatot végző orvos, a helyszínre legrövidebb idő alatt hívható orvos, a helyszínre érkezett mentőegység orvosa, valamint mentőtisztje jogosult.

(4) A helyszíni halottvizsgálat során meg kell kezdeni a halál okának megállapítását, nyilatkozni kell annak valószínű idejéről, valamint el kell dönteni, hogy van-e a halál nem természetes jellegére utaló körülmény, amely az ügyben eljáró hatóság mérlegelését követeli meg.

3. § (1) Ha a haláleset

a) egészségügyi intézményben vagy egészségügyi intézménybe (intézményből) betegszállító szolgáltató járművén történő szállítás közben következett be, a helyszíni halottvizsgálatot a beteget ellátó vagy felvételére illetékes, továbbá a beteget elbocsátó fekvőbeteg-osztály vagy járóbeteg-ellátó egység orvosa, vagy az intézet vezetője által e feladattal megbízott orvos, ügyeleti időben az ügyeleti szolgálatot ellátó orvos, vagy a helyszínre érkezett mentőegység orvosa;

b) mentőszolgáltató mentőfeladatot teljesítő járművén következett be, a halál bekövetkezésének tényét a mentőegység orvosa vagy a mentőtiszt állapítja meg, a helyszíni halottvizsgálat további teendőit a mentőorvos, ennek hiányában a haláleset helyéhez legközelebb eső, patológiai osztállyal rendelkező fekvőbeteg-gyógyintézet e feladattal megbízott orvosa;

c) a Magyar Honvédség, katonai nemzetbiztonsági szolgálat, rendvédelmi szerv vagy a Nemzeti Adó- és Vámhivatal fegyveres rendvédelmi feladatokat is ellátó szervezetének felügyelete alá tartozó területen, épületben, zárt alakulaton belül következett be, a helyszíni halottvizsgálatot – a haláleset helyétől függően – a Magyar Honvédség, a katonai nemzetbiztonsági szolgálat, a rendvédelmi szerv vagy a Nemzeti Adó- és Vámhivatal egészségügyi szolgálatának orvosa, ha az nem áll rendelkezésre, a haláleset helye szerint illetékes háziorvos, vagy ezen szolgálat ügyeletes orvosa;

d) közterületen, járművön – ide nem értve az a) és b) pont szerinti esetet – vagy egyéb nyilvános helyen következett be, a helyszíni halottvizsgálatot a haláleset helye vagy a holttest járműről való leemelésének helye szerint illetékes háziorvos, illetve ezen szolgálat ügyeletes orvosa;

e) olyan helyen következett be, ahol üzemorvos, iskolaorvos vagy szociális ellátó intézmény által foglalkoztatott orvos teljesít szolgálatot, akkor a helyszíni halottvizsgálatot az üzemorvos, az iskolaorvos vagy a szociális ellátó intézmény által foglalkoztatott orvos, ha nem elérhető, a haláleset helye szerint illetékes háziorvos vagy ezen szolgálat ügyeletes orvosa;

f) az a)–e) pontban foglaltakhoz képest egyéb helyen következett be, a helyszíni halottvizsgálatot a haláleset helyére vagy a holttest járműről való leemelésének helyére a legrövidebb időn belül hívható háziorvos vagy ezen szolgálat ügyeletes orvosa;

g) halvaszületésnek minősül, a helyszíni halottvizsgálatot a szülést levezető orvos, ennek hiányában az a)–f) pontban megjelölt orvos

végzi.

(2) Ha az ügyben eljáró hatóság az (1) bekezdés a)–g) pontjában meghatározott személy kiérkezése előtt – annak akadályoztatása miatt vagy egyéb, bűnüldözési szempontból kiemelt okból – halottvizsgálati szaktanácsadót alkalmaz, akkor a helyszíni halottvizsgálatot az alkalmazott halottvizsgálati szaktanácsadó végzi el.

(3) A helyszíni halottvizsgálatot végző orvos

a) ha nem természetes halálra utaló körülményt észlel, haladéktalanul értesíti az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervet,

b) az a) pontban foglalt eset kivételével, a törvényi feltételek fennállása esetén kezdeményezi az elhunyt kórbonctani vizsgálatát,

c) megkezdi az elhunyt egészségügyi adatainak az elhunyt ismert vagy ismertté váló kezelőorvosától történő beszerzését,

d) az a) és b) pontban meghatározott esetek kivételével – lehetőség szerint az elhunyt egészségügyi adatainak ismeretében – megállapítja a halál okát és kitölti a halottvizsgálati bizonyítványt, egyéb esetekben megkezdi a halottvizsgálati bizonyítvány kitöltését,

e) megkísérli értesíteni az elhunyt eltemettetésére kötelezettet a halál tényéről,

f) az a) pontban foglalt eset kivételével kezdeményezi a holttest elszállítását,

g) értesíti a haláleset tényéről és az elhunyt ismert adatairól az elhunyt lakóhelye szerint – ismeretlen elhunyt esetén a haláleset helye szerint – illetékes települési önkormányzatot, valamint – az 5. § (1) bekezdésében foglalt feltétel fennállása esetén – a szervkivételre kijelölt egészségügyi intézmény szervkoordinátorát.

(4) Eredménytelennek kell tekinteni az elhunyt egészségügyi adatainak beszerzését, ha azok a halál tényének megállapításától számított legkésőbb 12 órán belül – az (1) bekezdés d) pontjában megjelölt helyen elhunyt esetén legkésőbb 4 órán belül – nem érkeztek meg.

4. § (1) A helyszíni halottvizsgálatot végző orvos az értesítését követő legkésőbb 4 órán belül, a 3. § (1) bekezdés d) pontjában szereplő esetben legkésőbb 2 órán belül a helyszíni halottvizsgálatot megkezdi.

(2) Ha a helyszíni halottvizsgálat alatt az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv nincs jelen, és a vizsgálat zavartalan lefolytatása csak a helyszín biztosítása mellett garantálható, ennek érdekében a helyszíni halottvizsgálatot végző orvos értesíti az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervet.

5. § (1) Ha a halottvizsgálatot végző orvos megállapítása szerint a halott teste orvosi szempontból alkalmas arra, hogy oktatás és kutatás, egyéb gyógyító célú felhasználás, illetve átültetés céljából történő szerv-, szöveteltávolításra kerüljön sor, az orvosnak meg kell győződnie arról, hogy az elhunytnál lévő, személyazonosításra szolgáló iratok között található-e nyilatkozat, amellyel a holttestéből történő szerv-, szöveteltávolítást megtiltotta.

(2) Az (1) bekezdés szerinti tiltakozó nyilatkozat meglétét vagy hiányát a halottvizsgálatot végző orvos feltünteti a halottvizsgálati bizonyítványon.

6. § (1) Ha a helyszíni halottvizsgálatot végző orvos vagy a helyszínre kiérkező általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv nem természetes halálra utaló körülményt észlel, erről köteles értesíteni a hatáskörrel rendelkező szervet.

(2) A helyszíni halottvizsgálatot végző orvos az egészségügyi adatok eredményes beszerzése nélkül csak akkor tehet javaslatot a halottvizsgálat további menetére vagy lezárására, ha a halál természetes vagy nem természetes jellege egyértelműen megállapítható.

II. FEJEZET
A RENDKÍVÜLI HALÁLLAL KAPCSOLATOS HATÓSÁGI ELJÁRÁS

3. Általános rendelkezések

7. § (1) A rendkívüli halállal kapcsolatos hatósági eljárás során a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló törvény (a továbbiakban: Ket.) rendelkezéseit az e fejezetben szabályozott eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) A Kormány a rendkívüli halállal kapcsolatos hatósági eljárás során hatóságként az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervet jelöli ki.

(3) Ha jogszabály eltérően nem rendelkezik, rendkívüli halál esetén az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv halál helye szerint illetékes szerve jár el.

8. § (1) A rendkívüli halállal kapcsolatos hatósági eljárást a halál rendkívüli jellegére utaló körülmény esetén hivatalból kell lefolytatni.

(2) A rendkívüli halállal kapcsolatos eljárás célja a halál okának és körülményeinek megállapítása, ideértve a halál rendkívüliségének vizsgálatát, valamint a bűncselekményre utaló adatok felmerülésének kizárását.

9. § (1) A rendkívüli halállal kapcsolatos hatósági eljárás során – a (2) bekezdésben foglaltak kivételével – ügyfélnek kizárólag a halott eltemettetésére köteles személy minősül.

(2) Ügyfélnek kell elismerni az elhunyt azon közeli hozzátartozóját, aki ezt kéri.

(3) Az eljárás befejeződéséig az ügyfél csak azon iratokat tekintheti meg, amelyek megtekintését a hatóság engedélyezi. Ha az ügyben büntetőeljárás nem indult, akkor a hatóság az előzetes vizsgálatról vagy a boncolásról készült jegyzőkönyvet kizárólag az eljárás befejeződését követően adhatja át az ügyfél részére. Ha az ügyben büntetőeljárás indult, akkor az ügyfél az eljárás befejeződését követően is csak azon iratokat tekintheti meg, amelyek a büntetőeljárás iratainak nem részei.

(4) Az ügyfél csak a hatóság engedélyével vehet részt az eljárási cselekményeken.

(5) Az ügyfél a holttestet a boncolást megelőzően a hatóság engedélyével tekintheti meg. A boncolást követően a holttest megtekintésének lehetőségét az ügyfél kérelmére – lehetőség szerint soron kívül – a hatóság köteles biztosítani. A hatóság engedélyével a holttestet az ügyfélen kívüli más személy is megtekintheti.

(6) A hatóság a (3)–(5) bekezdés szerinti engedélyről a bűnüldözési szempontok mérlegelésével dönt.

10. § (1) Külföldi rendkívüli halála ügyében indult eljárásról haladéktalanul értesíteni kell az illetékes konzuli képviseletet.

(2) Az eljárás megindításáról haladéktalanul tájékoztatni kell az eljáró hatóság illetékessége szerinti ügyészséget, és a hatóság döntéseit az ügyészséggel közölni kell, ha az elhunyt

a) diplomáciai mentességet élvező személy,

b) országgyűlési képviselő, az Országgyűlés által választott vagy a köztársasági elnök által kinevezett tisztségviselő,

c) központi államigazgatási szerv vezetője,

d) a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok személyi állományának a tagja,

e) a Magyar Honvédség tényleges állományú tagja,

f) a d) pontban foglaltak mellett olyan, a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló törvény szerinti szolgálati jogviszonyban álló személy, aki szolgálati helyén vagy szolgálata során halt meg.

4. Előzetes vizsgálat

11. § (1) Ha a rendkívüli halál törvényi feltételeinek fennállása nem egyértelmű, a hatóság előzetes vizsgálatot tart.

(2) Előzetes vizsgálat elrendelése esetén az ügyfél tájékoztatása a hatósági eljárás megindításáról mellőzhető.

(3) Az előzetes vizsgálat során a hatóság szemlét tart, valamint – ha az elhunyt személyazonossága ismert – beszerzi az elhunyt ismert vagy ismertté váló háziorvosától és kezelőorvosától az elhunyt egészségügyi adatait.

(4) Az előzetes vizsgálatot a hatóság értesítésétől számított 24 órán belül kell lezárni.

12. § (1) Ha a szemle során a halál körülményeinek orvosi-kriminalisztikai szemléletű vizsgálata szükséges vagy a hatóság a bejelentővel a halál rendkívülisége vonatkozásában nem ért egyet, a hatóság a szemléhez halottvizsgálati szaktanácsadót vesz igénybe.

(2) Halottvizsgálati szaktanácsadó lehet

a) az igazságügyi szakértői névjegyzékben igazságügyi orvostan szakterületre bejegyzett igazságügyi szakértő,

b) a hatóság alkalmazásában álló, igazságügyi orvostan szakképesítéssel rendelkező olyan személy, aki e szakképesítése tekintetében szerepel az egészségügyi dolgozók működési nyilvántartásában, vagy

c) a halottvizsgálati szaktanácsadói névjegyzékben szereplő személy.

(3) Ha a hatóság a haláleset körülményei alapján azt állapítja meg, hogy az eredményes boncolás érdekében már a szemléhez is szükséges szakértő kirendelése, a halottvizsgálati szaktanácsadó feladatait a szakértő látja el.

(4) A szemlén való jelenlétről vagy az abban való közreműködésből a bűnüldözési szempontok mérlegelése mellett kizárható az az orvos, aki az elhunytat a halálát megelőző időszakban a vélelmezhető, a halálhoz vezető közvetlen halálokkal összefüggésben kezelte.

(5) A halottszemlét lehetőség szerint a haláleset helyén kell elvégezni. Ha a halottszemle haláleset helyén történő lefolytatása vagy teljes lefolytatása nem lehetséges, akkor a halottszemlét a boncolás helyszínén kell lefolytatni vagy folytatni.

13. § (1) A halottvizsgálati szaktanácsadó a szemle során

a) állást foglal a halál módjára, idejére és feltehető okára vonatkozóan,

b) megvizsgálja a holttest állapotát, és megállapítja a halál bekövetkezésének időpontját,

c) dokumentálja a holttesten levő sérüléseket,

d) összeveti a ruházat elváltozásait a testen levő sérülésekkel,

e) segítséget nyújt a holttesten és a környezetében található mindazoknak a nyomoknak és anyagmaradványoknak a felkutatásában, biztosításában és rögzítésében, amelyek a haláleset tisztázásához szükségesek és arra jellemzőek lehetnek,

f) segítséget nyújt a nyomok és anyagmaradványok kiválasztásában és azok biztosításában,

g) vizsgálja, hogy a helyszínen vagy a holttest környezetében talált tárgyak, anyagok az adott sérülés vagy a halál előidézésére alkalmasak lehettek-e,

h) megvizsgálja, hogy a holttest helyzetét változtatták-e, illetve a holttest helyzete és az észlelt helyszín megfelel-e az elkövetési módnak és az elkövetés helyének,
i) ismeretlen holttest esetén a vizsgálatát úgy folytatja le, hogy kiterjedjen mindazon sajátosságok kiemelésére is, amelyek a személyazonosság megállapítására alkalmasak lehetnek,
j) felügyeli a holttest helyszínről való elszállítását,
k) kitölti a halottvizsgálati bizonyítvány megfelelő részét, és
l) indokolt esetben a holttestből vér- és vizeletmintát vesz, valamint azt a hatóságnak átadja.

(2) A halottvizsgálati szaktanácsadó a megállapításairól feljegyzést, a holttestre vonatkozó egészségügyi ténymegállapításairól leletet készít.

(3) A holttest vetkőztetése a hatóság feladata. A holttest vetkőztetését az elhunyt emberi méltóságának tiszteletben tartásával, lehetőség szerint takarva, a nyilvánosság kizárásával kell lefolytatni.

14. § (1) A hatóság az előzetes vizsgálatról jegyzőkönyvet vesz fel.

(2) A jegyzőkönyv a Ket.-ben előírtakon kívül tartalmazza
a) a halottvizsgálati szaktanácsadó feljegyzésének megállapításait,
b) az orvosi vizsgálat leletét, a hullajelenségek és a sérülések részletezését,
c) a halál módját, feltehető időpontját és – ha megállapítható – a halál okát,
d) a soronkívüli hatósági vagy igazságügyi boncolásra vonatkozó javaslatot.

15. § (1) Az előzetes vizsgálat lefolytatását követően
a) bűncselekményre utaló adatok felmerülése esetén a hatóság a rendkívüli halállal kapcsolatos hatósági eljárást megszünteti és értesíti a büntetőeljárás megindítására jogosult szervet,
b) ha az a) pontban szabályozott eseten kívül a rendkívüli halál törvényi feltételei nem állapíthatóak meg, a hatóság a rendkívüli halállal kapcsolatos hatósági eljárást megszünteti, vagy
c) – ha az a) és b) pontban foglaltaknak nincs helye – a hatóság a rendkívüli halállal kapcsolatos hatósági eljárást továbbfolytatja, az eljárás lefolytatásáról az ügyfelet értesíti.

(2) Az (1) bekezdés a) pontja szerinti döntéssel szemben jogorvoslatnak nincs helye, a döntés azonnal végrehajtható.

(3) Az (1) bekezdés b) pontja szerinti döntés azonnal végrehajtható. A végzéssel szemben 5 napon belül lehet fellebbezéssel élni. Eredményes fellebbezés esetén újbóli előzetes vizsgálatnak nincs helye.

(4) Az (1) bekezdés b) pontja alapján a hatóság az egészségügyi adatok eredményes beszerzése nélkül csak akkor szüntetheti meg az eljárást, ha a halál rendkívüli jellege ezen adatok nélkül is egyértelműen és megalapozottan kizárható.

(5) A döntést közölni kell
a) a külpolitikáért felelős miniszterrel is, ha arra utaló adat van, hogy
aa) az elhunytnak külföldi közeli hozzátartozója van és ez a közeli hozzátartozó ismeretlen, vagy
ab) az elhunyt külföldön élt és a külföldi lakcíme ismeretlen.
b) fogvatartott, kényszergyógykezelt, ideiglenesen kényszergyógykezelt halála esetén a büntetést, az intézkedést vagy a kényszerintézkedést foganatosító szervvel és a büntetés-végrehajtás felett törvényességi felügyeletet ellátó ügyésszel is.

16. § Ha a halál rendkívüli jellege egyértelmű, a hatóság előzetes vizsgálat nélkül elrendeli a szemlét. A szemle lefolytatására a 12. §-ban és a 13. §-ban foglaltak az irányadóak azzal, hogy a jegyzőkönyvet a szemléről kell felvenni. A hatóság a hatósági eljárás folyamán beszerzi az elhunyt egészségügyi adatait.

5. Hatósági boncolás

17. § (1) Ha az eljárás célja másképp nem érhető el, a hatóság az elhunyt hatósági boncolását rendeli el, és ennek érdekében szakértőt rendel ki.

(2) Ha a halál oka boncolás nélkül is megállapítható és bűncselekményre utaló adatok nincsenek, az egészségügyi adatok ismeretében a szakértő javasolhatja, hogy a hatóság a boncolástól tekintsen el. Ha a hatóság ennek figyelembevételével a boncolás elvégzésére utasítja, azt a szakértő köteles elvégezni.

(3) Ha a hatóság a boncolástól eltekint, a szakértő vér-, vizelet-, valamint csarnokvízmintát rögzít.

18. § (1) Hatósági boncolást fekvőbeteg-ellátó intézmény patológiai osztályán vagy olyan boncoló-helyiségcsoportban lehet elvégezni, amely megfelel a patológiai szakmai minimumfeltételeknek.

(2) A fekvőbeteg-ellátó intézmény vagy boncoló-helyiségcsoport – kapacitástól függően lehetőség szerint a szakértő munkaidejében – köteles biztosítani, hogy a hatósági boncolás a hatóság által elrendelt határidőben elvégezhető legyen.

(3) A hatósági boncolást az elrendelésétől számított 5 munkanapon belül el kell végezni.

(4) A hatóság különösen indokolt esetben elrendelheti a hatósági boncolás soronkívüli lefolytatását. Soronkívüliség esetén a fekvőbeteg-ellátó intézmény vagy boncoló-helyiségcsoport – az egyéb boncolási feladataira tekintet nélkül – köteles biztosítani, hogy a hatósági boncolás a hatóság által elrendelt időben elvégezhető legyen. A boncolást végző szakértő a boncolást a holttest beszállítását követő 3 órán belül megkezdi.

(5) A hatósági boncolásban nem vehet részt, de azon a hatóság bűnüldözési szempontok mérlegelése mellett megadott engedélyével jelen lehet az elhunyt kezelőorvosa. A szakértői véleményalkotásnál nem lehet jelen az elhunyt kezelőorvosa.

(6) Hatósági boncoláson, vizsgálaton oktatási célból – a hatóság a bűnüldözési szempontok mérlegelése alapján meghozott engedélye alapján – orvos, orvostanhallgató, más egészségügyi szakképzésben vagy egyéb képzésben részesülő személy is jelen lehet, ha a vizsgálaton való részvétel a tananyag részét képezi.

19. § (1) A hatóság a halottszemle során készült fényképeket, az elhunyt egészségügyi adatait és a szakértői tevékenységhez szükséges egyéb adatokat a szakértő részére a kirendeléssel egyidejűleg, de legkésőbb a kirendeléstől számított 3 napon belül átadja.

(2) A szakértő a vizsgálatok elrendelése nélkül – az esetlegesen későbbiekben szükségessé váló vizsgálatok érdekében – vér-, vizelet-, csarnokvíz- és szövettani mintát vesz.

(3) Ha a boncolás vagy az eljárás egyéb adatai ezt indokolják, a szakértő a holttestből – külön, erre irányuló kirendelés nélkül is – köteles egyéb mintát is venni és tárolni az esetleg utóbb szükségessé váló vizsgálatok céljára.

(4) A szakértő a mintákat a kirendelésben meghatározott időpontig, ennek hiányában a levételüktől számított egy évig, az állagromlásukat minimálisra csökkentő módon köteles megőrizni. Ha jogszabály eltérően nem rendelkezik, a kirendelésben meghatározott idő legfeljebb 5 év lehet.

20. § (1) Szövettani vizsgálat céljára mintát kell biztosítani a halálokot jelentő eltérésből, a sérülésekből, valamint az agyból, szívből, tüdőből, májból és veséből. Nem kell mintát biztosítani, ha ezen minták vizsgálata az elhunyt tetemének állapota miatt eredményre nem vezetne.

(2) El kell végezni a hematoxilin-eozin festést. Baleset vagy külső közrehatásra utaló jel esetén kötelező valamely zsírembolizációt igazoló festés elvégzése is.

21. § (1) A boncolás során meg kell állapítani:

a) a halál közvetlen okát és bekövetkezésének valószínű időpontját vagy időintervallumát,

b) azokat a tényeket, amelyek kizárják vagy valószínűsítik a bűncselekmény elkövetését, és

c) a holttesten talált minden sérülésről azt, hogy feltehetően milyen módon, a halál beállta előtt vagy után keletkezett, és azt, hogy a sérülést feltehetően a meghalt személy vagy más ejtette-e.

(2) A holttesten talált sérülés esetén véleményt kell nyilvánítani arról, hogy a

a) halált közvetlenül a sérülés okozta-e,

b) sérülés a meghalt személy szervezetének egyéni sajátosságával összefüggésben keletkezett-e,

c) halált olyan ok idézte-e elő, amely a sérülésből keletkezett, továbbá, hogy a sérülés a halált előidéző ok elmaradása esetén mennyi idő alatt gyógyult volna,

d) halált olyan ok idézte-e elő, amely a sérülés nélkül is abban az időben vagy röviddel utána szintén halált eredményezett volna és a sérülés a halált előidéző ok elmaradása esetén mennyi idő alatt gyógyult volna,

e) halált időben érkező szakszerű segítség elháríthatta volna-e, és

f) sérülés a halált megelőzően, a halál időpontja körül vagy a halál bekövetkezése után keletkezett-e.

(3) Több sérülés esetén külön kell véleményt nyilvánítani az egyes sérülések keletkezéséről, sorrendiségükről, és arról, hogy a sérülések közül melyik vagy melyeknek az összhatása idézte elő a halált, továbbá hogy az egyes sérülések mennyi idő alatt gyógyultak volna.

(4) A boncolás során ellenőrizni kell a holttesten és a ruházaton lévő sérülések közötti összefüggést.

(5) Ha a halál oka egyéb adatok alapján egyértelműen nem állapítható meg, a boncolás során minden esetben véleményt kell nyilvánítani arról, hogy az elhalt szeszes italt, kábítószert vagy kábítószernek nem minősülő kábító hatású anyagot vagy szert fogyasztott-e.

(6) Perinatális halál esetén az újszülött vagy koraszülött rendkívüli halálával kapcsolatban véleményt kell nyilvánítani az újszülött vagy koraszülött érettségéről, életképességéről, halálának okáról, a rajta talált esetleges sérülések eredetéről, valamint a halál bekövetkezésének valószínű időpontjáról.

22. § (1) A halál okának és körülményeinek megállapítása érdekében, a boncolás részeként, a szakértő kezdeményezésére a hatóság döntése szerint szövettani vizsgálatot is kell végezni, ha a halál oka vagy a sérülés keletkezésének ideje nem állapítható meg.

(2) Ha a halál okának és körülményeinek megállapítása érdekében szükséges, a hatóság – a szakértő javaslata alapján – szakértőt rendel ki a következő önálló vizsgálatokra:

a) diatóma vizsgálatra annak megállapítása érdekében, hogy a halált vízbefúlás okozta-e,

b) röntgenfelvétel készítésére testi sérülés esetén,

c) mérgezés, továbbá szeszes ital, kábítószer vagy kábítószernek nem minősülő kábító hatású anyag vagy szer okozta befolyásoltság vizsgálatára, ha a befolyásolt állapotra utaló adat merül fel, vagy

d) egyéb laboratóriumi vizsgálatokra.

(3) Ismeretlen személyazonosságú elhunyt esetén a hatóság döntése szerint

a) daktiloszkópiai,

b) szuperimpozíciós,

c) röntgen,

d) antropológiai,

e) igazságügyi fogorvosi vagy

f) igazságügyi genetikai

vizsgálatot kell elrendelni.

23. § (1) A boncolásról a boncolás tartama alatt folyamatosan jegyzőkönyvet kell vezetni, amely tartalmazza

a) a boncolás helyét és idejét,

b) a boncolást elrendelő hatóság megnevezését,

c) a boncoláson részt vevő személyek nevét, munkahelyét és beosztását,

d) a halottra vonatkozó adatokat,

e) a külvizsgálat eredményét, a holttest, a ruházat és a ruházatban talált tárgyak leírását,

f) a külsérelmi nyomok leírását,

g) az észlelt belső elváltozások, kóros állapotok pontos megjelölését, vagy a belső elváltozások, kóros állapotok hiányát,

h) a további vizsgálat elvégzése érdekében vagy orvosi célokra a holttestből eltávolított részek és egyéb vizsgálati anyagok pontos megjelölését, valamint annak feltüntetését, hogy a holttestrészeket vagy a vizsgálati anyagot hova továbbították.

(2) A boncolás megkezdése előtt fénykép- vagy videofelvételt kell készíteni a holttestről.

24. § Ha a szakértő az eljárása során bűncselekményre utaló adatot észlel, a boncolást azonnal félbeszakítja és értesíti a hatóságot.

6. Hatósági eljárás befejezése

25. § (1) Ha a hatóság az eljárás során bűncselekményre utaló adatot észlel, a rendkívüli halállal kapcsolatos hatósági eljárást megszünteti és értesíti a büntetőeljárás megindítására jogosult szervet.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt eset kivételével, ha a hatósági eljárás során merül fel olyan körülmény, amely alapján a rendkívüli halál törvényi feltételei nem állapíthatóak meg, a hatóság a rendkívüli halállal kapcsolatos hatósági eljárást megszünteti.

(3) Az (1) és a (2) bekezdésben foglalt esetek kivételével a hatóság a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján határozatot hoz, amely a Ket.-ben előírtakon kívül tartalmazza

a) a szakvélemény lényegi megállapításait,

b) a halál okát,

c) annak megállapítását, hogy az eljárás során bűncselekményre utaló adat nem merült fel, és
d) a szakértő által javasolt, de a hatóság által el nem rendelt vizsgálatokat, valamint az elrendelés elutasításának indokát.

(4) Az (1) bekezdés szerinti döntéssel szemben jogorvoslatnak nincs helye, a döntés azonnal végrehajtható.

(5) A (2) és a (3) bekezdés szerinti döntés azonnal végrehajtható. A döntéssel szemben 5 napon belül lehet fellebbezéssel élni, a fellebbezésnek a döntés végrehajtására nincs halasztó hatálya.

(6) A döntést a 15. § (5) bekezdésében meghatározottakkal is közölni kell.

26. § (1) Ha a rendkívüli halállal kapcsolatos eljárást a hatóság a 15. § (1) bekezdés b) pontja alapján szüntette meg és halottvizsgálati szaktanácsadót alkalmazott, akkor a halottvizsgálati szaktanácsadó, halottvizsgálati szaktanácsadó hiányában a helyszíni halottvizsgálatot végző orvos
a) a törvényi feltételek fennállása esetén kezdeményezi az elhunyt kórbonctani vizsgálatát,
b) kórbonctani vizsgálat elmaradása esetén – lehetőség szerint az elhunyt egészségügyi adatainak ismeretében – megállapítja a halál okát és kitölti a halottvizsgálati bizonyítványt, és
c) kezdeményezi a holttest elszállítását.

(2) Ha a rendkívüli halállal kapcsolatos hatósági eljárást a hatóság a 25. § (2) bekezdése alapján vagy a 25. § (3) bekezdése alapján boncolás nélkül zárta le, akkor a szakértő az (1) bekezdés a) és b) pontjában foglaltak szerint jár el.

(3) A szakértő a kórbonctani vizsgálatot maga is elvégezheti, ha külön jogszabály alapján arra jogosult, és erre a tevékenységére működési engedéllyel rendelkezik, valamint az Országos Egészségbiztosítási Pénztárral szerződésben áll.

III. FEJEZET
HALOTTVIZSGÁLAT A BÜNTETŐELJÁRÁSBAN

7. Igazságügyi boncolás

27. § (1) Soronkívüliség kivételével az igazságügyi boncolást az elrendelésétől számított 3 napon belül kell elvégezni.

(2) Az igazságügyi boncolás során a 18. § (1), (2) és (4) bekezdését, a 19. §-t, a 20. §-t, a 21. § (1) bekezdés a) és c) pontját, a 21. § (2)–(6) bekezdését, a 22. §-t, valamint a 23. §-t alkalmazni kell.

IV. FEJEZET
KÓRBONCTANI VIZSGÁLAT

8. Kórbonctani vizsgálat kezdeményezése

28. § (1) Kórbonctani vizsgálat kezdeményezésére
a) a helyszíni halottvizsgálatot végző orvos,
b) az elhunyt kezelőorvosa,
c) az ügyben eljáró halottvizsgálati szaktanácsadó, vagy
d) a büntetőeljárásban vagy a rendkívüli halállal kapcsolatos hatósági eljárásban kirendelt szakértő
tehet javaslatot.

(2) Az (1) bekezdés c) vagy d) pontja szerinti eljáró személy akkor tehet a kórbonctani vizsgálat kezdeményezésére vonatkozó javaslatot, ha igazságügyi vagy hatósági boncolásra nem került sor. A kórbonctani vizsgálat lefolytatására irányuló indokolt javaslathoz mellékelni kell a halálok megállapításához rendelkezésre álló orvosi dokumentációt.

(3) Ha a kórbonctani vizsgálatra a kezelőorvos tesz javaslatot, valamennyi korábbi orvosi dokumentáció összegyűjtése és értékelése alapján összefoglalja a teljes kórtörténetet, melyben feltünteti
a) a korábbi gyógykezelés alapjául szolgáló betegségeket,
b) a rendelkezésre álló adatokból következtethető vagy megállapítható betegségeket,
c) a halál közvetlen okára és az arra vezető, azt előidéző okra vonatkozó véleményét,
d) a halál alapjául szolgáló betegségre, valamint az egyéb betegségre vonatkozó feltételezett véleményét,
e) bejelentendő fertőző betegség gyanúját vagy tényét.

(4) A (3) bekezdésben foglaltak esetén a kezelőorvos a (3) bekezdés szerinti epikrízist legkésőbb a halál bekövetkezését követő első munkanapon a kórbonctani vizsgálatra illetékes intézmény részére megküldi.

(5) Kórházon kívül elhunyt személy esetén, ha a helyszíni halottvizsgálatot nem a kezelőorvos végzi, a helyszíni halottvizsgálatot végző orvos a lehető legtöbb információt köteles megadni a kórboncolás kérésének indoklásául. A helyszíni halottvizsgálatot végző orvosnak a rendelkezésre álló korábbi dokumentációt áttekintve a (3) bekezdés szerinti epikrízisben kell összefoglalnia a kórtörténetet, valamint nyilatkoznia kell, hogy nem természetes halálra utaló jel nem merült fel, továbbá fel kell tüntetnie a haláleset körülményeit. Ha a halálesetnél hatósági eljárás keretében az ügyben eljáró hatóság eljárási cselekményt végzett, és annak adata megismerhető, ennek jegyzőkönyvi másolatát a hatóság a helyszíni halottvizsgálatot végző orvosnak – a betegdokumentációhoz történő csatolás céljából – átadja.

(6) Az (5) bekezdésben foglaltak esetén a kórbonctani vizsgálatra illetékes intézmény az elhunyt kezelőorvosát a kórbonctani vizsgálat szükségességére vonatkozó véleményét illetően megkeresheti. A megkeresésre a kezelőorvos a (3) bekezdés szerinti epikrízisben a megkereséstől számított első munkanapon belül véleményt ad.

29. § A kórboncolást – a 26. § (3) bekezdésében megjelölt eset kivételével – a haláleset helye szerint illetékes, patológiai osztállyal rendelkező fekvőbeteg-gyógyintézetben az intézménnyel foglalkoztatási jogviszonyban álló patológus végzi. A 26. § (3) bekezdése szerinti halottvizsgálatot végző orvos a kórbonctani vizsgálatot az e fejezetben foglaltak szerint köteles elvégezni.

9. Kórbonctani vizsgálat félbeszakítása

30. § (1) Ha a kórbonctani vizsgálat megkezdése előtt vagy a holttest kórbonctani vizsgálata során nem természetes halálra utaló jel merül fel, a kórbonctani vizsgálatot végző patológus köteles az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervet haladéktalanul értesíteni. Ebben az esetben a kórbonctani vizsgálatot nem lehet megkezdeni vagy a már megkezdett kórbonctani vizsgálatot azonnal félbe kell szakítani.

(2) A kórbonctani vizsgálatot végző patológus gondoskodik arról, hogy az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv intézkedéséig a holttesten változtatás ne történjen, és az további vizsgálatra alkalmas maradjon, továbbá az addig elvégzett vizsgálatokról részletes jegyzőkönyvet készít, és azt a rendelkezésre álló egészségügyi dokumentáció másolatával, valamint a vizsgálat során vett mintákkal és készített metszetekkel együtt az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervnek átadja.

(3) Ha a rendkívüli halállal kapcsolatos hatósági eljárás során eljáró hatóság vagy a hatáskörrel rendelkező nyomozó hatóság azt állapítja meg, hogy a halál természetes, ezt a tényt a halottvizsgálati bizonyítványon rögzíti. Az ügyben eljáró hatóság ezen döntése a vizsgálatot végző orvost köti. A kórbonctani vizsgálatot a vizsgálatot végző patológus fejezi be.

10. Kórbonctani vizsgálat lefolytatása

31. § (1) A kórbonctani vizsgálatot legkésőbb a halál bekövetkezése tényének megállapításától, a 28. § (5) bekezdésében foglalt esetben a 28. § (6) bekezdése szerinti epikrízis beérkezésétől számított három munkanapon belül kell elvégezni.

(2) A boncolás időpontjáról a kórbonctani vizsgálatot kérő orvost, műtét (szülés) esetén a műtétet végző (szülést levezető) orvost értesíteni kell. Fekvőbeteg-ellátó osztály betegeként elhunyt boncolása esetén a kezelőorvosnak, a műtétet végző (szülést levezető) orvosnak vagy az osztályvezető által megbízott másik orvosnak a vizsgálatnál jelen kell lennie.

(3) A kórbonctani vizsgálatról – az erre vonatkozó szakmai-módszertani irányelvek szerint – jegyzőkönyvet kell készíteni, amely tartalmazza

a) a kórbonctani vizsgálat helyét és időpontját,
b) a kórbonctani vizsgálaton résztvevő személyek nevét, munkahelyét és beosztását,
c) a klinikai diagnózisokat,
d) a külvizsgálatot, a szervek részletes leírását,
e) a megállapított kórbonctani diagnózisokat,
f) a kiállított halottvizsgálati bizonyítványon szereplő betegségeket,
g) a szövettani vagy egyéb laborvizsgálat részére eltett minták felsorolását,
h) pacemaker, protézis vagy egyéb beültetett eszköz eltávolítása esetén ennek tényét,
i) transzplantáció céljából történt post mortem szerveltávolítás esetén ennek tényét, és
j) oktatási célú beavatkozás esetén ennek tényét.

(4) A jegyzőkönyvet a szövettani vizsgálat elvégzése után, annak eredménye ismeretében epikrízissel kell lezárni, melyben ki kell térni
   a) a kórlefolyás megállapítható menetére,
   b) a halál közvetlen okára és az arra vezető okra,
   c) a halál alapjául szolgáló betegségre,
   d) az egyéb lényeges (kísérő) betegségekre, és
   e) a kezelőorvos által megjelölt és a kórbonctani vizsgálat során megállapított haláloki diagnózisok összehasonlítására, eltérés esetén azok lehetséges okaira.

(5) A holttestből történő szerv-, szövetkivétel tényét és annak célját a jegyzőkönyvben rögzíteni kell.

(6) Fertőző betegség gyanúja esetén etiológiai diagnózisra kell törekedni.

(7) Ha a kórbonctani vizsgálat olyan betegséget állapít meg, amelyre a fertőző betegségek jelentésének rendjéről szóló rendelet jelentési kötelezettséget ír elő, a jelentést annak előírásai szerint meg kell tenni.

(8) A jegyzőkönyv egy példányát a kórbonctani vizsgálatot elvégző intézmény az elhunyt kórbonctani vizsgálatára javaslatot tevőnek megküldi.

32. § (1) A kórbonctani vizsgálaton oktatási célból – az intézményvezető engedélyével – orvos, orvostanhallgató, más egészségügyi szakképzésben vagy egyéb képzésben részesülő személy is jelen lehet, ha a vizsgálaton való részvétel a tananyag részét képezi.

(2) A kórbonctani vizsgálat befejezését követően haladéktalanul ki kell állítani a halottvizsgálati bizonyítványt.

33. § A kórbonctani vizsgálatot – ha a boncolással elérendő cél így is teljesíthető – a halálát közvetlenül megelőzően fertőző betegségben nem szenvedő személy ilyen tartalmú írásbeli rendelkezése esetén, a vizsgálatok költségeinek egészségügyi intézmény felé történő megfizetése esetén képalkotó eljárásokkal, valamint aspirációval nyert mikroszkópos sejtvizsgálattal is el lehet végezni.

V. FEJEZET
A HALÁLOZÁSSAL KAPCSOLATOS EGYÉB RENDELKEZÉSEK

11. Perinatális halálozásokra vonatkozó eltérő rendelkezések

34. § A fogantatástól eltelt időtartamtól függetlenül élveszülött az a gyermek, aki az anya testétől történt elválasztása után az életnek bármilyen jelét adta.

35. § (1) Halva született magzat esetén a halottvizsgálatot végző orvos – egészségügyi intézményben vagy oda történő szállítás közben bekövetkezett halva születés esetén a szülészet-nőgyógyászati osztály vezetője – a családok támogatásáról szóló törvény alapján járó anyasági támogatásra való jogosultság igazolása céljából kiállítja a 3. mellékletben meghatározott adattartalmú „Igazolás késői magzati halálozásról” megnevezésű nyomtatványt.

(2) A halva született magzat eltemettetéséről az egészségügyi intézmény intézkedik, kivéve, ha arról – kérelme alapján – más személy kíván gondoskodni.

12. Holttest szállítása, átmeneti tárolása és az ehhez kapcsolódó költségek viselése

36. § (1) Ha a halál a helyszíni halottvizsgálat alapján egyértelműen természetes módon következett be és kórbonctani vizsgálat lefolytatása nem indokolt, a helyszíni halottvizsgálatot végző orvos a halál tényének megállapításától számított legkésőbb 12 órán belül – a 3. § (1) bekezdés d) pontjában megjelölt helyen elhunyt esetén soron kívül, legkésőbb 4 órán belül – intézkedik a holttest elszállíttatásáról. A halottszállítás díját – ha kormányrendelet ettől eltérően nem rendelkezik – az elhunyt eltemettetésére köteles személy viseli.

(2) Ha a halál a helyszíni halottvizsgálat alapján természetes módon következett be, a kórbonctani vizsgálat feltételei fennállnak, a helyszíni halottvizsgálatot végző orvos a halál tényének megállapításától számított legkésőbb 12 órán belül – a 3. § (1) bekezdés d) pontjában megjelölt helyen elhunyt esetén soron kívül, legkésőbb 4 órán belül – intézkedik a holttestnek a kórbonctani vizsgálat helyére történő szállításáról.

(3) Az orvostudományi egyetem részére anatómiai oktatás céljára átadott holttest elszállításáról – ide értve a szállítási, tárolási és hűtési költség viselését is – az orvostudományi egyetem gondoskodik.

37. § (1) Ha kormányrendelet ettől eltérően nem rendelkezik, kórházon kívül elhunyt személy holttestének temetőbe, temetkezési emlékhelynek minősülő helyre, hamvasztó üzembe, valamint a temetkezési szolgáltató telephelyére történő szállításához – ha erre vonatkozóan az elhunyt eltemettetésére kötelezett az elhunyt elszállításáig nyilatkozott – az eltemettető által megnevezett temetkezési szolgáltatót kell igénybe venni.

(2) Ha az eltemettetésre kötelezett személy az elhunyt elszállításáig nem érhető el, a (3) bekezdésben megjelölt kivétellel a halottvizsgálatot végző orvos az elhunyt elszállításának tényéről, az igénybe vett temetkezési szolgáltató megnevezéséről, címéről és a holttest tárolásának helyéről az eltemettetésre kötelezettet értesíti.

(3) Nem természetes halál esetén az eljáró hatóság intézkedik a holttestnek a haláleset helyéről a boncolás, vagy – ha a halottszemle nem a haláleset helyén történik vagy folytatódik – a halottszemle helyére történő szállításáról.

(4) Nem természetes halál esetén az eltemettetésre kötelezettet az elhunyt elszállításának tényéről, az igénybe vett temetkezési szolgáltató megnevezéséről, címéről és a holttest tárolásának helyéről az eljáró hatóság értesíti.

(5) A holttestet a kórbonctani vizsgálat, a hatósági vagy az igazságügyi boncolás helyszínére – a (6) bekezdésben megjelölt kivétellel – a halottszállító járműbe történő beemelését követő legkésőbb 4 órán belül be kell szállítani.

(6) Az ügyben eljáró hatóság felhívására, boncolás céljából a halottszállító a holttestet a halottszállító járműbe történő beemelését követően a lehető legrövidebb úton, de legkésőbb 2 óra alatt köteles a hatósági vagy igazságügyi boncolás helyszínére szállítani.

38. § (1) Ha kormányrendelet ettől eltérően nem rendelkezik, a holttest tárolásának és hűtésének költségeit az eltemetéshez szükséges halottvizsgálati bizonyítványnak – vagy ha az ügyben eljáró hatóság által kiállított temetési engedély ekkor még nem áll rendelkezésre, a temetési engedélynek – a kiállítását követő első munkanapig, vagy a temetési engedélyben a temetés legközelebbi időpontjaként megjelölt napig természetes halál esetén a kórbonctani vizsgálatot végző intézmény, nem természetes halál esetén az ügyben eljáró hatóság viseli.

(2) Ha kormányrendelet ettől eltérően nem rendelkezik, a holttest orvosi rendelvényre történő kórbonctani vizsgálat céljából végzett szállításának költségeit az Országos Egészségbiztosítási Pénztár, hatósági vagy igazságügyi boncolás céljából történő szállításának költségeit az ügyben eljáró hatóság viseli.

(3) Ha kormányrendelet ettől eltérően nem rendelkezik, a boncolás helyéről a holttest temetőbe, temetkezési emlékhelynek minősülő helyre, hamvasztó üzembe, valamint a temetkezési szolgáltató telephelyére történő szállításának, továbbá – az (1) bekezdésben foglalt időpontot követően – tárolásának és hűtésének költségeit az eltemettetésre kötelezett viseli.

39. § (1) Nem természetes halál esetén a haláleset helyétől a hatósági vagy igazságügyi boncolás helyszínéig történő halottszállításért közigazgatási határon belül elhunytanként legfeljebb 8400 forint, közigazgatási határon túl elhunytanként legfeljebb 12 600 forint szállítási díj illeti meg a halottszállítást végző szolgáltatót.

(2) Ha kormányrendelet ettől eltérően nem rendelkezik, a hatósági vagy az igazságügyi boncolás helyszínétől a temetőig, temetkezési emlékhelynek minősülő helyig, hamvasztó üzemig, valamint a temetkezési szolgáltató telephelyéig történő halottszállítás során az (1) bekezdésben megjelölt útvonallal megegyező távolságig halottszállításért közigazgatási határon belül elhunytanként legfeljebb 8400 forint, közigazgatási határon túl elhunytanként legfeljebb 12 600 forint szállítási díj illeti meg a halottszállítást végző szolgáltatót.

(3) Az (1) bekezdésben meghatározott távolságot az (1) bekezdés szerinti halottszállítást végző szolgáltató igazolja.

(4) E rendelet alkalmazásában a halottszállításért felszámítható szállítási díj tartalmazza a szállítójármű telephelyről történő kiállásának, telephelyre történő visszaállásának, a holttest szállítójárműbe történő behelyezésének és szállítójárműből történő kivételének, valamint szállítás alatti hűtésének díját is.

13. A halottvizsgálati bizonyítvány

40. § (1) A halottvizsgálat keretében – a 41. § (1) bekezdésében foglalt eset kivételével – az 1. mellékletben meghatározott adattartalmú halottvizsgálati bizonyítványt kell kitölteni.

(2) A halottvizsgálati bizonyítványban az 1. melléklet 1–18. pontja szerinti adatok kitöltésére a helyszíni halottvizsgálatot végző orvos jogosult.

(3) Természetes halál esetén, ha kórbonctani vizsgálatra nem kerül sor, a halottvizsgálati bizonyítványban az 1. melléklet 19–21., 23–27. és 31–32. pontjában foglalt adatokat a halál okát megállapító orvos tölti ki. A halottvizsgálati bizonyítványban az 1. melléklet 23–27. és 31–32. pontjában foglalt adatokat a helyszíni halottvizsgálattal egyidejűleg kell kitölteni.

(4) Természetes halál esetén, ha kórbonctani vizsgálatra kerül sor, a halottvizsgálati bizonyítványban az 1. melléklet 19–20. pontjában, 23–27. és 31–32. pontjában foglalt adatokat a kórbonctani vizsgálatot végző orvos tölti ki.

(5) Nem természetes halál esetén a halottvizsgálati bizonyítványban az 1. melléklet 20. pontjában, 21. a) pontjában és 22. pontjában foglalt adatokat az eljáró hatóság, 19. pontjában, 21. b) pontjában és 23–32. pontjában foglalt adatokat a hatósági vagy igazságügyi orvosi boncolást végző orvos tölti ki.

(6) Természetes halál esetén, ha a holttestet boncolására nem került sor, a holttest elhamvaszthatóságát a fővárosi és megyei kormányhivatal népegészségügyi szakigazgatási szerve engedélyezi.

41. § (1) A halva született magzat vagy élve született, de a szülést követő 168 órán belül elhalálozott gyermek esetén a halottvizsgálat keretében a 2. melléklet szerinti adattartalmú perinatális halottvizsgálati bizonyítványt kell kitölteni.

(2) A perinatális halottvizsgálati bizonyítványban a 2. melléklet 1–17. pontjában megjelölt adatokat a helyszíni halottvizsgálatot végző orvos tölti ki.

(3) Természetes halál esetén a perinatális halottvizsgálati bizonyítványban a 2. melléklet 18–19. pontjában, 21–25. és 27. pontjában foglalt adatokat a kórbonctani vizsgálatot végző orvos tölti ki.

(4) Nem természetes halál esetén a perinatális halottvizsgálati bizonyítványban a 2. melléklet 19. és 20. pontjában foglalt adatokat az eljáró hatóság, 21. pontjában foglalt adatokat a halálokot megállapító orvos vagy az eljáró hatóság, 18. és 22–27. pontjában foglalt adatokat a hatósági vagy igazságügyi boncolást végző orvos tölti ki.

42. § (1) A halál okát megállapító orvos vagy a kórbonctani vizsgálatot, hatósági vagy igazságügyi boncolást végző intézmény a halottvizsgálati bizonyítvány kiállításáról – lehetőség szerint rövid úton – értesíti az eltemettetésre kötelezettet, majd a papír alapú halottvizsgálati bizonyítvány egy példányát átadja a holttest eltemettetésére kötelezett vagy annak nevében eljáró személynek.

(2) A halál okát megállapító orvos vagy a kórbonctani vizsgálatot, hatósági vagy igazságügyi boncolást végző intézmény a halottvizsgálati bizonyítvány egy példányát megküldi a fővárosi és megyei kormányhivatal népegészségügyi szakigazgatási szervének, valamint három példányát a haláleset helye szerint illetékes anyakönyvvezetőnek.

(3) A haláleset helye szerint illetékes anyakönyvvezető a haláleset anyakönyvezése és a haláleset anyakönyvezése igazolásának a halottvizsgálati bizonyítványon történő feltünetése után a halottvizsgálati bizonyítvány egy-egy példányát megküldi a Központi Statisztikai Hivatalnak (a továbbiakban: KSH) és a hagyatéki eljárás megindítása érdekében a haláleset helye szerint illetékes jegyzőnek.

(4) Ha a halál okát megállapító orvos a perinatális halottvizsgálati bizonyítványt halva született magzatról állítja ki, annak egy-egy példányát megküldi a fővárosi és megyei kormányhivatal népegészségügyi szakigazgatási szervének és a KSH-nak. Egyéb perinatális halálozás esetén a perinatális halottvizsgálati bizonyítványt a halottvizsgálati bizonyítvánnyal megegyező módon kell továbbítani.

(5) A halottvizsgálati bizonyítványt legkésőbb a halálok megállapítása napját követő első munkanapon kell továbbítani.

(6) Ha nincs az elhunyt eltemettetésére kötelezett személy, a halál okát megállapító orvos a halottvizsgálati bizonyítványt – e tény közlése mellett – a köztemetés elrendelésére illetékes települési önkormányzatnak küldi meg.

(7) Ha az eltemettetésre kötelezett a halottvizsgálati bizonyítvány kézhezvételét követő 8. napig a holttest temetésre való elszállításáról nem gondoskodott, a halottvizsgálatot végző orvos az eltemettetésre kötelezett nevének és lakcímének közlésével megküldi a halottvizsgálati bizonyítványt a köztemetésre illetékes települési önkormányzat jegyzőjének.

(8) Ha a biztonságos és szabályozott elektronikus ügyintézési szolgáltatás lehetővé teszi, az állami és önkormányzati szervek (ideértve a halottvizsgálatot végző orvost is) a halottvizsgálati bizonyítványt egymás között elektronikus úton továbbítják.

(9) A halottvizsgálati bizonyítványt úgy kell továbbítani, hogy az anyakönyvvezető és a jegyző – a (6) és a (7) bekezdésben foglaltak kivételével – az 1. melléklet 25–31. pontjában és a 2. melléklet 24–26. pontjában foglalt adatokat ne ismerhesse meg.

43. § (1) Nem természetes halál esetén az eltemettetéshez és elhamvasztáshoz szükséges engedélyt – ha jogszabály másként nem rendelkezik – az ügyben eljáró hatóság állítja ki.

(2) Az ügyben eljáró hatóság meghatározhatja a temetés legközelebbi időpontját.

(3) A temetés elhalasztásának időtartama az ismeretlen személyazonosságú holttest esetén annak megtalálásától számítva sem haladhatja meg a harminc napot.

(4) Külföldi nem természetes halála esetén a holttest Magyarországon történő eltemetéséhez vagy elhamvasztásához – közeli hozzátartozó írásbeli hozzájárulásának hiányában – az elhunyt állampolgársága szerinti konzuli képviselet hozzájárulása szükséges.

14. Kihantolás

44. § (1) Az ügyben eljáró hatóság elrendeli a holttest kihantolását és a hatósági vagy igazságügyi boncolást, ha a boncolástól a szakértő előzetes véleménye szerint még eredmény várható.

(2) A kihantolást a kirendelő szerv részéről eljáró személy jelenlétében és az igazságügyi szakértői névjegyzékben igazságügyi orvostan szakterületre bejegyzett szakértő alkalmazásával kell végezni. Ha a kihantolást a hatósági vagy igazságügyi boncolás a helyszínen 12 órán belül követi, a boncolást végző szakértőnek – ha több szakértő alkalmazása kötelező, akkor közülük legalább egynek – a kihantolásnál jelen kell lennie.

(3) A kihantolási eljárásról az eljáró hatóság jegyzőkönyvet készít, amelyet a szakértő és az eljáró hatóság helyszínen tartózkodó képviselője aláír.

15. Eljárás szakmai szabályszegés esetén

45. § A halottvizsgálat során, az eljáró orvos, hatóság vagy az eljárás egyéb résztvevője által elkövetett súlyos szakmai szabályszegés esetén az azt észlelő halottvizsgálatot végző orvos vagy eljáró hatóság a szabályszegővel szemben bűncselekmény gyanúja esetén feljelentést tesz, egyéb esetekben szakmai felügyeleti, fegyelmi vagy etikai eljárást kezdeményez. Halottvizsgálati szaktanácsadó vagy szakértő a kezdeményezését az eljáró hatóságon keresztül nyújtja be.

VI. FEJEZET
ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

16. Hatályba léptető rendelkezések

46. § (1) Ez a rendelet – a (2)–(4) bekezdésben foglalt kivétellel – 2014. január 1-jén lép hatályba.

(2) A 12. § (2) bekezdés c) pontja 2014. június 1-jén lép hatályba.

(3) A 40–42. §, az 51. § (3) bekezdése, valamint az 1. és a 2. melléklet 2015. január 1-jén lép hatályba.

(4) Az 51. § (4) bekezdése 2015. június 1-jén lép hatályba.

17. Átmeneti rendelkezések

47. § (1) E rendelet hatálybalépésétől 2015. május 31-éig a hatóság a 12. § (2) bekezdésében foglaltakon kívül – azok akadályoztatása esetén – halottvizsgálati szaktanácsadóként megfelelő szakismerettel rendelkező orvost is igénybe vehet. E bekezdés alkalmazásában akadályoztatásnak minősül az is, ha a 12. § (2) bekezdése szerinti szaktanácsadó a feladat ellátásához csak aránytalanul nagy távolságban vagy jelentős idő elteltével érhető el.

(2) E rendelet hatálybalépésétől 2014. december 31-éig a halottvizsgálati bizonyítvány vonatkozásában a (3)–(12) bekezdésben foglaltak szerint kell eljárni.

(3) A halottvizsgálat keretében a C. 3110-49/V nyomtatvány számú halottvizsgálati bizonyítvány, illetve halva született magzat vagy élve született, de a szülést követő 168 órán belül elhalálozott gyermek esetén a C. 3110-52/V/új nyomtatvány számú perinatális halottvizsgálati bizonyítvány megfelelő részeinek kitöltését kell elvégezni, és intézkedni kell a halott elszállításáról.

(4) A halottvizsgálati bizonyítvány 1–20. és a perinatális halottvizsgálati bizonyítvány 1–19. pontját a halottvizsgálatot végző orvos tölti ki.

(5) Nem természetes halál esetén a halottvizsgálatot végző orvos a halottvizsgálati bizonyítvány megfelelő rovatában rögzíti a hatósági eljárás kezdeményezésének okát.

(6) A halálokokra vonatkozó megállapításokat, valamint az eltemetésre engedélyezett időt a halottvizsgálati bizonyítványba

a) a halottvizsgálatot végző orvos a halottvizsgálattal egyidejűleg vagy legkésőbb az azt követő munkanapon jegyzi be, ha a rendelkezésre álló adatokból megalapozottan lehet következtetni a halált okozó betegségre,

illetve az adatok a betegséget és a beteg megfelelő orvosi ellátását egyértelműen igazolják és kórbonctani vizsgálat elvégzése egyéb ok miatt sem szükséges;

b) a patológiai osztály szakorvosa jegyzi be, ha kórbonctani vizsgálatra kerül sor, illetve ha a kórbonctani vizsgálat elvégzését mellőzték;

c) a hatósági, illetve igazságügyi orvosi boncolást végző orvos jegyzi be, ha hatósági vagy igazságügyi boncolásra kerül sor.

(7) A halottvizsgálati bizonyítványon a halottvizsgálatot végző orvos a bejegyzett adatok valódiságát aláírásával és orvosi bélyegzője lenyomatával igazolja.

(8) A halál okát megállapító orvos a halottvizsgálati bizonyítvány kiállítását követően haladéktalanul – lehetőség szerint rövid úton – értesíti az elhunyt eltemettetésére kötelezett személyt a halottvizsgálati bizonyítvány kiállításáról, továbbá a halottvizsgálati bizonyítvány

a) I–II. és III. példányát postai úton ajánlott küldeményként vagy kézbesítő útján lezárt borítékban megküldi a haláleset helye szerint illetékes anyakönyvvezetőnek, aki a haláleset anyakönyvezése és a haláleset anyakönyvezése igazolásának a halottvizsgálati bizonyítványon történő feltüntetése után az I. példányt megküldi a KSH-nak, a II. példányt anyakönyvi alapiratként megőrzi, a III. példányt megküldi a haláleset helye szerint illetékes jegyzőnek a hagyatéki eljárás megindítása érdekében;

b) IV. példányát átadja az elhunyt eltemettetésére kötelezett személynek vagy szervnek, azzal, hogy az átvevő az átvételt az V. példányon aláírásával igazolja;

c) V. példányát megőrzi az adatvédelemre vonatkozó szabályok szerint;

d) VI. példányát megküldi a haláleset helye szerint illetékes fővárosi és megyei kormányhivatal népegészségügyi szakigazgatási szervének.

(9) Ha nincs az elhunyt eltemettetésére kötelezett személy, a halál okát megállapító orvos a halottvizsgálati bizonyítvány IV. példányát – e tény közlése mellett – a köztemetés elrendelésére illetékes települési önkormányzatnak küldi meg.

(10) A halottvizsgálati bizonyítvány I–IV. példányát legkésőbb a halálok megállapítása napját követő első munkanapon, VI. példányát havonta összegyűjtve kell továbbítani a (8) bekezdésben foglaltaknak megfelelően.

(11) A perinatális halottvizsgálati bizonyítvány kitöltése esetén a halál okát megállapító orvos az (5) bekezdésben foglaltak szerint jár el, azzal, hogy ha halva született magzatról állítja ki a perinatális halottvizsgálati bizonyítványt, annak

a) I. példányát megküldi a KSH-nak;

b) II., III. és V. példányát megőrzi az adatvédelemre vonatkozó szabályok szerint;

c) IV. példányát átadja a halva született magzat eltemettetését kezdeményező személynek, aki az átvételt az V. példányon aláírásával igazolja;

d) VI. példányát megküldi a haláleset helye szerint illetékes fővárosi és megyei kormányhivatal népegészségügyi szakigazgatási szervének.

(12) Ha az eltemettető a halottvizsgálati bizonyítvány kézhezvételét követő 8. napig a holttest temetésre való elszállításáról nem gondoskodott, a halottvizsgálatot végző orvos az eltemettető nevének és lakcímének közlésével a halottvizsgálati bizonyítvány V. példányának másolatát küldi meg a köztemetésre illetékes települési önkormányzat jegyzőjének.

18. Az Európai Unió jogának való megfelelés

48. § (1) Ez a rendelet a belső piaci szolgáltatásokról szóló 2006. december 12-i 2006/123/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek való megfelelést szolgálja.

(2) E rendelet tervezetének a belső piaci szolgáltatásokról szóló 2006. december 12-i 2006/123/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv szerinti előzetes bejelentése megtörtént.

19. A temetőkről és a temetkezésről szóló 1999. évi XLIII. törvény végrehajtásáról szóló 145/1999. (X. 1.) Korm. rendelet módosítása

49. § (1) A temetőkről és a temetkezésről szóló 1999. évi XLIII. törvény végrehajtásáról szóló 145/1999. (X. 1.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Vhr.) 7. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„7. § Ha a temető tulajdonosa a temetőben boncoló-helyiségcsoportot létesít, arra az egészségügyi szolgáltatások nyújtásához szükséges szakmai minimumfeltételekről szóló rendeletben megállapított patológiai

minimumfeltételek boncolásokra vonatkozó I. progresszivitási szintjének megfelelő minimumfeltételeket kell alkalmazni."

(2) A Vhr. 14. § (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:
„(3) Halva született magzat, korai és középidős elhalt magzat eltemetése esetén a sírhelyen kereszt, fejfa vagy egyéb síremlék is elhelyezhető, és azon utónevet is fel lehet tüntetni."

(3) A Vhr. 44. § (5) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:
„(5) Jogszabály eltérő rendelkezése hiányában a halottszállításra az (1)–(4) bekezdésben foglaltakat kell alkalmazni."

(4) Hatályát veszti a
a) Vhr. 36. § (2) bekezdése,
b) Vhr. 38. §-a.

20. Hatályon kívül helyező rendelkezések

50. § Hatályát veszti a Rendőrség szerveiről és a Rendőrség szerveinek feladat- és hatásköréről szóló 329/2007. (XII. 13.) Korm. rendelet 11. § (3) bekezdés g) pont gf) alpontja.

51. § (1) Hatályát veszti az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvénynek a halottakkal kapcsolatos rendelkezései végrehajtásáról, valamint a rendkívüli halál esetén követendő eljárásról szóló 34/1999. (IX. 24.) BM–EüM–IM együttes rendelet.

(2) Hatályát veszti az eltűnt személyek felkutatásának és a rendkívüli halálesetek kivizsgálásának rendjéről szóló 23/1994. (X. 26.) BM rendelet.

(3) Hatályát veszti a 47. § (2)–(12) bekezdése.

(4) Hatályát veszti a 47. §.

Orbán Viktor s. k.,
miniszterelnök

1. melléklet a 351/2013. (X. 4.) Korm. rendelethez

A halottvizsgálati bizonyítvány a következő adatokat tartalmazza:

1. Az elhalt családi és utóneve, anyja születési neve, társadalombiztosítási azonosító jele
2. Az elhalt születési helye
3. Az elhalt neme, születési időpontja
4. Az elhalt bejelentett lakóhelyének címe, irányítószáma
5. Az elhalt bejelentett tartózkodási helyének címe, irányítószáma
6. Hozzátartozó (temetést intéző) neve
7. Hozzátartozó (temetést intéző) értesítési címe
8. Temetést intéző közelebbi megjelölése
9. Halálozás helye
10. Halálozás időpontja
11. Halálozás közelebbi megjelölése
12. Kezelőorvos neve
13. Kezelőorvos beosztása és munkahelyének címe
14. A helyszíni halottvizsgálatot végző orvos neve
15. A helyszíni halottvizsgálatot végző orvos beosztása és munkahelyének címe
16. Kórbonctani vizsgálat vagy hatósági/büntetőeljárás szükségességének megítélése
17. A vizsgálat (eljárás) indoka, egyéb megjegyzések
18. A helyszíni halottvizsgálat időpontja
19. Temetőbe, temetkezési emlékhelynek minősülő helyre, hamvasztó üzembe, valamint a temetkezési szolgáltató telephelyére történő szállítás időpontja
20. Az eltemetésre engedélyezett idő

21.
   a) Az ügyben eljáró hatóság döntése: eljárást indít vagy hatósági vagy büntetőeljárást nem tart szükségesnek
   b) A helyszíni halottvizsgálatot végző orvos vagy halottvizsgálati szaktanácsadó álláspontja: kórbonctani vizsgálatot szükségesnek tart vagy nem tart szükségesnek
22. Boncolás nélküli vagy boncolás utáni elhamvaszthatóságról szóló döntés
23. A halál okát megállapító orvos minősége (patológus, kezelőorvos, más orvos)
24.
   a) Történt-e boncolás,
   b) Ha történt boncolás, abból várhatóak-e további eredmények
25. A halálhoz vezető betegségek (események) sorozata, időrendben visszafelé, ideértve a közvetlen halálokot, az alapbetegség szövődményeit, az alapbetegséget vagy állapotot, valamint a kísérő betegségeket vagy állapotokat, amelyek az alapbetegségtől függetlenek, de hozzájárulhattak a halálhoz
26. A halálhoz vezető betegség (esemény) kezdete és a halál között eltelt hozzávetőleges idő
27. A halálozás jellege (természetes, nem természetes, ezen belül: baleset, emberölés, öngyilkosság, nem meghatározható)
28. A sérülés helyszíne (otthon, bentlakásos intézmény, középület, sportlétesítmény, utca, kereskedelmi hely, ipari létesítmény, gazdaság, egyéb)
29. A sérülés módja, oka és körülményei
30. A sérülés időpontja
31. Terhesség: az elhunyt a halál beálltakor terhes volt, vagy a terhesség befejezése és a halál között eltelt idő 0–42 nap, vagy a terhesség befejezése és a halál között eltelt idő 43–365 nap
32. Kiállítás időpontja
33. Haláleset anyakönyvezésének igazolása

2. melléklet a 351/2013. (X. 4.) Korm. rendelethez

A perinatális halottvizsgálati bizonyítvány a következő adatokat tartalmazza:

1. Az elhalt családi és utóneve, anyja születési neve
2. Az elhalt születési helye
3. Az elhalt anyja neve
4. Az elhalt neme, születési időpontja
5. Hozzátartozó (temetést intéző) neve
6. Hozzátartozó (temetést intéző) lakcíme, irányítószáma
7. Temetést intéző közelebbi megjelölése
8. Halálozás helye
9. Halálozás időpontja
10. Halálozás közelebbi megjelölése
11. Kezelőorvos neve
12. Kezelőorvos beosztása, munkahelye és munkahelyének címe
13. A helyszíni halottvizsgálatot végző orvos neve
14. A helyszíni halottvizsgálatot végző orvos beosztása, munkahelye és munkahelyének címe
15. Kórbonctani vizsgálat vagy hatósági/büntetőeljárás szükségességének megítélése
16. A vizsgálat (eljárás) indoka, egyéb megjegyzések
17. A helyszíni halottvizsgálat kelte
18. Temetőbe, temetkezési emlékhelynek minősülő helyre, hamvasztó üzembe, valamint a temetkezési szolgáltató telephelyére történő szállítás időpontja
19. Az eltemetésre engedélyezett idő
20. Az ügyben eljáró hatóság döntése: eljárást indít vagy hatósági vagy büntetőeljárást nem tart szükségesnek
21. A boncolás utáni elhamvaszthatóságról szóló döntés
22. A halál okát megállapító orvos neve
23. Kórbonctani vizsgálatot végző orvos beosztása, munkahelye, munkahelyének címe

24. Halálokok:
    a) a magzat vagy újszülött fő betegsége vagy állapota,
    b) a magzat vagy újszülött egyéb betegsége vagy állapota,
    c) a magzatot vagy újszülöttet érintő fő anyai betegség vagy állapot,
    d) a magzatot vagy újszülöttet érintő egyéb anyai betegség vagy állapot,
    e) egyéb körülmények
25. A halál okának végleges tisztázására kórszövettani vizsgálat készült vagy nem
26. Ha a halál módja nem természetes volt: baleset vagy emberölés, a sérülés helye, módja, oka és körülményei, mely testrészt milyen sérülés ért, sérülés időpontja
27. Kiállítás kelte
28. Haláleset anyakönyvezésének igazolása

3. melléklet a 351/2013. (X. 4.) Korm. rendelethez

Az igazolás a késői magzati halálozásról megnevezésű nyomtatvány a következő adatokat tartalmazza:

1. Intézmény megnevezése, szülészeti napló és orvosi napló száma
2. Az igazolást felhasználó személy
    a) neve,
    b) születési helye és ideje,
    c) személyi száma
3. A halott magzat szülésének vagy a terhesség befejezésének időpontja
4. A halott magzat szülésének vagy a terhesség befejezésének helye
5. Igazolás arra vonatkozólag, hogy az igazolást felhasználó személy a terhességének hányadik hetében halott magzatot szült vagy terhességének hányadik hetében a terhesség befejezése történt
6. Igazolás arra vonatkozólag, hogy ikerszülés történt, a magzatok számáról, valamint arról, hogy ebből hány magzat született élve és hány magzat született halva
7. Kiállítás ideje és helye
8. Halottvizsgálatot végző orvos neve, aláírása, pecsétje

A Kormány 352/2013. (X. 4.) Korm. rendelete a ZED-TBM Ingatlanfejlesztő és Üzemeltető Korlátolt Felelősségű Társaság stratégiailag kiemelt jelentőségű gazdálkodó szervezetté minősítéséről szóló 179/2012. (VII. 27.) Korm. rendelet hatályon kívül helyezéséről

A Kormány a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény 84/A. § (2) bekezdés a) pontjában kapott felhatalmazás alapján, az Alaptörvény 15. cikk (1) bekezdésében meghatározott feladatkörében eljárva a következőket rendeli el:

1. § Hatályát veszti a ZED-TBM Ingatlanfejlesztő és Üzemeltető Korlátolt Felelősségű Társaság stratégiailag kiemelt jelentőségű gazdálkodó szervezetté minősítéséről szóló 179/2012. (VII. 27.) Korm. rendelet.

2. § Ez a rendelet a kihirdetését követő napon lép hatályba.

Orbán Viktor s. k.,
miniszterelnök

A Kormány 353/2013. (X. 4.) Korm. rendelete a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet módosításáról

A Kormány a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 94. § (4) bekezdés j) pontjában kapott felhatalmazás alapján, az Alaptörvény 15. cikk (1) bekezdésében meghatározott feladatkörében eljárva a következőket rendeli el:

1. § A nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 37. §-a a következő (4) bekezdéssel egészül ki:

„(4) Az egyházi köznevelési intézmény és a magán köznevelési intézmény, ha a tanuló alapfokú művészetoktatásban, illetve szakképesítés megszerzésére irányuló képzésben vesz részt, beiratkozáskor köteles beszerezni a tanuló, kiskorú tanuló esetén a szülő írásbeli nyilatkozatát azzal összefüggésben, hogy meg lehessen állapítani, hogy a tanuló az érintett képzést ingyenesen, térítési díj vagy tandíj megfizetése mellett jogosult igénybe venni."

2. § Az R. a következő III/A. Fejezettel egészül ki:

„III/A. FEJEZET

A NEM ÁLLAMI KÖZNEVELÉSI TEVÉKENYSÉGHEZ KAPCSOLÓDÓ TÁMOGATÁSOK IGÉNYLÉSE, FOLYÓSÍTÁSA, ELSZÁMOLÁSA ÉS ELLENŐRZÉSE

16/A. Értelmező rendelkezések

37/A. § E Fejezet alkalmazásában

a) *tárgyév:* az a naptári év, amelyre tekintettel a támogatást megállapítják, illetve folyósítják,

b) *új köznevelési intézmény:* az a köznevelési intézmény, amelyre vonatkozóan a fenntartó első alkalommal nyújt be igénylést támogatásokra.

16/B. Az átlagbér alapú támogatás, gyermek- és tanulóétkeztetéshez nyújtott támogatás és a tankönyvtámogatás igénylése

37/B. § (1) Az átlagbér alapú támogatás az után a nevelési-oktatási intézményben vagy pedagógiai szakszolgálati intézményben (a továbbiakban együtt: köznevelési intézmény), a gyermek- és tanulóétkeztetéshez nyújtott támogatás és a tankönyvtámogatás a nevelési-oktatási intézményben nevelt, oktatott olyan gyermek, tanuló után vehető igénybe,

a) aki szerepel a felvételi és mulasztási vagy beírási naplóban,

b) akiről kiállították a törzslapot, óvodában és kollégiumban a törzskönyvet,

c) akinek jelenlétéről, távolmaradásáról külön jogszabályban meghatározott nyilvántartást vezetnek és

d) aki rendelkezik oktatási azonosító számmal.

(2) Az átlagbér alapú támogatás, a gyermek- és tanulóétkeztetéshez nyújtott támogatás és a tankönyvtámogatások (a továbbiakban: támogatások) igénybevételének feltétele, hogy

a) a köznevelési intézmény

aa) rendelkezzen OM azonosítóval,

ab) működési engedélyében szerepeljen az igényjogosultságot megalapozó alapfeladat,

ac) a nemzetiségi önkormányzat, az egyházi jogi személy, a vallási tevékenységet végző szervezet, az Nkt. 2. § (3) bekezdés b) pont bd) alpontja szerinti fenntartó és a nem állami felsőoktatási intézmény (a továbbiakban együtt: fenntartó) ne lépje túl a működési engedélyében meghatározott maximális gyermek- és tanulólétszámot és

ad) alkalmazottja és óraadója szerepeljen a KIR személyi nyilvántartásában,

b) – nevelési-oktatási intézmény esetében – a nevelési-oktatási intézménnyel létesített óvodai, tanulói, kollégiumi tagsági jogviszony szerepeljen a KIR személyi nyilvántartásában,

c) – szakképző iskola és az alapfokú művészeti iskola esetében – a fenntartó rendelkezzen a tanuló, kiskorú tanuló esetén a szülő 37. § (4) bekezdése szerinti nyilatkozatával,

d) – pedagógiai szakszolgálati intézmény esetében – az átlagbér alapú támogatás feltétele, hogy a pedagógiai szakszolgálati intézményben ellátott gyermek, tanuló szerepeljen a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet (a továbbiakban: EMMI rendelet) szerinti nyilvántartásban.

(3) Az (1) bekezdést és a (2) bekezdés a), b) és c) pontját a külföldi nevelési-oktatási intézményre és a nemzetközi nevelési-oktatási intézményre is alkalmazni kell.

37/C. § (1) A fenntartó a támogatásokra vonatkozó kérelmét a tárgyévet megelőző év október 31-éig a kincstár fenntartó székhelye szerint területileg illetékes megyei igazgatóságához (e Fejezet alkalmazásában a továbbiakban: Igazgatóság) nyújthatja be. E határidő elmulasztása jogvesztő.

(2) A kérelmet
a) az átlagbér alapú támogatásra vonatkozóan
aa) nevelési-oktatási intézmény esetében a tárgyévet megelőző év október 1-jei ténylétszám,
ab) a pedagógiai szakszolgálati intézmény esetében az ellátott gyermekek, tanulók egy évre számított havonkénti átlaglétszámának éves összesített, tízzel elosztott becsült létszáma,
b) a tankönyvtámogatásra vonatkozóan a tárgyévet megelőző év október 1-jei ténylétszám,
c) a gyermek és tanulóétkeztetéshez nyújtott támogatásra vonatkozóan a központi költségvetésről szóló törvényben meghatározott létszám
alapján, a miniszter és a kincstár által közösen meghatározottak szerint és a kincstár honlapján közzétett adatlapon kell benyújtani köznevelési intézményi, fenntartói szinten összesített formában, – a nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatottak kivételével – ügyviteli feladatot ellátó feladatellátási helyenként.
(3) A (2) bekezdés a) pont ab) alpontja szerinti éves átlaglétszámot feladattípusonként, a hetente ellátott gyermek-, tanulólétszám alapján kell megállapítani. A heti ellátotti létszám megállapításánál egy gyermek, tanuló csak egyszer vehető figyelembe tekintet nélkül arra, hogy a hét egy vagy több napján, egyéni vagy csoportos foglalkozás keretében biztosították számára az Nkt.-ban és az EMMI rendeletben foglalt követelményeknek megfelelő időkeretekben az ellátást. Új pedagógiai szakszolgálati intézmény esetén átlaglétszámként a becsült létszámot kell alapul venni.
(4) A fenntartó a létszám
a) változása miatt az átlagbér alapú támogatás és gyermek- és tanulóétkeztetéshez nyújtott támogatás módosítását a tárgyév február 28-áig, június 30-áig és október 31-éig,
b) változása miatt a tankönyvtámogatás módosítását a tárgyév június 30-áig
kezdeményezheti.
(5) Ha az (1) bekezdés szerinti kérelem tartalma a tárgyévre elfogadott központi költségvetésről szóló törvénytől eltér, a fenntartó a kérelmet erre hivatkozással a tárgyév január 20-áig a (2) bekezdésében meghatározott módon módosíthatja.
37/D. § (1) Új köznevelési intézmény alapításával vagy átvételével összefüggő kérelmet a tárgyév augusztus 31-éig, évközben létesített óvoda, kollégium esetén a működés megkezdését követő tizenötödik napig lehet benyújtani. E határidő elmulasztása jogvesztő.
(2) A kérelmet köznevelési intézmény
a) alapítása esetén az új nevelési évre, tanévre beiratkozott,
b) átvétele esetén az átadó fenntartó által jogcímenként összeállított és hitelesített, a lemondással vagy átcsoportosítással érvényesített vagy az augusztus havi támogatások alapjául szolgáló létszámokról szóló kimutatást, valamint az új nevelési évre, tanévre beiratkozott és a köznevelési intézménnyel jogviszonyban álló gyermekek, tanulók létszáma alapján, a 37/C. § (2) bekezdése szerinti adatlapon kell benyújtani.
(3) A fenntartó az (1) bekezdés szerinti kérelemhez csatolja
a) a képviseletére jogosult személy közjegyzői aláírás-hitelesítéssel ellátott aláírási címpéldányát – az (5) bekezdés kivételével –, adószámát, valamennyi fizetési számlája bankszámlaszerződésének hiteles másolatát, több fizetési számla esetén annak a fizetési számlának a megjelölésével, amelyre a támogatások folyósítását kéri,
b) a köznevelési intézmény nyilvántartásba vételéről szóló jogerős határozatot, költségvetési szerv esetén a törzskönyvi bejegyzésről szóló határozatot, a jogerős működési engedélyt, alapító okiratot, fizetési számlaszámot, adószámot,
c) valamennyi fizetési számlájára vonatkozó felhatalmazó nyilatkozatát beszedési megbízás benyújtására,
d) nyilatkozatát arról, hogy sem neki, sem a köznevelési intézménynek nincs harminc napon túli köztartozása,
e) szakképző iskola esetén az illetékes kormányhivatallal kötött szakképzési megállapodást, valamint
f) pedagógiai szakszolgálati feladat ellátása esetén a miniszterrel kötött köznevelési szerződést.
(4) Ha a fenntartó a (3) bekezdésben meghatározott okiratokat a támogatásokkal összefüggésben korábban az Igazgatósághoz benyújtotta, a kérelemhez azokat az okiratokat kell csatolnia, amelyeket változás érintett.
(5) Ha a fenntartó cégjegyzékben nyilvántartott cég és a képviselőjének közjegyzői aláírás-hitelesítéssel ellátott címpéldányát vagy ügyvéd által ellenjegyzett aláírás-mintáját a cégbírósághoz benyújtotta és ezt a tényt a cégjegyzék tartalmazza, az Igazgatóság az iratot elektronikus úton, közvetlen lekérdezéssel szerzi meg.
(6) Az OM azonosítót az Igazgatóság a KIR nyilvános felületén ellenőrzi, az igénylésekkel összefüggő új és módosított adatokat a KIR-ből átveszi. Ha a fenntartó a KIR-ben tárolt okiratokat nem küldi meg, azokat az Igazgatóság a Hivataltól megkéri.
37/E. § (1) A kincstár a 37/C. § (1) bekezdése és 37/D. § (1) bekezdése szerinti kérelem adatairól a tárgyév február 15-éig fenntartó típusonkénti bontásban, egyházi jogi személyek esetében bevett egyházanként összesítve, országos, fővárosi, megyei összesítésben, alap- és szakfeladat szerinti részletezéssel tájékoztatja a minisztert.

(2) A kincstár az (1) bekezdés szerinti részletezéssel küldi meg a miniszter részére
a) a negyedéves keretigényt a tárgynegyedévet,
b) a keretigényen felül jelentkező pótigényt a tárgyhót
megelőző hónap tizedik napjáig.

16/C. A támogatások megállapítása, folyósítása és a fenntartói változás-bejelentés

37/F. § (1) Az Igazgatóság a rendelkezésére álló okiratok alapján
a) – a b) pontban meghatározott kivétellel –
aa) az átlagbér alapú támogatást és a tankönyvtámogatást a tárgyév január–augusztus és szeptember–december hónapjára két tizedesjegyre kerekítve 8/12 és 4/12 arányban,
ab) a gyermek- és tanulóétkeztetéshez nyújtott támogatást a központi költségvetésről szóló törvényben foglaltak szerint,
b) az évközben létesített óvoda, kollégium esetén a működés első teljes hónapjától kezdve
állapítja meg a fenntartót megillető támogatásokat.
(2) Az Igazgatóság támogatások megállapításával kapcsolatos döntése ellen benyújtott fellebbezést a miniszter bírálja el.
(3) A támogatásokat megállapító határozat a támogatásokkal összefüggésben tartalmazza
a) az igényléssel érintett köznevelési intézmények hivatalos nevét és OM azonosítóját, köznevelési intézményenként a támogatások igénybevételének alapjául szolgáló gyermek- és tanulólétszámot, a tankönyvtámogatás és a gyermek- és tanulóétkeztetéshez nyújtott támogatás esetén az átlaglétszámot és az ezek alapján számított pedagógus, a nevelő-, oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatottak létszámát, továbbá a köznevelési intézmény működési engedély számát,
b) a megállapított támogatások körét, mértékét jogcímenként és köznevelési intézményenként,
c) a fenntartónak megállapított támogatások teljes, valamint az egyes jogcímekre meghatározott összegét,
d) a folyósítás ütemét,
e) a támogatások elszámolásának határidejét és módját, valamint
f) a támogatások felhasználásának elszámolása és ellenőrzése rendjéről, a tartozás és a köztartozás esetén követendő eljárásról, valamint a visszafizetésről és a kamatfizetésről szóló tájékoztatást.

37/G. § (1) A fenntartó a támogatások felhasználását, az ingyenesség, tandíj, térítési díj megállapításával, beszedésével kapcsolatos rendelkezéseket, okiratokat alapfeladatonkénti bontásban elkülönítetten és naprakészen tartja nyilván. Az adatok valódiságát az egyes fenntartónál, köznevelési intézménynél megfelelő nyilvántartással, szakmai és pénzügyi dokumentációval kell alátámasztani. A fenntartó a nyilvántartás kialakításáról akként gondoskodik, hogy abból megállapítható legyen, hogy a támogatások milyen határnappal kerültek átadásra és milyen célra kerültek felhasználásra.
(2) A fenntartó az ellenőrzésre feljogosított szervek megkeresésére – az ellenőrzésre nyitva álló határidő leteltéig – az ellenőrzés lefolytatásához szükséges tájékoztatást köteles megadni, a kért dokumentumokat rendelkezésre bocsátani, a helyszíni ellenőrzést lehetővé tenni. A betekintést akkor is biztosítani kell, ha az intézményi és a köznevelési intézmény fenntartásával összefüggő fenntartói könyvvezetési, beszámoló-készítési kötelezettséget a köznevelési intézményen és fenntartón kívüli más szervezet látja el.

37/H. § (1) A fenntartó nyolc napon belül változás-bejelentést küld az Igazgatóság részére, ha a köznevelési intézmény feladataiban vagy más nyilvántartott adataiban változás következett be. Ha a változás a KIR adattartalmát is érinti, az Igazgatóság erről – az eltérés okának bemutatásával – tájékoztatja a Hivatalt.
(2) Ha az Igazgatóság a nyilvántartásában szereplő adatokban a támogatásokra való jogosultságot érintő változtatást tapasztal, adategyeztetést kezdeményez a fenntartóval és szükség esetén a Hivatallal. Ha a változtatás a támogatások jogosulatlan igénybevételéhez vezethet, az Igazgatóság az igénylés módosítására hívja fel a fenntartót. Ha a fenntartó az igénylést nem módosítja, az Igazgatóság a rendelkezésére álló adatok alapján állapítja meg az esetleges eltérést.
(3) Ha a fenntartó székhelye a kérelem benyújtását követően megváltozik, az e rendeletben meghatározott eljárási cselekményeket az új székhely szerinti Igazgatóság a tárgyév január 1-jétől végzi.

37/I. § (1) A fenntartó a csődeljárás, végelszámolás, felszámolási eljárás megindítását követő nyolc napon belül köteles bejelenteni az Igazgatóságnak az eljárás megindítását. A bejelentéshez csatolni kell az eljárás megindításáról hivatalos lapban közzétett értesítőt, kimutatást a hó végi ténylétszám adatokról, az értesítő közzétételét megelőző és elszámolással nem érintett hónapokról havi-, jogcím-, feladatellátási hely bontásban.
(2) A fenntartó a köznevelési alapfeladat-ellátásának, köznevelési intézményének megszüntetésre, szüneteltetésére vonatkozó döntéséről és a megszüntetés, szüneteltetés kezdő időpontjáról a döntést követő nyolc napon belül értesíti az Igazgatóságot és a megszűnés, szünetelés napjától számított nyolc napon belül a kincstár honlapján közzétett évközi elszámoló adatlap alapján elszámol az igénybe vett támogatásokkal.

(3) Az illetékes kormányhivatal tájékoztatja a fenntartó székhelye szerinti Igazgatóságot, ha hivatalos tudomása van köznevelési intézmény megszűnéséről, köznevelési alapfeladat-ellátás szüneteltetéséről vagy fenntartóváltásról. Az illetékes kormányhivatal a tájékoztatással egyidejűleg közli az Igazgatósággal a köznevelési intézmény megszűnéséről szóló alapítói, fenntartói határozatot, a megszüntető okiratot, a megszűnés idejét és módját, valamint a nyilvántartásból való törlésről vagy a fenntartó-váltás tudomásulvételéről szóló jogerős döntését.

37/J. § (1) A támogatásokat az Igazgatóság havi ütemezésben, a tárgyhó hetedik napjáig folyósítja.

(2) A 37/D. § (1) bekezdése szerinti esetben a támogatások folyósítására a kérelem benyújtására meghatározott határidő lejártát követő második hónaptól kezdődően kerül sor.

37/K. § Ha a fenntartónak két egymást követő hónapban lejárt köztartozása van és annak mértéke nagyobb a fenntartónak megállapított hat havi támogatások összegénél, az Igazgatóság erről tájékoztatja a működést engedélyező szervet és a minisztert.

16/D. A támogatások elszámolása és ellenőrzése

37/L. § (1) A fenntartó

a) az átlagbér alapú támogatással

aa) nevelési-oktatási intézmény esetében a tárgyévet megelőző év október 1-jei ténylétszám és a tárgyév október 1-jei ténylétszám,

ab) pedagógiai szakszolgálati intézmény esetében a 37/C. § (3) bekezdésében meghatározott módon azzal, hogy a becsült létszám helyett a gyermekek és tanulók ténylétszáma,

b) a tankönyvtámogatás esetében a tankönyvtámogatásban részesült tanulólétszám,

c) a gyermek- és tanulóétkeztetéshez nyújtott támogatás esetében a központi költségvetésről szóló törvényben meghatározott létszám

alapján, a 37/C. § (4) bekezdése szerinti esetben a változással érintett létszám alapján a kincstár és a miniszter által közösen meghatározott és a kincstár honlapján közzétett adatlapon köznevelési intézményi, feladatellátási helyenkénti, valamint fenntartói szinten összesített módon számol el.

(2) Az elszámoláshoz csatolni kell a pedagógus- és nevelő-oktató munkát segítő munkakörben a tárgyévben foglalkoztatottakkal kapcsolatban a fenntartói nyilatkozatot arról, hogy az illetmények, bérek, és ezek járulékai megfizetésre kerültek.

(3) A fenntartó az (1) bekezdés szerinti adatlap benyújtásával egyidejűleg a tárgyévet megelőző év október 1-jén, illetve a tárgyév október 1-jén a köznevelési intézménnyel jogviszonyban álló gyermek és tanuló oktatási azonosító számát – köznevelési intézményi, feladatellátási helyenkénti bontásban, táblázatos vagy a KIR-ből kinyomtatott, a fenntartó által hitelesített formában – az Igazgatóság rendelkezésére bocsátja.

(4) A támogatások elszámolásánál nem lehet figyelembe venni azt a nem tanköteles tanulót, akinek a tanulói jogviszonya félévkor megszűnt vagy a tanulói jogviszony megszűnését – jogszabály alapján – meg kellett volna állapítani.

(5) Ha a fenntartó az elszámolási kötelezettségének nem tesz eleget, az Igazgatóság nyolc napos határidő kitűzésével felhívja az elszámolási kötelezettség teljesítésére. Ha a fenntartó a felhívásnak határidőben nem tesz eleget, a támogatások folyósítását az Igazgatóság felfüggeszti és az elszámolással érintett évben, valamint a tárgyévben folyósított támogatások visszafizetésére és igénybevételi kamat megfizetésére kötelezi.

37/M. § (1) A fenntartó igénybevételi kamatot fizet az általa jogosulatlanul igénybe vett támogatások után. A jogosulatlan igénybevétel kezdő napja a támogatások fenntartó fizetési számláján történő jóváírásának napja.

(2) Jogosulatlan igénybevételnek minősül, ha

a) a fenntartó a támogatások igénybevételéhez valótlan adatot szolgáltatott,

b) a fenntartó az igénybe vett támogatásokat nem a jogszabályban meghatározott célra használta fel,

c) a fenntartó által igénybe vett támogatások legalább három százalékkal meghaladják a fenntartót ténylegesen megillető támogatások összegét,

d) a fenntartó a támogatásokra vonatkozóan jogszabályban meghatározott valamely feltételt megszegett.

(3) Az igénybevételi kamat mértéke

a) – ha az igényelt támogatásokról – a fenntartó a tárgyév

aa) február 28-áig lemond, a jegybanki alapkamat 25%-a,

ab) június 30-áig lemond, a jegybanki alapkamat 50%-a,

ac) október 31-éig lemond, a jegybanki alapkamat,

b) a jegybanki alapkamat kétszerese, ha

ba) a visszafizetési kötelezettség az elszámolás során keletkezik,

bb) a jogosulatlan igénybevételt az Igazgatóság a 37/O. § szerinti ellenőrzés során vagy az Állami Számvevőszék által végzett ellenőrzés alapján állapítja meg.

(4) Új fenntartó esetén az igénybevételi kamat mértéke az (3) bekezdésben meghatározott kamatmértéknek a tárgyévi finanszírozás időtartamának figyelembevételével számított időarányos része. Megszűnt fenntartó esetén az igénybevételi kamat mértéke a jegybanki alapkamat kétszeresének a tárgyévi finanszírozás időtartamának figyelembevételével számított időarányos része, ha a visszafizetési kötelezettség az elszámolás során keletkezik, vagy a jogosulatlan igénybevételt az Igazgatóság ellenőrzése során állapítja meg.

(5) Ha a jogosulatlanul igénybe vett támogatások összege nem haladja meg az ötszázezer forintot, az igénybevételi kamat mértéke a (3) bekezdésben meghatározott kamatmérték 50%-a.

(6) E § alkalmazásában jegybanki alapkamaton a támogatások igénybevételét megállapító döntés napját magában foglaló naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamatot kell érteni.

37/N. § (1) Az elszámolás alapján hozott határozat tartalmazza

a) a 37/F. § (3) bekezdés a)–c) pontjában meghatározott adatokat,

b) fenntartói szinten összesítve, jogcímenként az igénylési és elszámolási létszám és az összegbeli változások kimutatását,

c) a részletfizetési kedvezmény lehetőségéről szóló tájékoztatást,

d) arra vonatkozó utalást, hogy mikor és milyen jogcímekre vonatkozóan került sor lemondásra, pótlólagos igénylés benyújtására, valamint

e) a támogatások ellenőrzése rendjéről, visszafizetés esetén követendő eljárásról, valamint a visszafizetésről és a kamatfizetésről szóló tájékoztatást.

(2) Az elszámolás alapján határozatban megállapított fizetési kötelezettséget a fenntartó a határozat jogerőre emelkedésétől számított nyolc napon belül köteles teljesíteni. A határozatban megállapított többlettámogatás összegéről – az évközi elszámolás kivételével – a kincstár március 20-áig tájékoztatja a minisztert, aki április 20-áig gondoskodik a többlettámogatási igény fedezetének – átutalásáról. Ha a visszafizetendő támogatások együttes összege vagy a fizetendő kamatok együttes összege az ezer forintot nem éri el, azt nem kell megfizetni, a kincstár a pótlólagosan megállapított ezer forint alatti összeget nem utalja át.

(3) Ha a fenntartó visszafizetési kötelezettségének határidőben nem tesz eleget, a késedelembe esés napjától a jegybanki alapkamat kétszeresének 365-öd részével megegyező mértékű késedelmi pótlékot fizet addig a napig, amíg fizetési kötelezettségét nem teljesíti.

(4) Az Igazgatóság a visszafizetési kötelezettség teljesítésére legfeljebb tizenkét havi részletfizetést engedélyezhet azzal, hogy a visszafizetésnek az engedélyezés évében meg kell történnie. A részletfizetéssel érintett összeget a részletfizetés iránti kérelem benyújtását megelőző félév utolsó napján érvényes jegybanki alapkamat terheli. A részletfizetés iránti kérelemben részletesen be kell mutatni, hogy az egy összegben történő visszafizetés a köznevelési intézmény működtetésében milyen veszélyekkel járna, ennek keretében ki kell térni az intézményi kötelezettségvállalás jogcímenkénti összegére, a tervezett fenntartói intézkedésekre, továbbá mellékelni kell a köznevelési intézmény elfogadott éves költségvetését és a bankszámlakivonatot a visszafizetési kötelezettséget megállapító határozathozatal napjára vonatkozóan valamennyi – a fenntartó saját és a köznevelési intézmény – fizetési számlájáról. A részletfizetési kérelemről az Igazgatóság soron kívül dönt.

(5) Ha a fenntartó a részletfizetést engedélyező döntésben foglalt fizetési kötelezettségének nem tesz eleget, a visszafizetési és igénybevételi kamatfizetési kötelezettség, valamint az eredeti esedékességtől felszámított, (3) bekezdésnek megfelelő késedelmi pótlékfizetési kötelezettség egy összegben, azonnal esedékessé válik.

(6) Ha a fenntartó (5) bekezdés alapján esedékessé vált tartozása

a) nem haladja meg a fenntartót megillető egy havi támogatások összegét és az esedékessé válását követő öt napon belül a fenntartó nem tesz eleget fizetési kötelezettségének, az Igazgatóság a fenntartót megillető soron következő havi támogatások összegéből levonja a tartozás és a késedelmi pótlék összegét,

b) meghaladja a fenntartót megillető egy havi támogatások összegét és az esedékessé válását követő öt napon belül a fenntartó nem tesz eleget fizetési kötelezettségének, az Igazgatóság felfüggeszti a támogatások kifizetését és beszedési megbízást nyújt be a fenntartó fizetési számlájára.

37/O. § (1) Az Igazgatóság a rendelkezésére álló iratok alapján, illetve helyszíni ellenőrzés során felülvizsgálja a támogatások igénylésének és elszámolásának jogszerűségét. Ha a fenntartó által az elszámoláskor közölt létszámadatok az igénylési létszámhoz képest 10%-ot meghaladó mértékben változtak vagy a fenntartó befizetési kötelezettsége 10%-kal meghaladja az őt ténylegesen megillető támogatások összegét, az Igazgatóság helyszíni vizsgálatot tart. A felülvizsgálat megszervezése során biztosítani kell, hogy legalább négyévenként valamennyi fenntartónál sor kerüljön helyszíni ellenőrzésre, amely a Polgári Törvénykönyv szerinti általános elévülési időn belül, a korábban helyszínen nem vizsgált időszakra, támogatásokra és köznevelési intézményekre kiterjeszthető.

(2) Az Igazgatóság a felülvizsgálat keretében ellenőrzi az igénybevételi jogosultság jogszabályi feltételeinek teljesülését, a kérelemben, a változás-bejelentésben és az elszámoláskor közölt adatok megalapozottságát, valamint a támogatások felhasználásának jogszerűségét. A felülvizsgálat kiterjed a fenntartónál és a köznevelési

intézményben a támogatások igénylésének alapjául szolgáló – a köznevelési intézményben és a fenntartónál vezetett – nyilvántartások meglétének, vezetésének, a tanügy-igazgatási dokumentumoknak és ezek alapján az igénylés és az elszámolás megalapozottságának vizsgálatára. A felülvizsgálat eredménye alapján az Igazgatóság a kormányhivatalnál hatósági vagy törvényességi ellenőrzést kezdeményezhet.

(3) Ha az Igazgatóság a felülvizsgálat során megállapítja, hogy a támogatásokat megalapozó gyermek-, tanulólétszám nem egyezik meg a KIR-ben az október 1-jei állapot szerint nyilvántartott létszámadatokkal, az Igazgatóság adategyeztetés céljából megkeresi a fenntartót, szükség esetén a Hivatalt.

(4) A felülvizsgálat során az Igazgatóság által megállapított, a fenntartót megillető támogatások és a fenntartó által ténylegesen igénybe vett támogatások közötti különbözetet az Igazgatóság határozatának jogerőre emelkedését követő második hónapban kell kifizetni.

(5) Az Igazgatóság a helyszíni ellenőrzésről készített jegyzőkönyvet és az ellenőrzés alapján hozott határozatot a működést engedélyező szervvel is közli.

(6) A kincstár minden év januárjában megküldi a miniszter részére a tárgyévre vonatkozó ellenőrzési munkatervét. A miniszter koordinálja a kormányhivatal, a kincstár és a Hivatal – köznevelési intézmények és fenntartók ellenőrzését megalapozó – munkaterveit, a munkatervek alapján javaslatot tehet a hatóságok együttes ellenőrzésének lefolytatására.

37/P. § A kincstár a támogatások elszámolásának feldolgozása után, a jóváhagyott és az előző évi ténylegesen igénybe vett támogatásokról a tárgyévet követő év március 20-áig adatszolgáltatást nyújt a miniszter és az államháztartásért felelős miniszter részére az általuk meghatározott és a kincstár részére március 1-jéig megküldött formában. Az adatszolgáltatást intézményfenntartó-típusonkénti bontásban kell elkészíteni, egyházi intézmények esetében bevett egyházanként is összesítve, továbbá országos, fővárosi, megyei összesítésben, jogcím szerinti részletezéssel, megadva a fenntartó részére kiutalt támogatások mértékét, a fenntartók, a köznevelési intézmények, a feladatellátási helyek, az alkalmazottak, a gyermekek és a tanulók számát.

16/E. A működési támogatás

37/Q. § (1) A működési támogatás megállapítására, folyósítására, változás-bejelentésére, elszámolására, ellenőrzésére és a kincstár adatszolgáltatására a 37/A–37/P. §-nak az átlagbér alapú támogatásra vonatkozó szabályait az e §-ban meghatározott eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) A működési támogatást

a) a nemzetiségi önkormányzat részére az Igazgatóság feladatonkénti bontásban,

b) a bevett egyház részére az egyházi jogi személy fenntartó székhelye szerinti Igazgatóság adatszolgáltatása alapján a kincstár Budapesti és Pest Megyei Igazgatósága feladatonkénti és egyházi jogi személyek fenntartójakénti bontásban

állapítja meg.

(3) A működési támogatást megállapító határozat a támogatással összefüggésben tartalmazza a 37/F. § (3) bekezdés b)–f) pontjában foglaltakat, és az Igazgatóság által közölt adatok közül köznevelési intézményenként az intézmény hivatalos nevét, OM azonosítóját, a székhelyét, fenntartója nevét, alapfeladatonként a megállapított támogatási összegeket és a gyermek-, tanulólétszámot.

(4) A nemzetiségi önkormányzat és a bevett egyház nyilvántartást vezet arról, hogy mely fenntartótól, milyen köznevelési intézményt, milyen feladatot, mennyi időre és hány fővel vett át. A nyilvántartás részét képezi a köznevelési szerződés, bevett egyház esetén az egyoldalú nyilatkozat is. Az Igazgatóság és a kincstár Budapesti és Pest Megyei Igazgatósága a működési támogatás megállapítása, elszámolása és ellenőrzése során bekérheti a nyilvántartásban szereplő adatokat ellenőrzés céljából.

(5) A működési támogatásra első alkalommal jogosulttá váló bevett egyház, ha nem tart fenn köznevelési intézményt, a 37/C. § (1) bekezdésében meghatározott határnapig megküldi a kincstár Budapesti és Pest Megyei Igazgatósága számára a nyilvántartásba vételéről szóló igazolást, képviselőjének aláírási címpéldányát, adószámát, a működési támogatással összefüggő valamennyi bankszámlaszerződésének hiteles másolatát, bankszámlaszámát.

16/F. Az átlagbér alapú támogatás és a működési támogatás összesített egyenlegének rendezése

37/R. § (1) Az átlagbér alapú támogatás és a működési támogatás összesített egyenlegének rendezése során előálló korrekció összegét az Igazgatóság, bevett egyház esetén a kincstár Budapesti és Pest Megyei Igazgatósága a központi költségvetés végrehajtásáról szóló törvény alapján folyósítja.

(2) A korrekcióra, illetve – ha a korrekció mértéke negatív – a korrekció megfizetésére a tárgyévben működési támogatásban részesült nemzetiségi önkormányzat, bevett egyház jogosult, illetve köteles. Ha a köznevelési intézmény fenntartását másik nemzetiségi önkormányzat vagy másik bevett egyházhoz tartozó fenntartó vette át, a korrekcióra, illetve a korrekció megfizetésére a köznevelési intézményt, tagintézményt, köznevelési alapfeladatot átvevő nemzetiségi önkormányzat, bevett egyház jogosult, illetve köteles. Ha a köznevelési intézmény, tagintézmény működési engedélyét visszavonták vagy ha a köznevelési intézményt, tagintézményt, köznevelési

alapfeladatot nem nemzetiségi önkormányzat vagy egyházi jogi személy vette át, a korrekció időarányosan a jogosultság fennállásáig és a ráfordítás arányában folyósítható, a nemzetiségi önkormányzat, bevett egyház azonban – ha a korrekció mértéke negatív – köteles a korrekció megfizetésére.

(3) A nemzetiségi önkormányzat és a bevett egyház a korrekciót a központi költségvetés végrehajtásáról szóló törvényben meghatározott időpontig köteles megfizetni. Késedelmes teljesítés esetén a visszafizetendő összeg után a 37/N. § (3) bekezdése szerinti mértékű késedelmi pótlékot kell felszámolni, és korrekciót a késedelmi pótlékkal együtt a fizetési határidő lejártát követően folyósítandó támogatásból le kell vonni. Ha a visszafizetendő támogatás és a késedelmi pótlék együttes összege nem éri el az ezer forintot, azt nem kell megfizetni.

(4) A korrekcióból eredő visszafizetési kötelezettségre – a központi költségvetés végrehajtásáról szóló törvény eltérő rendelkezése hiányában – fizetési kedvezmény nem engedélyezhető.

(5) A korrekcióról elszámolást nem kell benyújtani.

16/G. A hit- és erkölcstanoktatás támogatása

37/S. § (1) A hit- és erkölcstanoktatáshoz kapcsolódó átlagbér alapú támogatás és tankönyvtámogatás igénylésére, megállapítására, folyósítására, változás-bejelentésére, elszámolására, ellenőrzésére és a kincstári adatszolgáltatásra a 37/A–37/P. §-nak az átlagbér alapú támogatásra vonatkozó szabályait kell alkalmazni az e §-ban meghatározott eltérésekkel.

(2) A hit- és erkölcstanoktatás támogatására vonatkozó kérelmet a bevett egyház a kincstár Budapesti és Pest Megyei Igazgatósághoz nyújtja be.

(3) A bevett egyház a hit- és erkölcstanoktatás megszüntetésére, szüneteltetésére vonatkozó döntéséről és a megszüntetés, szüneteltetés tervezett kezdő időpontjáról a döntést követő nyolc napon belül értesíti a kincstár Budapesti és Pest Megyei Igazgatóságát és az állami iskola fenntartóját.

(4) Az állami iskola fenntartója a hit- és erkölcstanoktatás megtartását igazoló nyilatkozatát január 15-éig, a (3) bekezdés szerinti esetben a megszüntetéstől, szüneteltetéstől számított 15 napon belül az érintett iskolák szerinti bontásban küldi meg a bevett egyháznak. A nyilatkozat tartalmazza az érintett iskola hivatalos nevét, OM azonosítóját, az oktatásban részt vett tanulók számát feladatellátási hely, évfolyamonkénti és csoportonkénti bontásban és a ténylegesen megtartott hit- és erkölcstanórák számát. A nyilatkozatot a bevett egyház a kincstár Budapesti és Pest Megyei Igazgatósága számára a hit- és erkölcstanoktatáshoz nyújtott támogatásra vonatkozó elszámolásával egyidejűleg megküldi.

(5) A hit- és erkölcstanoktatáshoz kapcsolódó tankönyvtámogatást a kincstár Budapesti és Pest Megyei Igazgatósága folyósítja."

3. § Az R. 18. alcíme a következő 50/A–50/D. §-sal egészül ki:

„50/A. § (1) A fenntartó 2013. október–december hónapra járó, átlagbér alapú támogatás, gyermek- és tanulóétkeztetéshez nyújtott támogatás, tankönyvtámogatás-, és a bevett egyház hit- és erkölcstanoktatáshoz nyújtott támogatás iránti kérelmét a 2013. október 1-jei létszám alapján 2013. október 18-áig nyújthatja be. E határidő elmulasztása jogvesztő. A települési és területi nemzetiségi önkormányzat az általa fenntartott óvodában nevelt gyermekek után a 2013. október–december hónapokra támogatásra vonatkozó kérelmet nem nyújthat be. Az e bekezdés szerinti igénylés alapján az Igazgatóság hivatalból állapítja meg az október–december hónapra járó működési támogatást.

(2) Az a fenntartó, amely 2013. szeptember 1-jével új köznevelési intézményt alapít vagy vesz át, az (1) bekezdésben meghatározott igénylése során valamennyi köznevelési intézményre tekintettel közli a Magyarország 2013. évi központi költségvetéséről szóló 2012. évi CCIV. törvény 2013. szeptember 27-én hatályos 35. § (1) és (2) bekezdése alapján a 2013. szeptember hónapra járó támogatás megállapításához szükséges adatokat.

(3) A (2) bekezdés szerinti, szeptember hónapra előlegben nem részesült fenntartó részére a 2013. szeptember és október hónapra járó (1) bekezdésben meghatározott támogatások folyósítására 2013. október 31-éig kerül sor.

(4) Ha a fenntartó – a (2) bekezdés szerinti fenntartó kivételével – 2013. szeptember hónapra előlegként támogatásban részesült, a 2013. január–augusztus hónapra támogatást megállapító határozat alapján az Igazgatóság – külön kérelem benyújtása nélkül – 2013. szeptember hónapra folyósított előleggel megegyező összegű támogatást állapít meg a fenntartó részére 2013. szeptember hónapra.

(5) A kincstár – külön kérelem benyújtása nélkül – a 2013. január–augusztus hónapra támogatást megállapító határozat alapján a 2013. szeptember hónapra folyósított előleg száztizenöt százalékának megfelelő összegű támogatási előleget folyósít a fenntartó és a bevett egyház részére 2013. október hónapra 2013. október 7-éig.

(6) A (4) bekezdés alapján folyósított támogatás és a 2013. október 1-jei ténylétszám alapján járó (1) bekezdés szerinti támogatás közötti különbözet rendezésére az éves elszámoláskor, az (5) bekezdés szerinti támogatási előleg és a 2013. október 1-jei ténylétszám alapján járó (1) bekezdés szerinti támogatás közötti különbözet folyósítására 2013. október 31-éig kerül sor.

(7) Az elszámoláskor és az ellenőrzéskor a 2013. szeptember–október hónapra vonatkozó különbözet után igénybevételi kamatot nem lehet felszámolni.

50/B. § (1) A fenntartó a központi költségvetésről szóló törvény alapján

a) a 2013. január–augusztus hónapban igénybe vett támogatással a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény végrehajtásáról szóló 20/1997. (II. 13.) Korm. rendelet,

b) a 2013. szeptember–december hónapban igénybe vett támogatással e rendelet

szerint számol el azzal, hogy az Igazgatóság az elszámolás során a fenntartót megillető támogatást az a) pontban meghatározott időszakra 1/12 és 7/12, a b) pontban meghatározott időszakra 1/12 és 3/12-ed részekben állapítja meg.

(2) Az országos nemzetiségi önkormányzatokat 2013. január–szeptember hónapra megillető kiegészítő támogatás elszámolásának elbírálására, ellenőrzésére a kincstár Budapesti és Pest Megyei Igazgatósága illetékes.

(3) A 2013. évi támogatások elszámolása során a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény végrehajtásáról szóló 20/1997. (II. 13.) Korm. rendelet igénybevételi kamat felszámítására vonatkozó szabályait kell alkalmazni.

50/C. § (1) A tankönyvtámogatás igénylésekor az általános iskola első évfolyamára beiratkozott tanulók 2013. október 1-jei létszáma nem haladhatja meg a 2013/2014-es tanév első évfolyamára beiratkozott tanulók ténylétszámát. A támogatást az Igazgatóság egy összegben a 2013. októberre járó támogatással együtt folyósítja a fenntartó számára.

(2) Az állami iskola fenntartója a bevett egyházzal a nemzeti köznevelésről szóló 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet módosításáról szóló 353/2013. (X. 4.) Korm. rendelet hatálybalépését követő ötödik napig elektronikus úton közli a bevett egyház által szervezett hit- és erkölcsoktatásban 2013/2014-es tanévben részt vevő tanulók számát, az ingyenes tankönyvellátásra jogosultak számát az általa fenntartott köznevelési intézményenkénti, évfolyamonkénti és csoportonkénti bontásban, a köznevelési intézmény hivatalos nevének, OM azonosítójának, székhelyének és a székhely szerinti megyének a megadásával.

50/D. § A 37. § (4) bekezdése szerinti nyilatkozatot, ha a meglévő tanulói jogviszonyok vonatkozásában ilyennel nem rendelkezik, a köznevelési intézmény 2013. december 5-éig köteles beszerezni."

4. § Az R. 39. §-ában az „a továbbiakban:" szövegrész helyébe az „az e Fejezet alkalmazásában a továbbiakban:" szöveg lép.

5. § Hatályát veszti

a) az R. 19–21. alcíme,

b) a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény végrehajtásáról szóló 20/1997. (II. 13.) Korm. rendelet.

6. § Ez a rendelet a kihirdetését követő napon lép hatályba.

Orbán Viktor s. k.,
miniszterelnök

V. A Kormány tagjainak rendeletei

A belügyminiszter 57/2013. (X. 4.) BM rendelete a helyi önkormányzatok szociális célú tűzifavásárláshoz kapcsolódó kiegészítő támogatásáról

A Magyarország 2013. évi központi költségvetéséről szóló 2012. évi CCIV. törvény 77. § (2) bekezdés j) pont ja) alpontjában kapott felhatalmazás alapján, az egyes miniszterek, valamint a Miniszterelnökséget vezető államtitkár feladat- és hatásköréről szóló 212/2010. (VII. 1.) Korm. rendelet 37. § p) pontjában meghatározott feladatkörömben eljárva – az egyes miniszterek, valamint a Miniszterelnökséget vezető államtitkár feladat- és hatásköréről szóló 212/2010. (VII. 1.) Korm. rendelet 73. § b) pontjában meghatározott feladatkörében eljáró nemzetgazdasági miniszter egyetértésével –,
továbbá a 9. § tekintetében a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 94. § (3) bekezdés a) pontjában kapott felhatalmazás alapján, az egyes miniszterek, valamint a Miniszterelnökséget vezető államtitkár feladat- és hatásköréről szóló 212/2010. (VII. 1.) Korm. rendelet 37. § n) pontjában meghatározott feladatkörömben eljárva – az egyes miniszterek, valamint a Miniszterelnökséget vezető államtitkár feladat- és hatásköréről szóló 212/2010. (VII. 1.) Korm. rendelet 41. § i) pontjában meghatározott feladatkörében eljáró emberi erőforrások minisztere egyetértésével –
a következőket rendelem el:

1. § (1) A 2013. január 1-jei lakosságszám alapján az 5000 fő lakosságszám alatti települési önkormányzatok szociális célú tűzifavásárláshoz kapcsolódó támogatásra igényt nyújthatnak be.

(2) A támogatás mértéke

a) a társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott, illetve az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott települések jegyzékéről szóló 240/2006. (XI. 30.) Korm. rendelet Melléklete alapján az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott települési önkormányzat vonatkozásában, kemény lombos fafajta esetében 13 000 Ft/erdei m^3+áfa, lágy lombos fafajta esetében 7300 Ft/erdei m^3+áfa,

b) az a) pontba nem tartozó települési önkormányzat vonatkozásában, kemény lombos fafajta esetében 12 000 Ft/erdei m^3+áfa, lágy lombos fafajta esetében 6800 Ft/erdei m^3+áfa.

(3) A (2) bekezdés a) pontjába tartozó települési önkormányzat vonatkozásában a támogatás felhasználásának feltétele a támogatáson felül kemény lombos fafajta esetében 1000 Ft/erdei m^3+áfa, lágy lombos fafajta esetében 700 Ft/erdei m^3+áfa mértékű, a (2) bekezdés b) pontjába tartozó települési önkormányzat vonatkozásában kemény lombos fafajta esetében 2000 Ft/erdei m^3+áfa, lágy lombos fafajta esetében 1200 Ft/erdei m^3+áfa mértékű önrész vállalása.

(4) Lágy lombos tűzifa igénylésére kizárólag Bács-Kiskun, Békés, Csongrád valamint Hajdú-Bihar megyében lévő települési önkormányzat jogosult. Ha a települési önkormányzat lágy lombos tűzifa támogatásra nyújt be igényt, akkor kemény lombos tűzifa igénylésére nincsen lehetősége.

(5) A 2013. január–március hónapokban lakásfenntartási támogatásban részesülők számának átlaga alapján legfeljebb 2 m^3/ellátott tűzifa mennyiséget igényelhet a települési önkormányzat. A (4) bekezdés hatálya alá tartozó települési önkormányzat – lágy lombos tűzifa igénylése esetén – a 2013. január–március hónapokban lakásfenntartási támogatásban részesülők számának átlaga alapján legfeljebb 3 m^3/ellátott tűzifa mennyiséget igényelhet.

(6) A települési önkormányzat az 1. melléklet szerinti adatlapot legkésőbb e rendelet hatálybalépését követő 10. napon, ha ez munkaszüneti nap, akkor legkésőbb az azt követő napon rögzíti és zárja le az ebr42 önkormányzati információs rendszerben, továbbá a dokumentációt papír alapon egy eredeti és egy hitelesített másolati példányban a Magyar Államkincstár (a továbbiakban: kincstár) területileg illetékes igazgatóságához (a továbbiakban: Igazgatóság) nyújtja be. A kizárólag papír alapon benyújtott adatlap érvénytelen. Papír alapú dokumentáció postára adásának határideje legkésőbb az elektronikus rögzítés határidejét követő munkanap. A határidő elmulasztása jogvesztő.

2. § (1) A támogatási igénynek tartalmaznia kell

a) az 1. melléklet szerinti adatlapot,

b) a települési önkormányzatnak – az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról szóló 368/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Ávr.) 72. § (3) bekezdés a) pont ab) alpontja szerinti – a saját forrás biztosítására vonatkozó igazolását.

(2) Az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Áht.) 59. § (1) bekezdése, valamint az Ávr. 110. §-a szerint felülvizsgált támogatási igények eredeti példányát az Igazgatóság a benyújtást követő 10 napon belül postai úton továbbítja a helyi önkormányzatokért felelős miniszter (a továbbiakban: miniszter) részére.

(3) A miniszter a benyújtott támogatási igényekről a rendelkezésre álló előirányzat erejéig dönt.

(4) A miniszter az igényeltnél alacsonyabb összegű támogatás megítélésére is jogosult. Az igényekből elsődlegesen a 20 m^3 alatti mennyiségek teljesítését kell biztosítani, az e fölötti mennyiségek esetében csökkentett, a lakásfenntartási támogatásban részesülők összlakosságszámhoz viszonyított arányát differenciált mértékben figyelembe véve kell a rendelkezésre álló előirányzatot felosztani.

3. § (1) A támogatásban részesített települési önkormányzatok rendeletben szabályozzák a szociális rászorultság szabályait, az igénylés részletes feltételeit, amelyet az elszámolással egyidejűleg a kincstárnak benyújtanak.

(2) Az (1) bekezdés szerinti rendeletben

a) a szociális rászorultság szempontjait akként kell meghatározni, hogy a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló törvény szerinti

aa) aktív korúak ellátására,

ab) időskorúak járadékára,

ac) adósságkezelési támogatáshoz kapcsolódó adósságcsökkentési támogatásra, vagy

ad) – tekintet nélkül annak természetbeni vagy pénzbeli formában történő nyújtására – lakásfenntartási támogatásra jogosult előnyt élvezzen, valamint

b) a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvényben szabályozott halmozottan hátrányos helyzetű gyermeket nevelő család élvezzen előnyt és

c) háztartásonként legfeljebb 5 m^3 tűzifa biztosítására kerüljön sor.

(3) A települési önkormányzat a szociális célú tűzifára való jogosultságról határozattal dönt.

4. § (1) A támogatást a települési önkormányzat ±5% elfogadott tűréshatárú, átlagosan 100 cm hosszú, 5–35 cm átmérőjű tűzifának a fővárosi és a megyei kormányhivatal erdészeti igazgatóságai által nyilvántartott erdőgazdálkodóktól (a továbbiakban: erdőgazdálkodó) történő megvásárlására fordíthatja. Kemény lombos vastag tűzifa esetében a megvásárolt tűzifa mennyiségének legfeljebb 5%-a lehet a nem kemény lombos fajokból származó fafajta.

(2) A települési önkormányzat a támogatott mennyiségnél többet is vásárolhat az erdőgazdálkodótól, ha az (1) bekezdésben meghatározott minőségi követelményeknek megfelelő tűzifát az 1. § (2) bekezdésében meghatározott árnál kedvezőbb feltételekkel tudja beszerezni.

5. § (1) A tűzifa szállításából – ideértve a rászorulókhoz való eljuttatást is – származó költségek a települési önkormányzatot terhelik.

(2) A települési önkormányzat a szociális célú tűzifában részesülőtől ellenszolgáltatást nem kérhet.

6. § A támogatást a miniszter utalványozása alapján a kincstár soron kívül egy összegben folyósítja.

7. § (1) A települési önkormányzat a támogatást 2014. február 15-éig használhatja fel, a támogatás felhasználásáról 2014. március 31-éig a területileg illetékes Igazgatóság felé a 2. melléklet szerinti adatlapon számol el a kincstár által üzemeltetett elektronikus rendszeren, illetve papír alapon. Az Igazgatóság 2014. április 25-éig felülvizsgálja az elszámolásokat és a felülvizsgálat eredményét a kincstár elektronikus rendszerén keresztül 2014. április 30-áig továbbítja a kincstár részére, melyről a kincstár 2014. május 2-áig elektronikus úton tájékoztatja a minisztert.

(2) A települési önkormányzat a tárgyévre eső támogatásrész felhasználásáról tárgyév december 31-ei fordulónappal, az éves költségvetési beszámoló keretében és rendje szerint számol el.

8. § (1) Ez a rendelet a kihirdetését követő napon lép hatályba.

(2) A tűzifavásárláshoz szükséges központi költségvetési források biztosításával kapcsolatos kormányzati döntésről a kormányhivatal vezetője a miniszter döntését követő tizenöt napon belül az érintett település lakosságát a helyben szokásos módon tájékoztatja.

9. § A belügyminiszter irányítása alá tartozó rendészeti szakközépiskolákra vonatkozó szabályokról szóló 32/2005. (VI. 30.) BM–OM együttes rendelet 2. §-ában az „a Körmendi Rendészeti Szakközépiskola, a Miskolci Rendészeti Szakközépiskola és a Szegedi Rendészeti Szakközépiskola vonatkozásában az Országos Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: ORFK) vezetője, az Adyligeti Rendészeti Szakközépiskola vonatkozásában a Belügyminisztérium Oktatási, Képzési és Tudományszervezési Főigazgatóság vezetője gyakorolja." szövegrész helyébe az „az Országos Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: ORFK) vezetője gyakorolja." szöveg lép.

Dr. Pintér Sándor s. k.,
belügyminiszter

1. melléklet az 57/2013. (X. 4.) BM rendelethez

A helyi önkormányzatok szociális célú tűzifavásárláshoz kapcsolódó kiegészítő támogatás igénylési adatlapja

Önkormányzat neve:	
Önkormányzat KSH kódja:	
Választott tűzifa fajtája:	- keménylombos - lágylombos
Maximálisan igényelhető mennyiség (m^3):	
Igényelt mennyiség (m^3):	
Vállalt önerő összege (Ft):	
Önerő biztosításáról szóló önkormányzati határozat száma:	

Dátum:

_____ _____
Polgármester P. H. Jegyző

2. melléklet az 57/2013. (X. 4.) BM rendelethez

A helyi önkormányzatok szociális célú tűzifavásárláshoz kapcsolódó kiegészítő támogatásának elszámoló adatlapja

Támogatott neve:	
Támogatott KSH kódja:	
Választott tűzifa fajtája:	- keménylombos - lágylombos
Jóváhagyott mennyiség(m^3):	
Támogatás összege (Ft):	

A támogatásból megvásárolt tűzifa mennyisége és támogatási összeg részletezése

No.	Támogatott helyi önkormányzat neve	A támogatásból megvásárolt tűzifa mennyisége (m^3)	Számla sorszáma	Számla kibocsátója	Kiállítás dátuma (éééé.hh.nn.)	Számla szerinti tétel bruttó értéke (Ft)	Számla kiegyenlítéséhez igénybe vett támogatás (Ft)	Önkormányzati önerő (Ft)
1.								
2.								
3.								
4.								
5.								
6.								
7.								
8.								
9.								
10.								
					Összesen:			
Visszafizetendő támogatás (amennyiben nem teljes körűen használták fel a kapott támogatást, vagy nem biztosították a megfelelő mértékű önerőt):								
Kedvezményes tűzifában részesített háztartások száma:								

Dátum:

Polgármester P. H. Jegyző

A vidékfejlesztési miniszter 89/2013. (X. 4.) VM rendelete a Pápai Hús 1913 Kft. élőállat-beszállítói által igénybe vehető csekély összegű (de minimis) támogatásról

A mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési, valamint halászati támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről szóló 2007. évi XVII. törvény 81. § (4) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján, az egyes miniszterek, valamint a Miniszterelnökséget vezető államtitkár feladat- és hatásköréről szóló 212/2010. (VII. 1.) Korm. rendelet 94. § a) és b) pontjában meghatározott feladatkörömben eljárva a következőket rendelem el:

1. § E rendelet alkalmazásában:

1. *általános csekély összegű (de minimis) támogatás:* a Szerződés 87. és 88. cikkének a de minimis támogatásokra való alkalmazásáról szóló, 2006. december 15-i 1998/2006/EK bizottsági rendelet (a továbbiakban: 1998/2006/EK bizottsági rendelet) szerinti támogatás;
2. *kérelmező:* az
   a) a mezőgazdasági termelő,
   b) a termelői csoportokról szóló 81/2004. (V. 4.) FVM rendelet szerint elismert termelői csoport,
   c) a mezőgazdasági termékek forgalmazási tevékenységét végző vállalkozás (a továbbiakban: forgalmazó),
   d) akire az a)–c) alpont szerinti élőállat-beszállító az élőállat-beszállítói szerződésből eredő követelését engedményezte, valamint
   e) az engedményező a 2. § (2) bekezdése szerinti esetben,

   aki vagy amely a PÁPAI HÚS 1913 Élelmiszeripari Feldolgozó Korlátolt Felelősségű Társaság (a továbbiakban: Pápai Hús 1913 Kft.) élőállat-beszállítójaként e rendelet alapján igazolt követeléssel rendelkezik;
3. *mezőgazdasági csekély összegű (de minimis) támogatás:* az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a mezőgazdasági termelőágazatban nyújtott csekély összegű (de minimis) támogatásokra való alkalmazásáról szóló, 2007. december 20-i 1535/2007/EK bizottsági rendelet szerinti támogatás;
4. *nehéz helyzetben lévő vállalkozás:* az európai uniós versenyjogi értelemben vett állami támogatásokkal kapcsolatos eljárásról és a regionális támogatási térképről szóló 37/2011. (III. 22.) Korm. rendelet 6. §-ában meghatározott vállalkozás.

2. § (1) E rendelet feltételei szerint vissza nem térítendő általános vagy mezőgazdasági csekély összegű (de minimis) támogatást vehet igénybe az az 1. § 2. pont a)–c) alpontja szerinti kérelmező, aki vagy amely

a) e rendelet szerinti támogatási kérelem benyújtását megelőzően a Pápai Hús 1913 Kft.-vel érvényes élőállat-beszállítói szerződéssel rendelkezett, és
b) az élőállat-beszállítói szerződése alapján keletkezett lejárt követelését a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Cstv.) 10. § (2) bekezdés f) pontjában meghatározott módon bejelentette, amely bejelentést a vagyonfelügyelő a Cstv. 12. § (2) bekezdés b) pont ba) alpontjában meghatározott elismert vagy nem vitatott követelésként nyilvántartásba vette.

(2) Az 1. § 2. pont d) alpontja szerinti engedményezés esetén a támogatást az engedményezett követelés erejéig az engedményes vagy amennyiben az engedményes az engedményezett követelés e rendelet szerinti érvényesítéséről írásos nyilatkozatával az engedményező támogatási kérelmének benyújtását megelőzően lemondott, az engedményező veheti igénybe.

(3) A támogatás mértéke az (1) bekezdés b) pontja szerint nyilvántartásba vett összeg, de legfeljebb

a) mezőgazdasági termelő esetében – mezőgazdasági csekély összegű (de minimis) támogatásként – a mezőgazdasági termelő rendelkezésre álló szabad, egyéni mezőgazdasági csekély összegű (de minimis) keretének megfelelő forintösszeg;
b) termelői csoport vagy forgalmazó esetében – általános csekély összegű (de minimis) támogatásként – a termelői csoport vagy forgalmazó rendelkezésre álló szabad, általános csekély összegű (de minimis) keretének megfelelő forintösszeg.

(4) A támogatást az a kérelmező igényelheti, aki vagy amely

a) a mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési, valamint halászati támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről szóló 2007. évi XVII. törvény szerinti nyilvántartásba vételi kötelezettségének eleget tett, vagy legkésőbb a támogatási kérelem benyújtásával egyidejűleg kérelmezi nyilvántartásba vételét az Egységes Mezőgazdasági Ügyfél-nyilvántartási Rendszerben, és

b) a támogatási kérelem benyújtásának időpontjában:
   ba) nem rendelkezik adók módjára behajtandó köztartozással vagy lejárt esedékességű adótartozással, kivéve, ha az adóhatóság számára fizetési halasztást vagy részletfizetést engedélyezett,
   bb) nem áll felszámolási, végelszámolási eljárás alatt,
   bc) nem minősül nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak.

(5) A kérelmező a támogatási kérelmet a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (a továbbiakban: MVH) által rendszeresített és honlapján közzétett nyomtatványon 2013. október 15-éig nyújthatja be az MVH részére.

(6) A támogatási kérelemhez csatolni kell
   a) az (1) bekezdés a) pontja szerinti élőállat-beszállítói szerződés másolatát,
   b) a vagyonfelügyelő igazolásának másolatát a követelés kérelmező általi bejelentéséről és nyilvántartásba vételéről,
   c) a kérelmező nyilatkozatát arról, hogy
      ca) nem rendelkezik adók módjára behajtandó köztartozással vagy lejárt esedékességű adótartozással, kivéve, ha az adóhatóság számára fizetési halasztást vagy részletfizetést engedélyezett,
      cb) nem áll felszámolási, végelszámolási eljárás alatt,
      cc) nem minősül nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak,
      cd) megfelel a rendezett munkaügyi kapcsolatok feltétel követelményeinek;
   d) az általános csekély összegű (de minimis) támogatás igénylése esetén a kérelmező nyilatkozatát az igénylőlap benyújtását megelőző kettő pénzügyi évben és a folyamatban lévő pénzügyi évben igénybe vett általános csekély összegű (de minimis) támogatás összegéről.

(7) A 2. § (2) bekezdése szerinti engedményezés esetében a támogatási kérelemhez csatolni kell továbbá az engedményezési szerződés egy másolati példányát, valamint amennyiben az engedményező igényli a támogatást, az engedményes írásbeli nyilatkozatát arról, hogy az engedményezett követelés e rendelet szerinti érvényesítéséről az engedményező támogatási kérelmének benyújtását megelőzően lemondott.

3. § A támogatás forrása a Magyarország 2013. évi központi költségvetéséről szóló 2012. évi CCIV. törvény 1. melléklet XII. Vidékfejlesztési Minisztérium Fejezet, 20. Fejezeti kezelésű előirányzatok cím, 5. Nemzeti támogatások alcím, 8. Folyó kiadások és jövedelemtámogatások jogcímcsoport. A támogatásra rendelkezésre álló forrás 400 millió forint.

4. § (1) Az MVH a rendelkezésre álló dokumentumok alapján – a kérelmező rendelkezésére álló szabad csekély összegű (de minimis) keretének figyelembevételével – megállapítja a támogatásra való jogosultságot, a jogos támogatási összeget és a hiánytalanul beérkezett kérelmek esetén legkésőbb 2013. október 31-éig döntést hoz a támogatási kérelemről.

(2) Hiányosan benyújtott támogatási kérelem esetén az MVH a kérelmezőt tíz napos határidő kitűzésével hiánypótlásra szólítja fel.

(3) Ha az összes jogos, az egyéni szabad csekély összegű (de minimis) támogatási keretek figyelembevételével megállapított támogatási igény meghaladja a 3. § szerinti keretösszeget, akkor minden kérelmező esetében a támogatás összegét arányosan csökkenteni kell.

(4) Az MVH által vezetett mezőgazdasági célú csekély összegű (de minimis) támogatások nyilvántartási rendszerében rögzített szabad egyéni támogatási keret, vagy a kérelmező 2. § (6) bekezdés d) pontja szerinti nyilatkozata alapján, az általános csekély összegű de minimis támogatási keret túllépése esetén az MVH a támogatás összegét a túllépés mértékével megegyezően csökkenti.

(5) Az MVH a támogatás összegének euróra történő átváltásánál a 2013. október 1-jén érvényes, az Európai Központi Bank által közzétett, két tizedes jegy pontossággal meghatározott forint/euró devizaárfolyamot alkalmazza.

5. § Az MVH a támogatás összegét – a forrás rendelkezésre állása esetén – a döntés meghozatalától számított tíz napon belül folyósítja a kérelmező részére.

6. § E rendelet vonatkozásában az 1998/2006/EK bizottsági rendelet 3. cikk 3. pontja szerinti nyilvántartást az MVH vezeti.

7. § Ez a rendelet a kihirdetését követő napon lép hatályba.

8. § Ez a rendelet

a) a Szerződés 87. és 88. cikkének a de minimis támogatásokra való alkalmazásáról szóló, 2006. december 15-i 1998/2006/EK bizottsági rendelet, valamint

b) az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a mezőgazdasági termelőágazatban nyújtott csekély összegű (de minimis) támogatásokra való alkalmazásáról szóló, 2007. december 20-i 1535/2007/EK bizottsági rendelet

hatálya alá tartozó támogatást tartalmaz.

Dr. Fazekas Sándor s. k.,
vidékfejlesztési miniszter

VI. Az Alkotmánybíróság határozatai, teljes ülési állásfoglalásai és végzései

Az Alkotmánybíróság 24/2013. (X. 4.) AB határozata a 2006 őszi tömegoszlatásokkal összefüggő elítélések orvoslásáról szóló 2011. évi XVI. törvény alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezések elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói indítványok tárgyában – *dr. Juhász Imre* és *dr. Salamon László* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Bragyova András, dr. Kiss László* és *dr. Lévay Miklós* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a 2006 őszi tömegoszlatásokkal összefüggő elítélések orvoslásáról szóló 2011. évi XVI. törvény alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezéseket elutasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

[1] 1. Az Alkotmánybírósághoz húsz bírói indítvány érkezett a 2006 őszi tömegoszlatásokkal összefüggő elítélések orvoslásáról szóló 2011. évi XVI. törvény (a továbbiakban: Semmisségi törvény) egésze és egyes rendelkezései alkotmányellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt. Az ügyek tárgyi összefüggésére tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványokat az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 58. § (2) bekezdése alapján egyesítette, és egy eljárásban bírálta el.

[2] Az indítványozó bírák az indítványokat eredetileg az Alkotmány rendelkezéseire hivatkozással nyújtották be. Az Alkotmánybíróság felhívására azok tartalmát az Alaptörvény rendelkezéseinek megfelelően átalakították.

[3] 2. Az indítványozó bírák álláspontja szerint a támadott jogszabály, illetve annak egyes rendelkezései sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerinti jogállamiság és a C) cikk (1) bekezdésében foglalt hatalommegosztás elvét. Hivatkoztak továbbá arra, hogy a törvény rendelkezései sértik a 26. cikkben foglalt bírói függetlenség elvét, a 29. cikk (1) bekezdésében, illetve a (2) bekezdés b) pontjában foglalt, az ügyésznek a büntető igény érvényesítéséhez, illetve a közvád gyakorlásához való jogát. Többen állították a XV. cikkben szereplő törvény előtti egyenlőség, a XXVIII. cikk (1) bekezdésében megkövetelt tisztességes eljáráshoz való jog, illetve a (7) bekezdés szerinti jogorvoslathoz való jog sérelmét is. Mások pedig az I. cikk rendelkezéseire figyelemmel hivatkoztak a II. cikk szerinti emberi méltósághoz való jog, a VI. cikk szerinti jóhírnévhez való jog megsértésére. Egyikük – indokolása alátámasztására – felhívta még a Q) cikk (2) bekezdésében rögzített, a nemzetközi jogi kötelezettségek és a magyar jog összhangjára vonatkozó követelményt is.

[4] 3. Érdemi indokolásukban a kezdeményező bírák az egyes alaptörvényi rendelkezések sérelmét az alábbiakban látták.

[5] 3.1. A jogbiztonság sérelme:

[6] Ezen az alapon az indítványozók a törvény egészét, az 1–4. §-ait, a 7. § (1)–(2) bekezdését, és a 8. §-át külön, részletesen is támadták.

[7] Az indítványozók szerint a jogalkotó – az általa tételezett – „igazságosság” érdekében a jogbiztonság alkotmányos követelményét megsértve törte át a jogerő intézményét. A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 408. § (1) bekezdés c) pontja szerint perújítási ok a hamis, vagy hamisított bizonyíték felhasználása. Álláspontjuk szerint azokban az ügyekben, ahol ilyen bizonyíték felhasználása valóban megtörtént

– a Semmisségi törvény nélkül is – orvosolható a sérelem. A Semmisségi törvény azonban valamennyi ügyben eleve feltételezi ennek a ténynek a bizonyítottságát, ezzel elzárja a bíróságot a tényleges értékeléstől. További jogerős elítéltetések esetén is a jogerő áttörését eredményezi a Semmisségi törvény azzal, hogy valamennyi – a törvény hatálya alá tartozó ügyben – elítélt esetében szükségessé teszi a terheltek későbbi ügyeinek a felülvizsgálatát is, ahol a büntető anyagi és az eljárásjogi szabályok alapján a semmisséggel érintett ügyben alkalmazott jogkövetkezmény kötelező jelleggel figyelembe vételre került (próbára bocsátás, szabadságvesztés végrehajtása felfüggesztésének megszüntetése, visszaesői minőség, stb.).

[8] Az indítványozó bírák szerint ezek a rendelkezések bizonytalan, a normavilágosság követelményét sértő megfogalmazást tartalmaznak. Így az általános időintervallum-meghatározáson túl, sem a törvény időbeli, sem tárgyi hatálya nem állapítható meg. A jogalkotó a törvény hatálya alá eső elítéltetések körét csupán az ún. „tömegoszlatás" megnevezéshez kötötte. Ugyanakkor az sem egyértelmű a törvényből, hogy a tömegoszlatás fogalma alatt mit kell érteni: kizárólag a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 59. §-a szerinti definíciót-e. Úgyszintén nem tudható, hogy mit kell ehhez „kapcsolódó" cselekménynek tekinteni (térbeli-időbeli összefüggések okán), mint ahogyan az sem, hogy a számba jöhető cselekmények közül vajon csak a Semmisségi törvényben felsoroltakra kell-e kiterjeszteni a törvény hatályát, vagy bármilyen egyéb bűncselekményre (szabálysértésre).

[9] Feloldhatatlan önellentmondásnak tartják az indítványozók, hogy miközben a jogalkotó éppen arra alapította a Semmisségi törvény indokait, miszerint a hatálya alá eső ügyekben hamis vagy hamisított rendőri jelentéseket használtak fel – eltérő bizonyítási szabály híján, a Be. általános rendelkezéseit alkalmazva –, éppen ezeket kellene felhasználni annak tisztázására, hogy pl. sor került-e tömegoszlatásra, illetve arra, hogy „bármely" cselekmény azzal kapcsolatban volt-e. Ez ugyanis sehonnan máshonnan nem állapítható meg, csak a rendőri jelentésből. Az ezzel kapcsolatos további bizonyítási eljárásra a Semmisségi törvény nem teremt lehetőséget.

[10] További értelmezési problémákat vet fel, hogy a Semmisségi törvény nem kezeli a bizonyítási eszköz, bizonyítási eljárás és bizonyíték közötti jogi és dogmatikai különbségeket, s nem utal arra sem, hogy e tekintetben a Be. rendszere (miként) lenne alkalmazható. Így a jogalkalmazó szubjektív értékelésére bízza, hogy a Semmisségi törvény hatálya alá esnek-e azok az esetek, amikor más bizonyítékforrás, pl. a terhelt – saját maga által később sem kétségbe vont – beismerő nyilatkozata, szakértői vélemény áll rendelkezésre az „elítélés" alapjául szolgáló cselekményekre, vagy azok közül egyesekre. Ekként kezelhetetlenek azok az ügyek – mert a bíró el van zárva az értékelő tevékenységtől – amelyekben az egyébként törvényesen készült ún. rövidített ítéletben nem szerepel a felhasznált bizonyítási eszközök és eljárások köre (aminek eleve feltétele, hogy maga a terhelt tudomásul vette az első fokú döntést), noha az iratok egyébként más bizonyítékokat is tartalmaznak (pl. tanúvallomás). Ebben az esetben a semmisség ügyében eljáró – az alapügyben eljárttól különböző – bíró sem az eljárt bíró értékelő tevékenységét nem ismerheti meg (erre vonatkozó szabály hiányában), sem önálló bizonyítást nem vehet fel, vagyis érdemi bírói tevékenység nélkül mond a bűnösségről értékítéletet.

[11] A Semmisségi törvény 2. § a) pontja egy új, az indítványozók szerint bizonytalan fogalmat vezet be: a „méltányolható körülmények között" kitételt. Ennek körülírására a törvény nem tartalmaz semmilyen kritériumot, eldöntése – mérlegelési szempontok nélkül – kizárólag az iratok alapján van a bíró belátására bízva. A felkészülési idő hiányára (a törvény a kihirdetése napján hatályba lépett), továbbá az ügyek elbírálására szabott rövid határidőre figyelemmel az egységes bírói gyakorlat sem oldhatta meg ezt a problémát.

[12] További jelentőséget ad ennek a kritériumnak, hogy ez alapján kell azt is vizsgálni, hogy a Semmisségi törvényben nevesített bűncselekményeken túl – bizonyítási eljárás nélkül – milyen más cselekményekre (bűncselekményre vagy szabálysértésre) kellene kiterjeszteni a törvény hatályát. Ezért maguk a jogalanyok sem kerülnek abba a helyzetbe, hogy megítéljék: milyen esetekben kérhetik a semmisségi eljárás lefolytatását, a bírói döntési folyamatból pedig nem lehet kizárni a szubjektív, ellenőrizhetetlen kritériumok nélküli döntést. Mivel az érintettek köre meghatározhatatlan, – az indítványozók szerint – nem mehet teljesedésbe a 3. § (2) bekezdése és a 4. §-a sem.

[13] Az indítványozók szerint további nehézséget jelent, hogy a Semmisségi törvény – szemben a korábbi hasonló tartalmú törvényekkel – nem határozza meg az alkalmazandó általános jogszabályokat sem.

[14] Egyes indítványozók kifogásolták a kellő felkészülési idő hiányát is. A bíróságok és az ügyészségek – az indítványozók szerint is helyesen – nem rendelkeznek olyan nyilvántartásokkal, amelyek személyhez kötötten tartalmaznák az elkövetési helyekre, időkre, körülményekre, „méltányolható" indokokra, stb. vonatkozó adatokat. Így (tekintettel pl. az egyesítés jogintézményére is) csak évekre visszamenő egyedi és az összes ügyre kiterjedő vizsgálattal állapítható meg, hogy a törvény tárgyi hatálya egyáltalán mely esetekben merül fel, miközben az eljárás hivatalból kötelező. Így a Semmisségi törvény 8. §-ában rögzített, a kihirdetés napjára vonatkozó hatálybalépésből következően az eljárásra nyitva álló, ekkortól számítandó határidő tarthatatlan.

[15] Az indítványozók szerint a Semmisségi törvény 7. §-ában, a vádemelés elhalasztására vonatkozó rendelkezés következtében az ügyész a semmissé nyilvánítás folytán köteles lesz a vádemelésre, mert az általános szabályok más lehetőséget nem hagynak számára. A Semmisségi törvényből az nem olvasható ki, hogy az új eljárásban is el kellene vetni az itt kifogásolt bizonyítási eszközöket, viszont ha ezek figyelembevétele mellett az eljárás lezárul, újabb semmisségi eljárást kell lefolytatni az 1–2. § rendelkezései alapján. Ez a jogalanyok helyzetét kiszámíthatatlanná teszi, különös tekintettel arra, hogy egyébként a vádemelés elhalasztására nem is kerülhetett volna sor beleegyezésük hiányában. Így valójában akaratukkal ellentétben, sőt a döntésbe való belenyugvásuk ellenére kerül sor évek múltán az eljárás megismétlésére, miközben a próbaidőt már kiállották.

[16] 3.2. A hatalommegosztáshoz kapcsolódóan:

[17] Erre hivatkozással az indítványozók a törvény egészét, és az 1–2., 4. és 7. §-ait külön is támadták. Álláspontjuk szerint a Semmisségi törvény rendelkezéseivel a törvényhozó hatalom konkrét egyedi ügyeket értékelt újra, jogerős ítéleteket értékelt felül, s a bíró számára mérlegelés nélküli kötelező tartalmú döntés meghozatalát írta elő. A jogalkotó – jogerősen lezárt ügyekben – egyszerűen átvette a bírótól az ítélkezési tevékenység alapját képező, a bizonyítékok szakmai szempontok szerinti helytállóságára, azok hitelt érdemlőségének vizsgálatára vonatkozó jogkört. A bíró számára mozgásteret nem hagyott, kötelező, előre meghatározott érvényű határozat meghozatalára kötelezte.

[18] 3.3. A bírói függetlenséghez kapcsolódóan:

[19] Erre hivatkozással az indítványozók a törvény egészét, az 1–2. §-ának a jogbiztonság sérelmén túli következményeit és a 3. §-át külön is támadták.

[20] Mind a Be., mind a szabálysértési törvények kimondják, hogy a bizonyítás eszközeinek és a belőlük származó bizonyítékoknak nincs előre meghatározott bizonyító értékük és erejük, a bizonyítékokat a bíróság egyenként és összességükben szabadon értékeli. Az indítványozók kifogásai szerint a jogalkotó viszont – már befejezett ügyekben – felülmérlegeli a bíróság bizonyítási tevékenységét, a figyelembe vett bizonyíték-forrásokat, az alkalmazott bizonyítási módot és negligálja a bíró értékelő tevékenységét. Ezzel elvonja az ítélkezési tevékenység lényegét képező bíró mérlegelési tevékenységet, kiüresíti a bizonyítékok szabad mérlegelésének jogát és egy másik hatalmi ág akaratának tartalom nélküli végrehajtójává teszi a bírót. A bíróságnak mindenkor meg kell maradnia a semlegesség pozíciójában és nem mérlegelhet „közelebbről meg nem határozott méltányolható érdekeket". Ezzel a jogalkotó a kivételesség állapotát hozza létre, állításuk szerint „jogilag ellenőrizhetetlen körülmények között".

[21] 3.4. Az ügyészséget érintő alaptörvényi sérelem keretében:

[22] E tekintetben az indítványozók elsődlegesen a Semmisségi törvény 7. §-át támadták, összekapcsolva a jogállamiság és jogbiztonság követelményével.

[23] Arra alapítva, hogy az ügyész, mint az Alaptörvény alapján is az állam büntetőjogi igényét érvényesítő közvádló – a korábbi alkotmánybírósági döntések értelmében is – független, többen aggályosnak tartották, hogy a bíróság a Semmisségi törvény értelmében bizonyítás és indítvány nélkül revideálja az ügyészségen lezárt, a vádemelés elhalasztása keretébe tartozó határozatokat. Az ügyészség függetlensége emiatt két irányból is sérelmet szenved. Egyrészt az Országgyűlés kötelező, utólagos indítványozási kötelezettséget rótt az ügyészre, ami lényegében egyenlő a váddal kapcsolatos rendelkezési jog körében az igazságszolgáltatáson kívüli szervezettől eredő ellenőrzés és utasítás kiadásával. Másrészt „ellenőrizhetetlen kritériumok alapján" feljogosította a bíróságot az ügyész diszkrecionális jogkörében hozott határozata felülvizsgálatára, megsértve ezzel a Be. 1 §-ában rögzített, a büntetőeljárás egészének működési alapját meghatározó funkciómegosztás követelményét is.

[24] A Semmisségi törvény nem hangolta össze a vádemelés elhalasztására vonatkozó szabályát a Be. vonatkozó rendelkezéseivel sem. Ezért, ha a bíróság a vádemelés elhalasztása körében hozott határozat semmisségét megállapítja, előáll az a helyzet, hogy az ügy nyomozási szakaszba kerül vissza, s mivel az ügyész az általános szabályok szerint egyebet nem tehet: vádat kell emelnie. A Semmisségi törvény nem azt mondja ki, hogy a rendőri vallomások és jelentések a büntetőeljárásban általában nem használhatók bizonyítási eszközként, hanem csupán annyit, hogy a jogerősen lezárt ügyekben nem alkalmazhatók. Ugyanakkor a Semmisségi törvény a saját időbeli hatályának érvényesülését nem zárja le, vagyis az újabban lefolytatott eljárást majd ennek tükrében kell hivatalból újraértékelni. Ez az indítványozók szerint az érintettek szempontjából is a jogbiztonság nagyfokú sérelmét jelenti, és a tisztességes eljárással összeegyeztethetetlen.

[25] 3.5. A törvény előtti egyenlőség tekintetében:

[26] Az indítványozók e tekintetben a Semmisségi törvény 1–2. §-ai alapján a 3. § (2) bekezdését támadták, összefüggést teremtve a jogbiztonság és a törvény előtti egyenlőség között.

[27] Az indítványok indokolásában az indítványozók kitértek arra, hogy eleve „különös" helyzet a rendőrtanúk és a „civil" tanúk vallomása közötti különbségtétel kizárólag abban a körben, ahol az előbbiek a terheltekre nézve

kedvezőtlenül nyilatkoztak. Ugyanakkor semmi nem zárja ki, hogy a kirekesztett bizonyítékokat szolgáltató rendőrök ellen utóbb büntetőeljárás induljon, vagy kártérítési perek alperesei legyenek, miközben semmiféle bizonyítás nem folyt a konkrét esetekben arról, hogy valóban vétkesen jártak-e el. Mindez a törvény előtti egyenlőség elvét sérti és egyben jogbizonytalanságot is kelt. A Semmisségi törvény 1. §-a nincs ugyanis tekintettel arra, hogy az 1. §-ban meghatározott, de nem annak hatálya alá tartozó, ám jogi tárgyukat tekintve teljesen azonos cselekmények miatt tömegesen eljártak és eljárnak ma is. Így – az indítványozók szerint – sérti a törvény előtti egyenlőség követelményét, ha valakinek a felelősségre vonása kapcsán kizárólag egyes, jogilag pontatlanul körülírt események kapcsán automatikusan rekesztenek ki bizonyítékokat a büntetőjogi felelősség vizsgálata során, míg máshol – akár ugyanazon terhelttel szemben – az ugyanilyen bizonyítási eszközből származó bizonyíték a törvény erejénél fogva kötelezően figyelembe veendő.

[28] Úgyszintén a törvény előtti egyenlőség követelményébe ütközik, ha bizonytalan és közelebbről meg nem határozott „méltányolható körülményre" való hivatkozással a bíróság önkényesen mérlegelheti, hogy mely ügyekre (bűncselekményekre vagy szabálysértésekre) terjeszti ki a Semmisségi törvény – az indítványokban foglaltak értelmében egyébként is vitatható módon megállapított – tárgyi hatályát.

[29] 3.6. Az emberi méltóság, a tisztességes eljárás és a jóhírnév sérelme körében:

[30] A vonatkozó indítványok ebben az esetben elsősorban a Semmisségi törvény 1. §-át kifogásolták.

[31] Hivatkoztak arra, hogy a „rendőrtanúk" vallomásainak minden vizsgálat nélküli egységes kirekesztése minden eljárásból, rájuk vonatkozóan a hazugság vélelmének egységes felállítása sérti a bírósági eljárásban közreműködő rendőrök emberi méltósághoz való jogát, mert minden ellenbizonyítás, védekezési lehetőség nélkül megbélyegzi azokat is, akik egy jogszerű eljárásban jogszerű tevékenységet folytattak a köznyugalom és a közrend megóvása érdekében. A büntetőeljárásban a „tanú" egységes kategória, abból a körből „megbélyegzés nélkül" nem lehet önkényesen egyes csoportokat kiemelni.

[32] Ez a megoldás – az indítványozók szerint – alkalmas az állampolgárok rendőrségbe vetett bizalmának aláásására és ez a jogállam alapvető intézményeinek megkérdőjelezésén keresztül a jogbiztonság megrendüléséhez vezet. Ezen túlmenően a szakmai tisztesség az emberi méltóság része, amelytől megfelelő – a tisztességes eljárás követelményeit kielégítő – bizonyítási eljárás hiányában senkit nem lehet megfosztani. Az érintett rendőrök szakmai tisztességük megóvása érdekében semmilyen lépést nem tehetnek, a határozatokról nem is értesülnek, jogorvoslati joguk nincs, lényegében egy feltételezés alapján „jogfosztottá" válnak. Ez a társadalom érdekében kiemelt közösségi feladatot ellátó, a bűnüldözést végrehajtó személyközösség tevékenységét, az abba tartozó személyek jóhírnevét egységesen sérti.

II.

[33] 1. Az Alaptörvény hivatkozott rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam."

„C) cikk (1) A magyar állam működése a hatalom megosztásának elvén alapszik."

„Q) cikk (2) Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját."

„I. cikk (1) AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége.

(2) Magyarország elismeri az ember alapvető egyéni és közösségi jogait.

(3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.

(4) A törvény alapján létrehozott jogalanyok számára is biztosítottak azok az alapvető jogok, valamint őket is terhelik azok a kötelezettségek, amelyek természetüknél fogva nem csak az emberre vonatkoznak."

„II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg."

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák."

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékosság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.

(3) A nők és a férfiak egyenjogúak."

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

[…]

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti."

„26. cikk (1) A bírák függetlenek, és csak a törvénynek vannak alárendelve, ítélkezési tevékenységükben nem utasíthatóak. A bírákat tisztségükből csak sarkalatos törvényben meghatározott okból és eljárás keretében lehet elmozdítani. A bírák nem lehetnek tagjai pártnak, és nem folytathatnak politikai tevékenységet."

„29. cikk (1) A legfőbb ügyész és az ügyészség független, az igazságszolgáltatás közreműködőjeként mint közvádló az állam büntetőigényének kizárólagos érvényesítője. Az ügyészség üldözi a bűncselekményeket, fellép más jogsértő cselekményekkel és mulasztásokkal szemben, valamint elősegíti a jogellenes cselekmények megelőzését.

(2) A legfőbb ügyész és az ügyészség

[…]

b) képviseli a közvádat a bírósági eljárásban;"

[34] 2. A Semmisségi törvény:

„Az Országgyűlés, a demokratikus jogállamot és a polgárok alkotmányos alapjogait a 2006. év őszén ért sérelmek orvoslása érdekében a következő törvényt alkotja:

1. § A 2006. szeptember 18. és október 24. között, Magyarország területén, a tömegoszlatásokhoz kapcsolódóan elkövetett hivatalos személy elleni erőszak, rongálás, illetve garázdaság miatti elítélések, továbbá a bíróság hatáskörébe tartozó rendzavarás, garázdaság és veszélyes fenyegetés szabálysértése elkövetésének megállapításai semmisnek tekintendők, amennyiben az elítélés vagy a megállapítás alapját kizárólag rendőri jelentés, illetve rendőri tanúvallomás képezte.

2. § Az első fokon eljárt bíróság – az ügyész indítványára, illetve a terhelt vagy a szabálysértési eljárás alá vont személy, a védő, továbbá a terhelt vagy a szabálysértési eljárás alá vont személy hozzátartozója kérelmére – semmisnek

a) nyilváníthatja az 1. §-ban meghatározott területen és időhatáron belül, a tömegoszlatással közvetlen összefüggésben, méltányolható körülmények között elkövetett más bűncselekmény, továbbá a bíróság hatáskörébe tartozó szabálysértés miatti elítélést vagy megállapítást,

b) nyilvánítja az elítélést vagy a megállapítást, ha a 3. § (1) bekezdés a) pontja szerinti eljárást elmulasztotta.

3. § (1) Az első fokon eljárt bíróság

a) hivatalból, legkésőbb 2011. október 23-áig, határozatban nyilvánítja semmisnek az 1. § hatálya alá tartozó elítélést vagy megállapítást,

b) az indítvány, illetve a kérelem beérkezésétől számított 60 napon belül hoz érdemi határozatot a 2. § alapján indítványozott, illetve kérelmezett elítélés vagy megállapítás semmissége tárgyában.

(2) A határozatot az ügyésznek, a terheltnek vagy a szabálysértési eljárás alá vont személynek, a védőnek és a kérelmezőnek – ha az nem a terhelt vagy a szabálysértési eljárás alá vont személy – kell megküldeni.

4. § Az indítványt, illetve a kérelmet elutasító határozat ellen az ügyész, a terhelt vagy a szabálysértési eljárás alá vont személy, a védő, vagy a kérelmező – ha az nem a terhelt vagy a szabálysértési eljárás alá vont személy – élhet fellebbezéssel. A fellebbezésre, szabálysértés esetében is, a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvénynek az ügydöntő végzés elleni fellebbezés elintézésére vonatkozó szabályait [346. § (1) bekezdés második mondata] kell alkalmazni.

5. § Az elítélést, illetve a megállapítást semmisnek nyilvánító határozatot a bűnügyi, illetve a szabálysértési nyilvántartó szervnek is meg kell küldeni. A nyilvántartó szerv a határozat alapján gondoskodik a terhelt elítéléssel érintett adatainak a bűnügyi, illetve a szabálysértési nyilvántartási rendszerből való törléséről.

6. § A semmisnek nyilvánított elítélésekhez vagy megállapításokhoz fűződő büntető vagy szabálysértési büntetések, intézkedések, kényszerintézkedések és azok további következményei államigazgatási jogkörben okozott károk (Ptk. 349. §).

7. § (1) E törvény alkalmazásában elítélésnek tekintendő az is, amennyiben az ügyész a terhelttel szemben a vádemelést elhalasztotta (Be. 222. §). Az ügyész e határozatát az e törvény hatálybalépésétől számított 8 napon belül küldi meg az illetékes bíróságnak.

(2) Nem járhat el az a bíró, illetve bírói tanács, amely az ügyben korábban eljárt.

8. § Ez a törvény a kihirdetése napján lép hatályba."

III.

[35] Az indítványok megalapozatlanok.

[36] 1. Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően hozott döntései további alkalmazhatóságával kapcsolatos álláspontja, hogy „az újabb ügyekben felhasználhatja az Alaptörvény hatálybalépése előtt hozott határozataiban szereplő érveket, ha »az Alaptörvény konkrét – az előző Alkotmányban foglaltakkal azonos vagy hasonló tartalmú – rendelkezései és értelmezési szabályai alapján ez lehetséges.« {22/2012. (V. 11.) AB határozat, Indokolás [40]}. A korábbi Alkotmányon alapuló határozatokban kifejtett elvi jellegű megállapítások felhasználása tehát megkívánta az előző Alkotmány és az Alaptörvény megfelelő szabályainak tartalmi összevetését és mérlegelését az Alaptörvény értelmezési szabályaira is tekintettel. Az Alaptörvény negyedik módosítása következtében – a Záró és vegyes rendelkezések 5. pontja alapján – azonban az Alkotmánybíróságnak ezen összevetés eredményeképpen az Alaptörvény hatálybalépése előtt meghozott határozataiban foglalt érvek felhasználását kellő részletességgel indokolni kell. A korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek figyelmen kívül hagyása ugyanakkor az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén is lehetségessé vált, a szabályozás változása a felvetett alkotmányjogi probléma újraértékelését hordozhatja. A hazai és európai alkotmányjogi fejlődés eddig megtett útja, az alkotmányjog szabályszerűségei szükségképpeni hatással vannak az Alaptörvény értelmezésére is. Az Alkotmánybíróság az újabb ügyekben vizsgálandó alkotmányjogi kérdések kapcsán felhasználhatja a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket és alkotmányossági összefüggéseket, ha az Alaptörvény adott szakaszának az Alkotmánnyal fennálló tartalmi egyezése, az Alaptörvény egészét illető kontextuális egyezősége, az Alaptörvény értelmezési szabályainak figyelembevétele és a konkrét ügy alapján a megállapítások alkalmazhatóságának nincs akadálya, és szükségesnek mutatkozik azoknak a meghozandó döntése indokolásába történő beillesztése. Az Alkotmánybíróság – a fenti feltételek vizsgálata mellett – a hatályát vesztett alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja" {13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [30]–[34]}. A jelen ügyben az indítványokban felvetett alkotmányossági kérdéseket, így többek között a jogállamiság és az abból következő jogbiztonság követelményét, a hatalommegosztás elvét, a bírói függetlenség és a törvény előtti egyenlőség követelményét az Alkotmány és az Alaptörvény azonos tartalommal szabályozza, ezért az Alkotmánybíróság eljárása során figyelemmel volt a korábbi határozataiban kifejtettekre.

[37] 2. A rendszerváltást követően a jogalkotó több semmisségi törvényt alkotott. Így az 1956-os népfelkeléssel összefüggő elítélések orvoslásáról szóló 1989. évi XXXVI. törvényt (I. Semmisségi törvény), az 1945 és 1963 közötti törvénysértő elítélések semmissé nyilvánításáról szóló 1990. évi XXVI. törvényt (II. Semmisségi törvény), az 1963 és 1989 között elkövetett egyes állam és közrend elleni bűncselekmények miatt történt elítélések semmissé nyilvánításáról szóló 1992. évi XI. törvényt (III. Semmisségi törvény) és az 1956. évi forradalom és szabadságharc utáni leszámolással összefüggő elítélések semmisségének megállapításáról szóló 2000. évi CXXX. törvényt (IV. Semmisségi törvény).

[38] Ezek a törvények egyértelműen a történelmi, politikai rendezést szolgálták azon az alapon, hogy az ítéleteket a szuverenitását vesztett, diktatórikus kormányzás alatt álló országban, függetlenségében korlátozott bíróság, a tisztességes eljárás követelményeit mellőzve hozta, illetve a bűnfelelősség alapját képező jogszabályok és a joggyakorlat sem az akkor hatályos Alkotmánynak, sem az elfogadott nemzetközi szerződéseknek nem felelt meg. Ennek megfelelően a semmisséget meghatározott időintervallumon belül elkövetett, az anyagi jognak megfelelően nevesített, politikai természetű vagy meghatározott politikai okból, célból elkövetett, illetve az adott típusú társadalmi rendszer védelmére konstruált (pl. tervbűncselekmények) bűncselekményekhez

kötötték. Az így megjelölt bűncselekményi körre a semmisség teljes egészében, a bizonyítási eljárás minőségétől, az alkalmazott bizonyítási eszközöktől függetlenül, válogatás nélkül kiterjedt. Más, köztörvényes cselekmények – a büntetés kiszabásával összefüggő halmazati problémák szűk körre szorítása, s így a jogbiztonság megóvása érdekében – csak akkor estek hatálya alá, ha azok szoros összefüggése (minimálisan a célzat szerint körülhatárolt) az alapcselekménnyel megállapítható volt, illetve, ha a büntetési tételük nem haladta meg az alapcselekmény büntetési tételét. Az elítéltek erkölcsi rehabilitációja egyben jóvátételt is vont maga után.

[39] Noha a törvényeket megelőző tudományos tényfeltárás, illetve már a meghozatalukat megelőzően lefolytatott néhány, a rehabilitációt szorgalmazó új bírósági eljárás nyilvánvalóvá tette, hogy éppen a legsúlyosabb esetekben az elítélésekre a bizonyítási szabályok megsértésével, koholt bizonyítékok alkalmazásával került sor, e törvények bizonyítási kérdéseket nem érintettek. A törvények konstrukciója az utóbb eljáró bíróság részéről sem igényelte a bizonyítékok felülmérlegelését. Bár ezek a rendkívüli törvények nagyszámú eljárást érintettek – éppen ez volt az egyik indoka a kivételes jogalkotásnak – időbeli hatályukra, az érintettek életkorára, illetve részben elhalálozásukra figyelemmel már nem volt, nem lehetett kihatásuk későbbi, azonos elítéltet érintő, de semmisség hatálya alá nem eső eljárásokra. Az első két Semmisségi törvény az egykori elítéltek rehabilitálásán túl nagyon sok esetben közvetlenül a hozzátartozók – legalább – azon anyagi természetű sérelmeinek orvoslását is szolgálta, akik a büntetőperek közvetett áldozatai voltak.

[40] Iratok hiányában, illetve mert a koncepciós eljárások meglévő iratai valóságtartalmának vitathatóságát részben a korabeli bírósági vezetés közreműködése is okozta, továbbá, mert nem álltak rendelkezésre megfelelő eljárásjogi eszközök, a helyzet kezelésére a jogalkotónak az első két Semmisségi törvény esetében ex lege semmisség egységes megállapításán túl nem maradt más eszköze. A III. és IV. Semmisségi törvények az ex lege semmissé nyilvánítást már lehetőség szerint mellőzték. Így a semmisséget a bíróság érdemi bírói közreműködés mellett – többek között előre kijelölt alapjogi mérce alapján – volt jogosult vizsgálni és megállapítani. Ugyanakkor e törvények megalkotását – nem politikai – hanem szakmai, tudományos tényfeltáró bizottság alapos munkája, s a dokumentumok felkutatása előzte meg (összefoglalóan lásd: 1459/B/1992. AB határozat, ABH 1994, 566–573.).

[41] 3. Az Alkotmánybíróság a semmisségi törvények alkotmányossága vizsgálata során mindig különös figyelmet fordított a semmisségi törvényekkel érintett időszakok politikai és társadalmi viszonyaira, az elkövetett cselekményekre és az elítélések jellegére, módjára.

[42] Az Alkotmánybíróság vizsgálatát jelen ügyben is az adott időszak jellemzőire tekintettel végezte el. Köztudott, és az eseményeket vizsgáló bizottságok dokumentumai (az Országgyűlés Emberi Jogi, Kisebbségi, Civil- és Vallásügyi Bizottságának jelentése, az ún. Balsai jelentés, a Civil Jogász Bizottság jelentése, az ún. Gönczöl jelentés, az ún. Papp jelentés, az ún. Ignácz jelentés, az ún. Frech jelentés, stb.) is azt támasztják alá, hogy 2006 őszén Magyarországon deklaráltan a jogállam keretei között, de azzal összeegyeztethetetlen események történtek. Mind a tömegmegmozdulások, mind ezek felszámolása, mind az ezt követő eljárások során számos jogtalan és/vagy jogsértő cselekmény is történt (sajtóhírek szerint 472 magánszemély és 45 rendőr ellen 348 eljárás indult, melyből 38 személyt – 22 magánszemélyt – ítéltek el jogerősen).

[43] Hasonlóképpen figyelemmel volt az Alkotmánybíróság minden esetben magának a „semmisségnek" a céljára és rendeltetésére, így – többek között – a jogalkotói szándékra. Ez volt a kiindulópontja az I. Semmisségi törvény vizsgálatakor is, miszerint: „A semmisnek tekintés az elítélt jogi, erkölcsi és politikai rehabilitálását jelenti" [16/1990. (VII. 11.) AB határozat, ABH 1990, 64, 66.]. A Semmisségi törvény javaslatához fűzött indokolás értelmében a jogalkotó célja a most vizsgált esetben kettős volt, egyrészt „közvetlen, szűkebb értelmezésű célja, hogy erkölcsi és jogi elégtételt nyújtson mindazoknak, akiknek a 2006 őszi tüntetésekhez kötődő eljárásokban csorbultak emberi, polgári és politikai jogaik, illetve a tisztességes eljáráshoz való joguk. Általános, tágabb értelemben azonban a törvény célja nyilvánvalóan az is, hogy visszaadja az igazságszolgáltatás jogszerűségébe vetett társadalmi bizalmat, és helyreállítsa a 2006 őszi utáni eljárások során súlyosan megbillent demokratikus és jogállami egyensúlyt".

[44] Az Alkotmánybíróság – ahogyan korábban is – ebben az esetben is abból indult ki, hogy a törvényhozónak jogában áll politikai céljai megvalósítása érdekében az „igazságtételi" célú jogalkotás, ám az erre vonatkozó döntésnek és a végrehajtás módjának (minden más jogalkotási termékhez hasonlóan) az Alaptörvénnyel összhangban kell állnia. Az Alkotmánybíróság szerint azonban a büntetőjoggal szemben támasztott alkotmányos követelmények érvényre juttatása kizárólag a semmisség jogintézményének sajátosságaira tekintettel történhet. Az Alkotmánybíróság mindezek alapulvételével vizsgálta jelen ügyben az indítványokat.

[45] 4. Az indítványozó bírák az Alaptörvényben deklarált jogállamiság sérelmét több szempontból – a jogerő áttörése, bizonytalan fogalmak használata és az ebből eredő ellentmondások, a kellő felkészülési idő hiánya miatt – kifogásolták.

[46] 4.1. Az Alkotmánybíróság korábban több döntésében ítélte az Alkotmánnyal összeegyeztethetőnek a semmisség jogintézményét. Így nem tartotta az Alkotmánnyal ellentétben állónak, hogy a jogalkotó – kivételes körülmények között – a jogállamiság részét képező jogbiztonság sérelmét előidéző módon is nagy számban lehetővé tette a korábbi ítéleteknek az elítélt javára történő megváltoztatását, s ezzel a jogerő áttörését. Az Alkotmánybíróság a III. Semmisségi törvény vonatkozásában – hasonló indítványok alapján – értelmezte a jogállamiság követelményét. Kifejtette, hogy a jogállamiságból következő jogbiztonság elve viszonylag tág mérlegelési és döntési lehetőséget hagy a jogalkotó számára, mivel a jogállamiság más elvek érvényesülését is megköveteli, és ezek a jogbiztonság követelményével ütközhetnek. Az Alkotmány nem biztosított alanyi jogot az anyagi igazság érvényesülésére és a bírósági határozatok törvényességére. Ezek a jogállam céljai és feladatai, amelyek érdekében megfelelő – elsősorban eljárási garanciákat nyújtó – intézményeket kell létrehozni, és az érintett alanyi jogokat így garantálni. Az anyagi igazságosság és a jogbiztonság követelményét a jogerő intézménye hozza összhangba – a jogbiztonság elsődlegessége alapján. A jogerő intézménye, alaki és anyagi jogerőként való pontos meghatározottsága – főszabály szerint – a jogállamiság részeként alkotmányos követelmény. A jogbiztonság elvéből az következik, hogy lezárt jogviszonyokat sem jogszabállyal, sem jogszabály hatályon kívül helyezésével nem lehet alkotmányosan megváltoztatni. Azonban a jogerő tisztelete nem abszolút és áttörhetetlen eleme a jogbiztonságnak. A lezárt jogviszonyok érinthetetlenségének tilalma alól engedhető kivétel, ha a jogbiztonsággal konkuráló más alkotmányos elv elkerülhetetlenné teszi, és ezzel nem okoz céljához képest aránytalan sérelmet. Ilyen kivétel például a jogerősen lezárt büntetőeljárások felülvizsgálata is az elítélt javára, ha az eljárás később alkotmányellenesnek bizonyult jogszabályon alapult. Önmagában nem találta alkotmányellenesnek az Alkotmánybíróság a III. Semmisségi törvény vonatkozásában, hogy a törvényhozó az elítélt javára, a büntetőeljárás rendkívüli jogorvoslatai mellett, a semmissé nyilvánítási eljárás útján is lehetővé tette a jogerő áttörését. Az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy a visszaható hatályú büntető jogalkotás és jogalkalmazás tilalmából az következik, hogy az állam büntető hatalmának törvényben meghatározott határai és feltételei nem változtathatók meg annak terhére, akinek cselekményét büntetőjogilag megítélik. A büntetőpolitika változása, és az eljáró hatóságok mulasztása vagy hibája nem eshet az elkövető terhére. Ugyanakkor ebből nem következik annak tilalma, hogy a társadalom értékrendjében bekövetkezett változás az elítélt javára érvényesíthető legyen, a még jogerősen le nem zárt ügyekben, vagy a rendkívüli jogorvoslatok alapján egyéb okból felülvizsgálatra és ismételt elbírálásra kerülő ügyekben. A büntetőjogi szabályok változása viszont önmagában nem alap a jogerő feloldására. A jogerő tiszteletéhez fűződő alkotmányos érdek azt követeli, hogy a magatartás büntethetőségi feltételeinek és büntetésének enyhébb módosítása ne érintse a jogerősen lezárt ügyekben elítélteket. (A büntetés végrehajtásának vagy a mentesülés bekövetkezésének kedvezőbb szabályai természetszerűleg érvényesülnek a még büntetés hatálya alatt állókra.) Mindebből nem következik egyben annak alkotmányos tilalma, hogy a törvényhozó elrendelje a jogerősen lezárt büntető ügyek felülvizsgálatát az elítéltek javára. Ennek a jogbiztonsággal és a jogerő tiszteletével konkuráló alkotmányos indoka lehet a jogállami követelményeknek megfelelő büntetőjogi értékelés érvényre juttatása a már lezárt jogviszonyok tekintetében is. Az Alkotmánybíróság ezért a III. Semmisségi törvényben nem találta alkotmányellenesnek azt, hogy az ügyek viszonylag nagy számában, az elítéltek javára, a büntetőeljárás rendkívüli jogorvoslatai mellett, a semmissé nyilvánítási eljárás útján lehetővé tette a jogerő áttörését (lásd 1459/B/1992. AB határozat, ABH 1994, 566, 569–570.).

[47] A most vizsgált esetben a törvényhozó az utóbb vitatottá vált rendőri intézkedések, eljárások alapján indult és utólag megkérdőjelezhető valóságtartalmú rendőrségi tanúvallomásokra alapított elítélések semmissé nyilvánításáról döntött. A fentiekre is figyelemmel az Alkotmánybíróság jelen ügyben is megállapította, hogy a jogerő olyan áttörése, amely kizárólag az elítéltek javára történt, nem sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében deklarált jogállamiság követelményét.

[48] 4.2. A jogállamisághoz kapcsolódó jogbiztonság követelménye – egyebek mellett – azt a követelményt támasztja a jogalkotással szemben, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok, jogintézmények is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. Ebből következik, hogy a jogszabály szövegének értelmes és világos, a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat kell hordoznia {3106/2013. (V. 17.) AB határozat, Indokolás [8]}. Az indítványozók szerint ez a követelmény sérült a Semmisségi törvénynek a bizonytalan megfogalmazásai (így különösen az időbeli és tárgyi hatály meghatározása, a „méltányolható körülmények között" kitétel és az alkalmazandó általános szabályok megjelölésének hiánya) miatt.

[49] Az Alkotmánybíróságnak a norma egyértelműségének követelményével kapcsolatos eddigi gyakorlata szerint a jogszabályokat a magyar nyelv szabályainak megfelelően, világosan és közérthetően kell megszövegezni. A jogszabály-értelmezési nehézségeket általában a jogalkotói vagy jogalkalmazói jogszabály-értelmezés eszközeivel kell felszámolni. Csak az sérti az Alaptörvényt, ha a jogszabály tartalma olyan mértékben homályos, vagy

rendelkezései olyannyira ellentmondásosak, hiányosak, hogy annak feloldására a jogszabály-értelmezés már nem elegendő (lásd 534/E/2001. AB határozat, ABH 2002, 1283, 1288–1289.).

[50] Az indítványokban megjelölt fogalmakat és meghatározásokat az Alkotmánybíróság nem találta a jogalkalmazás számára értelmezhetetlennek. Az Alkotmánybíróság szerint ezek olyan értelmezési és jogalkalmazási kérdések (mint például a Semmisségi törvény időbeli és tárgyi hatálya, az ún. tömegoszlatás és az ehhez kapcsolódó cselekmények fogalma), amelyekben az indítványozó bíráknak az előttük folyamatban lévő ügyekben kell állást foglalniuk. Az Alkotmánybíróságnak azonban nem feladata, hogy a bíróság helyett a konkrét ügyben a jogértelmezést elvégezze {lásd 3032/2012. (VI. 21.) AB határozat, Indokolás [35]}. Az Alkotmánybíróság ezért az indítványokat ebben a tekintetben sem találta megalapozottnak.

[51] 4.3. A jogbiztonság sérelmeként értékelték az indítványozók, hogy a Semmisségi törvény a kihirdetése napján lépett hatályba, így hiányzott az alkalmazására való felkészülési idő. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint alkotmányos követelmény, hogy a jogszabály hatálybalépésének időpontját úgy kell meghatározni, hogy a jogalanyok számára legyen tényleges lehetőség arra, hogy magatartásukat a jog előírásaihoz tudják igazítani. Kellő időt kell hagyni a jogszabály címzettjeinek arra, hogy a jogszabály szövegét megismerhessék, és döntsenek arról, hogy miként alkalmazkodnak az új jogi helyzethez [lásd 8/1992. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1992, 155, 157.] A 7/1992. (I. 30.) AB határozatban az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez szükséges kellő idő megállapítása és biztosítása a jogalkotó felelősséggel terhelt mérlegelésének és döntésének függvénye. Az alkotmányellenesség azonban csak a jogszabály alkalmazására való felkészülést szolgáló időtartam kirívó, a jogbiztonságot súlyosan veszélyeztető vagy sértő elmaradása, illetőleg hiánya miatt állapítható meg (ABH 1992, 45, 47.). Az Alkotmánybíróság szerint annak elbírálása, hogy valamely konkrét jogszabály esetében mennyi idő szükséges a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez, több szemponton alapuló mérlegelési kérdés, nem elsősorban alkotmányjogi probléma. Az Alkotmánybíróság ugyanis egyrészt a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez szükséges idő pontos felmérésének lehetőségét tekintve nincs azonos helyzetben a jogalkotóval, másrészt – mivel mértékbeli kérdésben kell döntést hozni – a probléma alkotmányjogi szempontú értékelését nem minden esetben lehet egyértelmű és kiszámítható szempontok alapján elvégezni. A jogszabály alkalmazására való felkészülési idő kirívó hiánya viszont alaptörvény-ellenességhez vezet. A jogbiztonságot súlyosan sérti az, ha az új, illetve többletkötelezettségeket előíró jogszabályi rendelkezés kihirdetése és hatályba lépése közötti felkészülési idő elmarad, vagy olyan rövid, hogy nyilvánvaló, hogy a jogszabály címzettjei jóhiszeműségük, legjobb szándékuk és igyekezetük ellenére sem – vagy csak rendkívüli erőfeszítések árán – tudnának kötelezettségeiknek eleget tenni. Ellentétes a jogállamiság elvével, ha a kellő felkészülési idő hiányából eredően a jogszabály címzettjei a megváltozott rendelkezéshez való alkalmazkodás rendkívüli nehézsége miatt nyilvánvalóan, illetve az új szabályozás megismerhetőségének hiányában valószínűsíthetően jogsértő helyzetbe kerülnek; különösen, ha emiatt joghátrányok is érik (érhetik) őket {6/2013. (III. 1.) AB határozat Indokolás [233]–[239]}. Az Alkotmánybíróság ez utóbbi hivatkozott határozatában rögzítette az ezzel összefüggő elvi megállapításait, miszerint a felkészülési idő mérése a jogszabály kihirdetésétől kezdődik, azonban annak vizsgálatát, hogy a felkészülési idő megfelelő-e, illetve, hogy sérti-e a jogbiztonság követelményét, a szabályozás tartalmi változásaira figyelemmel kell elvégezni. Hangsúlyozta azt is, hogy „az Alkotmánybíróságnak nem feladata teljes jogszabályok alkalmazására való felkészüléshez szükséges idő hivatalból történő pontos felmérése, az indítványozónak kell részletesen indokolnia, hogy a sérelmezett jogszabály egyes rendelkezéseivel összefüggésben a felkészülési időt miért nem tekinti megfelelőnek, azok hatályba lépése hogyan vezet vagy vezetett a jogbiztonság sérelmére" {6/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [240]–[242]}.

[52] A Semmisségi törvényt 2011. február 2-án nyújtották be, azt az Országgyűlés március 7-én fogadta el és március 11-én került – sürgősséggel – kihirdetésre. A hatálybalépés a kihirdetés napjával történt. Az elítélések – hivatalbóli – semmissé nyilvánításának határideje a Semmisségi törvény 3. § (1) bekezdése szerint 2011. október 23-a volt. A jogszabály alkotmányellenessége csak a felkészülési idő jogbiztonságot súlyosan veszélyeztető hiánya miatt állapítható meg. Mivel a feladat végrehajtására több mint fél év állt a bírák rendelkezésére, az ügyek kis számára is figyelemmel az Alkotmánybíróság az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmét e tekintetben sem állapította meg.

[53] 5. Az indítványozók a Semmisségi törvény alaptörvény-ellenességét – a hatalommegosztás elvéből kiindulva – a bírói függetlenség elvének, valamint az ügyészség alaptörvénybeli jogainak sérelme miatt is állították.

[54] Az Alkotmánybíróság a hatalommegosztás elvével kapcsolatos álláspontját 97/2009. (X. 16.) AB határozatában (ABH 2009, 870.) összegezte. Eszerint: a hatalommegosztás elve a magyar államszervezet legfontosabb szervezeti és működési alapelve, annak ellenére, hogy azt az Alkotmány önállóan nem nevesítette. Az Alkotmánybíróság a döntéseiben ebből kiindulva vizsgálta nem csupán a klasszikus hatalmi ágak elkülönülésére vonatkozó garanciákat, hanem – az alkotmányos szervek közötti együttműködés követelményének figyelembevételével –

az önálló hatalmi tényezővé vált szervezetekre vonatkozó szabályokat is. Az 53/1991. (X. 31.) AB határozat a hatalommegosztás elvét konkrétan a bírói hatalomra értelmezve megállapította, hogy a hatalmi ágak elkülönülése nem jelenti egyben a hatalmi ágak korlátozhatatlanságát; az egyes hatalmi ágaknak vannak egymást korlátozó jogosítványai (ABH 1991, 266, 268.). Ezeket az alaptételeket az Alkotmánybíróság a 33/1993. (VI. 11.) AB határozatában kiegészítette azzal, hogy az elvet a demokratikus jogállam egyik alkotóelemének tekinti (ABH 1993, 256, 261.). Hangsúlyozta, hogy a hatalommegosztás elve nem pusztán annyit jelent, hogy az egyik hatalmi ág nem vonhatja el a másik jogosítványait, hanem azt is jelenti: a demokratikus jogállamban korlátlan és korlátozhatatlan hatalom nincs, s ennek érdekében bizonyos hatalmi ágak szükségképpen korlátozzák más hatalmi ágak jogosítványait [28/1995. (V. 19.) AB határozat, ABH 1995, 138, 142.]. Az Alkotmánybíróság szerint a bírói hatalom legfőbb ismérve, hogy az erre rendelt szervezet útján vitássá tett vagy megsértett jogról – törvényben szabályozott eljárás során – kötelező erővel dönt. A bírói hatalom tehát – amelyhez a bírói függetlenség kapcsolódik – döntően az ítélkezésben ölt testet. Az Alkotmánybíróság számos alkalommal hangsúlyozta, hogy a bírói hatalmi ág kitüntetett helyet foglal el az államszervezetben. A 750/B/2002. AB határozatban az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy „a bírói hatalom sem korlátlan: a bírói hatalom korlátait a törvények jelentik, melyeket a jogalkotónak az alkotmányos keretek között, az Alkotmánynak megfelelően kell megalkotnia. Ahogy az Alkotmánybíróság megfogalmazta: »ez azonban természetesen nem jelenti a bírói hatalom korlátlanságát. Maga az Alkotmány fogalmazza meg az ítélkezési tevékenység törvényi alávetettségét, mint a bírói függetlenség alkotmányos korlátját. A bírói függetlenség egyedi aspektusában tehát a bíró szervezeti és státusbeli szabadságának garanciáját jelenti, annak érdekében, hogy az egyedi ügyekben a jogviták eldöntése és a jogsérelmek orvoslása tárgyában hozott kötelező erejű és végrehajtható döntését mindenféle befolyásolástól mentesen, a törvények, illetve általában a jogszabályok alapján, belső meggyőződése szerint hozza meg«" (ABH 2004, 1655, 1657.).

[55] Az Alkotmánybíróság az I. Semmisségi törvénnyel összefüggésben osztotta azt a jogalkotói álláspontot, miszerint a „hatalmi ágak szétválasztásának követelményére tekintettel nem lenne helyes a korabeli elítéléseket a büntető eljárási jog kategóriái szerint minősíteni. A megalapozatlan és törvénysértő ítéletet a bíróság eljárásjogi értelemben megsemmisíti, azaz hatályon kívül helyezi. Az Országgyűlés azonban nem a bíróság jogkörében jár el, és nem az elítélések megalapozottságát és törvényességét vizsgálja" [16/1990. (VII. 11.) AB határozat, ABH 1990, 64, 66.].

[56] Az Alkotmánybíróság ebben az ügyben a korábbi döntéseiben foglaltakkal hasonló álláspontra helyezkedett. Megállapította, hogy a jogalkotó nem sértette meg sem a hatalmi ágak megosztása, sem a jogállamiságból következő jogbiztonság elvét azzal, hogy ex lege semmissé nyilvánította a Semmisségi törvényben azok elítélését, akiket a 2006 őszi tüntetésekhez kötődő eljárásokban ítéltek el. Bár az Országgyűlés a bíróságokra feladatot rótt, de ezzel nem csorbította azok Alaptörvényben biztosított függetlenségét, önállóságát. Bizonyos esetekben „méltányolható körülmények"-re figyelemmel mérlegelést is lehetővé tett, a döntések ellen pedig jogorvoslatot biztosított. Ugyanezen indokok alapján nem lehet megállapítani az ügyészség alaptörvénybeli jogainak sérelmét sem. Az Alkotmánybíróság ezért az indítványt ebben a részében is elutasította.

[57] 6. Az indítványozó bírák a törvény előtti egyenlőség sérelmeként értékelték azt, hogy a Semmisségi törvény különbséget tesz a bizonyítási eszközök között azzal, hogy kizárólag a rendőri jelentésre vagy rendőri tanúvallomásra alapított elítélések esetében mondja ki a semmisséget.

[58] Az Alaptörvény – az Alkotmánytól eltérően – a törvény előtti egyenlőség követelményét a jogképesség deklarálásával, illetve a megkülönböztetés tilalmával azonos cikkben szabályozza. Az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban állást foglalt abban a kérdésben, hogy az alapjogok nem csak a természetes személyekre, hanem értelemszerűen a jogi személyekre is vonatkoznak, így az alapjogok alkotmányos védelmét általában a jogi személyek is érvényesíthetik [lásd 21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 77–78.; 7/1991. (II. 28.) AB határozat, ABH 1991, 22, 25.; 28/1991. (VI. 3.) AB határozat, ABH 1991, 88, 93.]. Ezt a tételt emelte alaptörvényi szintre az Országgyűlés az Alaptörvény I. cikk (4) bekezdésében, miszerint: A törvény alapján létrehozott jogalanyok számára is biztosítottak azok az alapvető jogok, valamint őket is terhelik azok a kötelezettségek, amelyek természetüknél fogva nem csak az emberre vonatkoznak.

[59] Ebben az esetben azonban az indítványozók – az indítványok tartalmát tekintve – az elítélések alapjául szolgáló bizonyítási eszközök közötti különbségtételt kifogásolták, amely az Alkotmánybíróság szerint nem hozható alkotmányjogilag értékelhető összefüggésbe az Alaptörvénynek a XV. cikk (1) bekezdésével, ezért az indítványt ebben a tekintetben sem találta megalapozottnak.

[60] 7. Az indítványozók az emberi méltósághoz, a tisztességes eljáráshoz és a jóhírnévhez való jogok sérelmét is állították arra hivatkozással, hogy az ún. „rendőrtanúk" vallomásainak minden vizsgálat nélküli egységes kirekesztése az eljárásokból és a „hazugság vélelme" sérti a bírósági eljárásban közreműködő – és áttételesen minden – rendőr alaptörvénybeli hivatkozott jogát.

[61] Az Alkotmánybíróság ennek a kérdésnek az elbírálásánál a Semmisségi törvény 1. §-ának pontos szövegéből indult ki, miszerint azok az elítélések, illetőleg megállapítások semmisek, amelyeknek az „alapját kizárólag rendőri jelentés, illetve rendőri tanúvallomás képezte". A törvényjavaslathoz fűzött indokolás szerint a jogalkotó valóban a később aggályosnak tartott rendőri intézkedések és okiratok miatti elítélésekkel érintetteket kívánta ex gratia jóvátételben részesíteni. Ez azonban a törvény szövege szerint nem jelenti az indítványozók által feltételezett minősítést, csupán behatárolja a semmisséggel érintett ügyek csoportját, ideértve az aggálytalan rendőri intézkedések eseteit is. Az Alkotmánybíróság szerint ezért az említett alkotmányos jogok sérelme ebben a vonatkozásban fel sem vetődik.

[62] 8. „Az Alkotmánybíróság eddigi joggyakorlata során számos esetben végzett nemzetközi jogösszehasonlítást, azaz megvizsgálta más európai, illetve egyéb külföldi országok adott tárgykörre vonatkozó szabályozását […]. A vizsgálatokban az Alkotmánybíróság jellemzően az adott jogintézmények bevezetésének indokait, célját igyekezett áttekinteni, ennek során keresve a közös elemeket és az ellentéteket is; gyakran arra a megállapításra jutva, hogy a tárgybeli jogalkotás jelentős változatosságot mutat, nemcsak a tengerentúli és az európai államok viszonyában, de az európai államok között is.

Egy jogintézmény alkotmányosságának megítélése egy másik országban az adott állam alkotmánya, a szabályozásnak a jogrendszerbe illeszkedése, továbbá történeti és politikai háttér függvényében eltérő lehet. Ezért – elismerve, hogy egy szabályozási megoldás megítéléséhez segítséget jelenthet a külföldi tapasztalatok figyelembe vétele is – az Alkotmánybíróság nem tekintheti meghatározónak önmagában valamely külföldi ország példáját az Alkotmánnyal (Alaptörvénnyel) való összhang vizsgálata kérdésében. Az Alkotmánybíróság egy korai határozatában megállapította: »az indítványokban megfogalmazott az az álláspont pedig, amely szerint az alkalmazott megoldás a nemzetközi gyakorlatban példátlan, nem a nemzetközi (államközi) gyakorlatra vonatkozik, hanem a külföldi gyakorlatra, és mint ilyen, az Alkotmány 7. §-ának (1) bekezdése szempontjából irreleváns[,] alkotmányellenesség tehát ezen az alapon sem áll fenn«. [32/1991. (VI. 6.) AB határozat, ABH 1991, 146, 159.] E szempontokra is figyelemmel megállapítható továbbá: önmagában az a tény, hogy egy jogintézmény, szabályozási megoldás egy vagy több külföldi (akár európai demokratikus) országban létezik, az Alaptörvénnyel való összhang megítélése szempontjából nem bír döntő jelentőséggel, így Magyarország Alaptörvényében biztosított jog korlátozásának elégséges indoka sem lehet." {1/2013. (I. 7.) AB határozat, Indokolás [30]–[32]}.

[63] Ugyanakkor a hasonló helyzetben hozott megoldások tanulmányozása mindig is gazdagította az Alkotmánybíróság joggyakorlatát. A jelen ügy összefüggéseiben ezért jelentősége van a 2006 őszéhez hasonló, illetve azzal összevethető társadalmi és politikai krízishelyzetekre más államokban adott válaszok közül azoknak, amelyek a közkegyelem intézményi formáival operáltak. Így az Alkotmánybíróság tanulmányozta a II. világháború végén a franciaországi és olaszországi ellenállók és kollaboránsok cselekményeinek és bűncselekményeinek jogkövetkezményeit elrendező jogi megoldásokat, ideértve utóbbi ország esetében a háborút követő föld- és gyárfoglaló mozgalmak miatti eljárások jogi lezárását. Áttekintette azokat a törvényi megoldásokat, amelyeket az 1968-as diákmozgalmak és egyéb radikális megmozdulások által keltett, illetve azok összefüggéseiben kialakult válsághelyzetben hozott meg a francia, az olasz és a német jogalkotó, és tanulmányozta ezen túl a vietnami katonai szolgálatot megtagadók büntetéssel fenyegetettségét feloldó amerikai megoldást is.

[64] 8.1. Így Franciaország esetében ugyan az amnesztia intézményét alkalmazta a jogalkotó, ami a háborús kollaboráció miatt korábban megbüntetettek újabb és újabb körére, valamint az Ellenállás bizonyos kilengéseire is kiterjedt (loi d'amnistie du 16 août 1947, loi d'amnistie du 5 janvier 1951, loi d'amnistie du 20 février 1953, loi d'amnistie du 6 août 1953). Az eredeti elképzelésekhez képest azonban jóval több amnesztia törvényt kellett elfogadni, mivel politikai okokból indokolt lett a korábbi amnesztiákból kimaradottak számára is jogot adni a megbocsátásra, vagy a felejtésre vagy éppen utóbb a „súlyosabb bűnösök" mentesülése – adott esetben az ún. oradouri mészárlás bűnöseinek egykor kényszersorozott, francia állampolgárságú, elzászi SS-katonáinak adott amnesztia (loi No. 53-112 portant amnistie en faveur des Français incorporés de force dans les formations militaires ennemies) – miatt a kisebb bűnösök javára is méltányosságot kellett gyakorolni.

[65] 8.2. Az 1968-as párizsi zavargások lezárásakor szintén amnesztiával éltek, amelyben azonban a jogalkotó a közvélemény által akkor világosan értett, viszont a jogalkalmazók számára készülő jogszabályok szokásos precizitását távolról sem elérő kritériumokkal operált:

[66] Az 1968. május 23-án elfogadott, 68-457 számú törvény szerint

„[…]

1. § Amnesztiában részesülnek az 1968. február 1-től 1968. május 15-ig terjedő időszakban elkövetett bűncselekmények, amelyek kapcsolódnak az Egyetemen bekövetkezett eseményekhez, és azokhoz a tüntetésekhez, amelyek ezekkel összefüggtek.

2. § Amnesztiában részesülnek az 1968. február 1-től 1968. május 15-ig terjedő időszakban elkövetett tettek, amelyek kapcsolódnak az Egyetemen bekövetkezett eseményekhez, és azokhoz a tüntetésekhez, amelyek ezekkel összefüggtek, amennyiben fegyelmi vagy szakmai szankciókkal sújtott hibáknak minősültek. […]"

(„les infractions commises du 1er février 1968 au 15 mai 1968 en relation avec les événements survenus dans l'Université et les manifestations auxquelles ils ont donné lieu."

„les faits commis du 1er février 1968 au 15 mai 1968 en relation avec les événements survenus dans l'Université et les manifestations auxquelles ils ont donné lieu en tant qu'ils constituent des fautes passibles de sanctions disciplinaires et professionnelles".)

[67] 8.3. Olaszország, a francia megoldáshoz hasonlóan, a Mussolini-rendszerrel és a háborúval összefüggő (illetve a háborút követő, részben a korábbi rendszer haszonélvezőivel szemben támasztott agrárigények kilengései nyomán indított) büntetőeljárások kapcsán egymást követően több amnesztia rendelkezést is hozott, és ezek újabb és újabb körökre terjedtek ki. (Regio decreto 5 aprile 1944, n. 96. Amnistia e indulto per reati comuni, militari e annonari; Decreto Lgt. 8 giugno 1945. Applicazione degli articoli 1 e 2 del Regio Decreto 5 aprile 1944, n. 96, nei territori liberati dopo il 4 aprile 1944; Decreto Lgt. 17 novembre 1945, n. 719. Amnistia per reati politici antifascisti; Decreto Lgt. 29 marzo 1946, n. 132. Amnistia e condono per reati militari; Decreto Lgt. 29 marzo 1946, n. 133. Indulto per alcuni reati di mancato conferimento degli ammassi; Decreto Presidenziale 22 giugno 1946, n. 4. Amnistia e indulto per reati comuni, politici e militari; Decreto legislativo 18 gennaio 1947, n. 244. Estensione dell'amnistia, dell'indulto e della grazia ai condannati in territori attualmente sottratti all'Amministrazione italiana; Decreto C.P.S. 1 marzo 1947, n. 92. Amnistia e indulto per reati militari in occasione del giuramento alla Repubblica delle Forze Armate; Decreto C.P.S. 8 maggio 1947, n. 460. Amnistia e indulto per reati riguardo ai quali vi è stata una sospensione del procedimento o della esecuzione per causa di guerra; Decreto C.P.S. 25 giugno 1947, n. 513. Amnistia e indulto per reati commessi in relazione con vertenze agrarie; D.P.R. 27 dicembre 1948, n. 1464. Concessione di amnistia e indulto in materia di detenzione abusiva di armi.)

[68] 8.4. Olaszországban az 1968-as radikális mozgalmak kezeléseként az olasz jogalkotó is a közvélemény által akkor értett, azonban jogszabályok szokásos precizitását távolról sem kielégítő kritériumokat használt és tulajdonképpen két egymást követő amnesztia-rendelettel tudta csak elérni a szándékolt célt.

[69] 1968-ban a diáktüntetések és a gyárfoglaló munkásmozgalmak ügyeit a köztársasági elnöki dekrétum (D.P.R. 25 ottobre 1968, n. 1084) 1. cikke úgy kívánta lezárni, hogy amnesztia alá kerültek az öt évnél nem súlyosabb szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel büntetendő cselekmények, „amelyeket politikai céllal, a diák- vagy szakszervezeti zavargások és tüntetések alkalmával követtek el" („anche con finalità politiche, a causa ed in occasione di agitazioni e manifestazioni studentesche o sindacali"). Ehhez meglehetősen hasonlított egy következő elnöki rendelet (D.P.R. 22 maggio 1970, n. 283) megfogalmazása, amelyik a munka, a foglalkozás, lakás és a társadalombiztosítás problémájával összefüggő zavargások és tüntetések alkalmával elkövetett cselekményekre vonatkozott („commessi, anche con finalità politiche, a causa e in occasione di agitazioni o manifestazioni sindacali o studentesche, o di agitazioni o manifestazioni attinenti a problemi del lavoro, dell'occupazione, della casa e della sicurezza sociale").

[70] 8.5. Az 1968-as németországi (és nyugat-berlini) radikális mozgalmak – és a velük szemben fellépők – büntetendőségét megszüntető törvényi szabály szintén meglehetősen rugalmas fordulatokat használt, amikor azt „a tüntetésekkel vagy azokkal összefüggésben elkövetett bűncselekmények"-re, illetve „bizonyos tüntetésekre, vagy azokkal összefüggésben elkövetett bűncselekmények"-re vonatkoztatta.

[Gesetz über Straffreiheit (Straffreiheitsgesetz 1970 – StrFrhG 1970)

„Wegen Straftaten nach Vorschriften, die durch das Dritte Gesetz zur Reform des Strafrechts aufgehoben oder ersetzt werden (§ 2 Abs. 1), sowie wegen Straftaten, die in der Zeit vom 1. Januar 1965 bis zum 31. Dezember 1969 durch Demonstrationen oder im Zusammenhang hiermit begangen worden sind (§ 2 Abs. 2), wird nach Maßgabe der folgenden Bestimmungen Straffreiheit gewährt. Die Straffreiheit erfaßt rechtskräftig verhängte Strafen, soweit sie noch nicht vollstreckt sind, sowie zu erwartende Strafen."

§ 2 (2) Straffreiheit wird auch gewährt für Freiheitsstrafen und Geldstrafen wegen Straftaten, die durch eine zur Meinungsäußerung oder Meinungsbildung in öffentlichen Angelegenheiten bestimmte Demonstration oder im Zusammenhang hiermit begangen worden sind."]

[71] 8.6. Az Amerikai Egyesült Államokban a vietnami háború miatt a sorozást megtagadó és az országot elhagyó amerikai polgárok amnesztiája sem volt egyszerű. A kialakult helyzetet a vietnami konfliktus lezárása, az amerikai haderő evakuációja után két lépésben próbálták meg rendezni.

[72] Az első Gerald Ford 1974. szeptember 16-i feltételes amnesztiája volt, amely szerint: amennyiben a „dezertőrök" egyéb cselekményt nem követtek el és kétévi, a köz javára végzendő önkéntes munkát vállaltak, annak letöltése

esetén mentesültek a büntetőjogi jogkövetkezmények alól. Ezt követte Jimmy Carter 1977. január 21-ei feltétel nélküli amnesztiája, ami érintette „az 1964. augusztus 4. és 1973. március 28. közötti időszak tekintetében a sorozásról rendelkező törvény, vagy azokkal összefüggésbe hozható jogszabályok megsértése miatt felelősségre vonható vagy elítélt személyeket", kivéve, „ha a fentiekkel összefüggésben erőszakos cselekmények elkövetéséért elítélhetőek lettek volna, vagy elítélték őket", vagy „ha a cselekmények a sorozási hatóságok tisztjeire, alkalmazottaira vagy ügynökeire vonatkozó munkaköri kötelezettségeit is megsértették."

[„Acting pursuant to the grant of authority in Article II, Section 2, of the Constitution of the United States, I, Jimmy Carter, President of the United States, do hereby grant a full, complete and unconditional pardon to: (1) all persons who may have committed any offense between August 4, 1964 and March 28, 1973 in violation of the Military Selective Service Act or any rule or regulation promulgated thereunder; and (2) all persons heretofore convicted, irrespective of the date of conviction, of any offense committed between August 4, 1964 and March 28, 1973 in violation of the Military Selective Service Act, or any rule or regulation promulgated thereunder, restoring to them full political, civil and other rights.

This pardon does not apply to the following who are specifically excluded therefrom:

(1) All persons convicted of or who may have committed any offense in violation of the Military Selective Service Act, or any rule or regulation promulgated thereunder, involving force or violence; and

(2) All persons convicted of or who may have committed any offense in violation of the Military Selective Service Act, or any rule or regulation promulgated thereunder, in connection with duties or responsibilities arising out of employment as agents, officers or employees of the Military Selective Service system."]

[73] 8.7. Mindebből azt a következtetést vonta le az Alkotmánybíróság, hogy az említett államok is sokban hasonló, a jogalkotás hagyományos, pontos nyelvezetéhez képest nem szokványos, első ránézésre kevésbé egyértelmű megfogalmazásokat alkalmaztak a belső béke megőrzése érdekében hozott rendelkezéseikben, ugyanakkor ezek a jogalkalmazás során kezelhetetlen problémát nem vetettek fel és céljukat betöltötték. Az amnesztia törvények (egyes országokban rendeletek) elfogadásukkor nem ritkán egyszerre foglalkoztak jogi szempontból jogerős ügyekkel és olyanokkal, amelyek jogerőre még nem emelkedtek vagy elbírálásuk még csak folyamatban volt.

[74] Az alkotmánybírósági vizsgálat során felmerült a kérdés, hogy a „semmissé nyilvánítás" a tárgyalt törvény formájában az egyedül lehetséges megoldás volt-e, vagy pedig egy hagyományos típusú amnesztia törvénnyel is elérhette volna a jogalkotó a szándékozott célt. Azaz, volt-e alternatíva? Az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy a rendkívüli és nem ismétlődő helyzet kezelésére figyelemmel a jogalkotónak kellő szabadsággal kell bírnia a nemzeti megbékélés szempontjainak érvényre juttatása során, feltéve, hogy az Alaptörvény rendelkezései nem sérülnek. Mivel az Alkotmánybíróság – mint ahogyan arra fent utalt – ugyanakkor áttekintette néhány, a jogösszehasonlítás szempontjából fontos államnak a hasonló, illetve összevethető helyzetben hozott jogszabályait (ideértve nemcsak az 1968-as mozgalmakkal, hanem a II. világháborúval összefüggésbe hozható cselekmények miatti amnesztiákat), arra a következtetésre jutott, hogy az amnesztia törvények technikája sem volt egyszerűbb: Franciaországban és Olaszországban így amnesztiatörvények sorozatával jutottak el a szándékozott célig (ti. az igazság feltárásához, a társadalmi megbékéléshez és a felejtéshez), annak összes ellentmondásával. A folyamatnak az egyik tapasztalata az volt, hogy egy adott későbbi amnesztia-törvény megbillenthette a korábban nehezen kialakított egyensúlyt, ismét felszakította a sebeket és újabb amnesztia-törvényt indukált.

[75] Az olasz amnesztiaszabályok közül többet is az Alkotmánybíróság elé küldtek normakontrollra a rendes bíróságok, de a Corte Costituzionale az ilyen indítványok megítélésében igen visszafogott volt és tartózkodott a felülbírálattól.

[76] Az Alkotmánybíróság szerint tehát, bár a jogalkotó más utat is választhatott volna – azaz jogi értelemben nem volt jogalkotási kényszerhelyzetben – azonban, más államok tapasztalatait is figyelembe véve, a többi lehetséges út bejárása sem lett volna egyszerűbb, nem garantált volna problémáktól mentes, hatékonyabb megoldást.

[77] Az amnesztia törvények és az azokkal összevethető, bizonyos ítéletek sorozatát a posteriori megsemmisítő jogszabályok ugyanúgy ex gratia jellegű jogszabályok, mint ahogyan az államfői hatáskörben adott egyéni kegyelem is egyedi megfontolásokon alapul, amelyre senkinek sincs alanyi joga. A törvényi jellegű megoldásokban a politikai megfontolás dominál, amelynek motívuma lehet egy (esetleg korábbi) történelmi korszak vagy időszak igazságtalanságainak, és azok jogkövetkezményeinek megsemmisítése és az elszenvedett sérelmek szimbolikus vagy tényleges kárpótlása, ellentételezése, valamint adott esetben a megbékélés elősegítése. Az államfői kegyelem az államfő személyes döntése, egy általa különös méltánylást élvező okra tekintettel, amelynek súlya – az ő személyes megítélése szerint meghaladja a büntetés kiszabásához, vagy a kiszabott büntetés letöltéséhez fűződő állami és társadalmi érdeket [vö. 47/2007. (VII. 3.) AB határozat, ABH 2007, 620.].

[78] Mivel az ilyen természetű (akár parlamenti, akár államfői) döntések kivételes jellegűek és az előbbiekben szükségképpen – az igazságosságra hivatkozva – egy különleges helyzet politikai és jogi kezelésének az igénye

dominál, ezért ennek a mércéje nem lehet kizárólag az alkotmányos büntetőjog, amelyre hivatkoztak az indítványozók. Ezt, és az ügy lezárásához, valamint a társadalmi megbékéléshez fűződő közérdek szempontját az Alkotmánybíróság nem hagyhatta figyelmen kívül.

[79] Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság a megalapozatlannak ítélt bírói kezdeményezéseket elutasította.

[80] Az Alkotmánybíróság e határozatának a Magyar Közlönyben történő közzétételét az Abtv. 44. § (1) bekezdés második mondata alapján rendelte el.

Budapest, 2013. szeptember 30.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/1181/2012.

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

[81] A határozattal egyetértek, indokolásához az alábbi észrevételeket fűzöm.

[82] A törvényhozó hatalomnak az igazságszolgáltatás érdemi döntéseit anulláló semmisségi törvények meghozatalával történő beavatkozása az indokolásban felhozott valamennyi korábbi példa szerint eddig olyan érdemi időszakra vonatkozóan fordult elő, mely kívül esett az alkotmányosság és a jogállamiság korszakán. Ezek az utólagos törvényalkotói intézkedések adott esetköröket érintően a bírói hatalomgyakorlás döntéseit érvénytelenítették a jogállamon kívüli korszak igazságtalanságainak orvoslása érdekében.

[83] A jelen eset különlegessége abban áll, hogy a rendszerváltozást követően, az alkotmányos és demokratikus jogállam időszakában született ítéletek tekintetében került sor hasonló beavatkozásra.

[84] Az ennek alapjául szolgáló helyzet extrémitása világosan kitűnik a semmisségi törvény javaslatához fűzött indoklásból, mellyel a határozat indokolása maga is azonosul.

[85] Eszerint a jogalkotó célja az volt, hogy „erkölcsi és jogi elégtételt nyújtson mindazoknak, akiknek a 2006 őszi tüntetésekhez kötődő eljárásokban csorbultak emberi, polgári és politikai jogaik, illetve a tisztességes eljáráshoz való joguk. Általános, tágabb értelemben azonban a törvény célja nyilvánvalóan az is, hogy visszaadja az igazságszolgáltatás jogszerűségébe vetett társadalmi bizalmat, és helyreállítsa a 2006 őszi utáni eljárások során súlyosan megbillent demokratikus és jogállami egyensúlyt". Másképpen megfogalmazva – és ennek kimondása megkerülhetetlen – a 2006 őszi tömegoszlatásokkal összefüggésben az igazságszolgáltatás jogállami működésében a törvényben érintett ügyekben súlyos zavar keletkezett. Kizárólag ez teheti indokolttá és megengedhetővé

a törvényhozó hatalom beavatkozását, melynek egyetlen igazolható célja az adott esetkört érintően az emberi jogokon esett sérelmek intézményes orvoslása, azaz ezzel összefüggésben az alkotmányosság és a jogállam értékeinek érvényesítése. (A teljesség kedvéért: a rendőrség tömegoszlatásokkal kapcsolatos eljárásának minősítése kívül esik a jelen alkotmánybírósági határozat tárgykörén.)

[86] Ebből következően nem értek egyet az ügybeni semmisségi törvénynek a határozat indokolásában említett amnesztia jellegű esetekkel és megoldásokkal történő párhuzamba állításával. Az amnesztia bűnösnek nyilvánított személyekkel, illetve eljárás alá vont gyanúsítottakkal vagy jogszerű eljárással fenyegetettekkel szembeni állami-politikai gesztus, melynek indokai merőben mások, mint a most elbírált törvényhozói eljárás indokai.

[87] A kifejtettekből következően nem tudok azonosulni a határozat indokolásának utolsó előtti bekezdésével sem. Az Alkotmánybíróság az alkotmányosság követelményének mércéjét semmiféleképpen sem relativizálhatja különleges helyzetek politikai és jogi kezelésére hivatkozva. Az Alkotmánybíróság határozata a jelen esetben sem teszi ezt, hiszen az indokolás egyéb részeiben egyértelműen kifejti, hogy az indítványozók alkotmányossági kifogásai miért nem állják meg a helyüket. Ezekhez véleményem szerint kiegészítésként csak a törvényhozó hatalom beavatkozásával kapcsolatos azon érvelés hozzáfűzése szükséges, melyet párhuzamos indokolásomban fentebb kifejtettem.

Budapest, 2013. szeptember 30.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

[88] A párhuzamos indokoláshoz csatlakozom.

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós alkotmánybíró különvéleménye

[89] Nem értek egyet a határozat rendelkező részével, álláspontom szerint a 2006 őszi tömegoszlatásokkal összefüggő elítélések orvoslásáról szóló 2011. évi XVI. törvény (a továbbiakban: Semmisségi törvény) alaptörvény-ellenes, ezért azt a hatálybalépésének napjára visszaható hatállyal meg kellett volna semmisíteni.

[90] 1. A többségi határozat összegzi az Alkotmánybíróságnak a korábbi semmisségi törvények (az 1956-os népfelkeléssel összefüggő elítélések orvoslásáról szóló 1989. évi XXXVI. törvény, az 1945 és 1963 közötti törvénysértő elítélések semmissé nyilvánításáról szóló 1990. évi XXVI. törvény, az 1963 és 1989 között elkövetett egyes állam és közrend elleni bűncselekmények miatt történt elítélések semmissé nyilvánításáról szóló 1992. évi XI. törvény, az 1956. évi forradalom és szabadságharc utáni leszámolással összefüggő elítélések semmisségének megállapításáról szóló 2000. évi CXXX. törvény) kapcsán tett legfontosabb megállapításait.

[91] Fontosnak tartom annak hangsúlyozását, hogy ezek a törvények a politikai rendezést szolgálták, mert az ítéleteket diktatórikus kormányzás alatt álló országban, illetve nem jogállamban, függetlenségében korlátozott bíróság, a tisztességes eljárás követelményeit mellőzve hozta, ahol a jogszabályok és a joggyakorlat nem felelt meg sem az akkor hatályos alkotmánynak, sem az elfogadott nemzetközi szerződéseknek. Lényeges alkalmazási feltételei voltak ezen törvényeknek, hogy meghatározott időintervallumban elkövetett, nevesített, politikai természetű vagy politikai okból elkövetett bűncselekményekre vonatkoztak. A megjelölt bűncselekményi körre azonban a semmisség teljes egészében, a bizonyítási eljárás minőségétől, az alkalmazott bizonyítási eszközöktől függetlenül kiterjedt, annak ellenére, hogy az elítélésekre gyakran a bizonyítási szabályok megsértésével, koholt bizonyítékok alkalmazásával került sor.

[92] Az Alkotmánybíróság nem zárta ki korábbi döntéseiben a semmisségi törvények alkotmányosságát, azonban megállapította, hogy a semmisség jogintézménye csak kivételesen alkalmazható. A kivételes törvények lényeges feltételeként határozta meg a testület, hogy a törvényeknek tisztázniuk kell a jogbiztonság alóli kivételeket, érvényesülési körük feltételeit, valamint a jogerő áttörésének indokait és kereteit. A jogerő áttörésének alkotmányos indokokon kell alapulnia, a jogalkotónak a szükségesség-arányosság kritériumai szerint igazolnia kell, hogy mely más alapjog érdekében, milyen okokból és milyen körben kerülhet sor a kivételes jogalkotói megoldásra, valamint a semmisség alkalmazhatósága nem okozhat a céljához képest aránytalan sérelmet.

[93] 2. Az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban többféle kontextusban vizsgálta a bírói függetlenség és a jogbiztonság összefüggését.

[94] Az Alkotmánybíróság a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában foglaltak alapján – ahogyan azt a többségi határozat megállapítja – mivel a jogállamiság és az abból következő jogbiztonság követelményét, a hatalommegosztás és a bírói függetlenség elvét az Alkotmány és az Alaptörvény azonos tartalommal szabályozza, az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban kifejtettek jelen ügy kapcsán is irányadóak.

[95] 2.1. A hatalmi ágak megosztása a jogállam(iság) része, a demokratikus államszervezet legfontosabb szervezeti és működési alapelve. Az Alkotmány nem tartalmazta a hatalommegosztás elvét, azt az Alkotmánybíróság a jogállamiság egyik követelményeként értelmezte. Az Alaptörvény C) cikke azonban már kifejezetten rögzíti, hogy a magyar állam működése a hatalom megosztásának elvén alapul. A hatalommegosztás érvényesülésének fontos garanciája, hogy a hatalmi ágak működésének kereteit, egymáshoz való viszonyát jogszabályok határozzák meg. Az igazságszolgáltatás a törvényhozó és végrehajtó hatalomtól elkülönült bírói hatalomhoz kapcsolódó közhatalmi tevékenység. A bírói hatalom szempontjából a hatalommegosztás a bírói függetlenség szervezeti dimenzióját jelenti. A más hatalmi ágaktól elkülönült bírósági szervezet központi feladata a cselekmények jogszerűségének, az államhatalmi szervek működésének, intézkedéseinek vizsgálata, melynek során a bírói függetlenség az igazságszolgáltatás védelmét, és ezen keresztül az alapjogok érvényesülésének garanciáját jelenti.

[96] A bírói hatalmi ág kitüntetett helyet foglal el az államszervezetben, a minden külső befolyástól mentes független és pártatlan bírói ítélkezés feltétel nélküli követelmény, amely abszolút alkotmányos védelem alatt áll. A bírói hatalom sajátossága, hogy a másik két hatalmi ággal szemben állandó és semleges, amelyet a függetlenség és a törvényi alávetettség alkotmányos követelménye juttat kifejezésre. A csak törvényeknek való alávetettség nemcsak a két másik hatalmi ág ítélkezésre gyakorolt befolyását zárja ki, hanem független és folyamatos, rendszerképző törvényértelmezés és jogalkalmazás révén biztosítja a bírói függetlenséget. [38/1993. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1993, 256, 261–262.]

[97] 2.2. A bírói függetlenség olyan kiemelt érték, amely szoros összefüggésben áll a jogbiztonság jogállami követelményével, és amelynek a jogrendszer kiszámítható működése szempontjából stabilizáló szerepe van. Az Alkotmánybíróság következetesen érvényesített elvi álláspontja, hogy a jogállamiság/jogbiztonság nem egyszerűen a jogi szabályozással szembeni normavilágosság és egyértelműség követelményében nyilvánul meg, hanem magában foglalja az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is. A bírák törvényi alávetettsége, mint a bírói függetlenség egyetlen alkotmányos korlátja, a jogalkotóra tehát azt a kötelezettséget hárítja, hogy a törvényeket az Alaptörvény rendelkezéseinek megfelelően, alkotmányos keretek között alkossa meg.

[98] A működés kiszámíthatóságának, és így a jogbiztonságnak fontos eleme továbbá az egységes jogalkalmazás, amelynek biztosításában a bíróságoknak a bírói függetlenség erősítésére is alkalmas rendszerképző jogértelmezése fontos szerepet tölt be. Az Alkotmánybíróság több határozatában hangsúlyozta, hogy a törvényi felhatalmazáson alapuló egységes ítélkezési gyakorlat törvények értelmezése útján történő alakítása nem sérti sem a jogbiztonságot, sem a bírói függetlenséget. A jogszabályokkal tartalmi összhangban álló egységes jogalkalmazási gyakorlat érdekében végzett törvényértelmezés nem idézhet elő jogbizonytalanságot, nem oldja fel a bírák törvényi alávetettségét és nem idézheti elő az ítélkezés függetlenségének sérelmét. [12/2001. (V. 14.) AB határozat, ABH 2001, 163, 171, 174; 51/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 421, 432–434; 13/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002, 85, 96–98.]

[99] Az Alkotmánybíróság rámutatott arra is, hogy a bírói mérlegelést lehetővé tevő fogalmak, valamint a diszkrecionális jogkör tartalmi kiszámíthatósága – éppen a jogbiztonság jogállami követelményének érvényesülése érdekében – megkövetelik a bírói gyakorlat összehangolását garantáló jogegységi intézmények működését. Ez azonban a jogbiztonság követelményével csak akkor működik adekvát módon, ha a mérlegelést irányító, a diszkrecionális jogkör tartalmi kiszámíthatóságát kijelölő orientációs pontokat a jogalkotó a normavilágosság követelményeinek megfelelő módon határozza meg. A mérlegelési szempontok nélküli döntési jogkör már önmagában a jogbiztonság jelentős sérelmét idézi elő. [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 59, 65.; 19/1999. (VI. 25.) AB határozat, ABH 1999, 150, 155.; 219/B/2002. AB határozat, ABH 2001, 163, 173.]

[100] 2.3. Független demokratikus jogállamban a bírói döntések és következményeik kiszámíthatóságának, a bírói hatalom stabilizáló szerepének, működésének sérelmét okozza, ha egy másik hatalmi ág eshetőlegesen, az ügyek vagy az elkövetők egy meghatározott csoportjára vonatkozóan utólag felülírja a jogerős bírói döntéseket. A bírói függetlenséget pedig közvetlenül sérti, ha a törvényhozó hatalom bizonytalan szempontokat meghatározva kötelezi a bíróságokat saját döntéseik felülírására.

[101] A jogbiztonság és a bírói függetlenség követelményéből következik, hogy a konkrét ügyekben az ítélkezés csak absztrakt, előre meghatározott, megismerhető szabályok szerint folyhat. A történeti tényállás megállapítása,

a jogszabály és a tényállás egymásra vonatkoztatása, ezzel összefüggésben a jogszabály értelmezése az ügyben eljáró bíró feladata és felelőssége. Az egyes ügyekben a jogértelmezés, az eljárás vagy a bizonyítás során elkövetett esetleges hibák javítása nem egy másik hatalmi ág feladata, hanem a jogorvoslati eljárásban a többszintű fórumrendszeren belül megoldandó probléma. A törvényhozásnak a jogalkotói tevékenységen keresztül, az ügyekre és a bíróságok működésére vonatkozó, az Alaptörvénnyel összhangban álló szabályozás kialakításával, és nem az egyedi ügyekbe való beavatkozás útján áll módjában ráhatást gyakorolni. A törvényhozásnak a konkrét ügyekbe, a hatalommegosztás és a bírói függetlenség sérelme nélkül még akkor sincs módja közvetlenül beavatkozni, ha a perorvoslati rendszer hiányosságait észleli. Ezeket a hibákat is absztrakt jogalkotói megoldásokkal kell orvosolnia, méghozzá a visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmának figyelembevétele mellett, amelytől azonban a terhelt javára kivételesen el lehet térni.

[102] 3. Véleményem szerint a Semmisségi törvény nem felel meg a jogbiztonság, a hatalommegosztás, valamint a bírói függetlenség Alaptörvényben meghatározott elvének.

[103] A Semmisségi törvény hatálya alá eső ügyek körére vonatkozóan a jogalkotó meghatározott bizonyítékok (rendőri jelentés, rendőri tanúvallomás) törvény általi kirekesztésével elvonja a bíróság döntési kompetenciáját, amely sérti a hatalommegosztás, valamint a bírói függetlenség elvét. Azzal, hogy a jogalkotó általánosságban maga végzi el az általa „nem megfelelőnek" tartott bizonyítékok mérlegelését, a legérzékenyebb ponton kezdi ki a bírói függetlenség elvét, mégpedig a bizonyítékok szabad mérlegelése körében.

[104] A Semmisségi törvény emellett bizonytalan és eltérő jogértelmezést generáló rendelkezéseket tartalmaz, amely nem jelent kellően egyértelmű iránymutatást a bíróság számára a törvényben meghatározott feltételek vizsgálatához és a döntés meghozatalához. A törvény a „tömegoszlatáshoz, illetve ahhoz kapcsolódó" eseményekhez köti tárgyi hatályát, azonban az nem tisztázott, hogy ez alatt a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény szerinti kötött jogi fogalmat kell-e érteni, és ahhoz miként viszonyulnak a rendőrség által alkalmazható egyéb eszközök és módszerek, amelyek az oszlatással azonos eredményre vezettek. A törvény arról sem rendelkezik, hogy a bíróságnak e körülmény fennállását milyen eljárásban milyen módon kell megállapítania. Orientációs pontok nélküli önkényes jogalkalmazást tesz lehetővé a „méltányolható körülményekre" történő hivatkozás, amely lényegében bármilyen bizonyíték fennállása mellett megállapított bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésével összefüggésben lehetővé teszi a semmisség kimondását. Kiszámíthatatlan keretek között, indokolási kötelezettség nélkül vonja el a törvény az ügyész döntési jogkörét is, amikor a vádemelés elhalasztásáról szóló döntést a bíróság jogkörébe utalja, amely viszont arról valójában a bizonyítékok ismeretének hiányában kényszerül dönteni.

[105] A Semmisségi törvény szabályai alapján a bíróság nem tud eleget tenni Alaptörvényben foglalt feladatának, a cselekmények jogszerűsége vizsgálatának, mert döntését valódi mérlegelés nélkül, a bírói meggyőződés kialakításához szükséges eszközök és jogi feltételrendszer hiányában kényszerül meghozni. A Semmisségi törvény ezen megoldása közvetlenül kiüresíti a bíróság döntési jogkörét. A törvény megalkotásakor a törvényhozó megsértette a hatalommegosztás elvét, a jogbiztonság és a bírói függetlenség alaptörvényi követelményét, valamint nem tartotta be a kivételességre, illetve a jogerő áttörésének indokolására vonatkozó elveket.

[106] A jogalkotó nem indokolta meg, hogy miért tartja szükségesnek a jogerő áttörését, a rendelkezésekből pusztán annyi tűnik ki, hogy a bíró a célzott ügyekben „nem megfelelő" bizonyítékra alapozta a döntését. A törvényhozó nem adta kellő indokát annak sem, hogy ha a terhelt javára kivételesen szükségesnek is tartotta a jogerős döntések felülvizsgálatát, azt miért nem az eljárási szabályok szerint irányadó rendkívüli perorvoslati eljárás lefolytatása mellett rendelte el. A helytelen bírói döntést illetően rendelkezésre áll az eljárási szabályok mentén jogorvoslat, amelyet mind az ügyészség, mind a terhelt és védője kezdeményezhet. (A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény, valamint a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény is tartalmaz olyan jogintézményeket, amelyek a Semmisségi törvényben szabályozott helyzet orvoslására önmagukban is alkalmasak, például a perújítás büntető- és szabálysértési eljárásban vagy a jogorvoslat a törvényesség érdekében.)

[107] További megoldás lehetett volna a politikai akarat és a jogi szempontok közvetítését egyidejűleg szolgáló hagyományos eszköz, a közkegyelem, ahogyan a többségi határozat külföldi jogi megoldásait bemutató fejezete is utal rá. A közkegyelem hatókörét a törvényhozás lényegében a politikai szándékra, az általa lényegesnek tartott értéktartományra utalással, szinte korlátozástól mentesen állapíthatja meg, ideértve a hátrányos jogkövetkezmények alóli mentesülést is. A Semmisségi törvény alkalmazott megoldásával szemben a közkegyelem egyértelműen, más társadalmi csoportoknak okozott sérelem és a hatalommegosztás, valamint a bírói függetlenség, a bírói ítélkező tevékenységbe való beavatkozás sérelme nélkül lett volna alkalmas a törvényhozói álláspont érvényre juttatására.

[108] Mindezekre tekintettel álláspontom szerint a Semmisségi törvény sérti a hatalommegosztás és a bírói függetlenség Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében, C) cikk (1) bekezdésében és 26. cikk (1) bekezdésében foglalt követelményét, ezért alaptörvény-ellenes.

[109] A többségi határozat megfogalmazása szerint „a törvényhozónak jogában áll politikai céljai megvalósítása érdekében az »igazságtételi« célú jogalkotás, ám az erre vonatkozó döntésnek és a végrehajtás módjának […] az Alaptörvénnyel összhangban kell állnia." Miközben ezzel a megállapítással messzemenően egyetértek, az a véleményem, hogy a Semmisségi törvényben deklarált jogalkotói megoldás az Alaptörvényből fakadó követelményeknek nem tesz eleget.

Budapest, 2013. szeptember 30.

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

[110] A különvéleményhez csatlakozom.

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Az Alkotmánybíróság 25/2013. (X. 4.) AB határozata a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 416. § (1) bekezdésének c) pontjával és 21. § (1) bekezdés e) pontjával kapcsolatos alkotmányos követelményről és alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése bírói döntés alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panasz alapján – *dr. Pokol Béla* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja: az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelmény, hogy a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 416. § (1) bekezdésének c) pontjában meghatározott felülvizsgálati eljárást megalapozhatja a törvény 21. § (1) bekezdés e) pontjában foglalt elfogultsági okra alapított felülvizsgálati indítvány.
2. Az Alkotmánybíróság a Kúria Bfv.I.1412/2012/4. számú, valamint a Kúria Bfv.III.153/2013/2. számú végzései alaptörvény-ellenessé nyilvánítása és megsemmisítése érdekében benyújtott alkotmányjogi panaszt valamennyi részében elutasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

[1] Az indítványozó alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságnál, amelyben a Kúria Bfv.I.1412/2012/4. számú, illetve a Kúria Bfv.III.153/2013/2. számú végzéseinek alaptörvény-ellenességét állította.

[2] 1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló bűnügy tényállása szerint az indítványozó 2007 szeptembere és 2008 decembere között olyan műszaki berendezéseket, gépeket értékesített, amelyeknek vagy egyáltalán nem, vagy az értékesítési szerződések megkötésekor már nem volt tulajdonosa. Az első fokon eljáró Baranya Megyei Bíróság (későbbi Pécsi Törvényszék) az indítványozót a korábban hatályban volt Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) 318. § (1) bekezdésébe ütköző és a (6) bekezdés a) pontja szerint minősülő csalás bűntette és más bűncselekmények miatt bűnösnek mondta ki. A kétirányú ügyészi és védelmi fellebbezések alapján eljáró Pécsi Ítélőtábla 2012. május 4. napján kelt és jogerős ítéletében az első fokú bíróság ítéletét a megállapított tényállás érintetlenül hagyása mellett a jogi minősítés tekintetében megváltoztatta, és az első fokú bíróság által kiszabott halmazati büntetést súlyosbította.

[3] Az indítványozó a Pécsi Ítélőtábla jogerős ítéletét a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 416. § (1) bekezdésének a) és c) pontjaiban foglalt okok alapján felülvizsgálati indítvánnyal támadta a Kúria előtt. Az indítványozó a felülvizsgálati indítványt részben a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt okra alapította, mert álláspontja szerint bűnösségét a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapították meg. Részben pedig a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontján alapult a felülvizsgálati indítvány, ugyanis az indítványozó állítása szerint az első fokú eljárásban törvényben kizárt bíró ítélkezett, mert a Pécsi Törvényszék elnökhelyettese az indítványozó unokatestvére. Ebből következően az indítványozói érvelés szerint a Pécsi Törvényszék első fokon eljárt bírájától nem volt elvárható, hogy az ügyben elfogulatlanul ítélkezzék. [Be. 21. § (1) bekezdés e) pontja.]

[4] A legfőbb ügyész BF. 2864/2012/1. számú nyilatkozatában azt fejtette ki, hogy „[a] Kúria következetes gyakorlata (Bfv.II.856/2009/20.) szerint csak az [ú]n. abszolút kizárási okra történő hivatkozás alapozza meg a felülvizsgálatot, az indítványban hivatkozott Be. 21. § e) pontja nem."

[5] A Kúria a 2012. december 4. napján kelt, Bfv.I.1412/2012/4. számú végzésében (a továbbiakban: első végzés) a védelem felülvizsgálati indítványát elutasította és a felülvizsgálati indítványban kifogásolt ítéleteket hatályukban fenntartotta. A Kúria a felülvizsgálati indítványt, annak a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjára alapított részében, törvényben kizártnak találta. Az első végzés érvelése szerint a felülvizsgálat törvényi okait a Be. 416. § (1) bekezdése kimerítő jelleggel sorolja fel. A Be. 416. § (1) bekezdésének c) pontja visszautal a Be. 373. § (1) bekezdésének I. b) vagy c) pontjában, illetve II–IV. pontjainak valamelyikében meghatározott eljárási szabálysértésekre. Az indítványozó a Be. 373. § (1) bekezdés II. b) pontjára alapította felülvizsgálati indítványát, amikor azt sérelmezte, hogy az ítélet meghozatalában törvény szerint kizárt bíró vett részt. Ez a szabály pedig visszautal a Be. 21. § (1) bekezdésére, amely a bírák kizárására vonatkozó okokat sorolja fel. A Be. 21. § (1) bekezdésének e) pontja a kizárás relatív okát fogalmazza meg, vagyis azt, amikor a bíró azért nem járhat el az ügyben, mert annak elfogulatlan megítélése tőle nem várható el. Az első végzés a legfőbb ügyész nyilatkozatában írtakat fogadta el, amely szerint „a Kúria egyetértett a Legfőbb Ügyészség átiratában foglaltakkal." Ugyanakkor az első végzés megállapítása szerint „[a] folyamatban volt büntetőügyben azonban ilyen – a tárgyilagos eljárás iránt kételyt ébresztő – körülmény sem a felülvizsgálati indítványból, sem pedig az iratokból nem állapítható meg és nem is valószínűsíthető." [Erről lásd: első végzés 4. oldalát.]

[6] Az indítványozó ezt követően az első végzésnek az eljárt bíró kizártsága tekintetében előadott indokolásával szemben ismételt felülvizsgálati indítványt nyújtott be. E felülvizsgálati indítványt a Kúria a 2013. február 11. napján kelt, Bfv.III.153/2013/2. számú végzésében (a továbbiakban: második végzés) elutasította. A második végzésben a Kúria azt fejtette ki, hogy „[a] kizárás relatív oka – ellentétben a kizárás objektív okaival – a Be. 283. § (1) bekezdés b) pontja és 23. § (2)–(3) bekezdése értelmében utólag, így felülvizsgálati eljárásban nem érvényesíthető. A Be. 21. § (1) bekezdésének e) pontja szerinti kizárási ok akkor képezheti felülvizsgálat okát, ha ilyen ok miatt a bírót (illetve ülnököt) kizárták, aki ennek ellenére tovább eljárt."

[7] 2. Az indítványozó a kúriai végzésekkel szemben az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, amelyben a végzések alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezte. Az indítványozó alkotmányjogi panaszban előadott elsődleges érvelése szerint az ügyben lefolytatott büntetőeljárás nem felelt meg az Alaptörvény tisztességes eljárásból fakadó követelményrendszerének. Az indítványozó álláspontja értelmében sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő pártatlan bírói eljáráshoz fűződő jogot, hogy ügyében olyan bíróság hozott döntést, amelynek elnökhelyettese egyben az indítványozó unokatestvére. A panaszt előterjesztő indítványozó ebbéli meggyőződését azzal is alátámasztotta, hogy az ellene folyamatban lévő másik büntetőeljárásban a Pécsi Törvényszék bírái a Be. 21. § (1) bekezdés e) pontja alapján maguk kezdeményezték kizárásukat. Az indítványozó ezen kívül arra is hivatkozott, hogy a Kúria megsértette az Alaptörvény 28. cikkében előírt jogszabály-értelmezési kötelezettségét, amikor az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó követelményekkel össze nem egyeztethető módon alkalmazta a büntetőeljárás felülvizsgálati szabályait. Az indítványozó következtetése szerint a Kúria alaptörvény-ellenes jogértelmezése sérti továbbá az Alaptörvény IV. cikk (1) és (2) bekezdéseiben elismert személyes szabadsághoz fűződő jogot, az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében foglalt általános egyenlőségi szabályt, valamint az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes hatósági ügyintézéshez való jogot. Az indítványozó ezen kívül még felhívta az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésében foglalt védelemhez fűződő jogot is, mert előadása szerint a legfőbb ügyészi átirat védő részére történő megküldésének elmaradása az Alaptörvényben biztosított védelemhez való jog sérelmét idézte elő.

[8] Az indítványozó szerint tehát a panaszban kifogásolt büntetőeljárás nem felelt meg a pártatlanság alkotmányos követelményének, így az indítványozó a kúriai végzések alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezte.

II.

[9] Az alkotmányjogi panasz elbírálása során irányadó jogszabályi rendelkezések

[10] 1. Az Alaptörvény alkotmányjogi panaszban hivatkozott rendelkezései:

„IV. cikk (1) Mindenkinek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz.

(2) Senkit nem lehet szabadságától másként, mint törvényben meghatározott okokból és törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani. Tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés csak szándékos, erőszakos bűncselekmény elkövetése miatt szabható ki."

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes."

„XXIV. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni."

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el."

„XXVIII. cikk (3) A büntetőeljárás alá vont személynek az eljárás minden szakaszában joga van a védelemhez. [...]"

28. cikk „A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak."

[11] 2. A Be. vonatkozó rendelkezései:

„21. § (1) Bíróként nem járhat el,

a) aki az ügyben mint ügyész vagy a nyomozó hatóság tagja járt el, valamint az ügyben eljárt vagy eljáró ügyésznek vagy a nyomozó hatóság tagjának a hozzátartozója,

b) aki az ügyben mint terhelt, védő, továbbá sértett, magánvádló, pótmagánvádló, magánfél, feljelentő vagy mint ezek képviselője vesz, vagy vett részt, valamint aki ezek hozzátartozója,

c) aki az ügyben mint tanú vagy szakértő, illetőleg szaktanácsadó vesz, vagy vett részt,

d) aki az ügyben külön törvény alapján titkos információgyűjtés engedélyezéséről döntött, tekintet nélkül arra, hogy a titkos információgyűjtéssel szerzett adatokat a büntetőeljárásban felhasználták-e,

e) akitől az ügy elfogulatlan megítélése egyéb okból nem várható.

(2) Az (1) bekezdés rendelkezései a nyomozási bíróra is irányadók.

(3) Az (1) bekezdésben szabályozott eseteken kívül

a) a bíróság további eljárásából ki van zárva, aki az ügyben nyomozási bíróként járt el,

b) a másodfokú eljárásból ki van zárva az a bíró, aki az ügy első fokú, a harmadfokú eljárásból pedig az, aki az ügy első fokú vagy másodfokú elbírálásában részt vett,

c) a hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárásból ki van zárva az a bíró is, aki a hatályon kívül helyező határozat vagy a megalapozatlansága miatt hatályon kívül helyezett határozat meghozatalában részt vett,

d) a perújítás elrendelése folytán megismételt első fokú vagy másodfokú eljárásból ki van zárva az a bíró is, aki a perújítást elrendelő határozat vagy a perújítással támadott határozat meghozatalában részt vett,

e) a rendkívüli jogorvoslati eljárásból ki van zárva az a bíró, aki a rendkívüli jogorvoslattal megtámadott határozat meghozatalában részt vett."

„24. § (1) A bíró az ügyben a kizárási ok bejelentésétől kezdve nem járhat el, ha a kizárási okot maga vagy rá vonatkozóan a tanács elnöke jelenti be.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltakat kivéve a bíró a bejelentés elintézéséig az ügyben eljárhat, de az ügydöntő határozat meghozatalában nem vehet részt.

(3) A (2) bekezdés szerinti korlátozás nem vonatkozik arra az esetre, ha a kizárási okot a 21. § (1) bekezdés e) pontjára alapították.

(4) A bíró a (2) bekezdésében meghatározott korlátozás nélkül járhat el, ha a bejelentő a kizárás megtagadása után, a 21. § (1) és (3) bekezdésének ugyanazon pontjára alapított, újabb bejelentést tesz a bíró kizárása iránt.

(5) Ugyanazon bíró ellen, a 21. § (1) és (3) bekezdésének ugyanazon pontjára alapított, ismételten bejelentett, alaptalan kizárás iránti bejelentést indokolás nélkül el lehet utasítani.

(6) A bíróság elnöke intézkedik más bíró kijelölése iránt, ha a bíró a kizárási okot maga vagy rá vonatkozóan a tanács elnöke jelentette be, vagy a bíró a kizárásához hozzájárult. Ebben az esetben a kizárásról nem kell külön határozatot hozni.

(7) Ha a kizárás iránti bejelentés a (6) bekezdésben szabályozott módon nem intézhető el, és

a) a bíróság egyesbírája ellen jelentették be, azt a bíróság másik bíróból és két ülnökből álló tanácsa,

b) a bíróság tanácsa ellen irányul, azt a bíróság másik tanácsa
bírálja el."
„373. § (1) A másodfokú bíróság
[…]
II. hatályon kívül helyezi az elsőfokú bíróság ítéletét, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítja, ha
b) az ítélet meghozatalában a törvény szerint kizárt bíró vett részt"
„416. § (1) Felülvizsgálatnak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen akkor van helye, ha
[…]
c) a bíróság határozatának meghozatalára a 373. § (1) bekezdésének I. b) vagy c) pontjában, illetve II–IV. pontjának valamelyikében meghatározott eljárási szabálysértéssel került sor."

III.

[12] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében foglaltak alapján mindenekelőtt abban a kérdésben döntött, hogy a kúriai végzésekkel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz befogadható-e, vagyis teljesíti-e az Abtv. alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó feltételrendszerét.

[13] 1. A befogadhatóság formai természetű feltételeit vizsgálva az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg:

[14] 1.1. Az indítványozó teljesítette az Abtv. 51. § (2) bekezdésében meghatározott feltételt, mert képviseletében a Baranya Megyei Ügyvédi Kamara által nyilvántartott ügyvéd nyújtotta be az alkotmányjogi panaszt, és az indítványozó a szabályos ügyvédi meghatalmazást is csatolta.

[15] 1.2. Az Abtv. 30. § (1) bekezdésében és az Abtv. 27. § b) pontjában előírtak szerint az alkotmányjogi panaszt a kifogásolt bírói döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az indítványozó az első végzést 2013. január 25. napján, míg a második végzést 2013. március 13. napján vette kézhez. Ehhez képest az indítványozó az alkotmányjogi panaszt a törvényben előírt határidőt megtartva, 2013. március 19. napján terjesztette elő.

[16] 1.3. Az indítvány megfelel az Abtv. 52. § (1) bekezdésében foglalt feltételeknek is. Az alkotmányjogi panasz tartalmazza az Alkotmánybíróság Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja szerinti, illetve az Abtv. 27. §-a szerinti hatáskörére vonatkozó indokolt hivatkozást. Az indítványozó többek között kifejezetten megjelöli az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében elismert tisztességes eljáráshoz való jogot, és egyúttal előadja az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének okait.

[17] Az Abtv. 52. § (1) bekezdés f) pontja szerint az indítvány – többek között – akkor minősül határozottnak, ha kifejezett kérelmet tartalmaz a jogszabály, jogszabályi rendelkezés vagy a bírói döntés megsemmisítésére. Az alkotmányjogi panasz határozott kérelmet tartalmaz, mert a panaszos a büntetőügyben hozott kúriai végzések alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését indítványozza.

[18] 2. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján a befogadhatóságról dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen az Abtv. 27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint az Abtv. 29–31. §§ szerinti tartalmi követelményeket. Ezeket a feltételeket vizsgálva az Alkotmánybíróság az alábbi következtetésekre jutott:

[19] 2.1. Az indítványozó az Abtv. 27. §-a, és az Abtv. 51. § (1) bekezdése szerinti jogosultnak tekinthető, és figyelemmel arra, hogy a jelen alkotmánybírósági eljárás alapjául szolgáló büntetőügyben az indítványozó terheltként szerepel, így az egyedi ügyben való érintettsége kétség nélkül megállapítható.

[20] 2.2. Az Abtv. 27. §-a szerint alkotmányjogi panasz az ügy érdemében hozott bírósági döntés, vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntéssel szemben terjeszthető elő, feltéve, hogy az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Jelen ügyben az indítványozó az alkotmányjogi panaszában a Kúria felülvizsgálati eljárásban hozott végzéseit kifogásolta. E döntésekkel szemben nincs jogorvoslati lehetőség, így az alkotmányjogi panasz megfelel az Abtv. 27. §-ában foglalt követelménynek is. [Ügyrend 32. § (2) bekezdés a) pont]

[21] 2.3. Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. A két befogadhatósági követelmény vagylagos jellegű, így az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálta a feltételek kimerülését.

[22] Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panaszban felvetett kérdés alapvető jelentőségűnek tekinthető-e. Az Alkotmánybíróság e panasszal összefüggésben észlelte, hogy a kizárási okok érvényesíthetőségének megszorító értelmezése a Kúria állandósult gyakorlatába illeszkedik, amely a Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiumának 2010. február 8. napján kelt, 86. számú véleményével áll összefüggésen. E kollégiumi

vélemény 2. pontja akként rendelkezik, hogy a felülvizsgálati eljárásban hatályon kívül helyezést az alapozza meg, ha az ügydöntő határozat jogerőre emelkedését követően a bíró kizárásáról a Be. 24. § (7) bekezdése szerinti tanács a jogerőre emelkedést megelőzően bejelentett kizárási indítványt alaposnak tartja. Ezt követően a Legfelsőbb Bíróság a 2010. április 29. napján kelt, a legfőbb ügyészi átiratban is felhívott, Bfv.II.856/2009/20. számú eseti döntésében jutott arra a következtetésre, hogy „az ügydöntő határozat jogerőre emelkedését követően elfogultságra hivatkozni a rendkívüli jogorvoslati eljárás lefolytatása érdekében akkor sem lehet, ha az elfogultság oka később válik ismertté a terhelt számára." Az Alkotmánybíróság itt emlékeztet a 8/2013. (III. 1.) AB határozatára, amely szerint az alkotmányjogi probléma országos elszaporodottsága, vagy nagyobb számban ismétlődő, visszatérő jellege megalapozza annak alapvető jelentőségét (Indokolás [21]). Ennek megfelelően, jelen eljárásban az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasszal érintett egyedi büntetőügyön túl vizsgálatát kiterjesztette a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontját értelmező egységes kúriai gyakorlatra is, amelynek során az eljárási normaszöveghez kapcsolódó bírói gyakorlatot vetette alkotmányos értékelés alá. Az Alkotmánybíróság ilyen okok miatt alapvető alkotmányjogi jelentőségűnek azt a kérdést tekinti, hogy a tisztességes eljárásban rejlő pártatlan bírói eljáráshoz fűződő jog érvényesíthetőségével összeegyeztethető-e az a kúriai gyakorlat, amely a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontját megszorítóan értelmezi, és a felülvizsgálat okai közül abban az esetben is kizárja az elfogultságra hivatkozás lehetőségét, ha annak oka a terhelt számára a jogerős döntés meghozatalát követően válik ismertté.

[23] Figyelemmel arra, hogy az alkotmányjogi probléma alapvető jelentősége önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását, így az Alkotmánybíróság jelen ügy befogadásakor már nem foglalt állást arról, hogy a kifogásolt végzéseket a panaszos által állított alaptörvény-ellenesség érdemben befolyásolhatta-e.

[24] Mindezen szempontok alapján az Alkotmánybíróság 1. számú tanácsának 2013. június 17-ei tanácsülése az alkotmányjogi panaszt befogadta, és az ügyben elrendelte az érdemi alkotmánybírósági vizsgálatot.

IV.

[25] Az Alkotmánybíróság a határozat indokolásának IV. részében az indítványozónak azt a kifogását vizsgálta, amely az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő pártatlan bírói eljáráshoz fűződő alkotmányos jog sérelmére hivatkozott. Az Alaptörvény R) cikk (3) bekezdésében előírt alaptörvény-értelmezési kötelezettségre is figyelemmel az Alkotmánybíróság ennek során elsőként röviden bemutatja a pártatlanság elvének a büntetőeljárásban megjelenő értelmét (1). Az Alkotmánybíróság ezt követően felvázolja a bírói pártatlanság követelményének az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4. napján aláírt Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) kibontott, valamint a nemzetközi jog egyéb jogvédelmi mechanizmusaiban megjelenő felfogását (2). Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény R) cikk (3) bekezdésében írtakat szem előtt tartva ezek után azt vizsgálja meg, hogy az így megismert alapjogi mérce a pártatlanság elvének tényleges és hatékony érvényesülése érdekében milyen elvárásokat fogalmaz meg mind a jogszabályi környezettel, mind a jogszabályok értelmezésével, illetve alkalmazásával szemben (3). Mindezek alapján az Alkotmánybíróság arra ad választ, hogy a pártatlanság követelménye, illetve az elfogultsági kifogás felülvizsgálati eljárásban történő érvényesíthetősége között milyen alkotmányos összefüggés állapítható meg (4).

[26] 1. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése mindenkinek jogot biztosít ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül elbírálja. A bíróság függetlensége és pártatlansága kizárólag egymásra tekintettel nyerhet értelmezést. A bírói függetlenség alkotmányos szabályát az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdése tartalmazza, amelynek értelmében a bírák függetlenek, és csak a törvénynek vannak alárendelve, ítélkezési tevékenységükben pedig nem utasíthatók. A történeti alkotmány vívmányai közé számító bírói függetlenség a bíróság Alaptörvényben meghatározott feladatának teljesítése, illetve a bírói hatalmi ág önállóságának megőrzése érdekében működő alkotmányos garancia. A bírói hatalom pedig döntő részt az ítélkezésben ölt testet. Éppen ezért a bírói függetlenség lényegi eleme, hogy az ítélkező bíró döntését akár a bírói szervezeten kívülről, akár a szervezeten belülről érkező befolyástól mentesen, kizárólag a jogszabályoknak, valamint belső meggyőződésének megfelelően hozza meg. Az ítélkezés függetlenségét pedig személyi, státusbeli és szervezeti garanciáknak szükséges szolgálniuk. {Erről lásd részletesen: 33/2012. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [72]–[81]} Ehhez képest a pártatlanság követelménye azt hivatott elősegíteni, hogy az ítélkező bíró az ügyben résztvevő felekkel szembeni elfogultságtól vagy előítéletektől mentesen bírálja el az ügyet és hozza meg döntését. A pártatlanság követelménye egyfelől a bíró magatartásával és hozzáállásával szembeni elvárásként jelentkezik. Másfelől azonban mércét állít a jogszabályi környezettel szemben is. E mérce szerint az eljárási szabályoknak törekedniük szükséges minden olyan helyzet elkerülésére, amely a bíró pártatlanságát illetően jogos kétségeket

ébreszthet. Ebből fakad, hogy a konkrét ügyben a bírónak nemcsak tárgyilagosan szükséges ítélkeznie, de a pártatlan ítélkezés látszatának megőrzése is feladata. [Hasonló következtetést fogalmazott meg: 67/1995. (XII. 1.) AB határozat, ABH 1995, 346, 347.; 17/2001. (VI. 1.) AB határozat, ABH 2001, 222.]

[27] 2. Az Alkotmánybíróság itt emlékeztet arra, hogy az alapjogok érvényesülésének minimális mércéjeként fogadja el a nemzetközi jogvédelmi mechanizmusok által biztosított jogvédelmi szintet. {Lásd: 32/2012. (VII. 4.) AB határozat, Indokolás [41]; legutóbb megerősítve: 22/2013. AB határozat, Indokolás [16].} Magyarország alávetette magát a strasbourgi székhellyel működő Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) joghatóságának, így az Alkotmánybíróság felvázolja, hogy az EJEB saját joggyakorlatában milyen értelmet ad a pártatlanság követelményének. A jelen kérdés megítélésében az EJEB kiindulópontját az jelenti, hogy a pártatlanság érvényesülése nélkülözhetetlen eleme annak a közbizalomnak, amelynek képviselete a demokratikus társadalmakban a bírói hatalom egyik fő kötelessége. [Elsőként lásd: EJEB, Piersack kontra Belgium, (8692/79), 1982. október 1., 30. bekezdését; amelyet legutóbb megerősített: EJEB, Romenskiy kontra Oroszország, (22875/02), 2013. június 13., 26. bekezdése.] Az EJEB olvasatában azért jut kiemelten fontos szerephez a pártatlanság megőrzése, mert az elv érvényesülésének vagy érvényesíthetőségének hiánya az önkényes döntéshozatal veszélyét rejti magában, amely nincs összhangban az Egyezmény 6. Cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz fűződő jog követelményeivel. [EJEB, H kontra Belgium, (8950/80), 1987. november 30., 53. bekezdés.] Az EJEB a pártatlanság két aspektusát ismeri el: a szubjektív, illetve az objektív értelemben vett pártatlanságot. A pártatlanság szubjektív oldala azt az igényt fogalmazza meg, hogy az adott ügyben a bíróság egyetlen tagja sem rendelkezhet előítéletekkel és nem lehet elfogult. Ehhez képest a pártatlanság objektív oldala azt jelenti, hogy a bíró adott ügyben tanúsított magatartásán túlmutatóan felmerülhet-e jogos kétely a pártatlansága tekintetében. E jogos kétely pedig akkor releváns, ha objektív igazolást nyerhet. [Elsőként lásd: EJEB, Piersack kontra Belgium, (8692/79), 1982. október 1., 26. és 30. bekezdéseit; EJEB De Cubber kontra Belgium, (9186/80), 1984. október 26., 24–26. bekezdéseit.] Az EJEB érvelésével áll összhangban a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának (a továbbiakban: Egyezségokmány) érvényesülését ellenőrző Emberi Jogi Bizottság álláspontja is. Az Egyezségokmány 14. Cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárás követelményét előíró szabály érvényesülésének ellenőrzésekor az Emberi Jogi Bizottság ugyan nem húz éles határvonalat az objektív és szubjektív aspektus között, de mindig vizsgálja, hogy a pártatlanság követelményének mind a szubjektív, mind az objektív jellegű elemei teljesültek-e az adott ügyben (lásd: Karttunen kontra Finnország, 387/1989.; 1992. október 23.; 7.2. pontját.).

[28] Az EJEB annak vizsgálata során, hogy a pártatlanság elve tényleges érvényesülést nyer, releváns tényezőnek tekinti a nemzeti jogban szabályozott kizárási okokat. [EJEB, Mežnarić kontra Horvátország, (71615/01), 2005. július 15., 27. bekezdés] Ehhez igazodóan az EJEB a gyakorlatában nem tartja elfogadhatónak azt az érvelést, amely az eljárás megindulására, avagy arra hivatkozással szűkíti a pártatlanság követelményének érvényesíthetőségét, hogy a terhelt már korábban tudomással rendelkezett az elfogultság alapját jelentő körülményről. [EJEB, Pescador kontra Spanyolország, (62435/00), 2003. szeptember 24., 24–26. bekezdések; legutóbb megerősítve: EJEB, Huseyn és mások kontra Azerbajdzsán, (35485/05), (45553/05), (35680/05) és (36085/05), 2011. július 26.; 164. bekezdés.]

[29] 3. A pártatlanság alkotmányos elvének tényleges érvényesülését az eljárási jog több garanciálisnak tekinthető szabálya segíti elő. Ezek között meghatározó jelentőségűek a kizárás szabályai, ugyanakkor az ügy pártatlan elbírálását biztosítja például a döntéshozatali tanácskozás és szavazás titkossága is [Be. 256. § (6) és (7) bekezdései.]. A bíró kizárásának egyes okait a Be. 21–22. §§ határozzák meg. A jogirodalom e kizárási okokat abszolút és relatív kizárási okok csoportjaira bontja. [Erről lásd: Berkes György (szerk.), Büntetőeljárási kommentár, 2009, Budapest, HVG-ORAC, 101–102. oldalait.] Az abszolút kizárási szabályok olyan kimerítő jelleggel felsorolt kizárási okok, amelyek fennállása önmagában, a tényleges elfogultság vizsgálata nélkül megalapozza a bíró kizárását [Be. 21. § (1) bekezdés a)–d) pontjai, a Be. 21. § (3) és (4) bekezdései és a Be. 22. §]. Az abszolút kizárási okokhoz képest relatív kizárási oknak minősül minden olyan, előre meg nem határozható körülmény, amelyről alapos okkal feltehető, hogy az eljáró bírót, avagy a bírói tanács valamely tagját akadályozza a konkrét ügy elfogulatlan megítélésében.

[30] 3.1. Mind az abszolút, mind a relatív kizárási okok érvényesítését a Be. 23–25. §§ rendezik. Ezen eljárási szabályok értelmében amennyiben a bíró, vagy a bírói tanács tagjával szemben a tanács elnöke a kizárási okot maga jelenti be a bíróság elnökének, úgy e bejelentés pillanatától kezdve a további eljárásban már nem vehet részt. Ilyen esetekben a bíróság elnöke külön határozathozatal nélkül intézkedik más bíró kijelölése érdekében. [Be. 24. § (1) és (6) bekezdései]. A kizárási ok bejelentésére az ügyésznek, valamint a büntetőeljárásban részt vevő egyéb személyeknek is lehetőségük van. Ebben az esetben a bíró a kizárási indítvány elbírálásáig az ügyben eljárhat, azonban az ügydöntő határozat meghozatalában már nem vehet részt. A kizárási indítványt attól függően, hogy egyesbíró, vagy bírói tanács kizárására irányul, a bíróság másik bíróból és két ülnökből álló tanácsa, vagy

a bíróság másik tanácsa bírálja el. Az érintett bíró nyilatkozatának beszerzését követően a kizárási indítvány megalapozottságáról formális döntés születik. [Be. 23. § (2) bekezdése, a Be. 24. § (2) és (7) bekezdései, valamint a Be. 24/A. § (2) és (3) bekezdései.] A kizárási okok bejelentése tekintetében az eljárási törvény korlátokat fogalmaz meg. Így ugyanarra a kizárási okra alapított indítvány esetén az érintett bíró az ügydöntő határozat meghozatalában is részt vehet. Ha alaptalannak bizonyul az ismételt kizárási indítvány, akkor azt indokolás nélkül lehet elutasítani. [Be. 24. § (4) és (5) bekezdései.] Amennyiben a büntetőeljárás résztvevői ugyanazon bíróval szemben, ismételten alaptalanul jelentenek be kizárási indítványt, úgy a kizárást megtagadó határozatban rendbírság szabható ki. (Be. 25. §, ezzel egyezően az ítélkezési gyakorlatból: Legfelsőbb Bíróság Bk.I.733/1998. számú döntése.)

[31] 3.2. Az eljárási törvény a relatív, vagyis az elfogultságra alapított kizárási ok érvényesíthetőségét további, szigorú korlátok között engedélyezi. E korlátok értelmében a relatív kizárási okot a tárgyalás megkezdését követően kizárólag abban az esetben lehet érvényesíteni, ha az indítványozó egyúttal bizonyítja, hogy a bejelentés alapjául szolgáló okról a tárgyalás megkezdését követően szerzett tudomást és az érvényesítésben késedelem nem terheli, vagyis az elfogultság tudomására jutott okát nyomban bejelenti. [Be. 23. § (3) bekezdés.] Ezen kívül az elfogultságra alapított kizárási indítvány nem jelenti akadályát annak, hogy az indítvánnyal érintett bíró, vagy bírói tanács tagja az ügydöntő határozat meghozatalában részt vegyen. [Be. 24. § (2) bekezdés, ezzel egyezően az ítélkezési gyakorlatból: Legfelsőbb Bíróság Bfv.I.395/2009. számú döntése.] Mindezeken kívül az Alkotmánybíróság észlelte azt is, hogy a bírói gyakorlat további, tartalmi jellegű követelményeket kíván meg az elfogultsági indítványoktól. Így az elfogultsági kifogás kizárólag konkrét és alapos ok megjelölésével vezet eredményre (Legfelsőbb Bíróság B.V.785/1993. számú döntése). További követelmény, hogy az elfogultság mindig az adott ügyhöz kapcsolódjon, illetve pontos tények alapozzák meg (Legfelsőbb Bíróság Bkk.III.843/2011. számú döntése).

[32] A relatív kizárási ok érvényesíthetőségének keretei képesek elejét venni az elfogultsági kifogások visszaélésszerű gyakorlásának, amelyek valójában már nem a pártatlan bírósági eljárás elősegítésére, hanem a büntetőeljárások elhúzására irányulnak. Éppen ezért az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összhangban, a büntetőeljárások időszerű teljesítéséhez fűződő érdek igazolhatja, hogy a kizárási indítványok nem korlátlanul, hanem csak az eljárási törvény által előírt szigorú rendben gyakorolhatók. {Lásd még: 8/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [29]–[30]} Mindebből megállapítható, hogy az Alaptörvény R) cikk (3) bekezdésében előírt értelmezési mércének, amely szerint az Alaptörvény rendelkezéseit azok céljával összhangban szükséges értelmezni, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárás olyan felfogása felel meg, amely ténylegesen képes támogatni és garantálni, hogy a büntetőügyek pártatlan elbírálást nyerhessenek. Ebből fakadóan a pártatlanság alaptörvénybeli követelményével az a törvényi szabályozás áll összhangban, amely a kizárás szabályain keresztül egyfelől hatékonyan segíti elő a bűnügyi tárgyalások pártatlan elbírálását, másfelől ugyanakkor képes megakadályozni a kizárás intézményének visszaélésszerű gyakorlását. Az Alkotmánybíróság a következőkben ezen szempontok alapján vizsgálta meg és értékelte a pártatlanság mércéjének, valamint az elfogultsági kifogás felülvizsgálati eljárásban történő érvényesíthetőségének összefüggését.

[33] 4. A büntetőeljárás során a felülvizsgálati eljárás a rendkívüli jogorvoslatok azon típusa, amelyet a bíróság jogerős, ügydöntő határozatával szemben, az eljárási törvényben kimerítő jelleggel felsorolt feltételek teljesülése esetén lehet igénybe venni. A felülvizsgálati eljárás megindítását legnagyobbrészt az alsóbb fokú bíróságok anyagi vagy eljárási jogszabálysértésére hivatkozással lehet kezdeményezni. [Be. 416. § (1) bekezdés a)–d) pontok.] E rendkívüli jogorvoslati eljárás nyújt védelmet azonban akkor is, ha az Alkotmánybíróság a jogerős határozattal befejezett büntetőeljárás felülvizsgálatát rendelte el, avagy a bíróság olyan jogszabály alapján állapította meg a büntetőjogi felelősséget, vagy szabta ki a büntetést, amelynek alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság megállapította. Ezen túlmenően felülvizsgálati eljárás igénybevételére van lehetőség akkor is, ha nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv azt állapította meg, hogy a hazai bíróság eljárása vagy jogerős határozata megsértette a vállalt nemzetközi szerződéses kötelezettséget. [Be. 416. § (1) bekezdés e)–g) pontjai.] Ennek megfelelően a felülvizsgálati eljárás egyik oka, ha a felülvizsgálattal érintett bűnügyben eljárt alsóbb fokú bíróság a határozatának meghozatalakor a Be. 373. § (1) bekezdésének I. b) vagy c) pontjában, illetve II–IV. pontjainak valamelyikében meghatározott eljárási szabálysértést követett el. [Be. 416. § (1) bekezdés c) pontja.] A Be. 373. § (1) bekezdésének II. b) pontjában foglalt szabály alkalmazásával pedig felülvizsgálati eljárás lefolytatására a törvény akkor enged lehetőséget, ha az ítélet meghozatalában törvény szerint kizárt bíró vett részt. A kizárás eljárási rendjének korábban ismertetett szabályai a Be. 21. § (1) bekezdésének e) pontjára alapított, elfogultsági kifogás bejelentéséhez azt a korlátot fűzik, hogy a tárgyalás megkezdését követően már csak akkor van lehetőség ilyen jellegű előterjesztésre, ha az annak alapjául szolgáló körülményről a tárgyalás megkezdését követően szereztek tudomást és ezt egyúttal nyomban érvényesítik is. Ezt figyelembe véve az elfogultsági kifogás felülvizsgálati eljárásban történő érvényesítésének elméletig két különálló esete határolható el. Az első esetben az ítélet

meghozatalában olyan bíró vett részt, akinek kizárását a korábban benyújtott elfogultsági indítvány alapján csak az ítélet jogerőre emelkedését követően állapította meg a Be. 24. § (7) bekezdésben meghatározott jogkör alapján eljáró bírói tanács. A második eset szerint pedig az ítélet meghozatalában olyan bíró vett részt, akivel szemben az elfogultsági kifogást, bármely okból, az ítélet jogerőre emelkedését követően nyújtották be.

[34] Az első esetet érintően az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a felülvizsgálat Be. 416. § (1) bekezdésének c) pontjával összhangban áll a Be. 24. § (8) bekezdésében foglalt szabály, amelynek értelmében a kizárási indítványt elutasító és a kizárást megtagadó határozat önállóan nem, csak az ügydöntő határozattal szembeni jogorvoslattal támadható. A két szabály együttes olvasásából az következik, hogy ilyen határozat nemcsak a rendes jogorvoslattal, hanem rendkívüli jogorvoslattal, így felülvizsgálati indítványban is támadható, és az elfogultsági kérelem a felülvizsgálati eljárásban érvényesíthető. Ezt a következtést fogalmazta meg a Legfelsőbb Bíróság a 2010. február 8. napján kelt, BK 86. számú véleményének 2. pontjában, amely szerint eleve hatályon kívül helyezést eredményez, ha az ügydöntő határozat jogerőre emelkedését követően a Be. 24. § (7) bekezdése szerint eljáró tanács alaposnak találja a kizárási indítványt.

[35] A második esettel összefüggésben az Alkotmánybíróság eljárása során észlelte, hogy a Kúria azt a gyakorlatot követi, amely szerint elfogultságra alapított kizárási kifogást már nem lehetséges sem előterjeszteni, sem a felülvizsgálati eljárásban érvényesíteni. A Legfelsőbb Bíróság a 2010. április 29. napján kelt, Bfv. II. 856/2009/20. számú határozatában és a jelen alkotmányjogi panaszban kifogásolt végzésekben is úgy foglalt állást, hogy az ügydöntő határozat jogerőre emelkedését követően elfogultságra hivatkozni a rendkívüli jogorvoslati eljárás lefolytatása érdekében akkor sem lehet, ha az elfogultság oka később válik ismertté a terhelt számára. Mindebből látszik, hogy a Kúria a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjában meghatározott felülvizsgálati oknak megszorító értelmet ad, amikor a Be. 21. § (1) bekezdés a)–d) pontjaiban felsorolt abszolút kizárási okok érvényesíthetőségét megengedi, míg a Be. 21. § (1) bekezdés e) pontjában foglalt relatív kizárási okra alapított felülvizsgálati indítványt törvényben kizártnak tartja. Az Alkotmánybíróság az egyedi ügyben benyújtott alkotmányjogi panasz alapján indult eljárását a Kúria Be. 416. § (1) bekezdésének c) pontját értelmező, állandósult gyakorlatának vizsgálatára is kiterjesztette és így a jogszabályi feltételhez kapcsolódó egységes bírói joggyakorlatot, illetve jogértelmezést vetette össze a pártatlanság alkotmányos mércéjével. {Ehhez hasonlóan lásd a korábbi alkotmánybírósági gyakorlatból az ún. „élő jog" doktrínáját; 57/1991. (XI. 8.) AB határozat, ABH 1991, 272, 277.; 38/1993. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1993, 256, 267.; illetve vö.: jelen határozat, Indokolás [21]–[24]}

[36] 4.1. Az eljárási jogokban biztosított rendkívüli jogorvoslati lehetőségek a jogerő áttörésének kivételes esetei. Önmagában az anyagi igazság érvényre juttatása, vagyis az anyagi és eljárási jogszabályoknak mindenben megfelelő, igazságos döntés általában még nem szolgál elégséges alkotmányos igazolásaként a bírói döntések jogerejének áttöréséhez. A rendkívüli jogorvoslati lehetőségek garantálása és eljárások lefolytatása különösen azokban az esetekben indokolt, amikor a jogerős döntés olyan jogi hibában, avagy ténybeli tévedésben szenvedhet, amely feltétlenül szükségessé teszi az érintett jogainak, vagy jogos érdekeinek megóvását, így kiküszöbölésükhöz fűződő érdek felülmúlja a döntés jogerejének tiszteletéhez, illetve ezen keresztül a jogállam stabilitását adó jogbiztonság érvényesüléséhez kapcsolódó érdeket. Másként fogalmazva az ilyen kivételes esetekben inkább a bírói döntés jogerejének feloldása szolgálja a bírói döntésekbe vetett közbizalom megőrzését és erősítését, mintsem a jogi hibában, vagy tévedésben szenvedő döntés jogerejének tisztelete. Valamennyi eljárásjogi garancia érvényesülése ellenére, illetve ellensúly működésének dacára, a bíróság pontos ténymegállapítási, illetőleg jogalkalmazói munkája mellett sem zárhatók ki az eljárásnak olyan súlyos tévedései, amelyek reparálására már csak a rendkívüli jogorvoslati eljárás biztosíthat lehetőséget. Annak a kérdése, hogy pontosan mely esetekben élvezhet előnyt az anyagi igazság érvényesítése, vagyis mely esetekben indokolt a rendkívüli jogorvoslati reparáció, számos körülménytől, így többek között az eljárás típusától, az ügy jelentőségétől, a hiba súlyától, vagy a tévedés nagyságától tehető függővé.

[37] Az Alkotmánybíróság meglátása szerint a büntetőeljárás ebben a vonatkozásban megkülönböztetett helyet foglal el a többi eljárásjog között. A büntetőeljárás ugyanis az állami büntetőjogi igény és szankciórendszer érvényesítésének eljárási rendje, amely közhatalmi jellegéből és jogkövetkezményeinek természetéből adódóan szükségszerűen korlátozza az egyének alkotmányos alapjogait. Éppen ezért a bűnügyek esetében különös jelentőséghez jutnak a bírósági eljárás tévedéseit reparáló rendkívüli jogorvoslati szabályok, illetve e szabályok értelmezése és érvényesítése. Ezt a felfogást erősítik a büntetőeljárás azon rendelkezései is, amelyek a terhelt javára irányuló rendkívüli jogorvoslatok érvényesíthetőségét nem kötik határidőhöz, sőt a perújítási, illetve felülvizsgálati eljárás lefolytatásának a törvény feltételei szerint az sem jelenti akadályát, ha a terhelt büntethetősége megszűnt. [Be. 408. § (5) bekezdés, Be. 418. § (2) bekezdés, Be. 432. §] A büntetőjogi szankciórendszer megtorló és a terhelt alkotmányos alapjogait súlyosan korlátozó jellege miatt az Alkotmánybíróság arra a felismerésre jutott, hogy

a bírói döntés jogerejének tisztelete semmiképpen nem élvezhet előnyt az anyagi igazság érvényesülésével szemben azokban az esetekben, amikor a bűnügyekben ítélkező bíróságok a terhelt hátrányára vétenek hibát a jogalkalmazásban, avagy a releváns tények rekonstruálásában tévednek.

[38] 4.2. Az Alkotmánybíróság a korábban vázoltak felidézése mellett megállapítja, hogy a pártatlanság elve olyan garanciája az alkotmányos büntetőeljárásnak, amely az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének és egyúttal az Egyezmény 6. Cikk (1) bekezdésének védelme alatt áll. Ennek megfelelően a büntetőügy pártatlan elbírálásának hiánya, illetve a kizárási szabályokban előírtak megszegése az alkotmányos büntetőeljárás egyik garanciájának olyan súlyú megsértését jelentheti, amely nemcsak a konkrét ügy kimenetelére lehet döntő hatással, de ezen túlmenően egyúttal képes megingatni az igazságszolgáltatásba vetett közbizalmat, illetve a bíróság döntéseinek tekintélyét is. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben azt is hangsúlyozza, hogy a kizárási szabályok hatékony alkalmazása azért is kiemelten fontos, mert a pártatlanság hiányának feltárása az esetek döntő részében nem feltétlenül érdeke a feleknek. Másként fogalmazva az ügy valamilyen titkolt körülménnyel összefüggő elfogult megítélését követően az ítélkező érdeke, hogy az elfogultság okát jelentő körülmények titokban maradjanak, azokra ne derülhessen fény. Éppen ezért mind a jogszabályi környezettel szemben, mind pedig a konkrét ügyekben szükséges annak a szigorú mércének az érvényesítése, amelynek értelmében az ügyek pártatlan megítélésén túl az ítélkező bíróságnak a pártatlanság látszatát sem szabad elveszítenie. [Ezzel összhangban lásd: EJEB, Piersack kontra Belgium, (8692/79), 1982. október 1., 30. bekezdését.]

V.

[39] Az Alkotmánybíróság ezek után a vázolt követelményrendszerből kiindulva az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló egyedi üggyel összefüggésben értékelte, hogy a Kúria Be. 416. § (1) bekezdésének c) pontjához fűzött megszorító értelmezése összhangban áll-e az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő pártatlanság alkotmányos elvével (1). Az Alkotmánybíróság ezt követően vizsgálta az alkotmányjogi panaszban előadott konkrét sérelmeket is (2).

[40] 1. Az indítványozó többek között azért nyújtott be felülvizsgálati kérelmet a Pécsi Ítélőtábla jogerős döntésével szemben, mert álláspontja szerint az első fokú ítélet meghozatalában törvény szerint kizárt bíró vett részt. Érvelése szerint unokatestvére a Pécsi Törvényszék elnökhelyettese, így a Pécsi Törvényszék ügyben eljáró bírójától nem volt elvárható, hogy tárgyilagosan ítélkezzék.

[41] A felülvizsgálati indítvány ezen része tekintetében a Kúria első végzése elfogadta a legfőbb ügyész átiratában előadottakat, amely szerint a felülvizsgálati eljárásban kizárási okként csak a Be. 21. § (1) bekezdés a)–d) pontokban szabályozott, úgynevezett abszolút kizárási okok szolgálhatnak. Az ismételt felülvizsgálati indítvány alapján pedig a második végzés megerősítette, hogy a kizárás Be. 21. § (1) bekezdés e) pontjában meghatározott oka a felülvizsgálati eljárásban már akkor sem érvényesíthető, ha a kizárás okáról a terhelt a jogerős döntés meghozatalát követően szerez tudomást, így a felülvizsgálati indítvány az erre alapított részében törvényben kizárt.

[42] 1.1. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a Kúria idézett érvelése és az annak alapjaként szolgáló, állandósult kúriai gyakorlat nincs összhangban az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő pártatlanság elvének hatékony érvényesítésével. Az Alkotmánybíróság álláspontja értelmében az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése a terheltnek azt a jogát ismeri el, hogy az ellene emelt vádról törvényben felállított, független és pártatlan bíróság hozzon döntést, amely magában rejti az alkotmányos alapjog érvényesíthetőségének követelményét is, vagyis azt, hogy az alapjog tényleges érvényesülését megfelelő ellenőrző eszközök garantálják. A következőkben bemutatott indokok alapján az elfogulatlan ítélethozatalt ellenőrző felülvizsgálati lehetőség megszorító értelmezése és kizárása a terheltnek az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó pártatlan bírói eljáráshoz fűződő jogát sérti.

[43] 1.2. Az Alkotmánybíróság a kérdés megítélésekor a pártatlan bírósági eljárás funkciójából indult ki. Az ügyek tárgyilagos megítélése abban az esetben garantált, ha a bírák képesek kizárólag az ügy tényeit, a tények alapjául szolgáló bizonyítékokat, valamint a tények megítéléséhez szükséges jogszabályokat elszigetelten vizsgálni és értékelni. Minden olyan körülmény, amely ezeken kívül esik és egyúttal a felekhez, vagy magához az ügyhöz kapcsolódik, azért sodorja veszélybe az adott ügy tárgyilagos elbírálását, mert képes befolyásolni a bíró mérlegelési tevékenységét. Éppen ezért a pártatlan eljárás garanciájának sérelme egyfelől a konkrét ügy elintézését, annak kimenetelét egyik vagy másik fél hátrányára befolyásolja. Másfelől ugyanakkor az ügyek elfogult, részrehajló megítélése a bírói hatalom tekintélyét, valamint a bíróság ítéleteibe vetett közbizalmat, így végső soron a jogállamiság értékrendjét erodálhatja. A pártatlanság garanciája éppen ezért átfogja az érvényesítésére, a pártatlanság megkérdőjelezhetőségére szolgáló jogorvoslási lehetőségeket is. Különösen fontos, garanciális szerephez jutnak e jogorvoslati lehetőségek azokban az esetekben, amikor pártatlanság oka valamely titkolt körülmény. A rendelkezésre álló jogorvoslati eljárások hatékony működése nélkül a pártatlanság ilyen okai ugyanis

feltáratlanul maradnak. E megfontolások alapján az Alkotmánybíróság arra a felismerésre jutott, hogy a megfelelő kizárási szabályok hiánya csakúgy, mint érvényesíthetőségük korlátai a pártatlanság követelménye ellen hatnak.

[44] A vizsgált üggyel összefüggésben a Be. 416. § (1) bekezdésének c) pontja felülvizsgálati eljárást enged azokban az esetben, amelyekben törvény szerint kizárt bíró vett részt az ítélet meghozatalában. Egyezően a második végzésben foglaltakkal a Kúria gyakorlata ezt a felülvizsgálati okot leszűkíti azokra az esetekre, amikor a felülvizsgálati indítvány úgynevezett abszolút kizárási okot jelöl meg és ugyanakkor minden esetben törvényben kizártnak tekinti a relatív kizárási okon alapuló, elfogultságra alapított felülvizsgálati indítványt. A Kúria ebből következően mindazoktól megtagadja a felülvizsgálat kezdeményezésének lehetőségét, akik a jogerős bírói döntés meghozatalát követően szereznek tudomást az eljáró bíróval, avagy a bírói tanács valamely tagjával szembeszegezhető, a Be. 21. § (1) bekezdés e) pontjában foglaltakat megalapozó kizárási okról.

[45] 1.2.1. Felidézve, hogy a kizárási szabályok milyen eszközökkel veszik elejét az elfogultsági indítványok visszaélésszerű gyakorlásának, az Alkotmánybíróság azt is megvizsgálta, hogy a Kúria megszorító jogértelmezését indokolhatja-e a visszaélésszerű joggyakorlás megakadályozása. (Vö.: jelen határozat, Indokolás [30]–[32].) Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben elsőként azt jegyzi meg, hogy önmagában a rendeltetésellenes joggyakorlás visszaszorításának igénye nem szolgálhat igazolásként a pártatlanság alkotmányos elvének egyes esetekben történő sérelmének engedélyéhez. Még akkor sem, ha a bejelentett elfogultsági kifogások minimális része bizonyul meglapozottnak. Az Alkotmánybíróság mércéje szerint egyetlen olyan eset is soknak számít, amikor a büntetőügyben elítélt elesik attól az esélyétől, hogy érvényesíthesse a büntetőeljárás, a büntetőítélet és a vele szemben kiszabott büntetés részrehajló jellegét meglapozó körülményt.

[46] Az elfogultsági kifogások előterjesztésére a büntetőeljárási törvény végső határidőt nem határoz meg. A visszaélésszerű joggyakorlás megakadályozását szolgálja azonban a Be. 23. § (3) bekezdése, amely szerint a tárgyalás megkezdését követően ilyen kifogást már csak abban az esetben lehet előterjeszteni, ha az előterjesztő egyúttal bizonyítja, hogy a kifogást megalapozó körülményről a tárgyalás megkezdése után szerzett tudomást és a bejelentéssel nem késlekedett. További korlátozást jelent a Be. 24. § (5) bekezdése, amely szerint indokolás nélkül lehet elutasítani az ismételten, ugyanazon pontra hivatkozó és alaptalan kizárás iránti indítványt. A Be. 25. §-a pedig rendbírság kiszabására ad lehetőséget, ha ugyanazon bíró ellen, ismételten alaptalanul jelentenek be kizárási okot. Mindezeken kívül, a felülvizsgálat szabályai közül pedig a Be. 418. § (3) bekezdése még további korlátozást fogalmaz meg, amely szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt. E feltételek hiányában szenvedő kizárási indítványok vizsgálat nélkül utasíthatóak el. Ehhez társul a korábban már vázolt bírói gyakorlat, amely további, tartalmi jellegű korlátozásként fogalmazza meg, hogy az elfogultságra alapított kizárási indítvány csak konkrét és alapos, az ügyre vonatkozó ok megjelölésével vezethet eredményre. (Vö.: jelen határozat, Indokolás [31]–[32]) Mindezen szabályok arra engedik következtetni az Alkotmánybíróságot, hogy az eljárási törvény kellően erős eszközöket biztosít az elfogultsági kifogások szűréséhez és a visszaélésszerű gyakorlásuk megakadályozásához. Ebből következik, hogy a Be. 418. § (1) bekezdésének c) pontjához fűzött és jelen alkotmánybírósági eljárásban vizsgált megszorító bírói jogértelmezés valójában már csak azokat fosztja meg az elfogultsági kifogás érvényesítésének lehetőségétől, akik első ízben, olyan konkrét körülményt kívánnak érvényesíteni, amelyről bizonyítják, hogy a jogerős ítélet meghozatalát követően szereztek tudomást. Az Alkotmánybíróság értékelése szerint éppen ezért a felülvizsgálat lehetőségét korlátozó bírói jogértelmezés nem szolgálhatja a rendeltetésellenes joggyakorlás visszaszorításának igényét sem. Éppen ellenkezőleg, figyelemmel arra, hogy az elfogultságot megalapozó körülmény titokban tartásához az érintetteknek érdeke fűződik, az Alkotmánybíróság meglátása szerint a kialakult bírói gyakorlat akaratlanul is ahhoz járulhat hozzá, hogy a bíróság elfogultságát esetlegesen megalapozó körülményt, annak bejelentése ellenére, továbbra is titok övezhesse.

[47] Az Alkotmánybíróság figyelmét nem kerülte el az sem, hogy a büntetőeljárási törvény perújítási oknak tekinti, ha az ügyben a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság tagja a kötelességét a büntető törvénybe ütköző módon megszegte, feltéve, hogy a bűncselekmény elkövetését jogerős ítélet megállapította, vagy ilyen ítélet meghozatalát nem bizonyítottság hiánya zárta ki és e bűncselekmény a bíróság határozatát befolyásolta. [Be. 408. § (1) bekezdés 2. d) pont, valamint a Be. 408. § (2) bekezdés a) és b) pontjai.] Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben azt állapította meg, hogy a perújítás ezen oka kétségkívül megalapozza a pártatlanság sérelmét is, azonban a pártatlanság hiánya semmiképpen sem szűkíthető erre az esetre. Az Alkotmánybíróság így arra a következtetésre jutott, hogy a perújítás ezen oka nem szolgálhat a felülvizsgálat Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjában meghatározott okát felváltó alternatívaként.

[48] 1.2.2. A bírói eljárások pártatlanságának az egyedi ügyekben történő tényleges megőrzését az eljárási törvény egyes rendelkezései és e rendelkezések következetes jogalkalmazói érvényesítése garantálja. (Vö.: jelen határozat, Indokolás [26]–[29]) Ebből következik, hogy a pártatlan bírói eljáráshoz fűződő alkotmányos alapjog a bíróságoktól azt is megköveteli, hogy hatékonyan segítsék elő azoknak a lehetőségeknek az igénybevételét, amelyeken keresztül

tényleges ellenőrzést nyerhet az ítélkező bíróság pártatlansága, vagy érvényesíthető a pártatlanság hiányának következménye. A pártatlanság érvényesíthetőségének igénye a bűnügyekben fokozottabban jelentkezik, hiszen a jogerős elítélés az ártatlanság vélelmének megdöntését jelenti, a büntetőjog megtorló jellegű szankciórendszere pedig súlyosan korlátozza az elítélt alapjogait. Az Alkotmánybíróság, éppen az elfogultságra okot adó körülmény leplezéséhez fűződő érdekek miatt nem tartja életszerűtlennek, hogy egy ilyen ok csak a jogerős elítélést követően jut a terhelt tudomására. Összeegyeztethetetlen ezért az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó pártatlan bírósági eljáráshoz való joggal, ha a pártatlanság egyes okainak a felülvizsgálat során történő érvényesíthetőségéből a Kúria gyakorlata kizárja az alapos okból és időben előterjesztett elfogultsági hivatkozást, vagyis megtagadja az ilyen okra alapított felülvizsgálati indítvány érdemi vizsgálatát.

[49] 1.3. Az Alkotmánybíróságnak az alkotmányjogi panasz alapján folytatott eljárásokban elsősorban jogvédelmi szerepe van, mert az Abtv. 26–27. §§ rendelkezései értelmében az a feladata, hogy az Alaptörvényben biztosított alkotmányos alapjogoknak ténylegesen érvényt szerezzen. Az Alkotmánybíróság a 8/2013. (III. 1.) AB határozatában úgy fogalmazott, hogy az Alkotmánybíróság feladatához tartozik a büntetőeljárás alkotmányos követelményeinek meghatározása és azoknak az alkotmányos garanciáknak és ellensúlyoknak a kijelölése, amelyeket a bűnügyben eljáró hatóságoknak mind a nyomozás, mind a bírósági eljárás során feltételek nélkül tiszteletben kell tartaniuk. (Indokolás [45], [54]–[55]) Az Abtv. 46. § (3) bekezdése az Alkotmánybíróságnak arra adott felhatalmazást, hogy hatáskörei gyakorlása során megállapítsa azokat az Alaptörvény szabályozásából eredő, és az Alaptörvény rendelkezéseit érvényre juttató alkotmányos követelményeket, amelyek teljesítését és végrehajtását a jogalkalmazók a jogszabály alkalmazása során nem mellőzhetnek. Ebből következően annak a kérdésnek a megválaszolására, hogy egy adott jogszabály mely jogalkalmazói értelmezése találkozik az Alaptörvényben biztosított jogokban rejlő egyes követelményekkel, végső soron az Alkotmánybíróság rendelkezik felhatalmazással.

[50] Az Alkotmánybíróság most élt a törvényi felhatalmazásával, és megállapította, hogy a felülvizsgálati eljárás Be. 416. § (1) bekezdésének c) pontjában írt feltételének alkalmazása akkor áll összhangban az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő pártatlan bírói eljárással, ha lehetővé teszi az elfogultságra alapított felülvizsgálati indítvány vizsgálatát abban az esetben is, ha a kizárási ok a jogerős döntés meghozatalát követően merült fel. Az Alkotmánybíróság következtetése szerint a Be. 416. § (1) bekezdésének c) pontjában foglalt szabály értelmezése során az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelmény, hogy a Be. 21. § (1) bekezdés e) pontjában foglalt elfogultsági okra alapított és a törvény egyéb szabályainak megfelelő felülvizsgálati indítvány érdemi vizsgálatot, értékelést és elbírálást nyerhessen.

[51] 2. Az Alkotmánybíróság ezek után azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panaszban kifogásolt kúriai végzések alaptörvény-ellenességét előidézheti-e az alkotmányjogi panaszban előadott sérelem. Az Alkotmánybíróság erre vonatkozóan azt állapította meg, hogy az alkotmányjogi panaszban kifogásolt első és második végzések egyaránt elfogadták a legfőbb ügyészi átiratban felhívott bírói gyakorlatot, amelynek értelmében a felülvizsgálati eljárásban csak a Be. 21. § (1) bekezdés a)–d) pontjaiban szabályozott abszolút kizárási okok vizsgálhatók érdemben. Ennek ellenére az első végzés mégis érdemben értékelte és alaptalannak találta az elfogultság bejelentett okát, míg a második végzés törvényben kizártnak minősítette a felülvizsgálati indítványt. A kifogásolt kúriai végzések alaptörvény-ellenességének a konkrét ügyben történő megállapítása ezért nem eredményezhetné az alkotmányjogi panaszban megjelölt sérelem orvoslását. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a pártatlan bírói eljáráshoz fűződő jog érvényesítésének sérelme, és így a kúriai végzések alaptörvény-ellenessége a konkrét ügyben nem állapítható meg.

[52] 2.1. Az Alkotmánybíróság ezek után megvizsgálta az alkotmányjogi panaszban felhívott többi alaptörvényi szabály sérelmét is. Az indítványozó a felülvizsgálati eljárás megtagadásával összefüggésben hívta fel az Alaptörvény IV. cikk (1) és (2) bekezdéseiben elismert személyes szabadsághoz fűződő jogot, az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésének egyenlőségi szabályát, valamint az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében foglalt hatósági ügyek részrehajlásmentes intézéséhez való jogot. Az Alkotmánybíróság azonban egyik felhívott alaptörvényi szabály és a sérelemként megjelölt felülvizsgálati eljárás megtagadása között sem látott érdemi összefüggést. Az indítványozó ezen kívül hivatkozott még az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésében foglalt védelem jogának sérelmére is, mivel álláspontja szerint a legfőbb ügyészi átiratnak a védő részére történő kézbesítése elmaradt. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben azt állapította meg, hogy a kézbesítés elmaradása ugyan értékelhető eljárási szabálysértésként, de a jelen esetben nem jelenti az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésében elismert védelem jogának helyrehozhatatlan sérelmét.

[53] 2.2. Az Alkotmánybíróság ilyen okokból az alkotmányos követelmény megállapítása mellett a Kúria végzéseinek alaptörvény-ellenessé nyilvánítása és megsemmisítése érdekében benyújtott alkotmányjogi panaszt valamennyi részében elutasította.

[54] Az Alkotmánybíróság az alkotmányos követelmény megállapítására és az ügy elvi jelentőségére tekintettel az Abtv. 44. § (1) bekezdés második mondata alapján rendelte el határozatának a Magyar Közlönyben történő közzétételét.

Budapest, 2013. szeptember 30.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/474/2013.

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró párhuzamos indokolása

[55] A határozat rendelkező részét elfogadom, de az indokolás egy részében problémát látok, és ezzel szemben egy párhuzamos indokolást szeretnék előterjeszteni.

[56] Az indokolás [27]-ben egy olyan állítást rögzít a határozat, mely az egyéneknek a közösségekkel szembeni autonómiáját biztosító individuális alapjogoknak egy túlzott primátust ad. Ezzel az e téren egyszer már lefektetett alapjogi terjedelmet korlátozhatatlannak és csökkenthetetlennek minősíti, és a nemzetközi emberjogi bíróság által határozatokba foglalt alapjogi terjedelmeket is csak fokozhatónak tartja, de csökkenthetőnek nem, és csak mint minimális szintet fogja ezt fel. Vitatni kell a korábbi alkotmánybírósági döntésekben lefektetett állításnak ezt a megismétlését – a jelen esetben az Ember Jogi Egyezmény és az Európai Emberi Jogi Bíróság (EJEB) gyakorlata kapcsán. Ezt a tézist a korábbi alkotmánybírói többség egy szélsőségesen individualista társadalom felfogási háttérből kiindulva állította fel, és ennek lényege az, hogy az egyének alapjogvédelmi szintjére egyszer lefektetett mérce egy-egy alapjog vonatkozásában a későbbiekben már nem módosítható, és a társadalmi közösség fennállása érdekében sem csökkenthető. Ezt egy individualista világnézet álláspontjáról mint legmagasabb vívmányt lehet képviselni, de ez nem változtat azon, hogy ez egy végletesen egyoldalú világnézeten nyugszik. Az egyén csak társadalmi közösségben tud létezni, és alapjogai mindig csak a közösség fennállása, harmóniája és az ezt biztosító erkölcsi-morális rendje mértékében érvényesülhetnek. Az „egyéni alapjogok soha nem csökkenthető szintje" mint elvi tétel ezzel áll szemben, és az Alaptörvény közösségi célokat és funkciókat a korábbi Alkotmányhoz képest fokozottabban a középpontba állító törekvése fényében ez a korábbi individualista tétel már nem tartható. Megítélésem szerint az indokolás vitatott része nem gondolta végig az új Alaptörvényből fakadó követelményeket e téren, és így tévesen vette át ezt a tézist.

Budapest, 2013. szeptember 30.

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Az Alkotmánybíróság 26/2013. (X. 4.) AB határozata a szerencsejáték szervezéséről szóló 1991. évi XXXIV. törvény egyes rendelkezései alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány és alkotmányjogi panaszok elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa jogszabály alaptörvény-ellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány, valamint alkotmányjogi panaszok tárgyában – *dr. Bragyova András* és *dr. Kiss László* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a szerencsejáték szervezéséről szóló 1991. évi XXXIV. törvény 26. § (3) bekezdése első mondata és a 40/A. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló – az Alaptörvény B) cikkének (1) bekezdésére, M) cikkére, II. cikkére, VI. cikkének (1) bekezdésére, XIII. cikkének (1)–(2) bekezdésére és XV. cikkének (2) bekezdésére alapított – indítványt és alkotmányjogi panaszokat elutasítja.
2. Az Alkotmánybíróság a szerencsejáték szervezéséről szóló 1991. évi XXXIV. törvény 26. § (3) bekezdése első mondata és a 40/A. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszokat egyebekben visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

[1] 1.1.1. Elsőként egy gazdasági társaság (a továbbiakban: indítványozó1.) meghatalmazott jogtanácsosa útján 2012. november 15-én benyújtott alkotmányjogi panaszában az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdésére hivatkozva a szerencsejáték szervezéséről szóló 1991. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Szjtv.) módosításáról szóló 2012. évi CXLIV. törvény (a továbbiakban: Módtv.) egésze alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte arra hivatkozással, hogy a Módtv. valamennyi rendelkezése érinti a pénznyerő automaták üzemeltetését.

[2] Eredeti indítványában hivatkozott arra, hogy a Módtv. sérti az Alaptörvény M) cikkét, O) cikkét, T) cikkét, I. cikkének (1) és (4) bekezdését, II. cikkét, VI. cikkének (1) bekezdését, XII. cikkének (1)–(2) bekezdését, XIII. cikkének (1)–(2) bekezdését, XV. cikkének (1)–(2) bekezdését, valamint XIX. cikkének (1)–(2) bekezdését. Ebben az indítványában saját nevében fordult az Alkotmánybírósághoz, azonban kérelme az indítványozó1. tagjait ért jogsérelmeket részletezte. Miután az indítvány több szempontból hiányos volt, az Alkotmánybíróság főtitkára hiánypótlásra hívta fel az indítványozó1.-et, amelynek az indítványozó1. a megszabott határidőben eleget tett. Az alkotmányjogi panaszát többek között akként módosította, hogy kifejezetten az Szjtv. 26. § (3) bekezdése első mondata és 40/A. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, az előzőekben felsorolt alaptörvényi rendelkezésekbe való ütközésre hivatkozással. Jelezte az indítványozó1., hogy a Módtv. több más olyan rendelkezést is tartalmaz, amelyek beépülve az Szjtv.-be, ugyancsak érintik a játékteremben levő pénznyerő automata üzemeltetésének a megszüntetését.

[3] Az alkotmányjogi panasz lényegét az Alkotmánybíróság az eredeti indítványt és az ahhoz fűzött kiegészítést egybevetve foglalta össze.

[4] Az indítványozó1. érdekvédelmi társadalmi szervezet, amelynek a célja az Alapszabályának II/1. pontja szerint, hogy „a szerencsejáték és szórakozató gépek előállítása, forgalmazása és működtetése területén tevékenykedő egyéni és társas vállalkozó, továbbá a szerencsejáték tevékenységben érdekelt személy vagy szervezet érdekegyeztetését, érdekképviseletét biztosítsa, koordinálja, és szakmai munkájukat elősegítse". Az Alapszabálya II/2/b. pontja érdekképviseleti feladatának tekinti többek között azt, hogy „[…] kezdeményezi és koordinálja a tagok összehangolt fellépését, […]". Ennek alapján az indítványozó1. 2012. november 28-án megtartott küldöttgyűlése egyhangúlag egyetértett azzal, hogy az indítványozó1. az Szjtv. módosítása miatt az Alkotmánybíróséghoz fordult. A főtitkári felhívásra az indítványozó1. 37 vállalkozó tagjának a szabályszerűen kiállított arra vonatkozó meghatalmazását terjesztette elő, hogy a vállalkozó által korábban megismert indítvány tartalma alapján az indítványozó1. jogi képviselője útján képviselje a vállalkozását az Alkotmánybíróság előtti eljárásban. Ezen túlmenően minden meghatalmazó vállalkozó nyilatkozott arról, hogy az Szjtv. módosításából kifolyólag hány darab pénznyerő

automatát kellett a forgalomból kivonnia, ezen automatáknak mennyi a pénzértéke, továbbá hány fő foglalkoztatási viszonyát kellett megszüntetni a pénznyerő automaták működtetésének megszüntetése miatt, valamint arról is, hogy keletkeztek-e egyéb károk és hátrányok. Az indítványozó1. állítása szerint a benyújtott nyilatkozatokban szereplő adatokat összesítve megállapítható, hogy a 37 vállalkozás összesen 248 ember foglalkoztatását (munka- vagy megbízási viszonyát) szüntette meg, s több mint 337 millió forint kára keletkezett.

[5] Magára nézve az indítványozó1. azt jelezte, hogy neki, mint érdekképviseleti szervnek közvetlen kára nem keletkezett, de közvetett kára merül fel azáltal, hogy a tagok szerencsejáték szervezői, vállalkozói tevékenységének törvény általi megszüntetése révén – a folyamatban levő ügyek lezárása után – az indítványozó1. tevékenysége is okafogyottá válik.

[6] Az Szjtv. támadott 26. § (3) bekezdésének első mondata alapján 2012. október 10-ét követően pénznyerő automata kizárólag játékkaszinóban, egy gazdasági társaság által üzemeltethető. Minthogy az indítványozó1. által képviselt vállalkozók pénznyerő automatákat nem játékkaszinóban, hanem játéktermekben üzemeltetnek, ezen tevékenységük folytatására a Módtv. hatályba lépését követően már nem voltak jogosultak. Az Szjtv.-nek a Módtv. által beiktatott 40/A. § (1) bekezdése kifejezetten rendelkezik arról, hogy a Módtv. hatálybalépését megelőzően kiállított, pénznyerő automata üzemeltetésére jogosító engedélyek a Módtv. hatálybalépését követő napon hatályukat vesztik.

[7] Az indítványozó1. először az Alaptörvény M) cikk (1) bekezdésébe foglalt vállalkozás szabadságának sérelmét állítja. Kifejti, hogy a szerencsejáték iparhoz kapcsolódó tevékenység értékteremtő munkának minősül, amely a 2011. évi adatok szerint mintegy 1100 vállalkozás révén közel 40 000 ember megélhetését biztosította. Az Szjtv. módosítása nyomán ezek a vállalkozások ellehetetlenültek.

[8] Ennek folyományaként sérül az Alaptörvény O) cikke is. A vállalkozási tevékenység kényszerű megszüntetésével sok embernek megszűnik a megélhetési forrása is, így nem tudnak eleget tenni azon kötelezettségüknek, hogy a saját fenntartásukon túl képességeik és lehetőségeik szerint járuljanak hozzá a közösségi feladatok ellátásához.

[9] Hivatkozik a panaszos a kellő felkészülési idő hiányára is, úgy érvel, hogy a jogszabály megjelenését követően 7 óra állt a vállalkozó rendelkezésére a pénznyerő automaták elszállítására. Konkrétan csak az indítvány későbbi kiegészítésében jelöli meg az Alaptörvény jogállamiságra vonatkozó rendelkezésének [B) cikk (1) bekezdésének] a sérelmét, viszont az általa idézett alkotmánybírósági határozatok elvi megállapításai kimondják a kellő felkészülési idő, a jogbiztonság és a jogállamiság közötti szoros összefüggést. Az Alaptörvény T) cikkére utalva hivatkozik még a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 2. § (3) bekezdésére, mely szerint a jogszabály hatálybalépésének időpontját úgy kell megállapítani, hogy elegendő idő álljon rendelkezésre a jogszabály alkalmazására való felkészülésre.

[10] Az Alaptörvény I. cikk (1) és (4) bekezdésének sérelmét abból vezeti le, hogy a szerencsejáték szervezése – mint vállalkozási tevékenység – kellően személyhez kötött tevékenység, annak ellenére, hogy azt vállalkozások végzik. Ebből az következik, hogy a (4) bekezdés alapján az alapvető jogok nemcsak a természetes személyeket, hanem a jogi személyeket is megilletik, a törvényi változás több ilyen alapvető jogot sért, annak védelme pedig az állam kötelezettsége. Ezen belül külön kitér arra, hogy az indítványozó1.-et, – mint érdekvédelmi szervet – de leginkább tagjainak az emberi méltóságát [Alaptörvény II. cikk első mondata] és jó hírnevét [Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése] sértette az, hogy a Módtv. indoka a Kormány képviselője szerint a pénznyerő automaták üzemeltetésében rejlő nemzetbiztonsági kockázat. Az indítványozó1. szerint ezen alapjogi sérelem annak alapján állapítható meg, hogy kaszinóban továbbra is üzemeltethető pénznyerő automata, és ha ez ott semminemű nemzetbiztonsági kockázatot nem jelent, akkor az csak az érintett vállalkozók személyében rejlik. A panaszos megjegyzése szerint sem az indítványozó1.-nél, sem az egyes tagjainál a kezdetek óta nem tapasztalták az állambiztonsági szervek „érdeklődését". Az indítványozó1. azzal is érvel, hogy a 469/B/1997. AB határozat szerint az állam akkor tilthatja a vállalkozást, ha az az érdekeivel ellentétes, ebben az esetben a nemzetbiztonsági kockázat tényszerűségének a bizonyítása elmaradt, és a társadalomra káros hatást kimutató hatásvizsgálatról sincs tudomása.

[11] Az Alaptörvény XII. cikkének sérelmét azzal indokolja az indítványozó1., hogy a Módtv. megszünteti az érintettek által folytatott vállalkozási tevékenységet, ellehetetleníti a vállalkozásukat, ami pedig a megélhetésük alapját képezi. Idézi a panaszos az 54/1993. (X. 13.) AB határozat azon megállapítását, hogy a vállalkozási jog annyit jelent – de annyit alkotmányos követelményként feltétlenül – hogy az állam ne akadályozza meg, ne tegye lehetetlenné a vállalkozóvá válást.

[12] Mint minden vállalkozás, a szerencsejáték szervezése is komoly beruházást igényel. A tulajdonhoz való jogot [Alaptörvény XIII. cikk (1)–(2) bekezdése] akként sértik a Módtv. támadott rendelkezései, hogy kötelezik a vállalkozókat, hogy a működő, engedéllyel rendelkező gépeiket vonják ki a forgalomból, vagyis a hasznot, munkát teremtő tevékenységük alapját képező vagyon értéktelenné, sőt az indítványozó1. állítása szerint kötelezően

megsemmisítendő tulajdontárggyá válik. Hivatkozik továbbá a 469/B/1997. számú AB határozatra, amely szerint a liberalizált tevékenység megváltoztatása (megszüntetése, korlátozása) csak akkor alkotmányos, ha az állam megfelelő ellentételezést nyújt, ami jelen esetben teljesen elmaradt.

[13] A diszkrimináció tilalmának [Alaptörvény XV. cikk (1)–(2) bekezdése] a sérelmét is állítja az indítványozó1., amelyet azzal valósít meg a Módtv., hogy az iparágon belül azok számára, akik kaszinót működtetnek, lehetővé teszi a pénznyerőgépek üzemeltetését, továbbá csak egy cég működtetheti az egy adott üzlethelyiséget, vagyis a tehetősebb vállalkozásokat előnyben részesíti a kisvállalkozások hátrányos megkülönböztetésével.

[14] Végül az indítványozó1. szerint a törvényi tiltással az érintettek – vállalkozók és munkavállalók – ha nem tudnak más munkahelyen elhelyezkedni, a szociális ellátó rendszer ügyfeleivé válnak, ami nem lehet a Módtv. jogalkotójának a célja [Alaptörvény XIX. cikk (1) bekezdés első mondata és (2) bekezdése]. Ezt az is alátámasztja, hogy az Szjtv. szerint a szerencsejáték szervezés mellett a vállalkozás más tevékenységet nem végezhet, így a vállalkozás megszüntetése munkanélkülivé válással jár.

[15] Az indítványozó1. a panasza tárgyában relevánsnak tartja az Európai Bíróságnak a C-213/11., C-214/11. és C-217/11. sz. egyesített ügyekben 2012. július 19-én hozott ítéletében foglalt elvi megállapításait.

[16] Mindennek alapján az indítványozó1. kéri az Szjtv. támadott rendelkezéseinek a megsemmisítését, amibe beleérti a korábbi szabályozás megerősítését. Ha a korábbi helyzet visszaállítására nincs lehetőség, az érintettek kártalanításának elrendelését is kezdeményezi az Alkotmánybíróságnál.

[17] 1.1.2. Az indítványozó1. – az alkotmányjogi panasznak az Alkotmánybíróság általi befogadását követően – további két kiegészítést nyújtott be az indítványához, amelyekben egyrészt megismétli a korábban állított jogsérelmeket, másrészt megjelölte az Alaptörvény újabb cikkeinek [N) cikk (1) és (2) bekezdése, valamint R) cikk (3) bekezdése], valamint a Nemzeti Hitvallás három fordulatának sérelmét, de az azokkal való közvetlen összefüggést új érvekkel nem, hanem a korábbi panaszának a fentiekben részletesen ismertetett indokolása ismétlésével támasztotta alá.

[18] 1.2. A későbbiekben egy másik gazdasági társaság (a továbbiakban: indítványozó2.) jogi képviselője útján 2012. december 19-én benyújtott alkotmányjogi panaszában az Abtv. 26. § (2) bekezdésére hivatkozva a Szjtv. az alkotmányjogi panasz benyújtásakor hatályos 26. § (3) bekezdésének, illetve a Módtv. 2012. október 10-én hatályos 5. §-ának megsemmisítését kérte. Később kiegészítést nyújtott be az indítványához. Az Alkotmánybíróság az eredeti indítványt és az ahhoz fűzött kiegészítést egybevetve foglalta össze.

[19] Az indítványozó2. gazdasági társaság, amely pénznyerő automaták üzemeltetése céljából 1998. október 2-án jött létre. A cég a gazdasági tevékenységét előbb az államháztartás stabilitását biztosító egyes adótörvények módosításáról szóló 2011. évi CXXX. törvénynek megfelelően kellett lényegesen átalakítania. Ezen törvény által elrendelt adóemelés a panaszos által üzemeltetett pénznyerő automaták további üzemeltetését veszteségessé tette, így az általa üzemeltetett játékhelyek száma 2012 októberére az előző évi 241 darabról 18 darabra csökkent. Majd – a panaszos állítása szerint – a Módtv. hatályba lépésekor – 2012. október 10-től – az eddigi gazdasági tevékenysége megszűnt, eszközei elértéktelenedtek. A Módtv. (illetve az Szjtv.) támadott jogszabályi rendelkezése alapján 2012. október 10-ét követően pénznyerő automata kizárólag játékkaszinóban, egy gazdasági társaság által üzemeltethető. Minthogy a panaszos pénznyerő automatákat nem játékkaszinóban, hanem elsősorban II. kategóriás játéktermekben üzemeltet, ezen tevékenység folytatására a Módtv. hatályba lépését követően már nem volt jogosult.

[20] Az indítványozó2. először az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe foglalt jogállamiság elvének a sérelmét állítja három szempontból. Először kifejti, hogy a támadott rendelkezések sértik a jogbiztonsághoz fűződő jogát, mivel a korábbi szabályozáshoz képest váratlanul, kiszámíthatatlan módon tiltották meg – illetve tették koncessziókötelessé – az általa hosszú ideje végzett pénznyerő automata üzemeltetést. Hivatkozik több alkotmánybírósági határozatra, így az 56/1991. (XI. 8.) AB határozatra, mely többek között kimondja: hogy a jogállamiság egyik követelménye, hogy a közhatalommal rendelkező szervek a jog által a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon fejtsék ki a tevékenységüket, továbbá a 8/2003. (III. 10.) AB határozatra, amely szerint a jogalkotás esetében a változó viszonyokhoz való rugalmas alkalmazkodás nem eredményezheti a jogszabályok követhetetlen és áttekinthetetlen módon történő változtatásának gyakorlatát. Másodszor, állítása szerint a jogbiztonság sérelmét a Módtv. azonnali hatálybaléptetése, a felkészülési idő hiánya is okozza. Újból hivatkozik több alkotmánybírósági határozatra, amelyek a jogszabály módosításából adódó megváltozott feltételekhez való alkalmazkodáshoz kellő felkészülési idő biztosítását fogalmazzák meg a jogállamiság elvének egyik követelményeként. {3048/2013. (II. 28.). AB határozat, Indokolás [27], 6/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [236]} Érvelése szerint akár a panasza ügyére is vonatkozhatna az Alkotmánybíróság által a 28/2005. (VII. 14.) AB határozatban tett megállapítás, mely szerint a jogbiztonság elvéből fakadó alkotmányos követelmény, hogy ha a jogalkotó valamely korábban, hosszú ideig fennálló és működő rendszerhez kapcsolódóan radikális

változtatásokkal alapjaiban új rendszert vezet be, azt úgy tegye, hogy az érintetteknek megfelelő idő álljon rendelkezésre a rendszer egészének, valamint a részletszabályoknak nemcsak a teljes körű megismerésére, hanem azok megértésére és alkalmazásuk elsajátítására. Esetében az Szjtv. 26. § (3) bekezdése 1995. június 30. és 2012. október 9. között volt hatályban változatlan szöveggel, és ezen bekezdés módosítása nem szerepelt a Kormány jogszabály-módosítási terveiben. Az ő esetében nem tartja valóságos alternatívának a játékkaszinó létrehozását, tekintettel az Szjtv. 27. § (2) bekezdésében foglalt feltételekre. Hivatkozik továbbá az Európai Unió Bíróságának C-286/12. számú magyar vonatkozású ítéletére is, amely szerint a nyugdíjkorhatár gyors és radikális leszállítása felkészülési idő hiányában túllépi a felhozott célok eléréséhez szükséges mértéket. Harmadszor előadja, hogy a jogbiztonság elve az annak részét képező bizalomvédelem elvének a sérelmén keresztül is sérül.

[21] A panaszos kifejti, hogy a támadott jogi rendelkezés sérti az Alaptörvény M) cikk (1) bekezdésébe és a XII. cikk (1) bekezdésébe foglalt vállalkozás szabadságát. Állítása szerint a pénznyerő automaták üzemeltetésének kizárólag játékkaszinóban történő lehetővé tétele a panaszos vállalkozáshoz való jogát, mint a foglalkozáshoz való jog egyik aspektusát sérti, mivel gyakorlatilag tárgyi numerus clausus-t jelent, amelynek szükségességét a 21/1994. (X. 13.) AB határozat szerint a legszigorúbban kell vizsgálni. Erre a határozatra tekintettel a panaszos elvégzi a szükségességi-arányossági tesztet és megállapítja, hogy a támadott jogi rendelkezés egyik feltételnek sem felel meg.

[22] Végül a panaszos hivatkozik az Alaptörvény XIII. cikkében foglalt tulajdonhoz való jogának sérelmére is. Érvelésként felhozza, hogy a pénznyerő automaták üzemeltetésére kapott engedélyek alapján főtevékenységként rendszeres jövedelemre tett és tehetett volna szert a jövőben, az Szjtv. támadott jogi rendelkezése ettől a jövedelemforrástól, tevékenysége gazdasági alapjától fosztotta meg. Ehelyütt is hivatkozik több alkotmánybírósági határozatra, amelyek elvi megállapításokat tartalmaznak a tulajdonba való beavatkozással szembeni alkotmányossági követelményekre vonatkozóan. Azzal is érvel az indítványozó2., hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága az ítélkezési gyakorlatában a jogos elvárásokra is kiterjesztette a tulajdonjog védelmét, ami az ő esetében is helytálló.

[23] 1.3.1. A fentebb ismertetett alkotmányjogi panaszokat benyújtó jogi személyeken túlmenően az alapvető jogok biztosa (a továbbiakban: alapjogi biztos) is az Alkotmánybírósághoz fordult az Szjtv. fenti panaszokban megtámadott rendelkezések tárgyában.

[24] Az Abtv. 24. § (2) bekezdésében meghatározott jogkörében az alapjogi biztos utólagos normakontroll-kérelmében indítványozta az Szjtv. 26. § (3) bekezdése első mondatának és a 40/A. § (1) bekezdésének a megsemmisítését, mivel azok szerinte ellentétesek az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével (jogállamiság elve) és a XIII. cikk (1) bekezdésével (tulajdonhoz való jog védelme).

[25] A felhívott jogszabályi rendelkezések Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálatára irányuló határozott kérelmén túlmenően az alapjogi biztos az Alkotmánybíróság figyelmébe ajánlotta annak vizsgálatát, hogy az Szjtv. módosítása során érvényesülnek-e az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tulajdonhoz való jogból levezethető alkotmányos követelmények vagy jogalkotói mulasztás áll-e fenn.

[26] Az alapjogi biztos tájékoztatta az Alkotmánybíróságot, hogy több tucat magánszemély, kisvállalkozás és egy civil szervezet beadványban kérte, hogy kezdeményezze az Alkotmánybíróságnál az Szjtv. egyes rendelkezéseinek megsemmisítését. A beadványozók szerint az Szjtv. 2012. október 10-én hatályba lépett módosítása ellehetetlenítette a pénznyerő automatákat üzemeltető vállalkozások működését és a jogszabályi környezet megváltoztatása több vonatkozásban nem felel meg az Alaptörvény rendelkezéseinek.

[27] Az indítványa indokolásával összefüggésben arra hivatkozott, hogy az Alaptörvény vonatkozó rendelkezéseinek szövege nagyrészt megegyezik az Alkotmányban foglaltakkal, legalábbis az alkotmányos követelmények és alapjogok tekintetében nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely ellentétes volna a korábbi Alkotmány szövegével. Hivatkozott az Alkotmánybíróság 22/2012. (V. 11.) AB határozatának azon megállapítására, mely szerint „az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell megindokolni".

[28] 1.3.2. Az alapjogi biztos a támadott törvényi rendelkezéseket érintően az alábbi részletes indokolást adta indítványa alátámasztására:

[29] 1.3.2.1. A jogalkotónak az a döntése, hogy mely szerencsejáték-típusokat liberalizál, és melyeket von az állam kizárólagos gazdasági tevékenységének körébe, szakmapolitikai kérdés. A szerencsejáték-piacon a törvényhozó szabadon eldöntheti, hogy az egyes típusok esetében mennyiben teszi lehetővé a piaci szereplők szerepvállalását, szabadságába tartozik továbbá az is, hogy az egyszer liberalizált tevékenységeket újra az állami monopóliumba rendelje (vö. 469/B/1997. AB határozat). Az ezzel kapcsolatos célszerűségi kérdéseket az alapjogi biztos nem

vizsgálja, és nem vizsgálhatja. Hasonlóan nem terjedhet ki az alapjogi biztos vizsgálata a szerencsejáték társadalmi helyességére sem.

[30] Az azonban már alkotmányossági kérdés, hogy egy korábban liberalizált tevékenység állami monopólium alá rendelése, és az ezzel kapcsolatos átmenet kialakítása megfelel-e a jogállami követelményeknek.

[31] Az Szjtv. szabályozásában különbséget lehet tenni a liberalizált és a nem liberalizált szerencsejáték szervezése között. Egyes szerencsejátékokat az Szjtv. alapján – a megfelelő engedélyek birtokában – bárki szervezhet, aki megfelel a törvényi kritériumoknak. Más szerencsejátékokat azonban csak az állami játékszervező, annak tulajdonában álló más gazdasági társaság vagy időlegesen, koncessziós szerződés keretében más társaság szervezhet [Szjtv. 3. § (1) bekezdés].

[32] Az 1814/B/1991. AB határozat és a 76/2008. (V. 29.) AB határozat megállapításainak összegzéséből az alapjogi biztos arra következtet, az Alkotmánybíróság szerint a szerencsejáték területén nem érvényesül teljes körűen a piacgazdaság elve. Az alkotmányos keretek között a jogalkotó szabadon dönthet arról, hogy mely szerencsejátékkal kapcsolatos tevékenységek kerülnek állami monopóliumba, illetve arról, hogy a liberalizált szerencsejátékok szervezésére milyen feltételek mellett és engedélyek birtokában kerülhet sor.

[33] A pénznyerő automaták üzemeltetésére, az ilyen típusú szerencsejáték szervezésére – a Módtv. által bevezetett módosításáig – olyan gazdasági társaságnak volt adható engedély, amely biztosítani tudta a pénznyerő automaták és a játékterem működésének a feltételeit, a személyzettel kapcsolatban a jogszabályban előírt követelményeket és a játékterem állandó ellenőrzését, továbbá az engedély megadására irányuló kérelem benyújtásával egyidejűleg, a külön jogszabályban meghatározott összegű igazgatási-szolgáltatási díj megfizetését igazolta [Szjtv. 26. § (9) bekezdés]. Az állami adóhatóság a pénznyerő automata működését határozott időre, de legfeljebb 2 éves időtartamra engedélyezte [Szjtv. 26. § (13) bekezdés].

[34] A pénznyerő automaták üzemeltetése az Szjtv. 2. § (1) bekezdéséből következően liberalizált tevékenységnek számított, amelyet – a szigorú jogszabályi keretek között – szabadon lehetett folytatni.

[35] A pénznyerő automaták működtetésével kapcsolatban jelentősége van annak, hogy 2012. június 29-én hatályba lépett a „helyhez kötött szerver alapú pénznyerő automatákat és a nem helyhez kötött szerver alapú pénznyerő rendszereket üzemeltető központi szerver működtetésének személyi, pénzügyi, műszaki és informatikai feltételeinek, valamint a központi szerver működtetőjét megillető szolgáltatási díj meghatározásáról" szóló 14/2012. (VI. 28.) NGM rendelet (a továbbiakban: Mr.), amely a szerver alapú átállás jogszabályi feltételeit teremtette meg. A panaszosok előadása szerint az Mr. szabályainak hatására több vállalkozásnál technológiai újítások, beruházások indultak meg.

[36] Ezt követően az Országgyűlés elfogadta a Módtv.-t, amelynek értelmében a pénznyerő automaták üzemeltetése már nem minősül liberalizált tevékenységnek. A Módtv. által bevezetett módosítás értelmében játékteremben nem, csak játékkaszinóban üzemeltethető pénznyerő automata. Az Szjtv. 40/A. § (l) bekezdésében található átmeneti rendelkezés szerint a Módtv. hatályba lépése előtt kiadott játékterem-engedélyek a Módtv. hatályba lépését követő 15. napon hatályukat vesztik, és ezeket a szerencsejáték szervező a Módtv. hatályba lépését követő 15 napon belül köteles leadni az állami adóhatóságnak.

[37] 1.3.2.2. A továbbiakban az alapjogi biztos hivatkozik arra, hogy az Alkotmánybíróság több határozatában alkotmányos követelményként fogalmazta meg az új jogszabály hatályba lépésekor az új rendelkezések alkalmazására való felkészülési időt. Összefoglalja a kellő felkészülési idővel és annak hiányával kapcsolatos alkotmánybírósági gyakorlatot. Ennek alapján – tekintettel arra, hogy i) az Szjtv. 26. § (3) bekezdésének módosítása (ami megszüntette a pénznyerő automaták játékteremben való üzemeltetésének a lehetőségét) a kihirdetését követő nap hatályba lépett, és az Szjtv. 40/A. § (l) bekezdése értelmében az engedélyeket 15 napon belül le kellett adni az adóhatóságnak, és ii) arra is, hogy a pénznyerő automaták működtetése szükségszerűen e vállalkozások fő profilja volt, az Szjtv. módosításakor biztosított átmeneti idő pedig nyilvánvalóan nem volt elegendő arra, hogy az érintett gazdasági társaságok átalakítsák és a jogi környezethez igazítsák vállalkozásaikat – az alapjogi biztos arra az álláspontra helyezkedik, hogy az Szjtv. 40/A. § (l) bekezdésébe foglalt átmeneti rendelkezés ellentétes az Alaptörvény B) cikk (l) bekezdéséből fakadó jogbiztonság követelményével.

[38] 1.3.2.3. Az alapjogi biztos arra is hivatkozik, hogy a jogállamiság elvéből az Alkotmánybíróság a bizalomvédelem követelményét is levezette [142/2010. (VII. 4.) AB határozat, 59/1995. (X. 6.) AB határozat].

[39] Jelen esetben az Mr. – alig több mint három hónappal a Módtv. hatályba lépését megelőzően – a pénznyerő automaták szerver alapú átállására vonatkozó rendelkezéseket tartalmazott. A pénznyerő automaták üzemeltetői a jogszabályi környezetre alapítva okkal bízhattak abban, hogy vállalkozásaikat meghatározott ideig a hatályos jogszabályok szerint folytathatják, és ennek alapján hoztak vagyoni hatású döntéseket. Ezt a bizakodásukat a fentiek alapján az Alaptörvény B) cikke védelemben részesíti.

[40] A pénznyerő automaták üzemeltetésével kapcsolatban a Módtv. a korábbiaktól eltérő szakmapolitikai koncepciót valósított meg, amely nem volt tekintettel az érintett jogalanyok jogszabályon alapuló bizakodására. A Módtv. kellő felkészülési idő nélküli bevezetése, az átmeneti rendelkezések teljes hiánya ezért önmagában sérti a bizalomvédelem követelményét.

[41] Az Szjtv. 26. § (3) bekezdése és 40/A. § (1) bekezdése ezért abból a szempontból is sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, hogy nem volt tekintettel az érintettek bizalomvédelem alá besorolt jogosultságára.

[42] 1.3.2.4. Ezt követően az alapjogi biztos a 469/B/1997. AB határozatnak egy másik megállapítására is hivatkozik, mely szerint: „amikor az állam a fent említett fokozatokban [azaz a liberalizáltság fokában] – megfelelő garanciák hiányában – visszalép, megfelelő ellentételezést köteles nyújtani azon vállalkozók részére, akik végképp kiszorultak a korábbi tevékenységük gyakorlásából. Az Alkotmány 13. § (2) bekezdése szerinti kártalanításra vonatkozó állami kötelezettség nemcsak a vagyoni értékű jog visszavonása tekintetében áll fenn, hanem azon vagyontárgyakra nézve is, amelyek korábban szükséges beruházásnak minősültek, és amelyet a vállalkozó később hasznosítani, vagy megfelelő értéken értékesíteni nem tud." További alkotmánybírósági határozatok [24/B/2007. AB határozat, 16/1996. (V. 3.) AB határozat] megállapításainak figyelembe vételével az alapjogi biztos arra az álláspontra helyezkedett, hogy a jogalkotó – miután jelen esetben határozott tartamú és legfeljebb két évre szóló hatósági engedélyek érvényességét szüntette meg úgy, hogy az érintett jogalanyokat semmilyen kártalanításban nem részesítette – a tulajdonhoz való jogot sértő módon avatkozott bele a fennálló jogviszonyokba. Következésképpen – az alapjogi biztos érvelése szerint – az Szjtv. 26. § (3) bekezdése és 40/A. § (l) bekezdése ellentétes az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében rögzített alapjoggal.

[43] 1.3.2.5. Végezetül, az alapjogi biztos megjegyzi, hogy bár nincs lehetősége annak kezdeményezésére, hogy az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességét állapítson meg egy lényeges szabályozási hiányossággal összefüggésben, véleménye szerint ennek hiánya nem zárja ki azt, hogy felhívja az Alkotmánybíróság figyelmét egy adott jogi szabályozás kapcsán esetleges jogalkotói feladat elmulasztására, különösen akkor, ha a szabályozási hiátus alapvető alkotmányos jogok, követelmények érvényesülését gátolja. A jelen ügyben az alapjogi biztos szerint szükséges lehet annak vizsgálata, hogy az a körülmény, hogy az Szjtv. 40/A. §-a nem rendelkezik az engedéllyel rendelkező vállalkozások kártalanításáról, nem eredményezi-e az engedélytől, mint vagyoni értékű jogtól megfosztott jogalanyok tulajdonhoz való jogának korlátozását.

II.

[44] 1. Az Alaptörvénynek az indítványokban hivatkozott rendelkezései:

„NEMZETI HITVALLÁS

Valljuk, hogy a közösség erejének és minden ember becsületének alapja a munka, az emberi szellem teljesítménye.

Valljuk, hogy a polgárnak és az államnak közös célja a jó élet, a biztonság, a rend, az igazság, a szabadság kiteljesítése.

Valljuk, hogy népuralom csak ott van, ahol az állam szolgálja polgárait, ügyeiket méltányosan, visszaélés és részrehajlás nélkül intézi."

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam."

„M) cikk (1) Magyarország gazdasága az értékteremtő munkán és a vállalkozás szabadságán alapszik."

„N) cikk (1) Magyarország a kiegyensúlyozott, átlátható és fenntartható költségvetési gazdálkodás elvét érvényesíti.

(2) Az (1) bekezdés szerinti elv érvényesítéséért elsődlegesen az Országgyűlés és a Kormány felelős."

„O) cikk Mindenki felelős önmagáért, képességei és lehetőségei szerint köteles az állami és közösségi feladatok ellátásához hozzájárulni."

„R) cikk (3) Az Alaptörvény rendelkezéseit azok céljával, a benne foglalt Nemzeti hitvallással és történeti alkotmányunk vívmányaival összhangban kell értelmezni."

„T) cikk (1) Általánosan kötelező magatartási szabályt az Alaptörvényben megjelölt, jogalkotó hatáskörrel rendelkező szerv által megalkotott, a hivatalos lapban kihirdetett jogszabály állapíthat meg. […]"

„I. cikk (1) AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége.

[…]

(3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.

(4) A törvény alapján létrehozott jogalanyok számára is biztosítottak azok az alapvető jogok, valamint őket is terhelik azok a kötelezettségek, amelyek természetüknél fogva nem csak az emberre vonatkoznak."

„II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. […]"

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák."

„XII. cikk (1) Mindenkinek joga van a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához, valamint a vállalkozáshoz. Képességeinek és lehetőségeinek megfelelő munkavégzéssel mindenki köteles hozzájárulni a közösség gyarapodásához.

(2) Magyarország törekszik megteremteni annak feltételeit, hogy minden munkaképes ember, aki dolgozni akar, dolgozhasson."

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.

(2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet."

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékosság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja."

„XIX. cikk (1) Magyarország arra törekszik, hogy minden állampolgárának szociális biztonságot nyújtson. […]

(2) Magyarország a szociális biztonságot az (1) bekezdés szerinti és más rászorulók esetében a szociális intézmények és intézkedések rendszerével valósítja meg."

[45] 2.1. Az Szjtv. támadott rendelkezései:

„26. § (3) Pénznyerő automata kizárólag játékkaszinóban üzemeltethető. […]"

„40/A. § (1) Az e törvény alapján a szerencsejáték szervezéséről szóló 1991. évi XXXIV. törvény módosításáról szóló 2012. évi CXLIV. törvény (a továbbiakban: Módtv.) hatálybalépését megelőzően kiállított játékterem-engedélyek, valamint a pénznyerőautomata üzemeltetésére jogosító engedélyek a Módtv. hatálybalépését követő napon hatályukat vesztik. Az engedélyeket a szerencsejáték szervező a Módtv. hatálybalépését követő 15 napon belül köteles leadni az állami adóhatóságnak. E törvénynek a Módtv.-nyel megállapított rendelkezéseit – a (2) bekezdésben foglalt kivétellel – a Módtv. hatálybalépésekor folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kell."

[46] 2.2. Az Szjtv.-nek a 2012. október 10-ét megelőzően hatályos – a vizsgálat során figyelembe vett rendelkezései:

„26. § (11) Pénznyerő automata működtetésére a gyártás időpontjától számított 5 éven túli időtartamra nem adható engedély."

(Hatályban: 1991. augusztus 16-tól)

„26. § (13) Az állami adóhatóság a pénznyerő automata működését – az évenkénti igazgatási-szolgáltatási díj megfizetése mellett – legfeljebb 2 éves időtartamra engedélyezi. […]"

(Hatályban: 2005. november 1-jétől 2012. október 10-ig.)

„26. § (19) A pénznyerő automata a gyártásának időpontjától számított 5 éven túl – illetve annak letelte előtt, ha a szervező a pénznyerő automata üzemeltetésének végleges megszüntetéséről dönt – teljes egészében a hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény és annak végrehajtási rendeletei szerint meghatározott elektronikus berendezés hulladékának minősül."

(Hatályban: 2006. augusztus 1-jétől)

III.

[47] 1. Az Alkotmánybíróság tanácsa az Abtv.-ben és az Ügyrendben foglaltak alapján az Indokolás [1]–[22]-ben ismertetett alkotmányjogi panaszok befogadásáról már – a befogadhatóság előzetes vizsgálata során – korábban döntött.

[48] 1.1. Az alkotmányjogi panaszosok gondoskodtak az Abtv. 51. § (2)–(3) bekezdése szerinti jogi képviseletükről, valamennyi ügyvédi meghatalmazást csatolták. Az Abtv. 30. §-a szerint az Abtv. 26. § (2) bekezdése alapján benyújtott panaszt a vitatott jogszabály hatályba lépésétől számított 180 napon belül kell benyújtani. Ezt a határidőt mindkét alkotmányjogi panasz esetében betartották. Az alkotmányjogi panaszok megfelelnek az Abtv. 52. § (1)–(2) bekezdésében támasztott feltételeknek, mivel tartalmazzák az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti, az Alkotmánybíróság hatáskörére, az eljárás folytatását megalapozó rendelkezésre vonatkozó indokolást, valamint tartalmaznak határozott kérelmet és a támadott rendelkezés alaptörvény-ellenességére vonatkozó részletes

okfejtést, továbbá a panaszok kifejezett kérelmet fogalmaznak meg az alaptörvény-ellenesnek ítélt jogszabályi rendelkezések megsemmisítésére.

[49] 1.2. Az Alkotmánybíróság a befogadhatóság tartalmi vizsgálata során megállapította, hogy mindkét panaszos jogosultnak és érintettnek számít.

[50] 1.2.1. A panaszosok az Abtv. 51. § (1) bekezdése szerint jogosultnak tekinthetők.

[51] 1.2.2. Az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerint alkotmányjogi panasszal az fordulhat az Alkotmánybírósághoz, akinek alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül jogsérelme következett be és jogorvoslati jogát kimerítette, vagy az számára nem biztosított.

[52] Ebben a vonatkozásban egyrészt annak a feltételnek kell teljesülnie, hogy a vitatott jogszabály közvetlenül egyedi, konkrét jogviszonyokat érint. Az Szjtv. 26. § (3) bekezdése értelmében a pénznyerő automaták játékkaszinón kívüli eddigi üzemeltetésének a megszüntetése nem igényel külön hatósági vagy bírósági döntést. Döntés hiányában – minthogy eddigi jogszerű tevékenység folytatásának megszüntetéséről van szó – valóban közvetlenül a jogszabály tartalmazza a döntést, ami valamennyi egyedi ügyben hatósági aktus közbejötte nélkül érvényesül [az Szjtv.-nek a Módtv. által beiktatott 40/A. § (1) bekezdése kifejezetten rendelkezik arról, hogy a Módtv. hatálybalépését megelőzően kiállított, pénznyerő automata üzemeltetésére jogosító engedélyek a Módtv. hatálybalépését követő napon hatályukat vesztik]. Ezt megerősíti az is, hogy a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Központi Hivatala Szerencsejáték Felügyeleti Főosztálya a kihirdetés napján tájékoztatót bocsátott ki a játékterem és a pénznyerő automata üzemeltetés tilalmáról, melyben rögzíti: „Az engedélyek érvénytelenségéről az állami adóhatóság nem hoz határozatot, nem értesíti külön a szerencsejáték szervezőket, az engedélyek a törvénymódosítás következtében a törvény erejénél fogva érvénytelenné válnak."

[53] Teljesül a másik feltétel is, nevezetesen az, hogy az indítványozó1. esetében a panaszos olyan 37 (később benyújtott további 9) – meghatalmazással igazolt – vállalkozó képviseletében jár el, akik érintettségüknél fogva hivatkozhatnak arra, hogy a fenti jogszabály hatályosulása okozta az általuk állított jogsérelmet, és minthogy erre törvényi rendelkezésből kifolyólag került sor, a jogsérelem orvoslására nincs jogorvoslati eljárás, és ugyanerre hivatkozhat saját érintettségénél fogva az indítványozó2. is.

[54] 1.2.3. Az előterjesztő jogtanácsos (az indítványozó1. esetében), illetve ügyvéd (az indítványozó2. esetében) az indítványához csatolta azokat a dokumentumokat, amelyek alátámasztják a panaszos által képviseltek (indítványozó1. esetében), illetve a panaszos (indítványozó2. esetében) érintettségét és az általuk/általa állított jogsérelmet.

[55] Mindezek alapján az indítvány megfelel az Abtv. 26. § (2) bekezdésében foglalt feltételeknek.

[56] 1.3. Az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az alkotmányjogi panaszokban foglaltak az Abtv. további rendelkezéseinek, így a 29. §-ában foglaltaknak is megfelelnek. Mindkét indítványozó a korábban liberalizált szerencsejáték szervező tevékenység átmenet nélküli állami monopólium alá rendelését kifogásolja, amely a számára, illetve az általa képviselt vállalkozók számára jövedelmet biztosító, vállalkozási jellegű főtevékenységét kellő felkészülési idő nélkül megszünteti. Az indítvány tehát mind a jogállamiság elvének sérelmével, mind a tulajdonhoz való jog, mind a vállalkozás szabadságának biztosításával kapcsolatos alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdések elbírálására irányul.

[57] 2. A Módtv.-nek az indítványozó2. által megtámadott jogi rendelkezése valóban csak 2012. október 10-én volt hatályban, mert beépült az Szjtv.-be, nevezetesen annak jelenleg hatályos 26. § (3) és (4) bekezdését állapította meg. Az alkotmányjogi panaszból egyértelműen megállapítható, hogy az indítványozó2. valójában egy jogi rendelkezést támad, amelynek a hatályos szövegét jelenleg a Szjtv. 26. § (3) bekezdése tartalmazza. Ezért az Alkotmánybíróság az indítványozó2. által benyújtott alkotmányjogi panasz érdemi elbírálását ezen jogi rendelkezés vonatkozásában végezte el.

[58] 3. Az Abtv. 58. § (2) bekezdése alapján, a támadott rendelkezések azonosságára, illetőleg azok összefüggésére tekintettel az Alkotmánybíróság elrendelte a két alkotmányjogi panasz (eredeti ügyszám szerint: IV/3567/2012., illetve IV/3755/2012.) és az alapjogi biztos indítványának (eredeti ügyszáma: II/3797/2012.) egyesítését a IV/3567/2012. szám alá. Az egyesítés következtében valamennyi ügyet a jelen határozatával bírálja el az Alkotmánybíróság.

[59] 4. Az Alkotmánybíróság az indítvány és a két alkotmányjogi panasz kapcsán kikérte a közigazgatási és igazságügyi miniszter véleményét.

IV.

[60] 1. A támadott rendelkezéseket az Országgyűlés által 2012. október 2-án elfogadott és a Magyar Közlönyben 2012. október 9-én kihirdetett Módtv. iktatta be az Szjtv.-be. Azok lényege, hogy 2012. október 10-étől megszüntették a pénznyerő automaták üzemeltetésének a lehetőségét a játékkaszinókon kívül, továbbá a Módtv. hatálybalépését megelőzően kiállított, pénznyerő automata üzemeltetésére jogosító engedélyek ugyancsak a Módtv. hatálybalépését követő napon hatályukat vesztették.

[61] 2.1. Az alapjogi biztos indítványa és a két alkotmányjogi panasz egyaránt hivatkozik az Alaptörvény B) cikke (1) bekezdésének, valamint a XIII. cikke (1) bekezdésének a sérelmére.

[62] 2.2. Ezen túlmenően mindkét alkotmányjogi panasz hivatkozik az Alaptörvény M) cikkének, XII. cikke (1) bekezdésének, valamint a XIII. cikke (2) bekezdésének a sérelmére.

[63] 2.3. Az indítványozó1. által benyújtott alkotmányjogi panasz állítja az Alaptörvény N) cikke (1)–(2) bekezdésének, O) cikkének, R) cikke (3) bekezdésének, T) cikkének, I. cikke (1) és (4) bekezdésének. II. cikkének, VI. cikke (1) bekezdésének XV. cikke (1)–(2) bekezdésének, XIX. cikke (1)–(2) bekezdésének, valamint a Nemzeti Hitvallás három fordulatában foglaltaknak a sérelmét.

[64] 3. Az Alkotmánybíróság az indítványok fenti rendszerezésének megfelelően, az Alaptörvény releváns rendelkezéseit is figyelembe véve végezte el a támadott rendelkezések alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló vizsgálatát.

V.

[65] 1. Az Alkotmánybíróság – figyelemmel arra, hogy az indítványokkal támadott jogszabályi rendelkezések a pénznyerő automaták üzemeltetését érintik, indokoltnak tartotta a rájuk vonatkozó szabályozás kialakulásának áttekintését. Megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy 1991–2012 között a jogalkotó több, mint negyvenszer módosította az Szjtv.-t és az alábbi ismertetés csak a lényegesebb jogszabály-módosításokra tér ki.

[66] 1.1. A – többek között – pénznyerő automaták üzemeltetését szabályozó Szjtv. a kihirdetése napján, 1991. augusztus 16-án lépett hatályba. A szerencsejáték fogalmát, az annak minősítését az Szjtv. két feltétel együttes fennállásához kötötte: i) az a játék, amelyhez részvételi díj vagy vagyon érték fejében pénz vagy vagyoni értékű nyereség lehetősége kapcsolódik; ii) és a játék kimenetelét kizárólag vagy túlnyomórészt a véletlen befolyásolja.

[67] Az Szjtv. – a koncesszióról szóló 1991. évi XVI. törvény (a továbbiakban: Kotv.) akkor hatályos 1. § (1) bekezdése i) pontjának megfelelően – meghatározta a szerencsejáték szervezés, mint koncesszió alá eső tevékenységek körét, ugyanakkor élve a Kotv. akkor hatályos 1. § (2) bekezdésében meghatározott lehetőséggel, nevesítette azokat a tevékenységtípusokat, amelyek koncessziós pályázat kiírása vagy koncessziós szerződés megkötése nélkül, csak hatósági engedély birtokában folytathatók (liberalizált tevékenységek). Ezen tevékenységek körébe az Szjtv. akkor hatályos 2. § (1) bekezdése a pénznyerő automaták üzemeltetését is sorolta. A hatósági engedély kiadására a Szerencsejáték Felügyelet (a továbbiakban: SZF) kapott felhatalmazást, az engedély időtartamát maga a hatóság állapította meg, a pénznyerő automaták üzemeltetésére engedéllyel rendelkező gazdasági társaság szerencsejáték szervezőnek minősült. Az Szjtv. eredeti szövege – összesítve – a következőképpen szabályozta a pénznyerő automaták fogalmát és üzemeltetését:

[68] – pénznyerő automatának minősül minden olyan pénzérmével vagy más eszközzel működésbe hozható mechanikus vagy elektronikusan vezérelt berendezés, amelynél i) a nyerés vagy a vesztés túlnyomórészt a véletlentől függ és ii) a játékos nyereményre válik jogosulttá.

[69] – pénznyerő automatát csak játékkaszinó, továbbá kizárólag e célból alapított olyan gazdasági társaság működtethet, amely 100%-ban magyar tulajdonban van.

[70] – pénznyerő automatát gazdasági társaság kizárólag játékteremben üzemeltethet és az SZF egy gazdasági társaságnak legfeljebb 200 pénznyerő automata üzemeltetésére adhat engedélyt.

[71] – ezen engedély kiadásának feltételeit (beleértve az elutasításának az okait) és tartalmát az Szjtv. részletesen szabályozza.

[72] – a pénznyerő automata működtetésére szóló engedély időtartamára irányadó szabály, hogy az csak a gyártás időpontjától számított 5 éven belüli időtartamra adható.

[73] – a pénznyerő automata játékadója automatánként a havi tiszta játékbevétel 40%-a. (A tiszta játékbevétel a befizetett tétek és a kifizetett nyeremények különbözete.)

[74] Az Szjtv. az engedély megadásának a feltételrendszere elsősorban a játék lebonyolításának a tisztaságát, a szervező gazdasági, személyi és tárgyi megfelelőségét, továbbá a körültekintő és hatékony ellenőrzést kívánta biztosítani.

Részletesen szabályozta az Szjtv. a hatósági engedély tartalmát is. A Szjtv. szankciók alkalmazására is feljogosította az SZF-et, ezen belül megállapította a kiszabható bírságok tól-ig határait. Míg a koncesszióval elnyerhető tevékenységeknél az SZF csak az engedély felfüggesztését írhatta elő, a pénznyerő automaták üzemeltetésénél a szerencsejáték szervezőt akár véglegesen is eltilthatta ettől a tevékenységtől.

[75] 1.2. A gazdasági stabilizációt szolgáló egyes törvénymódosításokról szóló 1995. évi XLVIII. törvény (hatályba lépett 1995. június 30-án) lényeges módosításokat eszközölt az Szjtv.-ben. Azok célja az adóbevételek növelését, továbbá az illegális tevékenység visszaszorítását szolgáló előírások módosítása, pontosítása volt. Ennek érdekében új előírásokat tartalmazott a pénznyerő automaták működtetésének szabályozása, kiterjesztette az egyes állami szervezetek ellenőrzési feladatait és jogosítványait az illegális tevékenyéggel szembeni fellépés érdekében. A szerencsejáték szervezés jogszabályoknak megfelelő működésének biztosítása céljából kiszabható bírságok felső határát is jelentősen emelte.

[76] A törvénymódosítás megváltoztatta a pénznyerő automata definícióját, mely szerint „pénznyerő automatának minősül a tétfizetés fejében játék céljára alkalmas mechanikusan vagy elektronikusan vezérelt berendezés, ha nyerés esetén a játékos bármely formában vagyoni értékű nyereményre válhat jogosulttá. Az SZF dönt abban a kérdésben, hogy valamely berendezés pénznyerő automatának minősül-e." Ez a definíció jelenleg is hatályos (a Szerencsejáték Felügyelet helyett az állami adóhatóság jár el).

[77] A pénznyerő automatákat a megtehető tét, illetve az elérhető maximális nyeremény alapján két kategóriára osztotta. Az 1991-ben fogadott eredeti törvényszöveg elsősorban a klasszikus, kizárólag a véletlenen alapuló pénznyerő automatákat szabályozta csak, ezért vált szükségessé a törvény hatályának a kiterjesztése a pénznyerő automaták teljes körére.

[78] A törvénymódosítás nemcsak az automatákat, hanem a játéktermeket is két kategóriára osztja. Az I. kategóriába tartozó játékteremnek lényegében az addig is játékteremnek minősülő helyiségek tekinthetők. A II. kategóriába tartozó játékteremnek viszont a külön jogszabályban meghatározott vendéglátó-ipari üzlet minősül, abban csak 2 db II. kategóriába tartozó pénznyerő automata üzemeltethető.

[79] A játékadó szabályozása is módosult, ezen túl a tiszta játékbevételtől függetlenül meghatározott összegben került megállapításra, mely szerint játékhelyenként az I. kategóriába tartozó pénznyerő automata esetén havi huszonötezer forint, a II. kategóriába tartozó pénznyerő automata esetén havi tízezer forint. (A módosító törvény indokolása szerint ezen intézkedésekkel 1995-ben 300 millió forint bevételi többletet kívántak elérni.)

[80] A törvénymódosítás – az illegális tevékenység visszaszorítása érdekében – kötelezte a települési önkormányzat jegyzőjét az üzlet működtetésére kiadott engedély bevonására, amennyiben megállapítást nyer az, hogy ott illegálisan pénznyerő automatát működtetnek.

[81] 1.3. A Magyar Köztársaság 2000. évi költségvetéséről szóló 1999. évi CXXV. törvény (hatályba lépett 2000. január 1-jén) újabb szigorú feltételhez kötötte a hatósági engedély kiadását: a személyi megfelelőség keretében azt el kell utasítani, ha a kérelem benyújtását megelőző 5 éven belül az adóhatóság az adókötelezettség megszegése miatt bírságot alkalmazott, illetve ha a kérelem benyújtásakor kiegyenlítetlen adótartozása volt a kérelmezőnek, illetve vezető tisztségviselőjének. A módosító törvény indokolása megállapította, hogy a nemzetközi tapasztalatokkal megegyezően a hazai szerencsejáték ágazat legdinamikusabban növekvő része a pénznyerő automaták üzemeltetése. A módosító törvény megduplázta az 1995-ben megállapított maximálisan megtehető tét nagyságát. A pénznyerő automata játékadója játékhelyenként az I. és a II. kategóriába tartozó pénznyerő automaták esetén havi negyvenötezer forintra emelkedett.

[82] 1.4. A szerencsejáték szervezéséről szóló 1991. évi XXXIV. törvény módosításáról szóló 2005. évi LXXXIV. törvény (hatályba lépett 2005. november 1-jén) szignifikánsan módosította az Szjtv.-t, ezen belül kiemelten a pénznyerő automatákra vonatkozó törvényi szabályozást, pótolván annak a hiányosságait is, miután az Alkotmánybíróság megsemmisítette a korábban a rájuk és a játékkaszinókra vonatkozó SZF tájékoztató formában megjelenő Általános játékfeltételeket [12/2005. (IV. 8.) AB határozat]:

[83] Figyelemmel arra, hogy hatályba lépett a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.), a módosító törvény elrendelte, hogy az SZF a hatósági engedélyezési, ellenőrzési és bírságolási eljárása során – a törvényben meghatározott eltérésekkel – a Ket. szerint jár el azzal, hogy újrafelvételi és méltányossági eljárásnak, valamint fizetési kedvezmény engedélyezésének nincs helye.

[84] A Ket. szabályaitól további szigorító eltérés, hogy az SZF határozatai ellen – a bírságot kiszabó határozat kivételével – fellebbezésnek nincs, csak bírósági felülvizsgálatnak van helye. A bírságot kiszabó határozat ellen irányuló fellebbezéseket az SZF közvetlen felettes szerve bírálja el.

[85] Az SZF a szerencsejáték szervezésének engedélyezése iránti kérelem elbírálásáról a kérelemnek az SZF-hez történt beérkezésétől számított 60 napon belül dönt, ugyanakkor az ügyfél külön kérelmére a játékterem és a pénznyerő

automata engedélyezését soron kívüli eljárásban, a kérelem beérkezését követő 5 munkanapon belül bírálja el. (E soron kívüli eljárás lehetőségét egy későbbi törvénymódosítás 2008. január 1-jei hatállyal megszüntette.)

[86] Pontosításra került az Szjtv. azon rendelkezése, amely felsorolja a pénznyerő automata üzemeltetésére adható játékengedély feltételeit. A kialakult gyakorlat alapján csak olyan gazdasági társaságnak adható engedély, amely a kérelem benyújtásával egyidejűleg igazolja az igazgatási-szolgáltatási díj megfizetését.

[87] A pénznyerő automata működésének engedélye ezentúl 2 éves időtartamra szól.

[88] A módosító törvény a pénznyerő automaták üzemeltetésére vonatkozóan, meghatározott esetekben kötelezi az SZF-et a szerencsejáték szervezői tevékenység folytatásának felfüggesztésére. Az engedély nélküli pénznyerő automata üzemeltetést, mint a szerencsejáték szervezői tevékenység legsúlyosabb magatartását indokolt az elkövetett jogsértéssel arányban szankcionálni, ezért bírság kiszabása mellett a játékterem (amelyben az engedély nélkül üzemeltetett automata található) engedélyét az SZF felfüggeszti, vagy vissza is vonhatja.

[89] A módosítás eredményeként ezentúl az Szjtv. rendezi a játéktermek működése szüneteltetésének a lehetőségét is (korábban a szüneteltetés feltételeit kizárólag az Szjtv. végrehajtására kiadott rendelet állapította meg, a szüneteltetés engedélyezésének részletes szabályait a jövőben is e végrehajtási rendelet tartalmazza).

[90] A pénznyerő automata működtetésére szóló engedély megszerzésekor igazolni kell az automata jogszerű birtoklását. Az SZF a pénznyerő automata működésének egész időtartama alatt bármikor jogosult ismételten kérni a jogszerű birtoklás igazolását, ha a szervező e kötelezettségét elmulasztja, az az engedély visszavonását eredményezheti.

[91] A pénznyerő automata a gyártásának időpontjától számított 5 éven túl teljes egészében a hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény és annak végrehajtási rendeletei szerint meghatározott elektronikus berendezés hulladékának minősül.

[92] A módosító törvény előírja a szervezők számára a személyi feltételeknek való megfelelés folyamatos biztosításának kötelezettségét, különös figyelemmel a 2 éves időtartamra történő pénznyerő automata engedélyezés miatt, valamint ennek nem teljesítése esetén a jogkövetkezményeket (az SZF megállapítja a szerencsejáték szervező engedélyének érvénytelenségét, illetve ezen tevékenység megszüntetését).

[93] A módosító törvény a pénznyerő automata játékadóját játékhelyenként az I. és a II. kategóriába tartozó pénznyerő automaták esetén havi százezer forintban állapította meg. (Megjegyzendő, hogy ezt megelőzően 2003–2005. között törvénymódosítások háromszor emelték a játékadót.)

[94] 1.5. Újabb jelentős módosítást eszközölt az Szjtv.-be az egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2006. évi LXI. törvény (hatályba lépett: 2007. január 1-jén).

[95] A szerencsejáték szervezés állami felügyeletének szabályozásánál a módosító törvény kifejezésre juttatja azt, hogy 2007. január 1-jével a Szerencsejáték Felügyelet beolvadt az Állami Pénzügyi és Ellenőrzési Hivatalba (amely azóta az Szjtv.-ben állami adóhatóságként szerepel).

[96] A törvény újraszabályozta a szervező eltiltásának feltételeit, bővítve az SZF intézkedési lehetőségeit, azzal a kiegészítéssel, hogy az eltiltás pénznyerő automaták üzemeltetése esetén meghatározott játékteremben folytatott szerencsejáték-szervezői tevékenységre vonatkozóan is alkalmazható.

[97] A pénznyerő automata ezen túl nemcsak a gyártásának időpontjától számított 5 éven túl, hanem annak letelte előtt is a hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény és annak végrehajtási rendeletei szerint meghatározott elektronikus berendezés hulladékának minősül, ha a szervező a pénznyerő automata üzemeltetésének végleges megszüntetéséről dönt.

[98] Az Szjtv. 2. § (4) bekezdésének a) pontja (1991. évi szövege) értelmében az SZF nem adhatja meg a szerencsejáték szervezésére irányuló engedélyt, ha a folytatni kívánt tevékenység sértené a jóérzést, a közbiztonságot, a közszemérmet, illetve gyermek vagy ifjúságpolitikai érdekeket. Annak felismerését, hogy ezen társadalmi érdekek konkrét megítélése kizárólag a helyi viszonyokat ténylegesen ismerő – a játékterem helye szerinti települési önkormányzat, a főváros területén a kerületi önkormányzat jegyzőjének áll módjában, a módosító törvény úgy juttatja kifejezésre, hogy ezen érdekek védelmét figyelembe véve a körülmények értékelését mérlegelési jogkörében rá telepíti, jegyzői szakhatósági állásfoglalást megkövetelve az engedély kiadásához.

[99] Azon I. kategóriába tartozó játéktermek részére, amelyek megjelenésükben és gépparkjukat tekintve is magasabb színvonalon biztosítják a pénznyerő automatákon folyó játéklehetőséget, a módosító törvény megteremtette az elektronikus kaszinóként történő engedélyezés lehetőségét, de számukra szigorúbb követelményeket is előírt (az elektronikus kaszinók működtetésének a lehetőségét a Módtv. ugyancsak megszüntette).

[100] A pénznyerő automata játékadója százezer forintra emelkedett.

[101] 1.6. Az egyes adótörvények módosításáról szóló 2007. évi CXXVI. törvénynek (hatályba lépett 2008. január 1-jén) az Szjtv.-t módosító XXIII. Fejezete a szerencsejáték ügyre vonatkozóan a következő értelmező rendelkezést iktatta

be: a szerencsejáték-szervezés, az ajándéksorsolás, valamint a játékautomata-üzemeltetés hatósági felügyeletének ellátása során lefolytatott hatósági engedélyezési, nyilvántartásba vételi, ellenőrzési és jogkövetkezmények megállapítására irányuló eljárás. Ezzel könnyebbé válik az állami adóhatóság feladatainak meghatározása során az adóügyekhez képesti elhatárolás. A módosító törvény tovább szigorította az I. kategóriába tartozó játéktermek működtetésének a feltételeit.

[102] 1.7. Az egyes adó és járuléktörvények módosításáról szóló 2008. évi LXXXI. törvény (hatályba lépett 2009. január 1-jén) lehetővé tette az állami adóhatóság számára, hogy valamennyi, a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvény (a továbbiakban: Pmt.) hatálya alá tartozó szervezővel szemben, a Pmt. megsértése esetén is alkalmazhassa az Szjtv.-ben foglalt jogkövetkezményeket. A módosító törvény törvényi szintre emelte azt a szabályt, amely szerint a pénznyerő automatát üzemeltetők kötelesek negyedévente időszaki elszámolást készíteni az állami adóhatóság részére azzal a kiegészítéssel, hogy az időszaki elszámolást gépi adathordozón kell benyújtani.

[103] 1.8. Az egyéni vállalkozóról és az egyéni cégről szóló 2009. évi CXV. törvénnyel és a megtakarítások ösztönzésével összefüggő törvénymódosításokról szóló 2009. évi CXVI. törvény (hatályba lépett 2010. január 1-jén) megszüntette a bírságot kiszabó határozat (végzés) elleni fellebbezés lehetőségét is, jogorvoslatért a bírósághoz lehet fordulni.

[104] 1.9. Az államháztartás stabilitását elősegítő egyes adótörvények módosításáról szóló 2011. évi CXXV. törvény (hatályba lépett: 2011. november 1-jén) rendelkezéseire már utalnak az indítványok. Azok:

[105] – a pénznyerő automaták adóztatása körében a pénznyerő automatával elért tiszta játékbevételtől függő százalékos mértékű adóteher bevezetését írják elő az addig is alkalmazott tételes adó mértékének havi százezerről ötszázezer forintra emelése mellett. A módosító törvény indokolása szerint a pénznyerő automaták tételes játékadójának emelése és a százalékos mértékű játékadó bevezetése olyan intézkedés, amely a költségvetési bevételeket és az érintett adózói kör arányos közteherviselését egyidejűleg biztosítja;

[106] – az Szjtv. 26. §-ának módosításával bevezetik a szerver alapú pénznyerő automata üzemeltetés rendszerét. 2011. november 1-jétől az I. és II. kategóriába tartozó játékteremben kizárólag szerver alapú pénznyerő automata üzemeltethető, míg elektronikus kaszinóban a hagyományos pénznyerő automata mellett a szerver alapú pénznyerő automata üzemeltetésére is lehetőséget biztosít. 2011. november 1. és 2012. december 31. napja között átmeneti kivezető időszakot biztosítanak, amely alatt az érintett üzemeltetők kivezethetik a hagyományos pénznyerő automatákat és átállhatnak a szerver alapú pénznyerő automata üzemeltetésére. A központi szerver működtetésének kiemelt kockázata és szakmai követelménye miatt a szerver működtetésére kiadott engedély személyi megfelelőségi feltételévé teszi a legalább 10 éves magyarországi szerencsejáték szervezői gyakorlatot és a magyar állampolgárság meglétét is;

[107] – az Szjtv. 26. §-ba beiktatott (1a)–(1b) bekezdések tartalmazzák a helyhez kötött szerver alapú pénznyerő automata, illetve a nem helyhez kötött szerver alapú pénznyerő rendszer fogalmát;

[108] – az új rendelkezések értelmében az I. kategóriába tartozó játékteremben és a II. kategóriába tartozó játékteremben, valamint elektronikus kaszinóban pénznyerő automata üzemeltetésére 2011. november 1. napja előtt indult eljárásban kiadott engedélyek az Szjtv. 2011. december 31. napján hatályos rendelkezései szerint és az engedélyben foglalt időtartamban, de legfeljebb 2012. december 31. napjáig érvényesek és ezen engedélyek alapján a pénznyerő automaták az engedélyben foglaltak szerint üzemeltethetők.

[109] 1.10. A Magyarország 2012. évi költségvetését megalapozó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CLXVI. törvény (hatályba lépett: 2011. december 10-én) elrendelte a központi szerver informatikai biztonsági és zártsági szempontból történő auditálását, és meghatározta az auditálásra jogosultság megszerzésének a feltételeit. Ellenőrzési és végrehajtási szempontok érvényesítése érdekében megteremtette az azonnali (azaz jogerőre emelkedésre tekintet nélküli) végrehajthatóság lehetőségét a szerencsejáték-ügyekben, ha i) a közbiztonság vagy a közrend fenntartása érdekében, illetve a közszemérem, valamint játékosvédelmi, gyermek- vagy ifjúságpolitikai érdek védelmében szükséges, ii) a döntéssel érintett tevékenység vagy mulasztás folytatása más közösségi érdek sérelmével járna, iii) a végrehajtás késedelme jelentős vagy helyrehozhatatlan kárral járna, valamint ilyen kár bekövetkeztének elhárítása vagy következményeinek enyhítése érdekében.

[110] 1.11. A befektetési alapkezelőkről és a kollektív befektetési formákról szóló 2011. évi CXCIII. törvény (hatályba lépett: 2012. január 3-án) módosító rendelkezései:

[111] – a helyhez kötött szerver alapú pénznyerő automatákat és nem helyhez kötött szerver alapú pénznyerő rendszereket üzemeltető központi szerverrel kapcsolatos általános rendelkezéseket egy külön cím alatt helyezik el. A cím kiterjed a központi szerver auditálási, engedélyezési és felügyeleti eljárásának általános szabályaira;

[112] – a hagyományos pénznyerő automatákra irányadó szabályok megfelelő alkalmazását rendelik a helyhez kötött szerver alapú pénznyerő automaták és a nem helyhez kötött szerver alapú pénznyerő rendszerek esetén

(a jogalkalmazást megkönnyítő rendelkezés). A hagyományos pénznyerő automatákra vonatkozó szabályok ez alapján csak akkor alkalmazhatók az új játékformákra, ha azt speciális rendelkezések vagy az új játékformák sajátos műszaki jellege nem zárja ki;

[113] – pontosítják a nem helyhez kötött szerver alapú pénznyerő rendszer személyi megfelelőségi szabályát.

„Nem helyhez kötött szerver alapú pénznyerő rendszer üzemeltetésére engedély annak a Magyarországon bejegyzett székhellyel rendelkező gazdasági társaságnak adható, amely

i) jegyzett tőkéje eléri az 50 millió forintot,

ii) rendelkezik legalább egy magyar állampolgárságú vezető tisztségviselővel,

iii) valamennyi tagja (részvényese), a kérelem benyújtását megelőzően – a benyújtás időpontjától számítva – legalább 10 éven át folyamatosan, Magyarországon szerencsejáték szervezésével foglalkozó gazdasági társaságnak volt tagja (részvényese) vagy vezető tisztségviselője;

iv) többségi tulajdonosa az engedély benyújtását megelőzően – a benyújtás időpontjától számítva – legalább 10 éven át folyamatosan olyan Magyarországon engedélyezett szerencsejáték szervezésére irányuló tevékenységet folytatott, ahol a játékosok személyazonossága kétséget kizáró módon ellenőrzésre került és adataik nyilvántartása és kezelése a jogszabályi előírásoknak megfelelően történt."

[114] 1.12. Az adózást érintő egyes törvények módosításáról szóló 2012. évi LXIX. törvény (hatályba lépett: 2012. június 20-án) újból szabályozta a központi szervert auditáló szervezettel szembeni követelményeket, valamint rendelkezett arról, hogy a törvényben meghatározott feltételeknek való megfelelésről a központi szerver auditálásáról kiadott okiratban nyilatkozik. Megállapította továbbá a központi szerverhez való csatlakozási szerződések időtartamát, alakszerűségét és a rendes felmondásának szabályait. Csatlakozási szerződést a központi szerver üzemeltető és a helyhez között szerver alapú pénznyerő automata üzemeltető, illetve a központi szerver üzemeltető és a nem helyhez kötött szerver alapú pénznyerő rendszer üzemeltető köthet.

[115] 1.13. Az indítványokkal támadott rendelkezéseket tartalmazó Módtv. (hatályba lépett: 2012. október 10-én) volt az Szjtv. következő módosítása, amely azon túlmenően, hogy elrendelte, hogy pénznyerő automata kizárólag játékkaszinóban üzemeltethető, kivette az Szjtv.-ben liberalizáltnak minősített tevékenységek köréből a pénznyerő automaták üzemeltetését.

[116] 2. Fentiekből egyértelműen megállapítható, hogy a vizsgált 22 éves időszakban a jogalkotó szinte folyamatosan és konzekvensen szigorította a pénznyerő automaták működtetésére vonatkozó szabályozást

[117] – a szerencsejáték szervező tevékenység folytatásához szükséges engedélykiadási eljárásban a személyi megfelelőség feltételeit illetően;

[118] – a pénznyerő automatára vonatkozó működési engedély kiadásának feltételeit illetően;

[119] – a szerencsejáték szervező tevékenység állami felügyeletét, ellenőrzését illetően;

[120] – a bírság kiszabásának eseteit és mértékét illetően;

[121] – a szerencsejáték szervező engedélyének a felfüggesztését illetve visszavonását illetően;

[122] – a szerencsejáték szervező tevékenységtől való meghatározott időre szóló vagy végleges eltiltást illetően;

[123] – a pénznyerő automatát üzemeltetőt terhelő folyamatosan (legutóbb százezerről ötszázezer forintra) emelkedő tételes, és azzal párhuzamosan 2011 novemberében bevezetett százalékos mértékű játékadót illetően.

[124] Következésképpen a jogalkotó által – más szolgáltatásoktól eltérően, a szerencsejáték-ipar sajátosságaira tekintettel – alkalmazott egyre szigorúbb előírások azt a jogalkotói szándékot juttatják kifejezésre, hogy a szerencsejáték űzésének és különösen a pénznyerő automaták igénybevételét kísérő nem kívánatos, negatív társadalmi jelenségek visszaszorítását részesítse előnyben, nempedig az ezt a szolgáltatást nyújtó gazdasági társaságok rövid- és hosszútávú ösztönzését, tevékenységük bővítését, annak ellenére is, hogy az Szjtv. egyes törvénymódosításainak (pl.: a gazdasági stabilizációt szolgáló egyes törvénymódosításokról szóló 1995. évi XLVIII. törvény, illetve az államháztartás stabilitását elősegítő egyes adótörvények módosításáról szóló 2011. évi CXXV. törvény) indokolása kifejezetten utal a költségvetési adóbevételek növelésére. Ezt a hivatalos statisztikai kimutatások is alátámasztják, minthogy 2004-ig visszamenőleg egyértelműen jelzik a pénznyerő automaták és a játéktermek számának a fokozatos, 2011 novemberétől pedig szignifikáns, közel kétharmaddal történő csökkenését.

VI.

[125] A pénznyerő automaták működtetése szolgáltatás-nyújtásnak minősül, amelyre vonatkozóan az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés 56. cikke (előtte: az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 49. cikke) kimondja a korlátozásának a tilalmát. A támadott jogszabályok a korábbi jogszabályi rendezéshez képest nagyon szigorú

feltételekhez kötik ezen szolgáltatás nyújtását, ezért az Alkotmánybíróság megvizsgálta azt, hogy van-e olyan európajogi norma, amelynek a hatálya érinti az Szjtv. támadott rendelkezéseit.

[126] A szolgáltatásnyújtás szabadsága gyakorlásához szükséges jogbiztonság garantálását szolgálja az Európai Parlament és a Tanács 2006/123/EK irányelve (2006. december 12.) a belső piaci szolgáltatásokról. Ezen irányelv preambulumának (25) bekezdése szerint „[f]igyelemmel a tevékenységek sajátos természetére – amelyek a tagállamok részéről a közrendre és a fogyasztóvédelemre vonatkozó szabályok végrehajtásával járnak együtt – ki kell zárni ezen irányelv hatálya alól a szerencsejátékkal kapcsolatos tevékenységeket, […]". Az irányelv hatályát szabályozó 2. cikk (2) bekezdés h) pontja ennek eleget is tesz.

[127] A szerencsejáték szervezéséről szóló 1991. évi XXXIV. törvény módosításáról szóló 2005. évi LXXXIV. indokolása utalást tartalmaz arra, hogy az EU-ban az előkészítés szakaszában van a nem pénzügyi szolgáltatásokról szóló keretirányelv-tervezet, amely hatálya alá tartoznak majd a szerencsejáték szolgáltatások is. Ilyen irányelv elfogadására ezidáig nem került sor. Ugyanakkor az Európai Unió Tanácsa (a továbbiakban: a Tanács) 2008 óta évi jelentésekben összegzi a tagállamoknak a szerencsejátékokkal és a fogadásokkal kapcsolatos – hasonló problémákat nagyon eltérő megoldásokkal kezelni próbáló – jogalkotási és jogalkalmazási tevékenységét, amely alapján a Tanács kiadta az Európai Unió tagállamaiban a szerencsejátékokra és fogadásokra alkalmazandó keretről szóló, 2010. december 10-i tanácsi következtetéseket, amelyeket a magyar elnökség által kidolgozott, az ezzel kapcsolatban elért haladásról szóló jelentés követett. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy az Unió szervei az utóbbi években az (online) távszerencsejátékok hatékony szabályozását helyezték előtérbe, ennek okait és követelményeit az Európai Parlament 2011. november 15-i állásfoglalása az online szerencsejátékok belső piaci helyzetéről [2011/2084(INI)] részletezi.

[128] Mindazonáltal ez az állásfoglalás általános megállapításként „hangsúlyozza, hogy a szerencsejáték-ágazat szabályozását a tagállamok eltérő kulturális háttere és hagyományai miatt a szubszidiaritás elvének tiszteletben tartásával, sőt arra építve kell megvalósítani, és hogy ezt az elvet »aktív szubszidiaritásként« kell értelmezni, ami a nemzeti közigazgatási szervek együttműködését is magában foglalja; úgy véli azonban, hogy a szubszidiaritás elvének értelmében a szerencsejátékokra vonatkozó európai bírósági ítélet szerinti alkalmazhatóság mértékéig meg kell felelni a belső piaci szabályoknak."

[129] Az Európai Parlament és a Tanács 1998. június 22-i 98/34/EK irányelve (a műszaki szabványok és szabályok terén történő információszolgáltatási eljárás és az információs társadalom szolgáltatásaira vonatkozó szabályok megállapításáról) előzetes bejelentésre kötelezi a tagállamokat, amelynek a Módtv. vonatkozásában Magyarország a Módtv. 12. §-a értelmében eleget tett.

[130] A pénznyerő automaták üzemeltetésének szabályozása tehát nemzeti keretek között történik, figyelemmel az Európai Bíróság (a továbbiakban: Bíróság) ide vonatkozó gyakorlatára, különösen: a Schindler 1994 (C-275/92), Gebhard 1995 (C-55/94), Läärä 1999 (C-124/97), Zenatti 1999 (C-67/98), Anomar 2003 (C-6/01), Gambelli 2003 (C-243/01), Lindman 2003 (C-42/02), Fixtures Marketing Ltd kontra OPAP 2004 (C-444/02), Fixtures Marketing Ltd kontra Svenska Spel AB 2004 (C-338/02), Fixtures Marketing Ltd kontra Oy Veikkaus Ab 2005 (C-46/02), Stauffer 2006 (C-386/04), Unibet 2007 (C-432/05), Placanica és mások 2007 (C-338/04, C-359/04 és C-360/04), Bizottság kontra Olaszország 2007 (C-206/04), Liga Portuguesa de Futebol Profissional 2009 (C-42/07), Ladbrokes 2010 (C-258/08), Sporting Exchange 2010 (C-203/08), Sjöberg és Gerdin 2010 (C-447/08 és C-448/08), Markus Stoß és mások 2010 (C-316/07, C-358/07, C-359/07, C-360/07, C-409/07 és C-410/07), Carmen Media 2010 (C-46/08), Engelmann 2010 (C-64/08) ügyekben hozott ítéletekre. A jelen ügy tárgyában releváns európai bírósági esetjog áttekintése elejére az Associação Nacional de Operadores de Máquinas Recreativas (Anomar) és társai kontra Estado português 2003 (C-6/01) számú, előzetes döntéshozatali eljárásban hozott ítélet rendelkező részében tett általános megállapítás kívánkozik: „Az a nemzeti szabályozás […], amely a pénznyerő automaták működését és igénybevételét csak bizonyos helyeken engedi meg, mint például a kaszinók […], és az megkülönböztetés nélkül a saját állampolgárokra és a más tagállamok állampolgáraira alkalmazandó, akadályát képezi a szolgáltatásnyújtás szabadságának. Azonban az Európai Közösség létrehozásáról szóló Szerződés 49. cikke nem zárja ki az ilyen nemzeti szabályozást, feltéve, hogy azt szociálpolitikai megfontolások és a csalás megelőzése igazolja." (Az ítélet rendelkező részének 4. pontja.)

[131] A Bíróság ítéletei szerint a szerencsejátékok szervezői tevékenységének a folytatása speciális jellegű gazdasági tevékenység, amelynél a tagállamok korlátozhatják, illetve behatárolhatják a szerencsejáték-szolgáltatások valamennyi vagy bizonyos típusának nyújtását azon közérdekű célkitűzések alapján, amelyeket védeni kívánnak a szerencsejátékokkal kapcsolatban. A nemzeti szabályok elsősorban a fogyasztóvédelmi célkitűzésekre összpontosítanak, különösen a szerencsejáték-szenvedély kialakulásának megelőzésére, a kiskorúak védelmére, valamint a bűnözés és csalás megelőzésére. Míg a tagállamok általában jogos indokokkal magyarázzák a szerencsejáték-szolgáltatások korlátozását, a szóban forgó intézkedés megfelelőségét és szükségességét

is igazolniuk kell, különösen a kockán forgó közérdekű célkitűzéshez kapcsolódó probléma fennállását és a szabályozási rendszer következetességét. A tagállamoknak igazolniuk kell, hogy az általuk szabadon választott közérdekű célkitűzéseket következetes és szisztematikus módon próbálják elérni, és nem hozhatnak, segíthetnek elő vagy tolerálhatnak e célkitűzések elérésével ellentétes intézkedéseket.

VII.

[132] Ezt követően az Alkotmánybíróság áttekintette a Módtv. megalkotásának körülményeit. A szerencsejáték szervezéséről szóló 1991. évi XXXIV. törvény módosításáról szóló törvényjavaslatot az Országgyűlés honlapján levő iromány adatai szerint T/8597. szám alá nyújtotta be 2012. október 1-jén a Kormány nevében a közigazgatási és igazságügyi miniszter. Még ugyanazon a napon, amelyen az Országgyűlés is ülésezett, a Házbizottság ülésén a kormány pontosította indítványát, és a határozati házszabályi rendelkezések 128/A. és 128/B. §-ai alapján – a szükséges támogató aláírások benyújtásával – azt kezdeményezte, hogy a módosító javaslatok benyújtására az elrendeléstől számított három óráig legyen lehetőség, a módosító javaslatokról történő szavazásra és a zárószavazásra a másnapi ülésnapon kerüljön sor. Az egyes házszabályi rendelkezésekről szóló 46/1994. (IX. 30.) OGY határozat 128/B. § (1) bekezdése alapján az Országgyűlés vita nélkül határozott a kivételes sürgős eljárásban történő tárgyalásról.

[133] A döntés értelmében a képviselői módosító javaslatok benyújtására az elrendeléstől számított három óráig volt lehetőség. A törvényjavaslat megvitatására a Gazdasági és Informatikai Bizottságot jelölték ki, amely október 1-jén tartotta meg az ülését és az ajánlásban 9 pontban tett módosító javaslatot. A törvényjavaslat előterjesztője az összevont általános és részletes vita elején elhangzott felszólalásában utalást tett arra, hogy a törvényjavaslat megvitatására a Nemzetbiztonsági Bizottság is tartott már ülést.

[134] Az összevont általános és részletes vitát az Országgyűlés ugyancsak 2012. október 1-jén folytatta le. A módosító indítványokról való határozathozatalra és a T/8597. számú előterjesztés zárószavazásáról 2012. október 2-án került sor. Az Országgyűlés elnöke 2013. október 3-án írta alá, majd a köztársasági elnök által október 8-án történő aláírása után a Módtv.-t 2012. október 9-én hirdették ki.

VIII.

[135] Az indítványok nem megalapozottak.

[136] 1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a jogalkotónak a törvényjavaslat indokolásában kinyilvánított azon szándéka, hogy szociális, egészségügyi és gazdasági okokból radikálisan csökkentse a társadalom leginkább veszélyeztetett csoportjai, rétegei hozzáférhetőségét a pénznyerő automatákhoz, közérdekűnek tekinthető és önmagában véve nem ütközik alaptörvényi rendelkezésekbe. Az Alkotmánybíróság tekintettel volt az EFTA Surveillance Authority v. The Kingdom of Norway (Case E-1/06. számú) ügyben az EFTA (Európai Szabad Gazdasági Övezet) Bírósága által hozott ítéletben a szerencsejáték sajátosságaira tett megállapításaira: „A szerencsejátékokkal foglalkozó, a Bíróság elé terjesztett tanulmányok úgy tekintenek a pénznyerő automatákra, mint a szerencsejátékok egyedülállóan legerősebb függőségét okozó formájára. Ezek a tanulmányok – egyebek között – rámutatnak a gépek olyan szerkezeti jellemzőire, mint a gyors játék és nyerés lehetőségére, a hajszálon múló eltévesztésre, a fény- és a hangeffektusokra." Az Alkotmánybíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy a szerencsejátékok formái közül a pénznyerő automaták kiemelt, szignifikáns szerepet játszanak a játékszenvedély és az ahhoz vezető játékfüggőség okozásában.

[137] A jogalkotó tehát kellően igazolt közérdekből vezette be azt a korlátozást, hogy a pénznyerő automatákat üzemeltetni csak játékkaszinókban lehet, koncessziós szerződés alapján.

[138] 2. Miután az indítványok elsősorban azt sérelmezték, hogy a Módtv. meghozatalára és hatályba léptetésére rendkívül rövid idő alatt került sor, az Alkotmánybíróság figyelemmel volt arra is, hogy a törvényjavaslat indokolásában külön nem nevesített, de az országgyűlési összevont általános és részletes vita elején felszólalva a törvényjavaslat előterjesztője „fölmerült" nemzetbiztonsági kockázatokkal is megindokolta a pénznyerő automaták üzemeltetésének a betiltását, a kockázatokat „valósak"-nak, „reálisak"-nak minősítette. Az előterjesztő óvott a parlamenti vita elhúzódásától, mert az a törvényhozás szándékának a puhításához vezethet. A pénznyerő automaták üzemeltetéséhez kapcsolódó nemzetbiztonsági kockázatok konkrét megnevezésére a vitában felszólalók nem tértek ki.

[139] 2012. november 20-án megtartott országgyűlési ülésnapon napirend előtti kérdésre a Kormány nevében felszólaló államtitkár úgy fogalmazott, hogy amennyiben a pénznyerő automaták szektornak nemzetbiztonsági kockázatot jelentő elemei vannak, ennek kivizsgálása az illetékes szervek feladata.

[140] A nemzetbiztonsági kockázatról legutóbb a Nemzetbiztonsági Bizottság 2013. május 24-én megtartott ülésén (annak jegyzőkönyve szerint) a belügyminiszter meghallgatása során kérdésekre válaszolva bejelentette, hogy a nyilvánosság még nem tájékoztatható, mert a vizsgálat jelenleg is tart, de ha a Bizottság hoz erre vonatkozó döntést, tagjai az Alkotmányvédelmi Hivatalnál megnézhetik az erre vonatkozó keletkezett anyagot. A belügyminiszter külön kiemelte, hogy a kormány és a parlament időben lépett és jó döntést hozott.

[141] A fentiekből tehát egyértelműen következik, hogy Módtv. meghozatalát nemzetbiztonsági kockázatok kivédése is szükségessé tette, ezek nyilvános megjelölését a jelenleg még tartó vizsgálat nem teszi lehetővé.

[142] Következésképpen az Alkotmánybíróságnak állást kellett foglalnia arról, hogy a jogalkotás során a konkrétan meg nem jelölt nemzetbiztonsági kockázatra való hivatkozás figyelembe vehető-e az alkotmányossági vizsgálat során.

[143] A nemzetbiztonsági érdekek védelméről az Alkotmánybíróság egy korábbi határozatában a következő megállapításokat tette: „Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a nemzetbiztonsági érdekek védelme alkotmányos cél és állami kötelezettség. Az ország szuverenitása és az alkotmányos rendje a demokratikus jogállam működéséhez nélkülözhetetlen alapértékek. Az ország szuverenitásának érvényre juttatása, politikai, gazdasági és honvédelmi érdekeinek megóvása, a szuverenitást, illetőleg az alkotmányos rendet sértő vagy veszélyeztető tevékenységek felderítése és elhárítása az államnak az Alkotmányból közvetlenül levezethető kötelezettsége [Alkotmány 2. § (2)–(3) bekezdés, 5. §, 35. § (1) bekezdés i) pont, 40/A. §, 48. §, 51. §]. A jogalkotás és az alkotmánybírósági vizsgálat szükségképpen elvont szintjén is elképzelhető, hogy […] nemzetbiztonsági érdekek kerülnek veszélybe, és megvédésük érdekében az alkotmányos alapjogok korlátozására van szükség." [13/2001. (V. 14.) AB határozat, ABH 2001, 177, 196.]

[144] A 13/2013. (VI. 17.) AB határozat (a továbbiakban: ABh1.) megállapította:

„A hazai és európai alkotmányjogi fejlődés eddig megtett útja, az alkotmányjog szabályszerűségei szükségképpeni hatással vannak az Alaptörvény értelmezésére is. Az Alkotmánybíróság az újabb ügyekben vizsgálandó alkotmányjogi kérdések kapcsán felhasználhatja a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket és alkotmányossági összefüggéseket, ha az Alaptörvény adott szakaszának az Alkotmánnyal fennálló tartalmi egyezése, az Alaptörvény egészét illető kontextuális egyezősége, az Alaptörvény értelmezési szabályainak figyelembevétele és a konkrét ügy alapján a megállapítások alkalmazhatóságának nincs akadálya, és szükségesnek mutatkozik azoknak a meghozandó döntése indokolásába történő beillesztése.

Az Alkotmánybíróság – a fenti feltételek vizsgálata mellett – a hatályát vesztett alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. […]" (Indokolás [32]–[33])

[145] Az Alkotmánybíróság megállapította: minthogy az Alaptörvény B) cikke (3)–(4) bekezdése, a C) cikke (2) bekezdése, a 29. cikke (1) bekezdése, a 45. cikke (1) bekezdése, 46. cikke (1) és (3) bekezdése tartalmi hasonlóságot mutat az ABh1.-ban hivatkozott korábbi alkotmányi rendelkezésekkel, és a többi feltétel (a konkrét ügy alapján a megállapítások alkalmazhatóságának nincs akadálya, és szükségesnek mutatkozik azoknak a meghozandó döntése indokolásába történő beillesztése) is fennáll, a konkrét ügyben végzendő alkotmányos vizsgálathoz felhasználja az ABh1. fent idézett megállapításait. A jelen ügyben a nemzetbiztonsági kockázat fennállása értelemszerűen nemzetbiztonsági érdekeket veszélyeztet, amelyek megvédése alkotmányos alapjogok korlátozásával járhat.

[146] Megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy a közigazgatási miniszter válaszában rámutatott arra, hogy az állam annak ellenére döntött a közrend, a közbiztonság és a közerkölcs érdekében a pénznyerő automaták játékkaszinókon kívüli betiltására, hogy ez 3,2 milliárd forint játékadó bevételkiesést okozott az államnak.

IX.

[147] 1. Az Alkotmánybíróság először az indítványoknak a jogállamiság elvének megsértésével kapcsolatos kifogásait vizsgálta meg.

[148] 1.1. Valamennyi indítvány elsősorban a jogállamiságból levezethető felkészülési idő rövidségére, illetve hiányára hivatkozott, és pedig a jogszabályok kihirdetésével és hatálybaléptetésével kapcsolatos álláspontját összefoglaló 28/1992. (IV. 30.) AB határozatban (a továbbiakban: ABh2.) foglalt általános megállapítások alapján. Ezen megállapításokat az Indokolás [144]-ben hivatkozott ABh1.-ben foglaltak alapján az Alkotmánybíróság a jelen

ügyben is irányadónak tekinti. Az ABh2. és az ennek megfelelően kialakított alkotmánybírósági gyakorlat szerint jogállami követelmény, hogy a jogszabály hatálybalépésének időpontját úgy kell meghatározni, hogy kellő idő maradjon a jogszabály alkalmazására való felkészülésre [Alkotmány 2. § (1) bekezdés, Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés]. E határozat szerint a jogszabály hatálybalépési időpontjának meghatározásakor figyelemmel kell lenni arra, hogy kellő idő maradjon a) a jogszabály szövegének megszerzésére és áttanulmányozására; b) a jogalkalmazó szervek számára a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez; c) a jogszabállyal érintett személyek és szervek számára annak eldöntéséhez, hogy miként alkalmazkodjanak a jogszabály rendelkezéseihez az önkéntes jogkövetés személyi és tárgyi feltételeiről való gondoskodáshoz {ABH 1992, 155., legutóbb idézte: 6/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [233]–[236]}.

[149] Az ABh2. viszont nem tartotta kizártnak az olyan kivételes eseteket, amikor a fenti jogállami követelmények figyelmen kívül hagyása nem sérti a jogállamiság elvét: „Bár nem jelentős számban, de előfordulhatnak olyan esetek, amikor az alkotmányos cél elérésére irányuló állami akarat – akár a szabályozott társadalmi viszonyok jellege, akár a történelmi körülmények vagy más ok folytán – kizárólag a jogszabálynak a kihirdetés napján történő hatályba léptetésével juttatható érvényre, mert pl. a szabályozás tartalmának előzetesen ismertté válása olyan társadalmi mozgásokat indítana meg, amelyek meghiúsíthatnák a jogszabállyal elérni kívánt célt. Ha az ilyen jogszabályok – épp a hatálybaléptetés időpontjának sérelmezése miatt – akár alkotmányjogi panasz, akár a jogszabály alkotmányosságának utólagos vizsgálatára irányuló indítvány alapján az Alkotmánybíróság elé kerülnek, a testület esetileg vizsgálja annak a fontos és másként érvényre nem juttatható társadalmi érdeknek a fennállását, amely a jogalkotót az azonnali hatálybaléptetésre késztette" (ABh2., ABH 1992, 159). Jelen ügyre nézve az Alkotmánybíróság az ABh2. ezen megállapítását tartotta irányadónak. Az Alkotmánybíróság szerint a Módtv. hatályba léptetése valóban nem biztosított felkészülési időt, azt viszont a nemzetbiztonsági kockázat elleni minél sürgősebb fellépés tette szükségessé. Ebben az esetben a felkészülési idő biztosítása a hatályba léptetett jogszabály végrehajtásának hatékonyságát redukálva éppen a jogalkotói szándék ellen hatott volna. Továbbá – a játékfüggő személyek vonatkozásában – okkal valószínűsíthető az is, hogy az esetleg biztosított felkészülési időszakban kiszámíthatatlanul felerősödött volna a pénznyerő automatákhoz fűződő „játékkedv", azaz éppen a kivédendő negatív jelenségek szaporodásához vezethetett volna, a felkészülési időszak végéig.

[150] Fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a konkrét ügyben a felkészülési idő hiánya nem sérti a jogállamiság elvét.

[151] 1.2. Az alapjogi biztos a jogállamiság elvének a sérelmét abban is látta, hogy a támadott rendelkezésekkel a jogalkotó a korábbi szabályozáshoz képest kiszámíthatatlan módon tette koncessziókötelessé a pénznyerő automaták üzemeltetését, vagyis van-e joga az államnak egy liberalizált tevékenységet állami monopólium alá helyezni.

[152] A 469/B/1997. AB határozatában az Alkotmánybíróság megállapította: „Az államnak […] döntési szabadsága körébe tartozik, hogy a szerencsejátékok körében meghatározza: mely tevékenységek minősülnek liberalizált tevékenységnek, és melyek nem. Ehhez képest az állam, a szerencsejátékok szervezése, mint állami monopólium körében szabadon eldöntheti, hogy liberalizálja az adott tevékenységet, azaz nagyobb teret enged a magánvállalkozásoknak […], vagy azokat, illetve azok egy részét, kizárólagos gazdasági tevékenysége körébe vonja. Erre alkotmányos felhatalmazása van az Alkotmány 10. § (2) bekezdése alapján" (469/B/1997. AB határozat, ABH 1998, 717, 720.). Hivatkozással az ABh1.-ben foglaltakra, és arra is tekintettel, hogy a hivatkozott korábbi alkotmányi rendelkezés tartalmilag azonos az Alaptörvény 38. cikkének (2) bekezdésével, az Alkotmánybíróság a jelen ügyre nézve irányadónak tekinti a fenti megállapítást.

[153] Következésképpen az Alkotmánybíróság elutasította az alapjogi biztosi indítványban a jogállamiság elvének ebből a szempontból állított sérelmét.

[154] 1.3. Végül az alapjogi biztos azzal is támasztotta alá a jogállamiság elvének – általa állított – sérelmét, hogy a támadott rendelkezéseket a jogalkotó úgy léptette hatályba, hogy nem volt tekintettel a bizalomvédelem elvére. A bizalomvédelem az Alkotmánybíróság szerint egy jogszabály változatlan fennmaradásához (hatályban maradásához) fűzött megalapozott, jogilag védett várakozás. (1146/D/2001. AB határozat, ABH 2009, 1525, 1540.) Erről jelen esetben nem lehet szó, hiszen a szerencsejáték-iparban – az Indokolás [65]–[124]-ben felvázolt szabályozás-fejlődési és jogkörnyezeti sajátosságai miatt – ésszerűen nem várható el a szabályozás változatlansága, és erre a visszamenőleg vizsgált jogalkotói szándék sem ad alapot.

[155] A 11/1991. (III. 29.) AB határozat és a 43/1995. (VI. 30.) AB határozat alapján a bizalomvédelem (más néven a szerzett jogok védelmének tesztje) a jogbiztonság részét képező kellő felkészülési idő követelményének a már meglevő jogosultságokra történő vonatkoztatása. Meglévő jogosultság hiányában az Alkotmánybíróság csak a norma megismeréséhez szükséges időt kérheti számon a jogalkotáson. {40/2012. (XII. 6.) AB határozat, Indokolás [29]}.

A felkészülési idő vonatkozásában az Alkotmánybíróság elvégezte az alkotmányos vizsgálatot (ld. jelen határozat, Indokolás [148]).

[156] Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság elutasította az alapjogi biztos indítványának azt a részét, amely a bizalomvédelem elvére hivatkozással állította a jogállamiság elvének a sérelmét.

[157] 1.4. Az 1.2. és az 1.3. alpontban foglaltakkal megegyezően az indítványozó2. is állította a jogállamiság elvének a sérelmét.

[158] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatályba lépése után is fenntartotta korábbi értelmezését, mely szerint a B) cikk (1) bekezdésének sérelmére alkotmányjogi panaszt alapítani csak kivételesen, visszaható hatályú jogalkalmazás, vagy a felkészülési idő hiánya miatt lehet {összefoglalóan: 1140/D/2006. AB végzés, ABH 2008, 3578, 3580., legutóbb: 3066/2013. (II. 28.) AB végzés, Indokolás [9]}.

[159] Minthogy az indítványozó2. alkotmányjogi panasza a fenti két eseten túlmenően állította a jogállamiság elvének a sérelmét, az Alkotmánybíróság a panaszát ebben a részében visszautasította.

X.

[160] 1. Mindhárom indítvány hivatkozik arra, hogy a támadott rendelkezések ellentétesek az Alaptörvény XIII. cikkének (1) bekezdésében rögzített tulajdonhoz való alapjoggal. Az érveléseket korábbi alkotmánybírósági határozatok megállapításaival támasztják alá, amelyek a tulajdonba való beavatkozással kapcsolatban alkotmányos követelményeket fogalmaznak meg. Az indítványozó1. azt hozza fel indoklásként, hogy az engedéllyel rendelkező gépeket ki kell vonni a forgalomból, ami a hasznot, munkát teremtő tevékenysége alapját képező vagyon értéktelenné teszi, az indítványozó2. ugyancsak azzal érvel, hogy megfosztották a jövedelemforrástól, tevékenysége gazdasági alapjától. Az alapjogi biztos a 369/B/1997. AB határozatra és további alkotmánybírósági határozatokra hivatkozással hiányolja az ellentételezés nyújtását, a kártérítésben részesítést az állam részéről és ezzel támasztja alá azt, hogy az állam a tulajdonhoz való jogot sértő módon avatkozott bele a fennálló viszonyokba.

[161] Az Alkotmánybíróság a 64/1993. (XII. 22.) AB határozatában a következőket állapította meg: az alkotmányos tulajdonvédelem köre és módja nem szükségképpen követi a polgári jogi fogalmakat, és nem azonosítható az absztrakt polgári jogi tulajdon védelmével. Az alapjogként védett tulajdonhoz való jog tartalmát a mindenkori közjogi és (alkotmányos) magánjogi korlátokkal együtt kell érteni. Az alkotmányos tulajdonvédelem terjedelme mindig konkrét; függ a tulajdon alanyától, tárgyától és funkciójától, illetve a korlátozás módjától is. A másik oldalról nézve: ugyanezen szempontoktól függően az adott fajta közhatalmi beavatkozás alkotmányos lehetősége a tulajdonjogba más és más. {ABH 1993, 373, 380, legutóbb idézi: 3219/2012. (IX. 17.) AB végzés, Indokolás [6]}. Ugyanez az AB határozat kimondja: „Az alapjogi tulajdonvédelem sajátosságai miatt az állami beavatkozás alkotmányossága megítélésének súlypontja, az alkotmánybírósági értékelés voltaképpeni tere a cél és az eszköz, a közérdek és a tulajdonkorlátozás arányosságának megítélése lett. […] A tulajdon társadalmi és gazdasági szerepe, különösen az egyes szabályozó intézkedések beleilleszkedése adott gazdaságpolitikai feladatokba, egyébként is sokkal nehezebbé teszi a szükségesség vagy elkerülhetetlenség megállapítását, mint más alapjogok esetében, ahol inkább lehetséges általános érvényű viszonyítás" (ABH 1993, 381.).

[162] Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése – az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatát alaptörvényi szintre emelve – tartalmazza, hogy alapvető jog más alapvető jog érvényesülése, vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Az Alkotmánybíróság ennek kapcsán kimondta: „Az állam akkor nyúlhat az alapjog korlátozásának eszközéhez, ha másik alapvető jog és szabadság védelme vagy érvényesülése, illetve egyéb alkotmányos érték védelme más módon nem érhető el. Az alapjog korlátozásának alkotmányosságához tehát önmagában nem elegendő, hogy az másik alapjog vagy szabadság védelme vagy egyéb alkotmányos cél érdekében történik, hanem szükséges, hogy megfeleljen az arányosság követelményeinek: az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban legyen egymással. A törvényhozó a korlátozás során köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni. Alkotmányellenes a jog tartalmának korlátozása, ha az kényszerítő ok nélkül, önkényesen történik, vagy ha a korlátozás súlya az elérni kívánt célhoz képest aránytalan." {30/1992. (V. 26.) AB határozat, ABH 1992, 167, 171., legutóbb idézi: 3046/2013. (II. 28.) AB határozat, Indokolás [38]}

[163] Ennek tükrében az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy az állami beavatkozás az adott cél érdekében szükséges és arányos volt-e, és azt igazolta-e közérdek. Az Indokolás [135]–[146]-ban az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a pénznyerő automatákra vonatkozó állami monopólium létrehozásához, a játéklehetőségek szűk keretek közé korlátozásához nyomós közérdek fűződik, amelyet szociális, egészségügyi és gazdasági okok igazolnak, mint

például a játékszenvedély elfogadható szintre való redukálása és a kísérő összetett negatív hatásainak – beleértve a bűnözést, pl. a pénzmosást és a sikkasztást – az erőteljes csökkentése. Az Alkotmánybíróság figyelembe veszi azt is, hogy i) az érintett gazdasági társaságok olyan ágazatban folytattak üzleti tevékenységet, amely az állam részéről hagyományosan és konzekvensen növekvő korlátozásoknak van kitéve (ld. Indokolás [65]–[124]), és ez általában jellemző az európai országokra; ii) a jogalkotó széleskörű mérlegelési lehetőségekkel rendelkezik annak meghatározására, hogy milyen veszélyektől kell megóvni a társadalmat, amely lehetőségeket csak akkor lépne túl alaptörvényellenesen, ha a jogalkotói mérlegelés eredménye – téves volta miatt – alkalmatlan lenne az azt követő jogalkotás megalapozására; iii) az indítványozók által támadott jogalkotói beavatkozás könnyebb és közvetlenebb ellenőrzést tesz lehetővé az állam számára a jogalkotó által kitűzött célok elérése érdekében.

[164] A fenti megállapítások igazolják a jogalkotói beavatkozás arányosságát, de ehhez önmagában véve az állami ellenőrzés hatékonysága és a pénznyerő automatákhoz való hozzáférés valódi korlátozása is elegendő lenne. Ami annak szükségességét illeti, az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a monopólium bevezetése jobban segíti a célok hatékony elérését, mint bármilyen más, kevésbe korlátozó intézkedés.

[165] Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Módtv.-vel eszközölt beavatkozás olyan, közérdeknek alárendelt szignifikáns célokat szolgál, amelyek alkalmasak a pénznyerő automaták működtetésével kapcsolatos üzleti tevékenység objektív korlátozásának az igazolására.

[166] Az állami beavatkozás közérdekűségét alátámasztja annak másik oka is: a nemzetbiztonsági kockázat (ld. Indokolás [138]–[146]), amely egyben magyarázatul szolgálhat a jogalkotói beavatkozás azonnaliságára. A nemzetbiztonsági kockázatnak a nyilvánosság előtti konkrét nevesítésére – a még folyó vizsgálat miatt – még nem került sor. Az Alkotmánybíróságnak a nemzetbiztonság tartományának elemzésére és értelmezésére – kellő információ indokolt hiányában – a jelen ügyben nincs lehetősége, viszont tudomásul veszi, hogy a jogalkotó erre hivatkozással is felkészülési idő nélkül léptette hatályba a Módtv.-t.

[167] Az alapjogi biztos azért is tartotta alaptörvényellenesnek az állami beavatkozást, mert a pénznyerő automaták üzemeltetését lehetővé tevő, két évre szóló engedélyeket – amelyeket vagyoni értékű jognak tekint – normatív aktussal vonták vissza, megfelelő kártalanítás nélkül. Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy Szjtv.-t módosító, az államháztartás stabilitását elősegítő egyes adótörvények módosításáról szóló 2011. évi CXXV. törvény 397. §-ának 2. pontja értelmében 2011. november 1-jétől a hagyományos pénznyerő automaták üzemeltetésére már nem lehetett engedélyt kiadni, a már kiadott engedélyek érvényessége legkésőbb 2012. december 31-én járt le, vagyis a Módtv. kb. 100 nappal előbb szüntette meg az érvényességüket. A Módtv. országgyűlési összevont általános és részletes vitája során (2012. október 1-jén) a törvényjavaslat előterjesztője bejelentette, hogy a szerver alapú működtetésre vonatkozó engedély kiadására még nem került sor. Az Szjtv. 26. § (11) bekezdésében és (19) bekezdésében foglalt szabálya szerint a pénznyerő automatákat pedig legfeljebb 5 évre lehet működtetni, ezt követően a hulladékgazdálkodásról szóló törvény szerint elektronikus berendezés hulladékának minősül. Ezeknek a rendelkezéseknek a tükrében az érintett gazdasági társaságoknak esetleg okozott kár tényleges mértéke valójában csak a konkrét eset (hány gépről van szó, milyen a lejárati évjáratuk) alapján állapítható meg, azaz az állítottnál jóval relatívabb lehet az esetleges kár. Az Alkotmánybíróság úgy véli, hogy a kártalanítás általános ex lege lehetővé tétele a nemzetbiztonsági kockázat felderítésével kapcsolatos, folyamatban levő eljárás miatt nem lenne sem célszerű, sem alkotmányosan megkerülhetetlen.

[168] Ugyanakkor megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy a jelen ügyben a kártalanítás biztosítása a jogállamiságból eredő elvárás, amelynek a jogalkotó a nemzetbiztonsági kockázattal kapcsolatos eljárás lezárása után eleget tehet.

[169] Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben az Emberi jogok és az alapvető szabadságjogok védelméről szóló Európai Egyezmény Első Kiegészítő Jegyzőkönyvének (kihirdette az 1993. évi XXXI. törvény) a tulajdon védelméről szóló 1. cikkének második bekezdését tartotta irányadónak:

„1. CIKK Tulajdon védelme

Minden természetes vagy jogi személynek joga van javai tiszteletben tartásához. Senkit sem lehet tulajdonától megfosztani, kivéve, ha ez közérdekből és a törvényben meghatározott feltételek, valamint a nemzetközi jog általános elvei szerint történik.

Az előző bekezdésben foglaltak nem korlátozzák az államok jogát olyan törvények alkalmazásában, melyeket szükségesnek ítélnek ahhoz, hogy a javaknak a köz érdekében történő használatát szabályozhassák (angol nyelvű megfogalmazásban: control of use), illetőleg az adók, más közterhek vagy bírságok megfizetését biztosítsák."

[170] Az Alkotmánybíróság arra az álláspontra helyezkedik, hogy a Módtv. olyan törvény, amely szükséges a pénznyerő automaták működtetésének a köz érdekében történő szabályozásához. Megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága a J. A. Pye (Oxford) Ltd. és J. A. Pye (Oxford) Land Ltd. kontra Egyesült Királyság

[GC] (44302/02, 2007. augusztus 30.) ügyben (amelyre a strasbourgi Bíróság későbbi ítéleteiben is hivatkozott), kimondta, hogy a „control of use" önmagában véve nem keletkezteti a kártérítéshez való jogot (79. bekezdés).

[171] Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság elutasította a Módtv.-nek a tulajdonhoz való jog sérelmére alapított alaptörvény-ellenességét állító indítványokat.

[172] 2. Az alapvető jogok biztosa a szabályozással összefüggésben arra is felhívta az Alkotmánybíróság figyelmét, „hogy szükséges lehet annak vizsgálata, hogy az a körülmény, hogy az Szjtv. 40/A. §-a nem rendelkezik az engedéllyel rendelkező vállalkozások kártalanításáról, nem eredményezi-e az engedélytől mint vagyoni értékű jogtól megfosztott jogalanyok tulajdonhoz való jogának korlátozását". Az Alkotmánybíróság a fent kifejtettek szerint megvizsgálva ezt a javaslatot, arra a következtetésre jutott, hogy a felsorolt érvek nem indokolják a mulasztás hivatalbóli megállapítására irányuló eljárás lefolytatását, ezért az indítvány ezen részét nem találta megalapozottnak.

[173] 3. Mindkét indítványozó állította az Alaptörvény XIII. cikke (2) bekezdésének a sérelmét. Ugyanakkor az indítványozó2. valójában csak a tulajdonjog sérelmére hivatkozott, a tulajdonvédelemre a XIII. cikk (1) bekezdése vonatkozik (ennek a vizsgálatát az Alkotmánybíróság az Indokolás [160]–[171]-ben foglaltak szerint végezte el). Az Alaptörvény XIII. cikkének (2) bekezdésének sérelmére vonatkozóan tehát csak indítványozó1. fejtette ki álláspontját. Fogalmilag kitágult „kisajátításnak" tekinti, hogy a Módtv.-ből kifolyólag kötelező kivonni a forgalomból a működő, engedéllyel rendelkező pénznyerő automatákat, amelyek kötelezően megsemmisítendő tulajdontárgyakká válnak, az azokba addig invesztált beruházás értelmetlenné, okafogyottá válik.

[174] A kisajátítás kivételes tulajdonelvonást jelent közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon állam, önkormányzat vagy – azon kívül – harmadik személy számára a kisajátításról szóló 2007. évi CXXIII. törvényben foglaltak szerint. A jelen esetben a Módtv. nem rendelkezik bármilyen ingatlan vagy ingóság tulajdonának az állam javára történő elvonásáról. Következésképpen az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványban sérelmezett jogi rendelkezések nem hozhatók alkotmányjogilag értékelhető összefüggésbe az Alaptörvény XIII. cikkének (2) bekezdésében foglalt kisajátítás garanciális szabályaival. Ezért az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a tekintetben elutasította {54/1992. (X. 29.) AB határozat, ABH 1992, 266, 267., legutóbb: 3110/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [88]}.

XI.

[175] Az indítványozó1. és az indítványozó2. kifejti, hogy a támadott jogi rendelkezések sértik az Alaptörvény M) cikk (1) bekezdésébe és a XII. cikk (1) bekezdésébe foglalt vállalkozás szabadságát, sőt a Módtv. ellehetetleníti a vállalkozásukat.

[176] A 3062/2012. (VII. 26.) AB határozatban az Alkotmánybíróság megállapította: „Az Alaptörvény M) cikk (1) bekezdése szerint Magyarország gazdasága az értékteremtő munkán és a vállalkozás szabadságán alapszik, valamint a XII. cikk (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van a vállalkozáshoz. Ezzel összhangban az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a vállalkozáshoz való jog alapjog, mely azt jelenti, hogy bárkinek Alaptörvényben biztosított joga a vállalkozás, azaz üzleti tevékenység kifejtése. A vállalkozás joga azonban egy bizonyos, a vállalkozások számára az állam által teremtett közgazdasági feltételrendszerbe való belépés lehetőségének biztosítását, más szóval a vállalkozóvá válás lehetőségének – esetenként szakmai szempontok által motivált feltételekhez kötött, korlátozott – biztosítását jelenti. A vállalkozás joga tehát nem abszolutizálható, és nem korlátozhatatlan: senkinek sincs alanyi joga meghatározott foglalkozással kapcsolatos vállalkozás, sem pedig ennek adott vállalkozási jogi formában való gyakorlásához. A vállalkozás joga annyit jelent – de annyit alkotmányos követelményként feltétlenül –, hogy az állam ne akadályozza meg, ne tegye lehetetlenné a vállalkozóvá válást {54/1993. (X. 13.) AB határozat, ABH 1993, 340, 341–342., 3062/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [153]–[154]}.

[177] Jelen esetben az Alkotmánybíróságnak tehát nem azt kellett megvizsgálnia, hogy a támadott jogszabályi rendelkezések pénznyerő automatákat üzemeltető gazdasági társaságok ellehetetlenítését eredményezi-e, hanem azt, hogy a szabályozás teljesen kizárja-e a pénznyerő automaták működtetésének a lehetőségét, tehát az adott közgazdasági feltételrendszerbe való belépés lehetőségét. Éppen az egyik támadott jogszabály mondja ki azt, hogy pénznyerő automata csak játékkaszinóban üzemeltethető. Az Szjtv. meg is határozza a pénznyerő automatáknak a játékkaszinókban való üzemeltetésének a feltételeit, amelyek a korábbi szabályozáshoz képest valóban lényegesen szűkebb keretek között, komoly tőkebevonással teszik ezt lehetővé. Ugyanakkor a támadott jogszabályok nem lehetetlenítik ezen szolgáltatás nyújtását koncessziós szerződés alapján.

[178] Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság elutasította a két alkotmányjogi panaszt ebben a részükben is.

XII.

[179] 1. Az indítványozó1. az Alaptörvény II. cikkében kimondott emberi méltóság sérthetetlenségére hivatkozással is állította a támadott rendelkezések alaptörvény-ellenességét.

[180] Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata értelmében {3001/2013. (I. 15.) AB végzés, [6]} a jogi személynek nincs emberi méltósága, ezért a vizsgált esetben a jogi személy-indítványozó nem hivatkozhat az emberi méltóság sérelmére. Következésképpen az Alkotmánybíróság elutasította a panaszt ebben a részében is.

[181] 2. Az indítványozó1. az Alaptörvény XV. cikkének (2) bekezdésének sérelmére is hivatkozott, azt állítva, hogy a megkülönböztetés tilalmát is sérti az, hogy ezen túlmenően a pénznyerő automatákat csak a kaszinókban lehet üzemeltetni, ami – szemben a kisvállalkozásokkal – a tehetősebb vállalkozásokat preferálja.

[182] Az Alkotmánybíróság 42/2012. (XII. 20.) AB határozatában már vizsgálta, hogy az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésének értelmezése során irányadónak tekinthetők-e az Alkotmány 70/A. §-ának értelmezése során kimunkált megállapítások. E határozatában kifejtette: „Az Alaptörvény XV. cikke egyaránt tartalmazza az általános egyenlőségi szabályt [(1) bekezdés], és az alapjogok egyenlőségét, illetve a diszkrimináció tilalmát [(2) bekezdés]. Az általános egyenlőségi szabály az Alkotmányban kifejezetten nem szerepelt; az Alkotmánybíróság gyakorlata ezért ezt az alkotmányos demokráciában elengedhetetlen szabályt az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése és az Alkotmány 54. § (1) bekezdése együttes értelmezéséből vezette le. [21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73.] Az Alkotmánybíróság érvelése szerint az Alkotmány 54. § (1) bekezdésében biztosított emberi méltóság joga – mint a 70/A. § (1) bekezdésben említett alapvető jogok legalapvetőbbike – szükségképpen magában foglalja az egyenlően kezelés követelményét a jogrendszer minden normájával szemben. […] Az Alaptörvény alapján tehát az összefüggés az emberi méltóság (Alaptörvény II. cikk) és az egyenlőség (Alaptörvény XV. cikk) között továbbra is fennmaradt, annak ellenére, hogy az Alkotmányból hiányzó és az Alkotmánybíróság idézett gyakorlatában kialakított általános egyenlőségi szabály most kifejezetten szerepel az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében. Az általános egyenlőségi szabály így az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésére alapozható. Ez dogmatikai egyszerűsítés, miközben – a fentiek szerint – a szükségszerű kapcsolat az egyenlő méltóság (Alaptörvény I. cikk és II. cikk) és a törvény előtti tartalmi egyenlőség között változatlanul fennáll, mert az egyenlőség végső alapja az egyenlő méltóság. Ezért az általános egyenlőségi szabály alkalmazásának dogmatikájában – pl. a csoportképzés vizsgálatában – a mondottak szerint változtatás nem indokolt, az Alkotmánybíróság gyakorlata továbbra is irányadó." {42/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [22]–[26]}

[183] Az Alkotmánybíróság egyenlőséggel kapcsolatos gyakorlata szerint […] alkotmányellenes megkülönböztetés csak összehasonlítható – azonos csoportba tartozó – személyi körben lehetséges. „Hátrányos megkülönböztetés akkor áll fenn, ha a szabályozás lényeges eleme tekintetében nem azonos az alanyok elbírálása, jogaik és kötelezettségeik meghatározása. Nem lehet viszont hátrányos megkülönböztetésről beszélni akkor, ha a jogi szabályozás eltérő alanyi körre állapít meg eltérő rendelkezéseket." {[8/2000. (III. 31.) AB határozat, ABH 2000, 56, 59., idézi: 1/2013. (I. 7.) AB határozat, Indokolás [89]}

[184] Az Szjtv. 26. § (3) bekezdésének támadott első mondata nem személyi körre vonatkozóan állapít meg eltérő jogokat és kötelezettségeket, hanem arról rendelkezik, hogy hol működtethetők pénznyerő automaták. Következésképpen az indítványban sérelmezett jogi rendelkezés nem hozható alkotmányjogilag értékelhető összefüggésbe az Alaptörvény XV. cikkének (2) bekezdésében foglalt megkülönböztetés tilalmával. Ezért az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a tekintetben elutasította {54/1992. (X. 29.) AB határozat, ABH 1992, 266, 267., legutóbb: 3110/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [88]}.

[185] 3. Ugyancsak alkotmányjogilag értékelhető összefüggés hiánya miatt elutasítja az Alkotmánybíróság a támadott rendelkezéseknek az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésének (a családi és magánélethez való jog) a megsértését állító indítványrészt is.

XIII.

[186] Az eredeti panaszában és annak későbbi kiegészítésében az indítványozó1. állította továbbá az Alaptörvény N) cikke (1)–(2) bekezdésének, O) cikkének, R) cikke (3) bekezdésének, T) cikkének, I. cikke (1) és (4) bekezdésének, XIX. cikke (1)–(2) bekezdésének, valamint a Nemzeti Hitvallás három fordulatának sérelmét, de az azokkal való közvetlen összefüggést kellő, a konkrét támadott jogszabályokhoz kapcsolódó érveléssel nem támasztotta alá. Az indítványozó1. figyelmen kívül hagyta azt a tényt, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvényben biztosított jog sérelme esetén igénybe vehető jogorvoslati eszköz. Sem az Alaptörvénynek a megjelölt rendelkezései, sem a Nemzeti Hitvallás megjelölt fordulatai nem fogalmaznak meg alapjogot. Mivel az indítvány ezen részei az Abtv.

26. § (1)–(2) bekezdésében előírt formai feltételnek nem felelnek meg, az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján az alkotmányjogi panaszt ebben a részében visszautasította.

[187] Az Alkotmánybíróság e határozatának a Magyar Közlönyben történő közzétételét az Abtv. 44. § (1) bekezdés második mondata alapján rendelte el.

Budapest, 2013. szeptember 30.

Dr. Kovács Péter s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3567/2012.

Dr. Bragyova András alkotmánybíró különvéleménye

[188] Nem értek egyet a többség által elfogadott határozat rendelkező részével, így indoklásával sem. Az Szjtv. itt vizsgált két rendelkezése alkotmányellenes (alaptörvénybe-ütköző) mulasztást tartalmaz, miért is az Abtv. 46. § (2) bekezdés c) pontja alapján mulasztást kellett volna megállapítani.

[189] 1. Az Alkotmánybíróság nem vizsgálja a törvényhozó politikai vagy más motívumait, amint a törvény elfogadását igazolni kívánó érvelését sem. A törvényhozó – mint eminensen politikai szerv – tevékenységének ilyen vizsgálata idegen az alkotmánybíráskodástól: a célokat – még az alkotmányba foglalt államcélok esetében is – a törvényhozó tűzi ki, ezek eléréséhez szükséges eszközöket is ő választja meg. Az Alkotmánybíróságra marad, hogy megállapítsa e tevékenységében az alkotmányos korlátok között maradt-e. Esetünkben szerintem nem.

[190] 2. A kifogásolt szabályozással – az Szjtv. módosításával – hatósági engedélyek szűntek meg, szó szerint egyik napról másikra.

[191] A pénznyerő automaták működtetését az állam – ahogyan a határozat alaposan bemutatja – egyre szigorodó pénzügyi és technikai szabályokkal rendezte. Közös volt bennük azonban a szerencsejátékok szervezésének alapvető jogi szabályozása, nevezetesen, hogy a szerencsejátékok szervezése és működtetése 1991 óta – a már említett Szjtv. mellett a koncesszióról szóló 1991. évi XVI. törvény alapján – csak koncesszióval volt folytatható. A koncesszió a pénznyerő automaták esetében hatósági engedélyezést jelentett, vagyis a koncessziót (engedély formájában) mindenki elnyerhette, aki megfelelt a jogszabályokban meghatározott feltételeknek. A pénznyerő automatákat játéktermekben lehetett üzemeltetni, amelyek szintén hatósági engedélyhez kötöttek voltak.

[192] Ez a rendszer, a részletek változása ellenére, főbb elemeiben fennmaradt. Jogi szempontból arról van szó, hogy a pénznyerő automaták működtetése az állam kizárólagos joga, amelyet magántársaságoknak játékadó fizetése vagy koncessziós díj ellenében átenged, miközben működését szorosan ellenőrzi (melyért az ellenőrzöttek külön díjat fizetnek).

[193] 3. Alkotmányjogilag alapvető kérdés az alkotmányos mérce megállapítása. Az indítványozók számos érvet felhoztak, ezek közül szerintem kettő lehet alkotmányos mérce: a jogállamiság (Alaptörvény B) cikke) vagy pedig a vállalkozás, általában a foglalkozás szabad megválasztásának joga, amelyet az Alaptörvény XII. cikke biztosít. Ez a jog magában foglalja a vállalkozás (mint foglalkozás) gyakorlását is, amennyiben a szabadon választott foglalkozás gyakorlásának korlátozása vagy tiltása ezt a szabadságot korlátozza, mivel a jog alanya már nem szabad foglalkozása megválasztásában. A két mérce közül az egyik általános-jogállami, a másik alapjogi. A vizsgált esetben szerintem elegendő a jogállam-klauzulára alapított érvelés, mert az alapjog sérelme ezúttal egybeesik a jogállamiság sérelmével, mégpedig azért, mert a pénznyerő automatákat üzemeltető szerencsejáték-szervezők foglalkozásukat hatósági engedély birtokában folytatták („űzték"): az engedélyek törvény alapján érvénytelenné válása – amely foglalkozásuk gyakorlásának tiltásával egyenlő – egyben alapjogukat is sértette. Nem sértette viszont tulajdonjogukat, mivel a magántulajdon jogának védelme – az Alkotmánybíróság eddigi helyes és követendő gyakorlata szerint [64/1993. (XII. 22.) AB határozat, ABH 1993, 373.; 10/2001. (IV. 12.) AB határozat, ABH 2001, 123.,

illetve 819/B/2006. AB határozat, ABH 2007, 2038, 2041.] – csak a már megszerzett tulajdont védi, amiről esetünkben nem volt szó, hiszen már megszerzett tulajdont a vizsgált szabályozás nem sértett.

[194] 4. Sértette viszont a pénznyerő játékautomata-üzemeltetők szerzett jogait, és ezzel a jogállamiság Alaptörvényben foglalt elvét.

[195] A modern alkotmányos állam egyik alapja a jogállam, amely önmagában még nem biztosít alkotmányos államot, de jogállam nélkül alkotmányos állam sincs. A jogállamiság alkotmányos elve csak annyit kíván az államtól, hogy az önmagáról szóló jogszabályokat – amelyek az államot az egyénekkel szemben kötelezik – tartsa be, függetlenül e szabályok tartalmától.

[196] A jogállam elvével nem ellentétes – és formális mivolta miatt nem is lehet – a szerencsejáték egyik vagy másik válfajának, akár minden szerencsejátéknak betiltása. A szerencsejáték-szervezés – mint alkotmányjogi értelemben vett foglalkozás – alkotmányossága tehát nem kérdés. Csak arról van szó, hogy a jogállamiság Alaptörvény B) cikkében található alkotmányos elve tiltja, hogy a törvényhozó kártalanítás nélkül megszüntessen saját maga által létrehozott, egyének számára előnyös jogi helyzeteket – ez esetben a pénznyerő automata működtetésének engedélyét. Márpedig ezt tette: a határozatban Módtv.-nek rövidített törvény szerint: „[a]z e törvény alapján a szerencsejáték szervezéséről szóló 1991. évi XXXIV. törvény módosításáról szóló 2012. évi CXLIV. törvény (a továbbiakban: Módtv.) hatálybalépését megelőzően kiállított játékterem-engedélyek, valamint a pénznyerőautomata üzemeltetésére jogosító engedélyek a Módtv. hatálybalépését követő napon hatályukat vesztik". (Ezt mondja az Szjtv. a Módtv. 8. §-ával beiktatott 40/A. §-a.)

[197] A Módtv. tehát egy nap alatt – a törvény hatálybalépésével – ex lege megszüntetett érvényes hatósági engedélyeket. Ezek az engedélyek éppen a módosított törvény szerint érvényben lévő engedélyek voltak: nem változtat ezen, hogy a határozat érvelése szerint rövid időn belül lejártak volna. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a közigazgatási hatósági engedélyek visszavonása – ami itt a törvény erejénél fogva bekövetkezett – alkotmányellenes. Alkotmányellenes, mert alkotmányosan védett, az engedélyest személy szerint megillető szerzett jogot sért. A szerzett jogok jelentős része egyébként is közigazgatási határozaton alapul, vagy a jog fennállását közigazgatási határozat állapítja meg, így a nyugdíjakat, vagy a szociális juttatásokat is [Id. 43/1995. (VI. 30.) AB határozat, ABH 1995, 188.].

[198] Ugyanis a szerencsejáték-szervező tevékenység, és külön a pénznyerő automaták üzemeltetésére adott engedély jogosultja jogot szerzett e tevékenység végzésére, amelyet a jogszabály szerint [az Szjtv. 26. § (16) bekezdése alapján] egyébként még szüneteltethetett is. Az engedély alanyi jogi jellegét bizonyítja, hogy nélküle ugyanez a tevékenység jogszerűtlen lett volna, és különböző szankciókkal üldözte volna az állam (ilyen az Szjtv. 26/A. §-ában foglalt üzletbezárás is).

[199] Ha tehát a törvényhozó közérdekből – erről ő dönt, és döntése célszerűségét az Alkotmánybíróság nem vizsgálja – megszűntet egy korábban engedélyezett, jogszerűen folytatott tevékenységet, az csak akkor alkotmányos, ha kártalanítja az engedélyek jogosultjait. A kártalanítás módja és tartalma szintén a törvényhozóra tartozik. Az Alkotmánybíróságnak azonban alaptörvény-ellenes mulasztást kellett volna ennek hiánya miatt megállapítani.

Budapest, 2013. szeptember 30.

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

[200] A különvélemény 3. pontját kivéve csatlakozom a különvéleményhez azzal a 4. ponthoz fűzött kiegészítéssel, hogy – az 50/2007. (VII. 10.) AB határozatban, valamint a 3062/2012. (VII. 26.) AB határozatban kifejtett álláspontomat továbbra is irányadónak tekintve – a jogalkotót terheli a közérdekből fakadó jogkorlátozás szükségességének bizonyítása.

Budapest, 2013. szeptember 30.

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

VII. A Kúria határozatai

A Kúria Knk.IV.37.484/2013/2. számú határozata

A *Kovácsné dr. Trázsi Csilla* ügyvéd által képviselt Magyar Dohány Kereskedők Egyesülete indítványozónak, az Országos Választási Bizottság (1357 Budapest, Pf. 2) által, aláírásgyűjtő ív mintapéldánya hitelesítése kapcsán meghozott 52/2013. (VI. 28.) OVB határozatának felülvizsgálata tárgyában, nem peres eljárásban meghozta az alábbi

végzést:

A Kúria az Országos Választási Bizottság 52/2013. (VI. 28.) OVB határozatát helybenhagyja.
A Kúria elrendeli végzésének a Magyar Közlönyben való közzétételét.
A végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

I. 1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 52/2013. (VI. 28.) OVB határozatában (megjelent a Magyar Közlöny, 2013. 109. számában) hitelesítette azt az aláírásgyűjtő ívet, amelyen a következő kérdés szerepelt:
„Egyetért-e Ön azzal, hogy az Országgyűlés úgy módosítsa a fiatalkorúak dohányzásának visszaszorításáról és a dohánytermékek kiskereskedelméről szóló 2012. évi CXXXIV. törvényt, hogy a dohányboltban csak dohányterméket lehessen forgalmazni?”

2. A határidőben érkezett kifogás értelmében a kérdés nem felel meg a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményeinek. Az Alkotmánybíróság rendeltetésszerű joggyakorláshoz fűzött gyakorlata értelmében ugyanis csak olyan kérdés bocsátható népszavazásra, amely összhangban áll az intézmény alkotmányos berendezkedésben betöltött rendeltetésével. A népszavazás – a tilalmazott tárgykörökön kívül – csak az ország sorsát érintő legfontosabb ügyek eldöntésére, a képviseleti döntések befolyásolására vagy megváltoztatására irányuló kérdésekben rendelhető el. Mivel az OVB határozatában feltüntetett kérdés legfeljebb 7000 koncessziós jogot, illetve 3515 személyt érint, ezért az nem tekinthető országos jelentőségűnek.
A kifogás a kérdés egyértelműségét is vitatja mind a választói egyértelműség, mind pedig a jogalkotói oldalról.
A választói egyértelműség követelményének sérelmét abban látja, hogy a kérdés „dohánytermék” fogalma a fiatalkorúak dohányzásáról és a dohánytermékek kiskereskedelméről szóló 2012. évi CXXXIV. törvény (a továbbiakban: Fdtv.) értelmében nem fedi le a dohányboltokban forgalmazható és a dohánytermékekhez köthető árucikkek teljes körét. Másrészt viszont a „dohánybolt” fordulat sem egyértelmű, mivel az Fdtv. szerint dohányterméket nem csupán „dohányboltban” lehet forgalmazni.
A jogalkotói egyértelműség sérelmét állítja a kifogás arra hivatkozással, hogy az Fdtv. 3. § (8) bekezdés j) pontja a forgalmazható termékek körét más jogszabály szabályozási körébe utalja. Ezért eredményes népszavazás esetében a jogalkotó bizonytalan helyzetbe kerül a jogalkotási kötelezettség terjedelmét tekintve.
Az indítványozó mindezen okok miatt az OVB határozatának megsemmisítése mellett az OVB új eljárásra utasítását kérte.

II. A kifogás nem megalapozott.

1. A Kúria a választási eljárásról szóló 2013. évi CXXXVI. törvény (a továbbiakban: új Ve.) 349. § (1) bekezdés c) pontja alapján alkalmazandó 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: régi Ve.) 130. § (2) bekezdése alapján fennálló hatáskörében eljárva, nem peres eljárásban vizsgálja felül az OVB határozatának alkotmányosságát és törvényességét.
A megalapozott kifogás az OVB határozatának megsemmisítéséhez vezet, amelynek következtében az OVB-nek – a Kúria útmutatásainak megfelelő – új eljárást kell lefolytatnia az aláírásgyűjtő ív, illetve a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatosan.

2. A Kúria elsőként a kifogás azon elemét vizsgálta, amely szerint a népszavazásra feltenni szándékozott kérdés – és az OVB határozata – a rendeltetésszerű joggyakorlás régi Ve. és a népszavazás intézményének anyagi jogi kereteit meghatározó, az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) alapelvi rendelkezéseibe ütközően törvénysértő.

   A rendeltetésszerű joggyakorlás alapvetően a magánjogi viszonyok között érvényesülő alapelvi szabály, amely arra kötelezi a jogalanyokat, hogy a jog adta intézményekkel azok eredeti céljának megfelelően éljenek, mert „az alanyi jogok gyakorlása akkor számíthat törvényi védelemre és elismerésre, ha az a jogosultság rendeltetésének, céljának megfelelően történik" [18/2008. (III. 12.) AB határozat, ABH 2008. 212., 221.]. Ez az alapelv – az Alkotmánybíróság gyakorlatának köszönhetően – a jogrend egészében érvényesülő generálklauzulává vált. Ezért közjogi viszonyok között, a (politikai) alapjogok gyakorlásának egyik legfontosabb számon kérhető kritériuma is a joggal való visszaélés tilalma.

   A népszavazási kezdeményezés alkotmányos rendeltetése az Alaptörvény által intézményesített parlamentáris rendszerben a kivételes, komplementer jellege mellett az, hogy a nép érvényes és eredményes népszavazáson állást foglaljon egy adott kérdésben, amely állásfoglalás a „képviseleti hatalomgyakorlás fölött áll" [52/1997. (X. 14.) AB határozat, ABH 1997, 331.], azaz kötelezi az Országgyűlést is. Rendeltetése tehát az Alaptörvény és törvényi keretek között a nép közvetlen hatalomgyakorlása.

   A rendeltetésszerű joggyakorlás kötelezettsége eljárási és anyagi jogi oldalról is érvényesülést kíván.

   2.1. A régi Ve. 3. § d) pontja szerinti, a választási eljárás szabályainak jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás akkor valósul meg, ha a népszavazási kezdeményezés jogosultjai – a kérdést megfogalmazó és az OVB-től annak hitelesítését kérő kezdeményező, az OVB határozata ellen jogorvoslattal a Kúriához forduló indítványozó is – ezen alanyi jogként érvényesíthető alapjogukat a népszavazás fenti alaptörvényi rendeltetésével összhangba hozható céllal alkalmazzák.

   A nép közvetlen hatalomgyakorlásával össze nem férő, visszaélésszerű joggyakorlásnak minősül az a népszavazási kezdeményezés, amely a körülményekből, a felvett és bizonyított tényállásból megállapíthatóan, a politikai közösség döntési helyzetbe hozásának valódi szándéka nélkül, az eljárási szabályok visszaélésszerű alkalmazásával kezdeményez népszavazást.

   2.2. Az Nsztv. preambuluma – egyebek mellett – „az ország sorsát érintő legfontosabb ügyek eldöntésében" jelöli meg a rendeletésszerű joggyakorlás követelményét. Nem rendeltetésszerű a népszavazási kezdeményezés intézményének alkalmazása akkor, ha az a kérdés, amelyben a kezdeményező a nép döntését várja, nem minősíthető az egész politikai közösség szempontjából relevánsnak, az egész politikai közösség sorsát befolyásoló jelentőségűnek.

3. A piacgazdaságon alapuló demokratikus jogállamok esetében is vannak olyan, az egész politikai közösséget érintő célok, amelyek megvalósítása az állam tulajdonosi alapon történő, gazdasági beavatkozását tehetik szükségessé. Az Alaptörvény 38. cikke az ilyen célok megvalósításához rendeli hozzá a nemzeti vagyonnak minősített állami (és önkormányzati) vagyont, illetve a 38. cikk (2) bekezdésében – az Alkotmány 10. § (2) bekezdéséhez hasonlóan – kizárólagos tulajdon és kizárólagos gazdasági tevékenység formájában intézményesített állami monopóliumokat. Az Alaptörvény az állami monopóliumok körének és az azzal való gazdálkodás korlátainak meghatározását sarkalatos törvény rendezésére utalja.

   Állami monopóliumnak tekintett kizárólagos gazdasági tevékenységet folytatni a koncesszióról szóló 1991. évi XVI. törvényben (a továbbiakban: Ktv.) meghatározott módon lehet. A Ktv. ágazatokon átnyúló, horizontális szabályai, kiegészülve a speciális rendelkezéseket tartalmazó ágazati szabályokkal az állami monopólium hasznosításának átláthatóságát hivatottak biztosítani. Mindezt az indokolja, hogy az állami monopólium hasznosítása a jogosult számára privilegizált helyzetet, piaci egyediséget biztosít.

4. A Fdtv. negyedik preambulum-bekezdése, valamint 2. § (1) bekezdése értelmében a dohánytermékek kiskereskedelme állami monopóliumnak tekintett kizárólagos gazdasági tevékenység. E tevékenység tehát állami monopólium volta miatt és nem a megkötött koncessziós szerződések számára tekintettel érinti az egész politikai közösséget. A dohánytermékek kiskereskedelmével összefüggő kérdések a nemzeti vagyon felelős hasznosítását érintik, amelyek ezért nem lehetnek érdektelenek a választópolgárok összessége számára.

   Mindezen indokok alapján a Kúria arra a következtetésre jutott, hogy az OVB jogszerűen határozott a kérdés hitelesítése tárgyában, mivel az megfelel a rendeltetésszerű joggyakorlás régi Ve. és az Nsztv. preambuluma szerinti alapelvi követelményeknek. A kifogás tehát ebben a tekintetben nem megalapozott.

5. Az indítványozó jogsértőnek tekintette az OVB határozatát azon az alapon is, hogy az nem felel meg az Nsztv. szerinti egyértelműségi követelményeknek.

Az Nsztv. 13. § (1) bekezdése értelmében „[a] népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni". Az Alkotmánybíróság által 2001-ben [51/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 392, 395.] kidolgozott „egyértelműségi teszt" értelmében az OVB – és a felülvizsgálat során a kifogás keretei között a Kúria – a népszavazási kérdés választói és a jogalkotói egyértelműségét mérlegeli.

5.1. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a kérdés akkor válaszolható meg egyértelműen, ha világos és kizárólag egyféleképpen értelmezhető, a kérdésre igen-nel vagy nem-mel válaszolni lehet (választópolgári egyértelműség).

Az indítványozó kifogása szerint az OVB határozatában hitelesített kérdés a Fdtv. dohánytermék és a dohánybolt fogalmára vonatkozó szabályozásra tekintettel megtéveszti a választópolgárokat.

Nem kétségesen a Fdtv. kifogásban hivatkozott értelmező rendelkezései [3. § 1–2. pontjai] megkülönböztetik a dohánytermékektől a dohányterméket kiegészítő termékeket. Az Fdtv. a dohányboltok fogalmát is meghatározza. A kérdés lényegéből adódóan tehát a választói igenek, illetve nemek többsége eldönti a dohánytermékeket kiegészítő termékek, illetve egyéb jellegű termékek dohányboltokban való forgalmazhatóságát, illetve dönt a dohánytermékek forgalmazásának helyszínéről is. Mindez azonban nem eredményezi azt, hogy a feltenni szándékozott és hitelesített kérdés ne lenne egyértelműen megfogalmazott, illetve igen-nel vagy nem-mel megválaszolható.

Az Alkotmánybíróság által folytatott gyakorlat értelmében az állampolgároktól általánosságban is, valamint a népszavazásra feltett kérdés tekintetében különösen elvárható, hogy a vonatkozó jogszabályok ismeretének birtokában legyenek, és ennek megfelelően adják le szavazatukat [24/2012. (V. 11.) AB határozat, ABK 2012.2. szám 103.]. A Kúria a dohánytermék, illetve a dohánybolt fogalmának kifogásban hivatkozott esetleges „hétköznapi" értelmezését nem ítélte olyan oknak, mint amely e fentiekben hivatkozott alkotmánybírósági testületi megállapítást felülírná, ezért a kifogást választói egyértelműségre vonatkozó részében megalapozatlannak tekintette.

5.2. Az indítványozó azt is kifogásolta, hogy az Országgyűlés nem tudja követni jogalkotásában az érvényes népszavazáson születendő döntést.

A jogalkotói egyértelműség oldalán azt kell vizsgálni, hogy az érvényes és eredményes népszavazás esetén, az Alaptörvény 8. cikk (1) bekezdése szerinti kötelezettségre tekintettel az Országgyűlés eltudja-e dönteni, hogy van-e jogalkotási feladata, és ha igen, akkor annak mi a tartalma.

Az OVB által hitelesített kérdés maga fogalmazza meg a Fdtv. módosításának szükségességét. Minden egyéb, a módosítást követő esetleges törvényi és más jogszabályi kollíziót pedig a jogrend koherenciájának biztosítására hivatott alaptörvényi rendelkezések zárnak ki [Alaptörvény T) cikk; 15. cikk (4) bekezdés; 18. cikk (3) bekezdés; 23. cikk (4) bekezdés stb.]. Ezért az Országgyűlés számára érvényes, eredményes népszavazás esetén is egyértelmű a jogalkotási feladat.

Mindezen indokokra tekintettel a Kúria a kifogást egészében megalapozatlannak ítélte, ezért az OVB határozatát a régi Ve. 130. § (2) bekezdésére tekintettel hatályában fenntartotta és elrendelte a végzése Magyar Közlönyben történő közzétételét.

A jogorvoslatot a régi Ve. 84. § (10) bekezdése zárja ki.

Budapest, 2013. augusztus 29.

Dr. Kozma György s. k.,
a tanács elnöke

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
előadó bíró

Dr. Balogh Zsolt s. k.,
bíró

A Kúria Knk.IV.37.485/2013/2. számú határozata

A *dr. Reines János* ügyvéd által képviselt Sz. T. indítványozónak, az Országos Választási Bizottság (1357 Budapest, Pf. 2) által, aláírásgyűjtő ív mintapéldánya hitelesítése kapcsán meghozott 52/2013. (VI. 28.) OVB határozatának felülvizsgálata tárgyában, nem peres eljárásban meghozta az alábbi

végzést:

A Kúria az Országos Választási Bizottság 52/2013. (VI. 28.) OVB határozatát helybenhagyja.
A Kúria elrendeli végzésének a Magyar Közlönyben való közzétételét.
A végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

I. 1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 52/2013. (VI. 28.) OVB határozatában (megjelent a Magyar Közlöny 2013. 109. számában) hitelesítette azt az aláírásgyűjtő ívet, amelyen a következő kérdés szerepelt:
„Egyetért-e Ön azzal, hogy az Országgyűlés úgy módosítsa a fiatalkorúak dohányzásának visszaszorításáról és a dohánytermékek kiskereskedelméről szóló 2012. évi CXXXIV. törvényt, hogy a dohányboltban csak dohányterméket lehessen forgalmazni?"

2. A határidőben érkezett kifogás értelmében a kérdés nem felel meg a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményeinek. Az Alkotmánybíróság rendeltetésszerű joggyakorláshoz fűzött gyakorlata értelmében ugyanis csak olyan kérdés bocsátható népszavazásra, amely összhangban áll az intézmény alkotmányos berendezkedésben betöltött rendeltetésével. A népszavazás – a tilalmazott tárgykörökön kívül – csak az ország sorsát érintő legfontosabb ügyek eldöntésére, a képviseleti döntések befolyásolására vagy megváltoztatására irányuló kérdésekben rendelhető el. Mivel az OVB határozatában feltüntetett kérdés legfeljebb 7000 koncessziós jogot, illetve 3515 személyt érint, ezért az nem tekinthető országos jelentőségűnek.
A kifogás a kérdés egyértelműségét is vitatja mind a választói egyértelműség, mind pedig a jogalkotói oldalról.
A választói egyértelműség követelményének sérelmét abban látja, hogy a kérdés „dohánytermék" fogalma a fiatalkorúak dohányzásáról és a dohánytermékek kiskereskedelméről szóló 2012. évi CXXXIV. törvény (a továbbiakban: Fdtv.) értelmében nem fedi le a dohányboltokban forgalmazható és a dohánytermékekhez köthető árucikkek teljes körét. Másrészt viszont a „dohánybolt" fordulat sem egyértelmű, mivel az Fdtv. szerint dohányterméket nem csupán „dohányboltban" lehet forgalmazni.
A jogalkotói egyértelműség sérelmét állítja a kifogás arra hivatkozással, hogy az Fdtv. 3. § (8) bekezdés j) pontja a forgalmazható termékek körét más jogszabály szabályozási körébe utalja. Ezért eredményes népszavazás esetében a jogalkotó bizonytalan helyzetbe kerül a jogalkotási kötelezettség terjedelmét tekintve.
Végül a kifogás értelmében a kérdést tartalmazó aláírásgyűjtő ív mintapéldányát hitelesítő határozata az Alaptörvény M) cikk (1) és (2) bekezdéseibe, valamint a XII. és XIII. cikkeiben ütközően alaptörvény-ellenes. Kifejtett indokai értelmében az érvényes és eredményes népszavazást követő jogalkotási kötelezettség ellehetetlenítené a koncessziót megszerző vállalkozások működését, ez pedig a vállalkozáshoz és a „tisztességes gazdasági versenyhez való jogaik" alaptörvény-ellenes sérelmére vezet.
Az indítványozó mindezen okok miatt az OVB határozatának megsemmisítése mellett az OVB új eljárásra utasítását kérte.

II. A kifogás nem megalapozott.

1. A Kúria a választási eljárásról szóló 2013. évi CXXXVI. törvény (a továbbiakban: új Ve.) 349. § (1) bekezdés c) pontja alapján alkalmazandó 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: régi Ve.) 130. § (2) bekezdése alapján fennálló hatáskörében eljárva, nem peres eljárásban vizsgálja felül az OVB határozatának alkotmányosságát és törvényességét.
A megalapozott kifogás az OVB határozatának megsemmisítéséhez vezet, amelynek következtében az OVB-nek – a Kúria útmutatásainak megfelelő – új eljárást kell lefolytatnia az aláírásgyűjtő ív, illetve a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatosan.

2. A Kúria elsőként a kifogás azon elemét vizsgálta, amely szerint a népszavazásra feltenni szándékozott kérdés – és az OVB határozata – a rendeltetésszerű joggyakorlás régi Ve. és a népszavazás intézményének anyagi jogi kereteit meghatározó, az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) alapelvi rendelkezéseibe ütközően törvénysértő.

   A rendeltetésszerű joggyakorlás alapvetően a magánjogi viszonyok között érvényesülő alapelvi szabály, amely arra kötelezi a jogalanyokat, hogy a jog adta intézményekkel azok eredeti céljának megfelelően éljenek, mert „az alanyi jogok gyakorlása akkor számíthat törvényi védelemre és elismerésre, ha az a jogosultság rendeltetésének, céljának megfelelően történik" [18/2008. (III. 12.) AB határozat, ABH 2008. 212., 221.]. Ez az alapelv – az Alkotmánybíróság gyakorlatának köszönhetően – a jogrend egészében érvényesülő generálklauzulává vált. Ezért közjogi viszonyok között, a (politikai) alapjogok gyakorlásának egyik legfontosabb számon kérhető kritériuma is a joggal való visszaélés tilalma.

   A népszavazási kezdeményezés alkotmányos rendeltetése az Alaptörvény által intézményesített parlamentáris rendszerben a kivételes, komplementer jellege mellett az, hogy a nép érvényes és eredményes népszavazáson állást foglaljon egy adott kérdésben, amely állásfoglalás a „képviseleti hatalomgyakorlás fölött áll" [52/1997. (X. 14.) AB határozat, ABH 1997, 331.], azaz kötelezi az Országgyűlést is. Rendeltetése tehát az Alaptörvény és törvényi keretek között a nép közvetlen hatalomgyakorlása.

   A rendeltetésszerű joggyakorlás kötelezettsége eljárási és anyagi jogi oldalról is érvényesülést kíván.

   2.1. A régi Ve. 3. § d) pontja szerinti, a választási eljárás szabályainak jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás akkor valósul meg, ha a népszavazási kezdeményezés jogosultjai – a kérdést megfogalmazó és az OVB-től annak hitelesítését kérő kezdeményező, az OVB határozata ellen jogorvoslattal a Kúriához forduló indítványozó is – ezen alanyi jogként érvényesíthető alapjogukat a népszavazás fenti alaptörvényi rendeltetésével összhangba hozható céllal alkalmazzák.

   A nép közvetlen hatalomgyakorlásával össze nem férő, visszaélésszerű joggyakorlásnak minősül az a népszavazási kezdeményezés, amely a körülményekből, a felvett és bizonyított tényállásból megállapíthatóan, a politikai közösség döntési helyzetbe hozásának valódi szándéka nélkül, az eljárási szabályok visszaélésszerű alkalmazásával kezdeményez népszavazást.

   2.2. Az Nsztv. preambuluma – egyebek mellett – „az ország sorsát érintő legfontosabb ügyek eldöntésében" jelöli meg a rendeletésszerű joggyakorlás követelményét. Nem rendeltetésszerű a népszavazási kezdeményezés intézményének alkalmazása akkor, ha az a kérdés, amelyben a kezdeményező a nép döntését várja, nem minősíthető az egész politikai közösség szempontjából relevánsnak, az egész politikai közösség sorsát befolyásoló jelentőségűnek.

3. A piacgazdaságon alapuló demokratikus jogállamok esetében is vannak olyan, az egész politikai közösséget érintő célok, amelyek megvalósítása az állam tulajdonosi alapon történő, gazdasági beavatkozását tehetik szükségessé. Az Alaptörvény 38. cikke az ilyen célok megvalósításához rendeli hozzá a nemzeti vagyonnak minősített állami (és önkormányzati) vagyont, illetve a 38. cikk (2) bekezdésében – az Alkotmány 10. § (2) bekezdéséhez hasonlóan – kizárólagos tulajdon és kizárólagos gazdasági tevékenység formájában intézményesített állami monopóliumokat. Az Alaptörvény az állami monopóliumok körének és az azzal való gazdálkodás korlátainak meghatározását sarkalatos törvény rendezésére utalja.

   Állami monopóliumnak tekintett kizárólagos gazdasági tevékenységet folytatni a koncesszióról szóló 1991. évi XVI. törvényben (a továbbiakban: Ktv.) meghatározott módon lehet. A Ktv. ágazatokon átnyúló, horizontális szabályai, kiegészülve a speciális rendelkezéseket tartalmazó ágazati szabályokkal az állami monopólium hasznosításának átláthatóságát hivatottak biztosítani. Mindezt az indokolja, hogy az állami monopólium hasznosítása a jogosult számára privilegizált helyzetet, piaci egyediséget biztosít.

4. A Fdtv. negyedik preambulum-bekezdése, valamint 2. § (1) bekezdése értelmében a dohánytermékek kiskereskedelme állami monopóliumnak tekintett kizárólagos gazdasági tevékenység. E tevékenység tehát állami monopólium volta miatt és nem a megkötött koncessziós szerződések számára tekintettel érinti az egész politikai közösséget. A dohánytermékek kiskereskedelmével összefüggő kérdések a nemzeti vagyon felelős hasznosítását érintik, amelyek ezért nem lehetnek érdektelenek a választópolgárok összessége számára.

   Mindezen indokok alapján a Kúria arra a következtetésre jutott, hogy az OVB jogszerűen határozott a kérdés hitelesítése tárgyában, mivel az megfelel a rendeltetésszerű joggyakorlás régi Ve. és az Nsztv. preambuluma szerinti alapelvi követelményeknek. A kifogás tehát ebben a tekintetben nem megalapozott.

5. Az indítványozó jogsértőnek tekintette az OVB határozatát azon az alapon is, hogy az nem felel meg az Nsztv. szerinti egyértelműségi követelményeknek.

Az Nsztv. 13. § (1) bekezdése értelmében „[a] népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni". Az Alkotmánybíróság által 2001-ben [51/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 392, 395.] kidolgozott „egyértelműségi teszt" értelmében az OVB – és a felülvizsgálat során a kifogás keretei között a Kúria – a népszavazási kérdés választói és a jogalkotói egyértelműségét mérlegeli.

5.1. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a kérdés akkor válaszolható meg egyértelműen, ha világos és kizárólag egyféleképpen értelmezhető, a kérdésre igen-nel vagy nem-mel válaszolni lehet (választópolgári egyértelműség).

Az indítványozó kifogása szerint az OVB határozatában hitelesített kérdés a Fdtv. dohánytermék és a dohánybolt fogalmára vonatkozó szabályozásra tekintettel megtéveszti a választópolgárokat.

Nem kétségesen a Fdtv. kifogásban hivatkozott értelmező rendelkezései [3. § 1–2. pontjai] megkülönböztetik a dohánytermékektől a dohányterméket kiegészítő termékeket. Az Fdtv. a dohányboltok fogalmát is meghatározza. A kérdés lényegéből adódóan tehát a választói igenek, illetve nemek többsége eldönti a dohánytermékeket kiegészítő termékek, illetve egyéb jellegű termékek dohányboltokban való forgalmazhatóságát, illetve dönt a dohánytermékek forgalmazásának helyszínéről is. Mindez azonban nem eredményezi azt, hogy a feltenni szándékozott és hitelesített kérdés ne lenne egyértelműen megfogalmazott, illetve igen-nel vagy nem-mel megválaszolható.

Az Alkotmánybíróság által folytatott gyakorlat értelmében az állampolgároktól általánosságban is, valamint a népszavazásra feltett kérdés tekintetében különösen elvárható, hogy a vonatkozó jogszabályok ismeretének birtokában legyenek, és ennek megfelelően adják le szavazatukat [24/2012. (V. 11.) AB határozat, ABK 2012. 2. szám 103.]. A Kúria a dohánytermék, illetve a dohánybolt fogalmának kifogásban hivatkozott esetleges „hétköznapi" értelmezését nem ítélte olyan oknak, mint amely e fentiekben hivatkozott alkotmánybírósági testületi megállapítást felülírná, ezért a kifogást választói egyértelműségre vonatkozó részében megalapozatlannak tekintette.

5.2. Az indítványozó azt is kifogásolta, hogy az Országgyűlés nem tudja követni jogalkotásában az érvényes népszavazáson születendő döntést.

A jogalkotói egyértelműség oldalán azt kell vizsgálni, hogy az érvényes és eredményes népszavazás esetén, az Alaptörvény 8. cikk (1) bekezdése szerinti kötelezettségre tekintettel az Országgyűlés eltudja-e dönteni, hogy van-e jogalkotási feladata, és ha igen, akkor annak mi a tartalma.

3. cikk (4) bekezdés stb.]. Ezért az Országgyűlés számára érvényes, eredményes népszavazás esetén is egyértelmű a jogalkotási feladat.

6. A kifogás értelmében az OVB az Alaptörvény M) cikk (1) és (2) bekezdésébe, valamint a XII. ás XIII. cikkekbe ütköző módon hitelesítette a feltenni szándékozott kérdést. Az indítványozó álláspontja szerint ugyanis a kérdésben rejlő ilyesfajta korlát a vállalkozás szabadságába, a tulajdonhoz való jogba, illetve a „tisztességes versenyhez fűződő jogba" ütközik, mivel a dohányboltokban forgalmazható termékek körének megengedhetetlen korlátozása révén ellehetetleníti a vállalkozásokat, illetve „a versenyben részt sem tudnának venni, mivel a profitabilitást tekintve már előre „pusztulásra lennének ítélve"".

A kifogással összefüggésben a Kúria utal arra, hogy a vállalkozás szabadsága nem önmagában, hanem az adott törvényi keretek között érvényesül. A népszavazásra feltenni szándékozott kérdés alapján pedig nem lehetséges megállapítani azt a jogi környezetet, amely a vállalkozás szabadságát esetleg szükségtelenül és aránytalanul, tehát alaptörvény-ellenesen korlátozza. Utal továbbá a Kúria a jelen határozata 3. pontja alatt kifejtettekre is. E szerint az állami monopóliumot hasznosító dohány-kiskereskedelmi vállalkozások piaci versenyhelyzete eltér más vállalkozásokétól. Esetükben az M) cikk (2) bekezdése szerinti tisztességes gazdasági verseny fennálltát jogként nem, de alkotmányos elvként rögzítő rendelkezés privilegizált helyzetükre tekintettel érvényesül.

Mindezen indokokra tekintettel a Kúria a kifogást egészében megalapozatlannak ítélte, ezért az OVB határozatát a régi Ve. 130. § (2) bekezdésére tekintettel hatályában fenntartotta és elrendelte a végzése Magyar Közlönyben történő közzétételét.
A jogorvoslatot a régi Ve. 84. § (10) bekezdése zárja ki.

Budapest, 2013. augusztus 29.

Dr. Kozma György s. k.,
a tanács elnöke

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
előadó bíró

Dr. Balogh Zsolt s. k.,
bíró

A Kúria Knk.IV.37.504/2013/2. számú határozata

A Kúria a *dr. Sobor Dávid* ügyvéd által képviselt É. I. M-nak az Országos Választási Bizottság országos népi kezdeményezés aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítése tárgyában meghozott 79/2013. (VII. 9.) számú határozata ellen benyújtott kifogása alapján, az alulírott helyen és napon – nemperes eljárásban – meghozta a következő

végzést:

A Kúria az Országos Választási Bizottság 79/2013. (VII. 9.) OVB határozatát megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot új eljárásra utasítja.
A Kúria elrendeli végzésének a Magyar Közlönyben való közzétételét.
A végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

I. 1. 2013. június 16-án aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtották be az Országos Választási Bizottsághoz az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 2. §-a szerinti hitelesítés céljából. Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt:
„Egyetért-e Ön azzal, hogy a gyógyíthatatlan halálos betegségben szenvedő felnőtt korúak orvosi segítséggel vethessenek véget az életüknek?”
Az Országos Választási Bizottság a 79/2013. (VII. 9.) számú határozatával (a továbbiakban: OVB határozat) az aláírásgyűjtő ív mintapéldányát hitelesítette.

2. É. I. M. (a továbbiakban: indítványozó) az OVB határozat ellen – a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (új Ve.) 349. § (1) bekezdés c) pontja szerint alkalmazandó – a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény 130. § (1) bekezdése (a továbbiakban: Ve.) alapján – az abban foglalt határidőn belül – kifogást nyújtott be, s kérte az OVB határozat megsemmisítését.

2.1. Az indítványozó véleménye szerint az OVB határozat olyan kérdést hitelesített, amely az érdemi elbírálásra alkalmatlan. A népi kezdeményezésben szereplő kérdés ugyanis nem utal az Országgyűlés – Nsztv. 1. § (1) bekezdésében megfogalmazott – szerepére, hanem azt tükrözi, hogy kellő számú aláírás esetén a kérdésről a választópolgárok népszavazás során dönthetnek.

2.2. Az indítványozó szerint – másrészt – a kérdés nem értelmezhető megfelelően ezért a népi kezdeményezés Nsztv. 17. §-ában foglalt követelményei nem állnak fenn. Az indítványozó részletesen kifejtette, hogy mind a „gyógyíthatatlan betegség”, mind a „felnőtt korúak”, mind pedig „az orvosi segítséggel vethessenek véget életüknek” kérdésben szereplő mondatrészek nem felelnek meg a pontosság és az egyértelműség követelményének. A kérdés megtévesztő, mert azt a látszatot kelti, hogy a betegek részére alanyi jogot keletkeztet az orvosi magatartás követelésére.

2.3. Végül az indítványozó úgy ítélte meg, hogy az aláírásgyűjtő íven feltett kérés nem tartozik az Országgyűlés hatáskörébe, így az Nsztv. 18. § a) pontjába ütközik. Sem az Alaptörvény, sem pedig az Emberi Jogok Európai Egyezménye alapján nincs hatásköre az Országgyűlésnek az emberi élet elvételét célzó döntést hozni.

II. A kifogás az alábbiak szerint megalapozott.

1. A Kúria a Knk.37.145/2013/3. számú és a Knk.37.146/2013/2. számú határozataiban rögzítette: Az Alaptörvény 2012. január 1-jei hatálybalépését követően megszűnt az országos népi kezdeményezés alkotmányos hivatkozási alapja, az Alaptörvény csak az országos népszavazásra vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza (8. cikk). Az Alaptörvény szabadság és felelősség címet viselő fejezet XXIII. cikk (7) bekezdése a népszavazáshoz való jogot fogalmazza meg, népi kezdeményezésről nem szól.
   Az országos népi kezdeményezés jogintézménye törvényi szinten nyert rögzítést, egyrészt az Nsztv., másrészt a Ve. tartalmaz erre vonatkozó rendelkezéseket. Az alkotmányi környezet változásával a népi kezdeményezés hivatkozási forrása (szabályozási szintje) elvált a népszavazás jogintézményétől.
2. Az Nsztv. 1. § (1) bekezdése értelmében országos népi kezdeményezést legalább 50 000 választópolgár nyújthat be. Az országos népi kezdeményezés arra irányulhat, hogy az Országgyűlés feladat- és hatáskörébe tartozó kérdést az Országgyűlés tűzze a napirendjére. Az országos népi kezdeményezésben megfogalmazott kérdést az Országgyűlés köteles megtárgyalni. A népi kezdeményezés természetéből adódik, hogy az Országgyűlés nem köteles a kezdeményezésben szereplő kérdés/állítás tartalmának megfelelő döntést hozni (ilyen tartalmú törvényt alkotni), kötelezettsége pusztán a kérdés napirendre tűzésére és megtárgyalására terjed ki. Ezzel szemben az Alaptörvény 8. cikk (1) bekezdése szerint érvényes és eredményes országos népszavazás során hozott döntés az Országgyűlésre kötelező. Ezen alaptörvényi szabály kimondja: „Legalább kétszázezer választópolgár kezdeményezésére az Országgyűlés országos népszavazást rendel el. A köztársasági elnök, a Kormány vagy százezer választópolgár kezdeményezésére az Országgyűlés országos népszavazást rendelhet el. Az érvényes és eredményes népszavazáson hozott döntés az Országgyűlésre kötelező."
3. Az országos népszavazásra vonatkozó Nsztv. 13. § (1) bekezdése értelmében: „A népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.", míg a népi kezdeményezésre irányadó 17. § szerint: „A népi kezdeményezésnek pontosan és egyértelműen tartalmaznia kell a megtárgyalásra javasolt kérdést." Népi kezdeményezés során tehát megtárgyalásra javasolt kérdésről van szó.
   Az Alkotmánybíróság országos népszavazási kezdeményezésre dolgozta ki az ún. egyértelműségi tesztet, azonban egyes döntéseiben az egyértelműség követelményeit az országos népi kezdeményezéssel kapcsolatban is érvényesítette. Ennek értelmében a feltett kérdésnek mind a választópolgári mind pedig a jogalkotói egyértelműség követelményének meg kell felelnie, azaz a választópolgárok számára a kérdésből világosan ki kell derülnie, hogy miről döntenek, a kérdésre „igen"-nel vagy „nem"-mel lehessen felelni, a jogalkotás irányába pedig irányadó, hogy az Országgyűlés a népszavazás eredménye alapján el tudja majd dönteni, hogy terheli-e jogalkotási kötelezettség és ha igen, milyen [lásd: 51/2001. (XI. 29.) AB határozatot].
4. A Kúria megállapítja: jelen ügyben a feltenni kívánt kérdés nem arra irányul, amelyet az Nsztv. 1. § (1) bekezdése a népi kezdeményezés céljaként meghatároz – nevezetesen, hogy az Országgyűlés az adott kérdést tűzze napirendjére és tárgyalja meg – hanem megfogalmazásából eredően azt a látszatot kelti, hogy a választópolgárok az aláírásukkal népszavazást kezdeményeznek. Az a kérdés, mely szerint „Egyetért-e Ön azzal, hogy a gyógyíthatatlan halálos betegségben szenvedő felnőtt korúak orvosi segítséggel vethessenek véget az életüknek?", azt sugallja, hogy az adott kérdést a választópolgárok fogják az Országgyűlésre kötelező módon eldönteni. Az OVB határozatban hitelesített kérdésből nem következik, hogy ebben az esetben az Országgyűlés által megtárgyalandó kérdésről van szó, a választópolgárok számára nem derül ki egyértelműen, hogy miről is döntenek. A népi kezdeményezésre feltett kérdés ezáltal alkalmas arra, hogy a választópolgárokat adott esetben félrevezesse. A választópolgárok számára megtévesztő kérdés az Nsztv. 17. §-ába ütközik. Az Országos Választási Bizottság korábbi gyakorlata is azt mutatja – mint ahogy az indítványozó arra helyesen hivatkozik – hogy a konkrét jogalkotásra és nem napirendre tűzésre irányuló népi kezdeményez nem egyeztethető össze az Nsztv. 17. §-ával, mivel az ilyen tartalmú kezdeményezés megfogalmazása a választópolgár számára azt a téves látszatot kelti, mintha az aláírásgyűjtés alkalmával népszavazási kezdeményezést támogatna [lásd: a 109/2011. (VII.12.) OVB határozatot].
5. A fentiek alapján a Kúria megállapította, hogy az OVB határozat ellentétes az Nsztv. 1. és 17. §-ával, ezért a Ve. 130. § (2) bekezdése alapján a Kúria az Országos Választási Bizottság határozatát megsemmisítette és az Országos Választási Bizottságot új eljárásra utasította.
   Az új eljárásban az Országos Választási Bizottságnak figyelemmel kell lenni arra, hogy az adott kérdés ebben a megfogalmazásban nem bocsátható népi kezdeményezésre.

Mivel a Kúria az OVB határozatot az Nsztv. 1. és 17. §-ába ütközés miatt megsemmisítette, ezért az indítvány további elemeit érdemben már nem vizsgálta.
A Ve. 131. §-a folytán alkalmazandó Ve 130. § (2) bekezdése szerint a Kúria elrendelte végzésének a Magyar Közlönyben történő közzétételét.

Budapest, 2013. szeptember 3.

Dr. Kalas Tibor s. k.,
a tanács elnöke

Dr. Balogh Zsolt s. k.,
előadó bíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
bíró

A Kúria Knk.IV.37.521/2013/2. számú határozata

A Kúria a *dr. Kővári Béla* ügyvéd által képviselt Sz. T. indítványozónak, az Országos Választási Bizottság országos népszavazási kezdeményezés aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítése tárgyában meghozott 118/2013. (VII. 17.) számú határozata ellen benyújtott kifogása alapján, az alulírott helyen és napon – nemperes eljárásban – meghozta a következő

végzést:

A Kúria az Országos Választási Bizottság 118/2013. (VII. 17.) OVB határozatát helybenhagyja.
A Kúria elrendeli végzésének a Magyar Közlönyben való közzétételét.
A végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

I. 2013. június 27-én az Országos Választási Bizottsághoz aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtották be az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 2. §-a szerinti hitelesítés céljából. Az aláírásgyűjtő íven a következő szerepelt:
„Egyetért-e Ön azzal, hogy az Országgyűlés úgy módosítsa, a fiatalkorúak dohányzásának visszaszorításáról és a dohánytermékek kiskereskedelméről szóló 2012. évi CXXXIV. törvényben meghatározott kiskereskedelmi árrés mértékét, hogy a legnagyobb kereskedelmi árrés mértéke a dohánytermék – adókkal nem csökkentett – kiskereskedelmi eladási árának 3,33%-a legyen?”
Az Országos Választási Bizottság megállapította, hogy az aláírásgyűjtő ív a törvényben meghatározott formai, valamint a népszavazásra feltenni kívánt kérdésre vonatkozó tartalmi követelményeknek eleget tesz, ezért a 118/2013. (VII. 17.) OVB határozatában (a továbbiakban: OVB hat.) a kérdést hitelesítette.
Sz. T. az OVB hat. ellen a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (a továbbiakban: új Ve.) 349. § (1) bekezdés c) pontja által alkalmazandó 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján – az abban foglalt határidőn belül – kifogást nyújtott be, s kérte az OVB hat. megsemmisítését, valamint az Országos Választási Bizottság új eljárásra utasítását.
Az indítványozó szerint a népszavazási kezdeményezésre feltenni kívánt kérdés nem felel meg a Ve. 3. §-ában meghatározott jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás követelményének, sérti az Nsztv. 13. § (1) bekezdésébe foglalt egyértelműség követelményét, a kérdés alapján megalkotandó törvény Alaptörvény-ellenesnek minősülne, végül a kérdés az Alaptörvény 8. § (3) bekezdés b) pontjában foglaltak szerint tiltott népszavazási tárgykörnek minősül.

II. A kifogás nem alapos.

1. Az indítványozó szerint a rendeltetésszerű joggyakorlás elve azért sérül, mert a feltenni kívánt kérdés kívül esik az ország sorsát érintő legfontosabb ügyek körén, ezért összeegyezhetetlen a népszavazás alkotmányos szerepével. A jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás azért is sérül, mert nyilvánvaló, hogy a dohány-termékkiskereskedők megélhetésének, „profitabilitásának elnehezítésére" irányul.

   Az Alaptörvény 8. cikk (2) bekezdése szerint országos népszavazás tárgya az Országgyűlés feladat- és hatáskörébe tartozó kérdés lehet. Jelen ügyben a népszavazási kezdeményezés a fiatalkorúak dohányzásának visszaszorításáról és a dohánytermékek kiskereskedelméről szóló 2012. évi CXXXIV. törvény (a továbbiakban: Fdvtv.) módosítására irányul, amely az Országgyűlés hatáskörébe tartozik.

   A Ve. 3. §-a a választási eljárás alapelveit határozza meg, amely a választásban résztvevő személyeket érinti. A Ve. 3. § d) pontja értelmében a választási eljárás szabályainak alkalmazása során a választásban érintett résztvevőknek érvényre kell juttatniuk a jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás alapelvi követelményét.

   A Ve.-ben megfogalmazott jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás követelménye eljárási szabály, a népszavazás jogintézményével való visszaélés ellen fogalmazódott meg. Az Alkotmánybíróság a 18/2008. (III. 12.) AB határozatában értelmezte a rendeletetésszerű joggyakorlás Ve. 3. § d) pontjában foglalt követelményét arra a helyzetre tekintettel, hogy tömegesen nyújtottak be „komolytalan", a népszavazás jogintézményével ellentétes kérdéseket. A határozat szerint „[a] a rendeltetésszerű joggyakorlás követelménye a hitelesítési eljárás kezdeményezése során azt jelenti, hogy az aláírásgyűjtés kezdeményezőjének az országos népszavazás alkotmányos rendeltetésére, a közvetlen hatalomgyakorlás kivételességére, az állam életében betöltött szerepére és súlyára tekintettel kell eljárnia. Felelősségteljesen, annak tudatában kell benyújtania kezdeményezését, hogy az általa útjára indított népszavazási eljárás állásfoglalásra készteti az ország valamennyi választópolgárát, és annak eredményeként az Országgyűlést kötelező döntés születik, amely országgyűlési döntéssé, törvénnyé válva hosszabb távon meghatározza a polgárok jogait, kötelezettségeit, befolyásolja a társadalom életét." (ABH 2008, 212.) Az Alkotmánybíróság e határozatában azt is rögzítette, hogy a rendeltetésellenes joggyakorlás kritériumai minden esetre általánosan alkalmazható jelleggel nem meghatározhatók, esetről esetre, a konkrét ügy összes körülményeinek vizsgálata alapján lehet megállapítani azokat a választópolgári magatartásokat, amelyek a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményével ellentétesek. Így pl. az Alkotmánybíróság a 149/2011. (XII. 2.) AB végzésében a Ve. e szabályának megsértését állapította meg akkor, amikor a népszavazás kezdeményezője által hitelesítés céljából benyújtott kérdést az OVB hitelesítette, majd azt követően a népszavazás kezdeményezője – az OVB számára kedvező döntését – kifogásával megtámadta az Alkotmánybíróság előtt.

   A Kúria jelen ügyben megállapítja, hogy önmagában nem sérti a jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás követelményét a feltenni kívánt kérdés a miatt, mert egyfajta értelmezés szerint kis számú érintettre vonatkozik. Az indítványozó kifejtette, hogy a Nemzeti Dohánykereskedelmi Nonprofit Zrt. tájékoztatása szerint jelenleg mindösszesen 3515 személy jogosult koncessziós jog alapján dohánytermék-kiskereskedelmi tevékenységet folytatni. Mindemellett azonban megállapítható, hogy a feltenni kívánt kérdés érintettjei az indítványozó által jelölt személyi körtől – a dohánytermék kiskereskedelmi forgalmazóitól – tágabbak, hiszen mind a dohányzók, mind a nem dohányzók is érintettek lehetnek a kérdés megválaszolásában (akár ellentétes érdekek mentén). A Kúria úgy ítélte meg, hogy a feltenni kívánt kérdés a kezdeményező részéről nem valósít meg a népszavazás jogintézményével való visszaélést, így a régi Ve. 3. § d) pontjának sérelme nem állapítható meg.

2. Az indítványozó szerint a feltenni kívánt kérdés nem felel meg sem a választópolgári sem a jogalkotói egyértelműség követelményének. Az Nsztv. 13. § (1) bekezdése értelmében a népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.

   2.1. Az indítványozó álláspontja szerint sérül a választópolgári egyértelműség, mert a kérdésben megfogalmazott „legnagyobb kereskedelmi árrés mértéke" szófordulat nem világos, az „árrés" fogalmát definiáló más jogszabályi előírás nincs. Az indítványozó ezzel összefüggésben még arra mutat rá, hogy az Fdvtv. 15/A. § (2)–(3) bekezdése nem a legnagyobb árrés fogalmát, hanem annak legkisebb mértékét határozza meg. Az indítványozó szerint a feltett kérdésben a választópolgárok számára továbbá az sem egyértelmű, hogy a fenti fogalom a dohánytermék értékesítése kapcsán közvetlenül nyújtott árrést, vagy e kereskedelmi tevékenységgel összefüggő teljes profitot jelenti-e. Az Fdvtv. 3. § 8. pontja és a 15. § (2) bekezdése szerint ugyanis a dohányboltokban a dohánytermékek mellett egyéb termékek is árusíthatók, amelyekre vonatkozóan akár 20–40%-os árrésre is jogosult lehet a koncessziós jog jogosultja. A feltenni szándékozott kérdés a fentiek szerint a választópolgárokat félrevezeti, a kérdésre adott esetleges igen válasz győzelme a dohánytermék-kiskereskedőket hátrányosan érinti.

A Kúria ezzel összefüggésben elsőként arra mutat rá, hogy önmagában nem sérül a választópolgári egyértelműség követelménye a miatt, mert az Fdvtv. a „legkisebb kereskedelmi árrés" fogalmat használja, míg a népszavazásra feltenni kívánt kérdés a „legnagyobb kereskedelmi árrés" fogalmára vonatkozik. Mivel az Fdvtv. eleve tárgykörébe veszi a dohánytermékek kiskereskedelmi árrésének szabályozását, ezért a törvény tükrében – akár negatív, akár pozitív előjellel is – de a választópolgár a feltenni kívánt kérdést megfelelően értelmezni tudja, arra igennel vagy nemmel egyértelműen válaszolni tud. A kérdés továbbá egyértelműen csak a dohánytermékeket érinti, így nem vonatkozik valamennyi, a dohányboltban árusítható termékre. Fel sem merülhet ezért, hogy a feltenni kívánt kérdésben szereplő árrés a dohányboltok kereskedelmi tevékenységével összefüggő teljes profitjára vonatkozik.

2.2. Az indítványozó a jogalkotói egyértelműséggel összefüggésben azt sérelmezi, hogy a feltenni szándékozott kérdésből nem derül ki, hogy sikeres népszavazás esetén az Országgyűlést milyen jogalkotói kötelezettség terheli. Az indítványozó ismertette, hogy a Fdvtv. háromféle árrést is említ:

– a kiskereskedelemben szokásos árrést [Fdvtv. 15. § (2) bekezdés, 24/B. § (1) bekezdés];
– jogszabályban meghatározott kereskedelmi árrést [Fdvtv. 15. § (2) bekezdés és 24/B. § (1) bekezdés];
– és az Fdvtv. alapján biztosítandó kiskereskedelmi árrést (Fdvtv. 15/A. §)

A kifogás e tekintetben sem alapos. A népszavazási kezdeményezés a „kiskereskedelmi árrés" mértékéről szól, ebben a szókapcsolatban csak az Fdvtv. 15/A. §-a rendelkezik erről az árrésről. Mivel a népszavazási kezdeményezés egyértelműen megjelöli, hogy célja, hogy az Országgyűlés módosítsa az Fdvtv.-t, így az Országgyűlés számára is világos és érthető, hogy milyen jogalkotási kötelezettség terheli egy esetleges sikeres népszavazás esetén.

Az indítványozó szerint azért is sérti a jogalkotói egyértelműséget az OVB által hitelesített kérdés, mert jelenleg az Fdvtv.-ben a legkisebb kereskedelmi árrés szerepel (amitől fölfelé el lehet térni), a feltenni kívánt kérdés azonban a legnagyobb kiskereskedelmi árrést pontosan meghatározva kívánja beiktatni az Fdvtv. szövegébe. Az indítványozó szerint nem világos, hogy mi lesz az előbbi sorsa, párhuzamos fenntartásuk lehetetlen helyzetet eredményez.

Mint ahogy fentebb megállapításra került a népszavazási kezdeményezés az Fdvtv. módosítására irányul, annak kifejezett megjelölésével. Amennyiben az Országgyűlést a népszavazásból jogalkotási kötelezettség terheli, úgy nem kétséges, hogy eldönthető milyen jogalkotási technika (pl. a korábbi szabály hatályon kívül helyezése) mellett lehet a népszavazásból folyó jogalkotási kötelezettségnek eleget tenni.

3. Az indítványozó kifejtette továbbá, hogy a népszavazás eredményessége esetén az Országgyűlés által megalkotandó törvény az Alaptörvény M) cikk (1) bekezdésébe, valamint a XII. cikkében rögzített vállalkozás szabadságába, és az M) cikk (2) bekezdés szerinti „tisztességes gazdasági versenyhez való jog"-ba ütközne, mert a dohányboltok működésének – így a dohánytermékek kiskereskedelmi forgalmának – ellehetetlenülését vetítené előre a szabályozás. Amennyiben a népszavazás eredményeként megalkotott törvény előzetes normakontrolljára sor kerülne, és az Alkotmánybíróság annak alaptörvény-ellenességét állapítana meg, az Országgyűlés „patthelyzetbe kerülne" – az indítványozó szerint.

Az Országos Választási Bizottság aláírásgyűjtő ív hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogás elbírálása során a Kúria nem normakontroll feladatot lát el. Egy esetleges érvényes és eredményes népszavazás esetén megalkotandó törvény is többféle koncepciót képviselhet amellett, hogy a népszavazásban foglaltaknak eleget tesz. A Kúria a Ve. 130. §-a szerinti kifogás elbírálása során azt vizsgálja, hogy a kérdés beletartozik-e az Alaptörvény 8. cikk (3) bekezdésében foglalt tiltott tárgykörök valamelyikébe vagy sem, továbbá, hogy a kezdeményezés megfelel-e az ebben a szakban irányadó eljárási szabályoknak. Feltételezések vizsgálata – ahogy ezt az indítványozó kéri – kívül esik a Kúria hatáskörén. Önmagában egy árrés meghatározása pedig sem a vállalkozás jogával sem pedig a gazdasági verseny szabadságának államcéljával nem áll közvetlenül értékelhető összefüggésben.

4. Az indítványozó szerint a kérdés az Alaptörvény 8. cikk (3) bekezdés b) pontjába ütközik. E szabály értelmében nem lehet országos népszavazást tartani a központi költségvetésről, a központi költségvetés végrehajtásáról, központi adónemről, illetékről, járulékról, vámról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvény tartalmáról. E szabály helyes értelmezése szerint a jelölt tárgykörhöz tartozó törvényekről nem lehet országos népszavazást tartani. A központi költségvetésre kisebb vagy nagyobb mértékben valamennyi országos népszavazás kihat, így az Alaptörvény 8. cikk (3) bekezdést nem lehet kiterjesztően értelmezni. A Kúria megállapította, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés nem tartozik az Alaptörvény 8. cikk (3) bekezdés b) pontja szerinti tiltott tárgykörbe.

A Kúria minderre tekintettel az OVB határozatának megsemmisítésére és az OVB új eljárásra utasítására irányuló indítványt elutasította.
A jogorvoslatot a Ve. 84. § (1) bekezdése zárja ki.
A Ve. 131. §-a folytán alkalmazandó Ve. 130. § (2) bekezdése szerint a Kúria elrendelte végzésének a Magyar Közlönyben történő közzétételét.

Budapest, 2013. augusztus 29.

Dr. Kozma György s. k.,
a tanács elnöke

Dr. Balogh Zsolt s. k.,
előadó bíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
bíró

A Kúria Knk.IV.37.522/2013/2. számú határozata

A Kúria *Kovácsné dr. Trázsi Csilla* ügyvéd által képviselt L. A., a Magyar Dohány Kiskereskedők Egyesülete elnöke indítványozónak az Országos Választási Bizottság országos népszavazási kezdeményezés aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítése tárgyában meghozott 118/2013. (VII. 17.) számú határozata ellen benyújtott kifogása alapján, az alulírott helyen és napon – nemperes eljárásban – meghozta a következő

végzést:

A Kúria az Országos Választási Bizottság 118/2013. (VII. 17.) OVB határozatát helybenhagyja.
A Kúria elrendeli végzésének a Magyar Közlönyben való közzétételét.
A végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

I. 2013. június 27-én az Országos Választási Bizottsághoz aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtották be az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 2. §-a szerinti hitelesítés céljából. Az aláírásgyűjtő íven a következő szerepelt:
„Egyetért-e Ön azzal, hogy az Országgyűlés úgy módosítsa, a fiatalkorúak dohányzásának visszaszorításáról és a dohánytermékek kiskereskedelméről szóló 2012. évi CXXXIV. törvényben meghatározott kiskereskedelmi árrés mértékét, hogy a legnagyobb kereskedelmi árrés mértéke a dohánytermék – adókkal nem csökkentett – kiskereskedelmi eladási árának 3,33%-a legyen?”
Az Országos Választási Bizottság megállapította, hogy az aláírásgyűjtő ív a törvényben meghatározott formai, valamint a népszavazásra feltenni kívánt kérdésre vonatkozó tartalmi követelményeknek eleget tesz, ezért a 118/2013. (VII. 17.) OVB határozatában (a továbbiakban: OVB hat.) a kérdést hitelesítette.
L. A., a Magyar Dohány Kiskereskedők Egyesületének elnöke az OVB hat. ellen a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (a továbbiakban: új Ve.) 349. § (1) bekezdés c) pontja által alkalmazandó 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján – az abban foglalt határidőn belül – kifogást nyújtott be, s kérte az OVB hat. megsemmisítését, valamint az Országos Választási Bizottság új eljárásra utasítását.
Az indítványozó szerint a népszavazási kezdeményezésre feltenni kívánt kérdés nemzetközi szerződésből eredő kötelezettségre irányul, nem felel meg a Ve. 3. §-ában meghatározott jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás követelményének, továbbá sérti az Nsztv. 13. § (1) bekezdésébe foglalt egyértelműség követelményét.

II. A kifogás nem alapos.

1. Az Alaptörvény 8. cikk (3) bekezdés d) pontja szerint nem lehet országos népszavazást tartani nemzetközi szerződésből eredő kötelezettségről. Az indítványozó előadta, hogy az OVB hat. által hitelesített kérdés

az Egészségügyi Világszervezet Dohányzás-ellenőrzési Keretegyezményének (a továbbiakban: Keretegyezmény) kihirdetéséről szóló 2005. évi III. törvény 6. cikk alábbi pontjaiba ütközik:

„1. A Felek elismerik, hogy az ár- és adóintézkedések hatásos és fontos eszközei a dohányfogyasztás csökkentésének a lakosság különféle szegmenseiben, különösen a fiatalok körében.

2. A Részes Feleknek arra vonatkozó szuverén jogának sérelme nélkül, hogy adóztatási politikájukat meghatározzák és bevezessék, minden Félnek tekintetbe kell vennie a dohányzás visszaszorítására vonatkozó nemzeti népegészségügyi célkitűzéseit, és olyan intézkedéseket kell elfogadnia vagy fenntartania, amelyek értelemszerűen az alábbiakra terjedhetnek ki:

a) a dohánytermékekre vonatkozó adópolitika, vagy értelemszerűen, árpolitika foganatosítása, hogy az hozzájáruljon a dohányfogyasztás csökkenését célzó egészségi célkitűzésekhez;"

Az indítványozó kifejtette, hogy a fiatalkorúak dohányzásának visszaszorításáról és a dohánytermékek kiskereskedelméről szóló 2012. évi CXXXIV. törvény (a továbbiakban: Fdvtv.) 15/A. § (2) bekezdése értelmében a legkisebb kereskedelmi árrés mértéke a dohánytermék – adókkal nem csökkentett – kiskereskedelmi eladási árának 10%-a. A magas árrés útján az állam hozzájárul a dohányfogyasztás csökkenését célzó egészségügyi célkitűzések eléréséhez, így az OVB. hat. által hitelesített kérdés a Keretegyezményben foglalt szerződéses kötelezettségre vonatkozik.

A Kúria a fentiekkel összefüggésben megállapítja, hogy az Ogy. hat. által hitelesített kérdés nem érinti az indítványozó által megjelölt nemzetközi szerződésből eredő kötelezettséget. A Keretegyezmény absztrakt követelményt fogalmaz meg, amikor kimondja, hogy az államoknak olyan intézkedéseket kell elfogadniuk vagy fenntartaniuk, amelyek kiterjedhetnek a dohánytermékekre vonatkozó adópolitika, vagy értelemszerűen, árpolitika foganatosítására, hogy az hozzájáruljon a dohányfogyasztás csökkenését célzó egészségi célkitűzésekhez. A Keretegyezmény ezen rendelkezéséből egyáltalán nem következik a kiskereskedelmi árrés mértéke, nem következik erre vonatkozó konkrét állami kötelezettség. A dohányzás csökkenését célzó egészségügyi célkitűzés többféleképpen megvalósítható, így adó vagy árpolitika útján is, amelyről való döntés az államok szabadságába tartozik. A jelölt célkitűzés megvalósítása – ahogy a Keretegyezmény fogalmaz – a Részes Feleknek az adópolitikájuk meghatározására irányuló szuverén jogának sérelme nélkül történik.

A Keretegyezményt az Országgyűlés 2005. március 4-én hirdette ki. A Keretegyezményből sem a kihirdetéskori, sem az Fdvtv. szerinti legkisebb 10%-os, sem a jelen ügy tárgyát képező kérdésben szereplő 3,33%-os fix kiskereskedelmi árrés nem következik.

Minderre tekintettel a Kúria megállapította, hogy az OVB. határozat által hitelesített kérdés nem érint nemzetközi kötelezettségvállalást.

2. Az indítványozó szerint a rendeltetésszerű joggyakorlás elve azért sérül, mert a feltenni kívánt kérdés kívül esik az ország sorsát érintő legfontosabb ügyek körén, ezért összeegyezhetetlen a népszavazás alkotmányos szerepével.

Az Alaptörvény 8. cikk (2) bekezdése szerint országos népszavazás tárgya az Országgyűlés feladat- és hatáskörébe tartozó kérdés lehet. Jelen ügyben a népszavazási kezdeményezés az Fdvtv. módosítására irányul, amely az Országgyűlés hatáskörébe tartozik.

A Ve. 3. §-a a választási eljárás alapelveit határozza meg, amely a választásban résztvevő személyeket érinti. A Ve. 3. § d) pontja értelmében a választási eljárás szabályainak alkalmazása során a választásban érintett résztvevőknek érvényre kell juttatniuk a jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás alapelvi követelményét.

A Ve.-ben megfogalmazott jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás követelménye eljárási szabály, a népszavazás jogintézményével való visszaélés ellen fogalmazódott meg. Az Alkotmánybíróság a 18/2008. (III. 12.) AB határozatában értelmezte a rendeletetésszerű joggyakorlás Ve. 3. § d) pontjában foglalt követelményét arra a helyzetre tekintettel, hogy tömegesen nyújtottak be „komolytalan", a népszavazás jogintézményével ellentétes kérdéseket. A határozat szerint „[a] a rendeltetésszerű joggyakorlás követelménye a hitelesítési eljárás kezdeményezése során azt jelenti, hogy az aláírásgyűjtés kezdeményezőjének az országos népszavazás alkotmányos rendeltetésére, a közvetlen hatalomgyakorlás kivételességére, az állam életében betöltött szerepére és súlyára tekintettel kell eljárnia. Felelősségteljesen, annak tudatában kell benyújtania kezdeményezését, hogy az általa útjára indított népszavazási eljárás állásfoglalásra készteti az ország valamennyi választópolgárát, és annak eredményeként az Országgyűlést kötelező döntés születik, amely országgyűlési döntéssé, törvénnyé válva hosszabb távon meghatározza a polgárok jogait, kötelezettségeit, befolyásolja a társadalom életét." (ABH 2008, 212.) Az Alkotmánybíróság e határozatában azt is rögzítette, hogy a rendeltetésellenes joggyakorlás kritériumai minden esetre általánosan alkalmazható jelleggel nem meghatározhatók, esetről esetre, a konkrét ügy összes körülményeinek vizsgálata alapján lehet megállapítani azokat a választópolgári magatartásokat, amelyek a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményével ellentétesek. Így pl. az Alkotmánybíróság a 149/2011. (XII. 2.)

AB végzésében a Ve. e szabályának megsértését állapította meg akkor, amikor a népszavazás kezdeményezője által hitelesítés céljából benyújtott kérdést az OVB hitelesítette, majd azt követően a népszavazás kezdeményezője – az OVB számára kedvező döntését – kifogásával megtámadta az Alkotmánybíróság előtt.

A Kúria jelen ügyben megállapítja, hogy önmagában nem sérti a jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás követelményét a feltenni kívánt kérdés a miatt, mert egyfajta értelmezés szerint kis számú érintettre vonatkozik. Az indítványozó kifejtette, hogy a Nemzeti Dohánykereskedelmi Nonprofit Zrt. tájékoztatása szerint jelenleg mindösszesen 3515 személy jogosult koncessziós jog alapján dohánytermék-kiskereskedelmi tevékenységet folytatni. Mindemellett azonban megállapítható, hogy a feltenni kívánt kérdés érintettjei az indítványozó által jelölt személyi körtől – a dohánytermék kiskereskedelmi forgalmazóitól – tágabbak, hiszen mind a dohányzók, mind a nem dohányzók is érintettek lehetnek a kérdés megválaszolásában (akár ellentétes érdekek mentén). A Kúria úgy ítélte meg, hogy a feltenni kívánt kérdés a kezdeményező részéről nem valósít meg a népszavazás jogintézményével való visszaélést, így a a régi Ve. 3. § d) pontjának sérelme nem állapítható meg.

3. Az indítványozó szerint a feltenni kívánt kérdés nem felel meg sem a választópolgári sem a jogalkotói egyértelműség követelményének. Az Nsztv. 13. § (1) bekezdése értelmében a népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.

3.1. Az indítványozó álláspontja szerint sérül a választópolgári egyértelműség, mert a kérdésben megfogalmazott „legnagyobb kereskedelmi árrés" mértéke szófordulat azt sugallja, hogy az Fdvtv. jelenleg is pontosan – eltérést nem engedő módon – meghatározza a kiskereskedelmi árrés mértékét. Ezzel szemben az Fdvtv. 15/A. §-a a legkisebb kereskedelmi árrés mértékét határozza meg (amely egyben lehetővé teszi magasabb árrés alkalmazását is), és nem egy fixen meghatározott, eltérést nem engedő árrés-szabályozást alkalmaz.

A Kúria megállapítja: az OVB határozatban hitelesített kérdés a választópolgári egyértelműség követelményét a fenti összefüggés alapján nem sérti. A választópolgári egyértelműség szempontjából közömbös az árrés-meghatározás (eltérést engedélyező, vagy fix) technikája.

3.2. Az indítványozó a jogalkotói egyértelműséggel összefüggésben azt sérelmezi, hogy a feltenni szándékozott kérdésből nem derül ki, hogy sikeres népszavazás esetén az Országgyűlést milyen jogalkotói kötelezettség terheli, a sikeres népszavazás az Országgyűlést megoldhatatlan jogalkotó feladat elé állítaná.

A kifogás e tekintetben sem alapos. A népszavazási kezdeményezés a „kiskereskedelmi árrés" mértékéről szól. Mivel a népszavazási kezdeményezés egyértelműen megjelöli, hogy célja, hogy az Országgyűlés módosítsa az Fdvtv.-t, így az Országgyűlés számára is világos és érthető, hogy milyen jogalkotási kötelezettség áll fenn egy esetleges sikeres népszavazás esetén.

Az indítványozó szerint azért is sérti a jogalkotói egyértelműséget az OVB. hat.-ban hitelesített kérdés, mert jelenleg az Fdvtv.-ben a legkisebb kereskedelmi árrés szerepel (amitől fölfelé el lehet térni), a feltenni kívánt kérdés azonban a legnagyobb kiskereskedelmi árrést pontosan meghatározva kívánja beiktatni az Fdvtv. szövegébe. Az indítványozó szerint nem világos, hogy mi lesz az előbbi sorsa, párhuzamos fenntartásuk lehetetlen helyzetet eredményez.

Mint ahogy fentebb megállapításra került a népszavazási kezdeményezés az Fdvtv. módosítására irányul, annak kifejezett megjelölésével. Amennyiben az Országgyűlést a népszavazásból jogalkotási kötelezettség terheli, úgy nem kétséges, hogy eldönthető milyen jogalkotási technika (pl. a korábbi szabály hatályon kívül helyezése) mellett lehet a népszavazásból folyó jogalkotási kötelezettségnek eleget tenni.

Az indítványozó kifejtette továbbá, hogy az Fdvtv. 24/D. § alapján a legkisebb kereskedelmi árrést szabályozó 15/A. §-t a 2013. július 14-e után megkötött szerződésekre kell alkalmazni. Ezzel szemben a kérdés nem tartalmazza, hogy milyen időponttól, a dohánytermék-nagykereskedők és kiskereskedők közötti magánjogi jogviszonyok mely körére lenne alkalmazandó a kiskereskedelmi árrés 3,33%-os mértéke.

A Kúria megítélése szerint érvényes és eredményes népszavazás esetén az Országgyűlés el tudja dönteni, hogy a népszavazásból eredő törvényi rendelkezés mikor lépjen hatályba, szükségesek-e átmeneti rendelkezések. Amiatt, hogy a kérdés erre vonatkozóan nem tartalmaz részletet a jogalkotói egyértelműség sérelme nem állapítható meg.

Az indítványozó a fentiekkel összefüggésben annak a vizsgálatát is kérte, hogy sérül-e az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében meghatározott jogállamiságból eredő jogbiztonság. Megállapítható, hogy a népszavazásra feltenni szándékozott kérdés választópolgári és jogalkotói egyértelműsége, mint követelmény, szoros összefüggésben van a jogbiztonság érvényesülésével. Amikor a Kúria az egyértelműség szempontjából vizsgálja az OVB határozat által hitelesített kérdést, akkor egyben azt a jogbiztonság szempontjából is értékeli. Jelen ügyben az indítványozó a népszavazásra feltett kérdés egyértelműségének kifogásolásán túl (amelyről a Kúria fentebb már döntött) vizsgálat tárgyává a jogbiztonság más aspektusát nem jelölte meg. Ezért a Kúria Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés sérelmének megállapítására irányuló indítványt is elutasította.

A Kúria minderre tekintettel az OVB határozatának megsemmisítésére és az OVB új eljárásra utasítására irányuló indítványt elutasította.
A jogorvoslatot a Ve. 84. § (10) bekezdése zárja ki.
A Ve. 131. §-a folytán alkalmazandó Ve. 130. § (2) bekezdése szerint a Kúria elrendelte végzésének a Magyar Közlönyben történő közzétételét.

Budapest, 2013. augusztus 29.

Dr. Kozma György s. k.,
a tanács elnöke

Dr. Balogh Zsolt s. k.,
előadó bíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
bíró

A Kúria Knk.IV.37.500/2013/2. számú határozata

A Kúria a *dr. Fodor Péter* (1143 Budapest, Stefánia út 61.) elnök által képviselt Füstölgők Társasága (1195 Budapest, Nagysándor József u. 183.) indítványozónak, a *dr. Bordás Vilmos* által képviselt Országos Választási Bizottság (1357 Budapest, Pf. 2) aláírásgyűjtő ív mintapéldánya hitelesítése kapcsán meghozott OVB határozatának felülvizsgálata tárgyában nemperes eljárásban, meghozta az alábbi

végzést:

A Kúria az Országos Választási Bizottság 69/2013. (VII. 5.) OVB határozatát helybenhagyja.
A Kúria elrendeli végzésének a Magyar Közlönyben való közzétételét.
A végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

I. 1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 69/2013. (VII. 5.) OVB határozatában (megjelent: Magyar Közlöny, 2013. évi 116. számában) hitelesítette azt az aláírásgyűjtő ívet, amelyen a következő kérdés szerepelt:
„Egyetért-e Ön azzal, hogy közterületen tilos legyen a dohányozni?”

2. A határidőben érkezett kifogás értelmében az OVB határozata az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 10. § a) pontjába ütközően törvénysértő, mert a kérdés szabályozása nem az Országgyűlés feladat- és hatáskörébe tartozó kérdés. E mellett a kifogásban foglaltak szerint a kérdés részben nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdése szerinti egyértelműségi követelménynek, részben pedig érvényes és eredményes népszavazás esetében az Alaptörvény módosítását eredményezné.

II. A kifogás nem megalapozott.

1. A Kúria a választási eljárásról szóló 2013. évi CXXXVI. törvény (a továbbiakban: új Ve.) 349. § (1) bekezdés c) pontja alapján alkalmazandó 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: régi Ve.) 130. § (2) bekezdésében megfogalmazott hatáskörében eljárva, nemperes eljárásban vizsgálja felül az OVB határozatának alkotmányosságát és törvényességét. Eljárása felülvizsgálati jellegű, tehát az OVB határozatának jogszerűségét nem egészében, hanem a kifogásban foglaltakra tekintettel vizsgálja felül.
A megalapozott kifogás az OVB határozatának megsemmisítéséhez vezet, amelynek következtében az OVB-nek – a Kúria útmutatásainak megfelelő – új eljárást kell lefolytatnia az aláírásgyűjtő ív, illetve a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatosan. Ha a kifogásban foglaltak nem megalapozottak, úgy a népszavazás kezdeményezője előtt megnyílik a lehetőség a szükséges számú aláírás megszerzésére.

2.1. A Kúria elsőként a kifogás azon elemét vizsgálta, amely szerint a népszavazásra feltenni szándékozott kérdés – és az OVB határozata – olyan jogalkotásra irányul, amelyben az országgyűlés nem rendelkezik feladat- és

hatáskörrel. Az indítványozó indokolása értelmében a nemdohányzók védelméről és a dohánytermékek fogyasztásának, forgalmazásának egyes szabályairól szóló 1999. évi XLII. törvény (a továbbiakban: Ndtv.) 2/A. § (1) bekezdése a helyi önkormányzatokat hatalmazza fel arra, hogy közterületeket nemdohányzóvá minősítsenek. Így a helyi önkormányzatok saját hatáskörben, rendeleti úton szabályozzák ezt a kérdést, így az nem tartozik az Országgyűlés hatáskörébe.

2.2. Az Alaptörvény 32. cikk (2) bekezdése értelmében „[f]eladatkörében eljárva a helyi önkormányzat törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, illetve törvényben kapott felhatalmazás alapján önkormányzati rendeletet alkot". Az önkormányzat anyagi jogforrásként eredeti, illetve származékos jogkörben eljárva alkot rendeletet.

A közterületi dohányzás normatív tilalmát elsődlegesen az Ndtv. 2. § (1) bekezdés d) pontja rendezi. Ezzel a szabályozás tárgyát a törvényalkotó saját hatáskörébe vonta, azaz kivette a helyi társadalmi viszonyok, a helyi, települési közösséget érintő közügyek köréből. Így a közterületi dohányzás tilalmának szabályozása nem helyi közügy.

A 2/A. § (1) bekezdése szerinti felhatalmazással ugyanakkor a törvényalkotó azt ismerte el, hogy lehetnek olyan helyi sajátosságok, amelyek a törvényi tilalmon túl, további megszorításokat indokolhatnak helyi, települési szinten. A jelen esetben tehát az önkormányzatok származtatott jogkörben alkothatnak rendeleti szintű szabályokat.

Megalapozatlan tehát a kifogás azon hivatkozása, amely szerint az Országgyűlés nem, csak az önkormányzatok rendelkeznek jogalkotási jogkörrel az OVB határozatában hitelesített kérdés kapcsán.

3.1. A kifogás értelmében – összefüggésben a 2.2. pont alatt kifejtettekkel – a népszavazásra feltenni szándékozott kérdés olyan jogalkotásra irányul, amely az Alaptörvény módosítását eredményezné. A kifogás indokolása értelmében a közterülettel való törvényi rendelkezés sérti az önkormányzatok Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés e) pontban garantált – közterületekhez fűződő – tulajdonosi, illetve az a) pont szerinti rendeletalkotási jogait.

A közterületi dohányzási tilalom kérdése nem helyi közügy, ahogy azt a jelen határozat 2.2. pontja megállapította. Az önkormányzatok – az Alaptörvény 32. cikk (2) bekezdés, második fordulata szerinti – származtatott, azaz felhatalmazás alapján és a felhatalmazás keretei között alkothatnak jogszabályt ebben a tárgykörben. Ezért érvényes és eredményes népszavazás esetén nem vetődik fel alappal „az Alaptörvényben biztosított önkormányzati alapjog módosítása".

3.2. Nem sérül az önkormányzatok Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés e) pontjában garantált tulajdonhoz való joga sem.

Az Alaptörvény 38. cikk (1) bekezdésének első fordulata értelmében „[a]z állam és a helyi önkormányzatok tulajdona nemzeti vagyon. A nemzeti vagyon kezelésének és védelmének célja a közérdek szolgálata (...)". A közterületek egy része az állam, egy másik része pedig az önkormányzatok tulajdonában áll. Az állami és önkormányzati tulajdonnak minősülő nemzeti vagyon feletti rendelkezési jogok az Alaptörvény értelmében célhoz kötöttek. Ezért önmagában és általában a közterületek dohányzással összefüggő használatának törvényi szintű szabályai nem korlátozzák megengedhetetlen módon az önkormányzati tulajdonú közterületek önkormányzati hasznosíthatóságát.

3.3. A kifogás hivatkozik a közterületi várakozással összefüggésben kialakított alkotmánybírósági álláspontra. A Kúria utal arra, hogy a kifogásban megjelölt népszavazási kezdeményezés a közterület parkolási célú, díjfizetés ellenében történő használatára vonatkozott. Az Alkotmánybíróság parkolással kapcsolatosan kialakított gyakorlata a 109/2009. (XI. 18.) AB határozatra épül [a testület a 137/2010. (VII. 8.) AB határozatbeli döntését is erre alapította]. Ebben az Alkotmánybíróság nem hagyott kétséget afelől, hogy a helyi közutak és közterületek fenntartása és ebben a körben közlekedési célú használata, a díjfizetés megállapítása nem helyi közügy. Az önkormányzat képviselő testülete nem mint tulajdonos, hanem mint a közút kezelője állapíthatja meg rendeletében a „nyugvó közlekedés" feltételeit, amely rendelete azonban elsődlegesen a közúti közlekedés törvényi felhatalmazásán és csak másodlagosan a helyi önkormányzatokra vonatkozó törvény rendelkezésein alapul. [ABH 2009, 941.; 137/2010. (VII. 8.) AB határozat, ABH 2010, 1094.]

A kifejtettek alapján a Kúria nem látott ellentmondást a hivatkozott alkotmánybírósági gyakorlat és jelen határozatában elfoglalt álláspontja között.

Ezért a kifogást ezen részében megalapozatlanként elutasította.

4. Végül az indítványozó jogsértőnek tekintette az OVB határozatát azon az alapon is, hogy az nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműségi követelményeknek.

Az Nsztv. 13. § (1) bekezdése értelmében „[a] népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni". Az Alkotmánybíróság által 2001-ben [51/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 392, 395.] kidolgozott „egyértelműségi teszt" értelmében az OVB – és a felülvizsgálat során a kifogás keretei között a Kúria – a népszavazási kérdés választói és jogalkotói egyértelműségét mérlegeli.

4.1. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a kérdés akkor válaszolható meg egyértelműen, ha világos és kizárólag egyféleképpen értelmezhető, a kérdésre igen-nel vagy nem-mel válaszolni lehet (választópolgári egyértelműség).

Az indítványozó kifogása szerint az OVB határozatában hitelesített kérdés azt a látszatot kelti, hogy jelenleg megengedett a közterületi dohányzás. Amellett, hogy a 2.1–2.2. pontban hivatkozott Ndtv. értelmében ez tényszerűen nem felel meg a valóságnak, a kérdés nem pontosítja, hogy a közterület mely részén zárná ki a dohányzás lehetőségét.

A közterület fogalmát több törvényi szabály rendezi, értelemszerűen a szabályozási koncepciójába tartozó sajátosságoknak megfelelően. Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 2. § 13. pontjából, a közterület-felügyeletről szóló 1999. évi LXIII. törvény 27. § a) pontjából, valamint a sportról szóló 2004. évi I. törvény 77. § i) pontjából összességében az állapítható meg, hogy a közterület az ingatlan-nyilvántartásban ekként nyilvántartott, közhasználatra szolgáló minden olyan állami vagy önkormányzati tulajdonban álló terület, amelyet rendeltetésének és a rendeltetésre vonatkozó szabályoknak megfelelően bárki használhat. A törvényi meghatározások a köznapi életben használt fogalmaktól nem különböznek számottevően.

A Kúria a fentiek figyelembe vétele mellett, az OVB határozatában hitelesített kérdésről megállapította, hogy a megfogalmazását és nyelvtani szerkezetét tekintve egyszerű mondat, mely nem hagy kétséget afelől, hogy a választópolgári igenek, illetve nemek többsége a közterületek egészén folytatott dohányzás lehetőségét döntenék el.

A Kúria felülvizsgálati jogkörében eljárva nem az eredményes népszavazás esetén esetlegesen előálló jogalkotás tartalmát minősíti, hanem azt, hogy a kérdés a választópolgárok számára egyértelműen megválaszolható-e. A kérdés egyértelmű, ezért a Kúria a kifogást megalapozatlanként elutasította.

4.2. A kifogás a jogalkotói egyértelműség követelményének sérelmét is felvetette. Indokai szerint a népszavazás sikere ellehetetlenítené a dohányzó helyek kijelölésére és fenntartására vonatkozó törvényi kötelezettség teljesítését. Ez pedig sértené a dohányosok érdekeit.

A jogalkotói egyértelműség oldalán azt kell vizsgálni, hogy az érvényes és eredményes népszavazás esetén, az Alaptörvény 8. cikk (1) bekezdése szerinti kötelezettségre tekintettel az Országgyűlés eltudja-e dönteni, hogy van-e jogalkotási feladata, és ha igen, akkor annak mi a tartalma.

A Kúria ebben a körben sem látta aggályosnak az OVB határozatát, mivel az Ndtv. esetleges, megfelelő tartalommal történő módosítása nem állítja megoldhatatlan feladat elő az Országgyűlést.

Mindezen indokokra tekintettel a Kúria a kifogást egészében megalapozatlannak ítélte, ezért az OVB határozatát a régi Ve. 130. § (2) bekezdésére tekintettel hatályában fenntartotta és elrendelte a végzése Magyar Közlönyben történő közzétételét.

Budapest, 2013. szeptember 3.

Dr. Kalas Tibor s. k.,
a tanács elnöke

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
előadó bíró

Dr. Balogh Zsolt s. k.,
bíró

A Kúria Önkormányzati Tanácsának Köf. 5015/2013/6. számú határozata

A Kúria a *Simonné dr. Grósz Melinda* jogtanácsos által képviselt Heves Megyei Kormányhivatal (3300 Eger, Kossuth utca 9.) indítványozónak a *dr. Kozma Katalin* jegyző, jogtanácsos által képviselt Gyöngyös Város Önkormányzata (3200 Gyöngyös, Fő tér 13.) ellen Gyöngyös Város Önkormányzatának a települési hulladékkezelési közszolgáltatásokról szóló – a 29/2012. (XII. 14.) önkormányzati rendelettel módosított – 34/2009. (XII. 14.) önkormányzati rendelet egyes rendelkezései felülvizsgálatára irányuló indítványa alapján nemperes eljárásban meghozta a következő

határozatot:

1. A Kúria Önkormányzati Tanácsa megállapítja, hogy Gyöngyös Város Önkormányzatának a települési hulladékkezelési közszolgáltatásokról szóló – a 29/2012. (XII.14.) önkormányzati rendelet 1. §-ával módosított – 34/2009. (XII.14.) önkormányzati rendelet 4. számú melléklete törvényellenes, ezért e rendelkezéseket 2013. január 1. napjára visszamenő hatállyal megsemmisíti.
2. A Kúria Önkormányzati Tanácsa Gyöngyös Város Önkormányzatának a települési hulladékkezelési közszolgáltatásokról szóló – a 29/2012. (XII. 14.) önkormányzati rendelet 1. §-ával módosított – 34/2009. (XII. 14.) önkormányzati rendelet 4. számú melléklete 2013. január 1-jéig fennálló hatályossága törvényellenességének megállapítására irányuló indítványt elutasítja.
3. A Kúria Önkormányzati Tanács elrendeli határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét.
4. A Kúria Önkormányzati Tanácsa elrendeli, hogy a határozat közzétételére – a Magyar Közlönyben való közzétételt követő nyolc napon belül – az önkormányzati rendelet kihirdetésével azonos módon kerüljön sor.
A határozat ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

I. 1. A Heves Megyei Kormányhivatal a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 136. § (2) bekezdése alapján a Kúriához fordult és kérte, hogy a Kúria állapítsa meg Gyöngyös Város Önkormányzatának a települési hulladékkezelési közszolgáltatásokról szóló – a 29/2012. (XII. 14.) önkormányzati rendelet 1. §-ával módosított – 34/2009. (XII. 14.) önkormányzati rendelet 4. számú melléklete (a továbbiakban: Ör.) 4. mellékletének törvényellenességét és kérte, hogy a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 56. § (3) bekezdésére is figyelemmel semmisítse azt meg.
Az indítványozó előadta, hogy az Ör. kifogásolt 4. mellékletében a kommunális hulladék közszolgáltatási díjának megállapítására került sor 2012. december 30-ai hatállyal. A hulladékról szóló – a Magyar Közlöny 2012. november 30-ai számában kihirdetett, és 2013. január 1-jén hatályba lépett – 2012. évi CLXXXV. törvény (a továbbiakban: Htv.) 108. §-a hatályon kívül helyezte a hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvényt (a továbbiakban: Hgtv.). A Hgtv. 23. § f) pontja adott korábban felhatalmazást a települési önkormányzat képviselő-testületének a szemétszállítási díj mértékének a megállapítására. A Htv. – főszabály szerint – már nem ad felhatalmazást a szemétszállítás díjának önkormányzati rendeletben történő megállapítására, hanem azt a Htv. 47. § (4) bekezdése és 88. § (3) bekezdés b) pontja alapján miniszteri hatáskörbe utalta. A Htv. átmeneti rendelkezései között a 91. § (2) bekezdés kimondja, hogy a 88. § (3) bekezdés b) pontjában foglalt felhatalmazás alapján megalkotott rendelet, vagyis a miniszteri rendelet hatálybalépésig a közszolgáltató a 2012. december 31-én alkalmazott bruttó díjhoz képest legfeljebb 4,2%-kal megemelt mértékű díjat alkalmazhat. A Kormányhivatal szerint igaz ugyan, hogy 2012. decemberében – az önkormányzati rendelet megalkotásakor – még hatályban volt a Hgtv., azonban már kihirdetésre került a Htv., így szabályai ismertek voltak.
A települési hulladékkezelési közszolgáltatási díj megállapításának részletes szakmai szabályairól szóló 64/2008 (III. 28.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm.r.) 2. § (1) bekezdése kimondja, hogy a közszolgáltatási díjat legalább egyéves díjfizetési időszakra kell meghatározni. Ezen jogszabályok alapján megállapítható, hogy a 2013. évre vonatkozóan önkormányzati rendelet már nem tartalmazhat szemétszállítási díjmegállapítást, a 2012. év végén megalkotott ilyen tárgyú rendeletek eleve ellentétesek a Korm.r. idézett szabályaival.
Az indítványozó szerint a 2013. évre vonatkozóan már nem is lehetne jogszerűen hatályban önkormányzati szemétszállítási díjmegállapítás. Álláspontja szerint az Ör. 4. melléklete a Htv. 47. § (4) bekezdésébe, 88. § (3) bekezdés bb) alpontjába, a 91. § (2) bekezdésébe és a Korm.r. 2. § (1) bekezdésébe ütközik, ezáltal

jogszabálysértő. Kérte az Ör. vizsgálni kért melléklete hatálybalépése napjára történő visszaható hatályú megsemmisítését.

2. A Kúria Önkormányzati Tanácsa a Bszi. 52. §-a alapján az indítványt megküldte az érintett önkormányzatnak állásfoglalása beszerzése céljából.

II. Az indítvány az alábbiak szerint megalapozott:

1. A Hgtv. 23. § f) pontja 2013. január 1-jét megelőzően a következőképpen rendelkezett: a települési önkormányzat képviselő-testülete önkormányzati rendeletben állapítja meg az ingatlantulajdonost terhelő díjfizetési kötelezettséget, az alkalmazható díj legmagasabb mértékét, megfizetésének rendjét, az esetleges kedvezmények eseteit vagy a szolgáltatás ingyenességét. 2013. január 1-jével a Hgtv. egészét hatályon kívül helyezte a Htv., s ettől az időponttól hatályosan új szabályt alkotott.

A Kúria Önkormányzati Tanácsa észlelte, hogy az indítvány elbírálásakor a Htv. indítványozó által jelölt szövege módosult. A Kúria Önkormányzati Tanácsának gyakorlata szerint az önkormányzati rendeletek törvényességi vizsgálata során az önkormányzati rendeletet (vizsgált rendelkezését) mindig a hatályos törvényekhez és a hatályos más jogszabályokhoz méri. A Kúria Önkormányzati Tanácsának – az Alaptörvény 25. cikk (2) bekezdés c) pontjában és a Bszi. 24. § (1) bekezdés f) pontjában foglalt hatáskörében eljárva – az Alaptörvényből és törvényből eredő feladata, hogy az önkormányzati normákat a törvényekkel összhangba hozza, illetőleg – az új jogalkotást tekintve – összhangban tartsa. Az önkormányzati rendszer hatályos szabályainak a mindenkor hatályos törvényekkel és más jogszabályokkal kell összhangban állni [lásd: Köf.5031/2012/11. számú határozatot].

A Htv. módosításai következtében a Htv. a következőképp rendelkezik:

– A Htv. 47. § (4) bekezdésének a miniszter hatáskörét megállapító rendelkezését – azonos szabályozási tartalommal – a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási tevékenység minősítéséről szóló 2013. évi CXXV. törvény módosítása útján a Htv. 47/A. § (1) bekezdése állapítja meg. E szerint: „A hulladékgazdálkodási közszolgáltatási díjat a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal (a továbbiakban: Hivatal) javaslatának figyelembevételével a miniszter rendeletben állapítja meg."

– A Htv. 88. § (3) bekezdés b) pontja változatlan maradt. Ennek értelmében: Felhatalmazást kap:

  b) a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási díj megállapításáért felelős miniszter, hogy

    ba) a hulladékgazdálkodási közszolgáltatásra vonatkozó díjképzés átláthatóságának biztosítása érdekében a közszolgáltatók által közérdekből közzéteendő adatok – különösen a hulladékgazdálkodási közszolgáltatással kapcsolatos díjmegállapítás, költségek, bevételek, kiadások, beruházások, valamint az ezzel összefüggő műszaki információk – körét és a közzététel módját,

    bb) a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás díjait, a díjalkalmazási feltételeket, a díjmegfizetés rendjét megállapítsa.

– A Htv. 89. §-a szintén változatlan. Ennek értelmében a Htv. rendelkezései 2013. január 1-jén léptek hatályba, tehát 2013. január 1-jétől jogalkotói hatáskörrel nem a települési önkormányzat képviselő-testülete, hanem a miniszter rendelkezik. Ezt a tényt a módosítások nem érintették.

– A Htv. korábbi 91. § (2) bekezdése értelmében „A 88. § (3) bekezdésének b) pontjában foglalt felhatalmazás alapján megalkotott rendelet hatálybalépéséig a közszolgáltató – a (3), (4) és (6) bekezdésben meghatározott kivétellel – a 2012. december 31-én alkalmazott bruttó díjhoz képest legfeljebb 4,2%-kal megemelt mértékű díjat alkalmazhat."

  A Htv. 91. § helyébe a rezsicsökkentések végrehajtásáról szóló 2013. évi LIV. törvény és a szippantott szennyvízre vonatkozó rezsicsökkentésről, valamint egyes törvényeknek a további rezsicsökkentéssel összefüggő módosításáról szóló 2013. évi CXIV. törvény állapított meg új szöveget. A Htv. 91. § (1) bekezdése szerint a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási díj legmagasabb mértékét 2013. július 1-jétől 2014. december 31-éig az e §-ban foglalt eltérésekkel kell megállapítani. A Htv. 91. § (2) bekezdés értelmében „A természetes személy ingatlanhasználó részére kiállított számlában meghatározott hulladékgazdálkodási közszolgáltatásért fizetendő szolgáltatási egységre jutó összeg (beleértve az alapdíjat) nem haladhatja meg a 2012. április 14. napján alkalmazott díj legfeljebb 4,2 százalékkal megemelt összegének 90 százalékát." A Htv 91. § (7) bekezdése – a nem természetes személy ingatlanhasználók vonatkozásában – a korábbihoz hasonló szabályt tartalmaz: „A nem természetes személy ingatlanhasználó részére kiállított számlában meghatározott hulladékgazdálkodási közszolgáltatásért fizetendő összeg nem haladhatja meg a települési önkormányzat 2012. december 31-én hatályos rendeletében meghatározott – kedvezmények és mentességek nélküli – teljes közszolgáltatási díj legfeljebb 4,2 százalékkal megemelt összegét."

– A Korm.r. 2. § (1) bekezdése változatlan szöveggel maradt hatályban. E szerint: „a közszolgáltatási díjat legalább egyéves díjfizetési időszakra kell meghatározni."

A fentiek alapján megállapítható, hogy az indítványozó által vizsgálni kért, az Ör. 4. számú mellékletét érintő probléma nem vált tárgytalanná. A fenti módosítások egyrészt csak a 2013. július 1-jétől alkalmazandó és csak a természetes személy ingatlanhasználókra vonatkozó hulladékgazdálkodási közszolgáltatási díjra irányadóak, az indítványban felvetettek pedig a 2013. január 1-jétől alkalmazandó díjat érintik (tehát a 2013. január 1. és 2013. július 1. közötti időszakot). Másrészt a nem természetes személy ingatlanhasználók vonatkozásában a szabályozás tartalmában változatlan.

2. Az érintett önkormányzat az Ör. 4. mellékletét 2012. december 14-én kihirdetett és 2012. december 30-án hatálybalépett 29/2012. (XII. 14.) önkormányzati rendelet 1. §-ával állapította meg. A 4. melléklet „A települési szilárd hulladékkal kapcsolatos helyi közszolgáltatás lakossági igénybevételének díja 2013. december 30-tól" címet viseli, amely a társasházként szerződött szolgáltatási díjra is vonatkozik.

   A Htv. 89. § (1) bekezdése szerint a törvény 2013. január 1-jén lép hatályba. A Htv. eredeti 47. § (4) bekezdéséből – illetve módosítás után a 47/A. § (1) bekezdésből – valamint a 88. § (3) bekezdés b) pontjából egyértelműen következik, hogy a települési önkormányzatoknak a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási díj megállapítására vonatkozó jogalkotói hatásköre 2013. január 1-jén megszűnt. Ez nemcsak a Htv. hatálybalépéséből következik, hanem abból is, hogy az önkormányzatoknak az adott tárgyban rendeletalkotásra felhatalmazást adó Hgtv. hatályát vesztette 2013. január 1-jén. Tehát az érintett önkormányzat, amikor 2012. év végen megalkotta az Ör. 4. mellékletét, ezt annak tudatában tette, hogy 2013. január 1-jétől ebben a tárgyban a rendeletalkotási hatásköre úgy szűnik meg, hogy más – a miniszter kap – erre felhatalmazást. Az Ör. 4. számú mellékletének 2013. január 1. után történő hatályban tartása tehát a Htv. hatálybalépését követő időszakra esik.

3. A Jat. 12. § (1) bekezdése értelmében a módosító rendelkezés és hatályon kívül helyező rendelkezés a hatálybalépéssel, vagy ha a módosító, illetve a hatályon kívül helyező rendelkezés a módosítást, illetve hatályon kívül helyezést meghatározott időponthoz vagy jövőbeli feltételhez köti, ennek az időpontnak vagy jövőbeli feltételnek a bekövetkezésével végrehajtottá válik. A Jat. 13. § (1) bekezdése értelmében a felhatalmazó rendelkezés hatályon kívül helyezése esetén – kivéve, ha egyidejűleg a tárgykör szabályozására azonos tartalommal új felhatalmazó rendelkezést alkottak – a hatályon kívül helyezésről rendelkező jogszabályban intézkedni kell a végrehajtási jogszabály hatályon kívül helyezéséről vagy a végrehajtási jogszabály azon rendelkezésének a hatályon kívül helyezéséről, amely a felhatalmazás végrehajtására irányul.

   A Jat. fenti rendelkezéseinek egybevetéséből következően a felhatalmazás jogosultjának változása esetén lehetőség van olyan jogalkotásra, amelynek értelmében a régi felhatalmazás alapján született jogszabály addig marad hatályban, amíg a felhatalmazás új jogosultja meg nem alkotja az adott tárgyban a rendeletet. A Htv. 91. §-ában foglalt átmeneti rendelkezések azonban nem ezt a jogalkotási megoldást választották. A Htv. korábbi 91. § (2) bekezdés szerint a 88. § (3) bekezdésének b) pontjában foglalt felhatalmazás alapján megalkotott (miniszteri) rendelet hatálybalépéséig a közszolgáltató – a (3), (4) és (6) bekezdésben meghatározott kivétellel – a 2012. december 31-én alkalmazott bruttó díjhoz képest legfeljebb 4,2%-kal megemelt mértékű díjat alkalmazhat. A Htv. e rendelkezéséből is egyértelműen megállapítható volt, hogy 2013. január 1-jét követően az új felhatalmazás alapján megalkotott miniszteri rendelet hatálybalépéséig sem a korábbi önkormányzati rendelet marad hatályban, hanem a szolgáltató jogosult az emelésre. A Htv. 91. §-ának 2013. július 1-jétől történő megváltoztatása sem hozta vissza e tárgyban az önkormányzati rendeletalkotást.

   A fenti törvényi rendelkezések alapján az önkormányzat 2013. január 1-jét követő időszakra hatályosan nem alkothatott és tarthatott hatályban hulladékgazdálkodási közszolgáltatási díjat megállapító rendeletet, az erre az időszakra vonatkozó Ör.-beli szabály ellentétes a Htv. 47. § (4) bekezdésével és 88. § (3) bekezdés b) pontjával. Megalapozott ezért az indítványozó azon állítása, hogy a 2013. évre vonatkozóan már nem is lehetne jogszerűen hatályban önkormányzati szemétszállítási díjmegállapítás.

   Erre tekintettel a Kúria Önkormányzati Tanácsa megállapította, hogy az Ör. – indítványozó által támadott – 4. számú melléklete 2013. január 1. napjától törvénysértő volt.

4. Az Ör. megalkotásakor az önkormányzat a Hgtv. 23. § f) pontja alapján jogalkotói hatáskörrel rendelkezett. 2013. január 1-jét megelőzően az adott tárgyban hatályban volt önkormányzati rendelet a Htv. alapján is jelentőséghez jutott annyiban, hogy a Htv. eredeti 91. § (2) bekezdésének közszolgáltató által történő alkalmazásánál ez tükrözi a 2012. december 31-én alkalmazott díjat. A közszolgáltató ehhez képest alkalmazhatott 4,2%-kal megemelt mértékű díjat. Tehát az Ör. 2013. január 1-jéig történő hatályossága e jogkövetkezményt kiváltja.

5. A 64/2008. (III. 28.) Korm. rendelet 2. §-a értelmében a közszolgáltatási díjat legalább egyéves díjfizetési időszakra kell meghatározni. A Kúria megítélése szerint e szabály célja, hogy a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási díj

megállapítására jogosult év közben ne változtathassa a díjat, ezáltal a közszolgáltatást igénybe vevők számára előre látható és kiszámítható legyen az alkalmazott díjtétel. Ehhez hasonló szabályt a Htv. is tartalmaz. A Htv. 47. § (1) bekezdése értelmében a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási díjat legalább egyéves díjfizetési időszakra, általános forgalmi adó nélkül számított egységnyi díjtételek szerint kell meghatározni.

A Kúria megítélése szerint a fent meghatározott év közbeni módosítás tilalma az ugyanazon jogalkotói hatáskörrel rendelkező szervnek címzett kötelezettséget tartalmazza arra vonatkozóan, hogy maga ne módosítsa év közben az egyszer már általa megállapított díjat. Jelen esetben a jogalkotói hatáskör megváltozása kapcsán maga a Htv. rendelkezik másként az átmeneti időszakra. A Kúria megítélése szerint az önkormányzat az átmenetre a törvény rendelkezéseivel összhangban készült fel a még hatályos jogalkotói hatáskör alapján. Erre tekintettel az Ör. 4. mellékletének 2013. január 1-jéig hatályos szövege hatályban tartásának törvényellenessége nem állapítható meg.

A Kúria megjegyzi továbbá, hogy a Htv.-nek a rezsicsökkentések végrehajtásáról szóló 2013. évi LIV. törvény 12. §-a által módosított – fentebb idézett – új 91. § (1) bekezdése szerint az átmeneti időszak egy új fázisára (a 2013. július 1-jétől 2014. december 31-éig tartó időszakra) maga a törvényalkotó is átmeneti rendelkezéseket alkalmaz.

A Kúria a fent kifejtett indokok alapján az Ör. hulladékgazdálkodási közszolgáltatási díjat megállapító rendelkezése 2013. január 1-jéig történő hatályossága törvényellenességének megállapítására vonatkozó indítványt elutasította.

6. Az indítványozó a megsemmisítés iránti kérelmében hivatkozott a Bszi. 56. § (3) bekezdésére, illetve kifejezett kérelmet tartalmazott az Ör. 4. melléklet 2012. december 30-ra történő visszamenőleges hatályú megsemmisítésre.

A Bszi. 56. § (2) bekezdése értelmében a megsemmisített önkormányzati rendelet vagy annak rendelkezése a határozatnak a Magyar Közlönyben való közzétételét követő napon hatályát veszti. A Bszi. 56. § (3) bekezdés pedig kimondja, hogy az önkormányzati tanács a (2) bekezdésben meghatározottaktól eltérően is megállapíthatja az önkormányzati rendelet vagy annak rendelkezése hatályvesztését, ha azt a jogbiztonság vagy a rendelet hatálya alá tartozó jogalanyok különösen fontos érdeke indokolja.

A Kúria Önkormányzati Tanácsa jelen ügyben úgy ítélte meg, hogy a Bszi. 56. § (3) bekezdésének alkalmazásával az Ör. 4. mellékletét a fent részletesen kifejtett indokok alapján – 2013. január 1-jére visszaható hatállyal megsemmisíti. A Kúria Önkormányzati Tanácsa tehát nem a kihirdetése napjára, hanem a települési önkormányzatok jogalkotói hatásköre megszűnte napjára visszaható hatállyal semmisítette meg az Ör. 4. mellékletét.

A Kúria Önkormányzati Tanácsa a Bszi. 55. § (2) bekezdés b) pontja szerint elrendelte határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét. A Kúria egyben a Bszi. 55. § (2) bekezdés c) pontja alapján elrendelte, hogy a határozat közzétételére – a Magyar Közlönyben való közzétételt követő nyolc napon belül – az önkormányzati rendelet kihirdetésével azonos módon kerüljön sor.

A határozat elleni jogorvoslatot a Bszi. 49. §-a zárja ki.

Budapest, 2013. szeptember 11.

Dr. Kozma György s. k.,
a tanács elnöke

Dr. Balogh Zsolt s. k.,
előadó bíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
bíró

A Kúria Önkormányzati Tanácsának Köf. 5017/2013/3. számú határozata

A Kúria Önkormányzati Tanácsa a Nagyatádi Járásbíróság (7500 Nagyatád, Baross Gábor u. 9.) által kezdeményezett Nagyatád Város Önkormányzata (7500 Nagyatád, Szabadság u. 17.) ellen az önkormányzati tulajdonban lévő lakások bérletéről szóló 18/1996. (VII. 1.) önkormányzati rendelet egyes rendelkezései törvényességi vizsgálatára irányuló nemperes eljárásban meghozta az alábbi

határozatot:

1. A Kúria Önkormányzati Tanácsa megállapítja, hogy Nagyatád Város Önkormányzata Képviselő-testületének az önkormányzat tulajdonában lévő lakások bérletéről szóló 18/1996. (VII. 1.) önkormányzati rendelet 25. § (1) bekezdésének a „2–7 hónap időtartamra a lakás lakbérének kétszeres összege," szövegrész törvényellenes, ezért azt megsemmisíti.
2. A Kúria Önkormányzati Tanácsa megállapítja, hogy Nagyatád Város Önkormányzata Képviselő-testületének az önkormányzat tulajdonában lévő lakások bérletéről szóló 18/1996. (VII. 1.) önkormányzati rendelet 25. § (1) bekezdésének a „2–7 hónap időtartamra a lakás lakbérének kétszeres összege," szövegrész a Nagyatádi Járásbíróság előtt folyamatban lévő 7.P.20.006/2013. számú ügyben, valamint valamennyi, a megsemmisítés időpontjában valamely bíróság előtt folyamatban lévő ügyben nem alkalmazható.
3. A Kúria Önkormányzati Tanácsa elrendeli határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét, illetve elrendeli, hogy határozatát – a Magyar Közlönyben való közzétételt követő nyolc napon belül – az önkormányzati rendelet kihirdetésével azonos módon hirdessék ki.
A határozat ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

I.

1. A Nagyatádi Járásbíróság bírája a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 48. § (3) és (4) bekezdése alapján az előtte folyamatban lévő 7.P.20.006/2013. számú ügy tárgyalásának felfüggesztése mellett a Kúrához fordult és kezdeményezte Nagyatád Város Önkormányzata Képviselő-testületének az önkormányzat tulajdonában lévő lakások bérletéről szóló 18/1996. (VII. 1.) önkormányzati rendelet (a továbbiakban: Ör.) 24. § (2) bekezdésének, valamint 25. § (1) bekezdésének törvényességi vizsgálatát. Az indítványozó előadta, hogy Nagyatád Város Önkormányzata (a továbbiakban: érintett önkormányzat) felperes lakás kiürítése és lakáshasználati díj megfizetésére kötelezés iránt terjesztett elő keresetet az alperes ellen. A felperes és az alperes között létrejött lakásbérleti szerződést a felperes 2012. október 8-án 2012. november 30. napjára felmondta, az alperes 2012. december 1. napjától jogcím nélküli lakáshasználóvá vált.
2. A felperes önkormányzat a jogcím nélküli lakáshasználat első hónapjára (2012. december 1-jétől 2012. december 31-ig) a lakbérrel azonos összegben, míg a második hónapjára – 2012. január 1. napjától kezdődően – emelt összegű – az Ör. 25. § (1) bekezdésében a 2–7 hónap időszakra irányadó kétszeres mértékű – lakáshasználati díj megfizetésére kötelezte az alperest. Az indítványozó előadta, hogy a lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Ltv.) 20. § (2) bekezdése értelmében a használati díj a jogcím nélküli használat kezdetétől számított két hónap elteltével emelhető, ezért az Ör. 25. § (1) bekezdése – amely már a második hónapban emelt összeg megfizetését írja elő – sérti az Ltv. 20. § (2) bekezdését.
Az indítványozó előadta továbbá, hogy az Ör. 24. § (2) bekezdése megfelel az Ltv. 20. § (2) bekezdésében foglaltaknak. Így az Ör.-en belül is ellentmondás áll elő, amikor az Ör. 25. § (1) bekezdése már a második hónapban (vagyis nem két hónap elteltét követően) a lakás bérének kétszeres összegét rendeli megfizetni a jogcím nélküli lakáshasználat esetén. A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 2. § (1) bekezdése szerint a jogszabályoknak a címzettek számára egyértelműen értelmezhető tartalommal kell rendelkeznie, így az Ör. 24. § (2) bekezdés és a 25. § (1) bekezdés közötti ellentmondás sérti a Jat. 2. § (1) bekezdését is.
3. A Kúria a Bszi. 52. §-a alapján felhívta az érintett önkormányzatot az indítvánnyal kapcsolatos állásfoglalása beszerzése céljából.

II. Az indítvány megalapozott

1. Az Ör. 24. § (1) bekezdése értelmében „Az a személy, aki a lakást jogcím nélkül használja, a jogcím nélküli lakáshasználat kezdetétől a lakásra megállapított lakbérrel azonos összegű használati díjat köteles fizetni." Az Ör. 24. § (2) bekezdés kimondja, hogy „[a] jogcím nélküli lakáshasználó – az ilyen lakáshasználat kezdetétől számított 2 hónap elteltét követő naptól a lakásból való kiköltözéséig – emelt használati díjat akkor köteles fizetni az általános törvényi feltételek és a helyi rendelet szerint, ha a törvény rendelkezései alapján elhelyezésre nem tarthat igényt."
Az Ör. fent idézett szabályai megfelelnek az Ltv. 20. § (1) és (2) bekezdésében foglaltaknak. Az Ltv. 20. § (1) bekezdése szerint „[a] lakást jogcím nélkül használó, a jogosult részére lakáshasználati díjat (a továbbiakban: használati díj) köteles fizetni. A használati díj a lakásra megállapított lakbérrel azonos összeg." Az Ltv. 20. § (2) bekezdése pedig akként rendelkezik, hogy „[a] jogcím nélküli használat kezdetétől számított két hónap elteltével a használati díj emelhető. Ez a rendelkezés nem alkalmazható, ha a jogcím nélküli használó másik lakásra tarthat igényt."

2. A jelen ügyben vizsgált Ör. 25. § (1) bekezdése a következőképpen fogalmaz: „A 24. § (2) bekezdésében foglaltak alapján az emelt lakáshasználati díj mértéke a jogcím nélküli lakáshasználat kezdetétől számított:
   2–7 hónap időtartamra a lakás lakbérének kétszeres összege,
   8–14 hónap időtartamra a lakás lakbérének háromszoros összege,
   15. hónaptól kezdve a lakás lakbérének négyszeres összege."
   Az Alaptörvény 32. cikk (2) bekezdése értelmében: „Feladatkörében eljárva a helyi önkormányzat törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, illetve törvényben kapott felhatalmazás alapján önkormányzati rendeletet alkot." A felhatalmazás alapján hozott önkormányzati rendeleti rendelkezés sem lehet ellentétes sem a felhatalmazó, sem más törvénnyel. Az Alaptörvény 32. cikk (3) bekezdése kimondja, hogy „Az önkormányzati rendelet más jogszabállyal nem lehet ellentétes."
   A fentiek alapján megállapítható, hogy az Ör. 25. § (1) bekezdésének már a második hónapra emelt összegű lakbér megfizetését előíró rendelkezése ellentétes az Ltv. 20. § (2) bekezdésével, amely csak a második hónap elteltét követően teszi lehetővé jogcím nélküli lakáshasználat esetén a használati díj emelését. Az Ör. 25. § (1) bekezdésének a második hónapra is irányadó rendelkezése ezáltal törvénysértő, sérti az Ltv. 20. § (2) bekezdését.
3. Az Ör. 24. § (2) bekezdése és 25. § (1) bekezdése közötti ellentét kapcsán a Kúria rámutat, hogy egy adott önkormányzati rendeleten belüli vélt vagy valós ellentmondás nem eredményez törvénysértést akkor, ha a jogi szabályok közötti kollízió jogalkalmazói jogértelmezéssel feloldható. Ugyanakkor törvénysértő – a Jat. 2. § (1) bekezdésébe foglalt világos, érthető és megfelelően értelmezhető normatartalom követelményébe ütközik – az önkormányzati rendeleten belüli kollízió, ha jogértelmezéssel az ellentmondást nem lehet kiküszöbölni, vagy akkor, ha az ellenmondásban álló rendelkezések valamelyike egyben magasabb jogszabályba is ütközik. Jelen esetben mindkét feltétel fennáll. Maga a bírói kezdeményezés igazolja, hogy jogalkalmazói jogértelmezéssel az Ör. 24. § (2) bekezdés és 25. § (1) bekezdés közötti ellentét nem feloldható, az Ör. 25. § (1) bekezdésének a második hónapra is irányadó rendelkezése pedig az Ltv. 20. § (2) bekezdését sérti.
4. A fentiekre tekintettel a Kúria Önkormányzati Tanácsa az Ör. 25. § (1) bekezdésének „2–7 hónap időtartamra a lakás lakbérének kétszeres összege" szövegrészt megsemmisítette. Jelen ügyben ugyanakkor megállapítható, hogy az Ör. 25. § (1) bekezdésének „2–7 hónap időtartamra a lakás lakbérének kétszeres összege" szövegrész csak abban az elemében törvénysértő, amely a második hónapra is irányadó. A Kúriának azonban nincs hatásköre az önkormányzati rendelet megváltoztatására vagy kiigazítására. A Bszi. 56. § (2) bekezdés értelmében a megsemmisített önkormányzati rendeleti rendelkezés a határozatnak a Magyar Közlönyben való közzétételét követő napon veszti hatályát.
   A Bszi. 56. § (5) bekezdése értelmében, ha az önkormányzati rendeletnek a bíróság előtt folyamatban lévő ügyben alkalmazandó rendelkezésének megsemmisítésére, illetve más jogszabályba ütközésének megállapítására bírói kezdeményezés alapján kerül sor, az önkormányzati rendelet megsemmisített, illetve más jogszabályba ütközőnek ítélt rendelkezése nem alkalmazható a bíróság előtt folyamatban lévő egyedi ügyben. A Bszi. 56. § (5) bekezdése ugyanakkor erre az esetre általános alkalmazási tilalmat is előír, amikor kimondja, hogy a megsemmisített rendelkezés nem alkalmazható valamennyi, a bíróságok előtt folyamatban lévő egyedi ügyben.
   Erre tekintettel a Kúria akként rendelkezett, hogy az Ör. 25. § (1) bekezdése „2–7 hónap időtartamra a lakás lakbérének kétszeres összege" szövegrésze a Nagyatádi Járásbíróság előtt folyamatban lévő 7.P.20.006/2013. számú ügyben, valamint más bíróság előtt folyamatban lévő ügyben nem alkalmazható. A Kúria úgy ítélte meg, hogy a törvénysértő rendelkezés pro futuro megsemmisítése mellett a határozat kihirdetéstől elrendelt alkalmazási tilalom szolgálja jelen ügyben leginkább a jogbiztonságot.
   A határozat Magyar Közlönyben való közzététele a Bszi. 55. § (2) bekezdés b) pontján alapul.
   A határozat elleni jogorvoslatot a Bszi. 49. §-a zárja ki.

Budapest, 2013. szeptember 3.

Dr. Kozma György s. k.,
a tanács elnöke

Dr. Balogh Zsolt s. k.,
előadó bíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
bíró

IX. Határozatok Tára

A köztársasági elnök 413/2013. (X. 4.) KE határozata bírói felmentésről

Az Alaptörvény 9. cikk (3) bekezdés k) pontja, valamint a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény 90. §-a alapján – az Országos Bírósági Hivatal elnökének javaslatára – lemondására tekintettel *dr. Pálvölgyi Ágnest* 2013. december 15-ei hatállyal bírói tisztségéből felmentem.

Budapest, 2013. szeptember 25.

Áder János s. k.,
köztársasági elnök

KEH ügyszám: IV-4/04970-1/2013.

A köztársasági elnök 414/2013. (X. 4.) KE határozata bírói felmentésről

Az Alaptörvény 9. cikk (3) bekezdés k) pontja, valamint a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény 90. §-a alapján – az Országos Bírósági Hivatal elnökének javaslatára – lemondására tekintettel *dr. Percze Ágnest* 2013. december 31-ei hatállyal bírói tisztségéből felmentem.

Budapest, 2013. szeptember 25.

Áder János s. k.,
köztársasági elnök

KEH ügyszám: IV-4/04970-2/2013.

A köztársasági elnök 415/2013. (X. 4.) KE határozata bírói felmentésről

Az Alaptörvény 9. cikk (3) bekezdés k) pontja, valamint a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény 90. §-a alapján – az Országos Bírósági Hivatal elnökének javaslatára – nyugállományba helyezés iránti kérelmére *dr. Andor Magdolnát* 2013. december 30-ai hatállyal bírói tisztségéből felmentem.

Budapest, 2013. szeptember 25.

Áder János s. k.,
köztársasági elnök

KEH ügyszám: IV-4/04970-3/2013.

A köztársasági elnök 416/2013. (X. 4.) KE határozata bírói felmentésről

Az Alaptörvény 9. cikk (3) bekezdés k) pontja, valamint a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény 90. §-a alapján – az Országos Bírósági Hivatal elnökének javaslatára – nyugállományba helyezés iránti kérelmére *dr. Monthy Zsuzsannát* 2013. december 28-ai hatállyal bírói tisztségéből felmentem.

Budapest, 2013. szeptember 25.

Áder János s. k.,
köztársasági elnök

KEH ügyszám: IV-4/04970-4/2013.

A Kormány 1698/2013. (X. 4.) Korm. határozata a Migrációs Stratégia és az azon alapuló, az Európai Unió által a 2014–2020 ciklusban létrehozásra kerülő Menekültügyi és Migrációs Alaphoz kapcsolódó hétéves stratégiáról

1. A Kormány elfogadta a Kormány részére bemutatott, „a Migrációs Stratégia és az azon alapuló, az Európai Unió által a 2014–2020 ciklusban létrehozásra kerülő Menekültügyi és Migrációs Alaphoz kapcsolódó hétéves stratégiai tervdokumentumot” (a továbbiakban: Menekültügyi és Migrációs Alaphoz kapcsolódó hétéves stratégiai tervdokumentum).
2. A Kormány felhívja a belügyminisztert, hogy az elfogadott Menekültügyi és Migrációs Alaphoz kapcsolódó hétéves stratégiai tervdokumentum nyilvánosság számára történő hozzáféréséről a kormányzati portálon keresztül gondoskodjon.
   Felelős: belügyminiszter
   Határidő: azonnal
3. A Kormány felhívja a belügyminisztert, hogy a Menekültügyi és Migrációs Alaphoz kapcsolódó hétéves stratégiai tervdokumentumban foglaltak szerint folytassa le az Európai Bizottsággal az Európai Unió által a 2014–2020 ciklusban létrehozásra kerülő Menekültügyi és Migrációs Alap vonatkozásában a szakpolitikai párbeszédet, és annak alapján dolgozza ki Magyarország kapcsolódó nemzeti programját. A Kormány egyetért azzal, hogy a Menekültügyi és Migrációs Alaphoz kapcsolódó hétéves stratégiai tervdokumentum
   a) A mellékletében szereplő forrásigények a hétéves Menekültügyi és Migrációs Alapban kiemelt prioritásként szerepeljenek;
   b) B mellékletében és C mellékletében szereplő forrásigények kielégítése a Menekültügyi és Migrációs Alapból visszamaradó összegek esetén, illetve a költségvetés teherbíró képességének függvényében valósuljon meg.
   Felelős: belügyminiszter
   Határidő: 2014. március 31.
4. A Kormány felhívja a belügyminisztert a feladatkörükben érintett miniszterek bevonásával a Menekültügyi és Migrációs Alaphoz kapcsolódó hétéves stratégiai tervdokumentumban foglalt intézkedések végrehajtására.
   Felelős: belügyminiszter a feladat- és hatáskörrel rendelkező miniszterek bevonásával
   Határidő: 2022. december 31.
5. Ez a határozat a közzétételét követő napon lép hatályba.

Orbán Viktor s. k.,
miniszterelnök

A Kormány 1699/2013. (X. 4.) Korm. határozata
a Magyarország Kormánya és az Európai Űrügynökség közötti, az Európai Együttműködő Államok Terve (PECS) programban való részvételről szóló megállapodás meghosszabbításáról szóló megállapodás szövegének végleges megállapítására adott felhatalmazásról

A Kormány

1. egyetért a Magyarország Kormánya és az Európai Űrügynökség közötti, az Európai Együttműködő Államok Terve (PECS) programban való részvételről szóló megállapodás meghosszabbításáról szóló megállapodás (a továbbiakban: Megállapodás) bemutatott szövegével;
2. felhatalmazza a nemzeti fejlesztési minisztert vagy az általa kijelölt személyt a Megállapodás bemutatott szövegének – a jóváhagyás fenntartásával történő – végleges megállapítására;
3. felhívja a külügyminisztert, hogy a Megállapodás szövege végleges megállapításához szükséges meghatalmazási okiratot adja ki;
4. jóváhagyja a Megállapodás kihirdetéséről szóló kormányrendelet tervezetét, és elrendeli a Megállapodás szövegének végleges megállapítását követően annak a Magyar Közlönyben történő kihirdetését.

Orbán Viktor s. k.,
miniszterelnök

A Kormány 1700/2013. (X. 4.) Korm. határozata
a 2012. évi kötelezettségvállalással nem terhelt előirányzat-maradványok egy részének felhasználásáról, valamint egyes kormányhatározatok módosításáról

1. A Kormány

1.1. a további intézkedésig fel nem használható, 2012. évi kötelezettségvállalással nem terhelt előirányzat-maradványokból a VIII. Ügyészség fejezetnél keletkezett 340 000 ezer forintnak, a XII. Vidékfejlesztési Minisztérium fejezetnél keletkezett 440 000 ezer forintnak, a XV. Nemzetgazdasági Minisztérium fejezetnél keletkezett 500 000 ezer forintnak, valamint a XX. Emberi Erőforrások Minisztériuma fejezetnél keletkezett 2 466 946 ezer forintnak

a) az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról szóló 368/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet 152. § (5) bekezdésében biztosított jogkörében eljárva a felhasználását engedélyezi, és

b) az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény 33. § (1) bekezdésében biztosított jogkörében eljárva az 1. melléklet szerinti átcsoportosítását rendeli el;

Felelős: nemzetgazdasági miniszter
Határidő: azonnal

1.2. felhívja az emberi erőforrások miniszterét valamint a nemzetgazdasági minisztert, hogy a Nemzeti Kézilabda Akadémia létrehozásához kapcsolódó beruházáshoz szükséges – 2014. évben 2315,3 millió forint, 2015. évben 1496,3 millió forint – forrásoknak a központi költségvetés tervezése során az Emberi Erőforrások Minisztériuma fejezetben történő biztosításáról gondoskodjanak;

Felelős: emberi erőforrások minisztere
nemzetgazdasági miniszter
Határidő: a 2014. évi, a 2015. évi központi költségvetés tervezése

1.3. felhívja az emberi erőforrások miniszterét, a nemzeti fejlesztési minisztert valamint a nemzetgazdasági minisztert, hogy a debreceni Nagyerdei Labdarúgó Stadion rekonstrukciójához, valamint az új labdarúgó stadion létesítése a Ferencvárosban elnevezésű állami beruházáshoz 2014. évben szükséges 800,0-800,0 millió forintnak a központi költségvetés tervezése során az Emberi Erőforrások Minisztériuma, valamint Az állami vagyonnal kapcsolatos bevételek és kiadások fejezetben történő biztosításáról gondoskodjanak;

Felelős: emberi erőforrások minisztere
nemzeti fejlesztési miniszter
nemzetgazdasági miniszter
Határidő: a 2014. évi központi költségvetés tervezése

1.4. felhívja a Miniszterelnökséget vezető államtitkárt, a nemzeti fejlesztési minisztert, valamint a nemzetgazdasági minisztert, hogy a 2015. évi Milánói Világkiállításon való részvételhez szükséges, 2014. évben 555,0 millió forintnak a Miniszterelnökség fejezetben, valamint 1113,0 millió forintnak Az állami vagyonnal kapcsolatos bevételek és kiadások fejezetben, továbbá 2015. évben 695,0 millió forintnak a XI. Miniszterelnökség fejezetben és 1809,0 millió forintnak Az állami vagyonnal kapcsolatos bevételek és kiadások fejezetben történő biztosításáról gondoskodjanak a központi költségvetés tervezése során;
Felelős: nemzeti fejlesztési miniszter
Miniszterelnökséget vezető államtitkár
nemzetgazdasági miniszter
Határidő: a 2014. évi, a 2015. évi központi költségvetés tervezése

1.5. felhívja a közigazgatási és igazságügyi minisztert, valamint a nemzetgazdasági minisztert, hogy a Klebelsberg-kastély funkcióbővítéséhez és a felújításokhoz 2014. évben szükséges 620,0 millió forintnak a központi költségvetés tervezése során a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium fejezetben történő biztosításáról gondoskodjanak;
Felelős: közigazgatási és igazságügyi miniszter
nemzetgazdasági miniszter
Határidő: a 2014. évi központi költségvetés tervezése

1.6. felhívja az emberi erőforrások miniszterét, valamint a nemzetgazdasági minisztert, hogy a Győri Evangélikus Egyházközség Insula Lutherana fejlesztési koncepciójához 2014–2016. években szükséges, legfeljebb 4600,0 millió forint összegű forrásoknak a központi költségvetés tervezése során az Emberi Erőforrások Minisztériuma fejezetben történő biztosításáról gondoskodjanak;
Felelős: emberi erőforrások minisztere
nemzetgazdasági miniszter
Határidő: a 2014. évi, a 2015. évi és 2016. évi központi költségvetés tervezése

1.7. felhívja az emberi erőforrások miniszterét, valamint a nemzetgazdasági minisztert, hogy a csehimindszenti római katolikus templom felújításához 2014. évben szükséges 56,0 millió forintnak a központi költségvetés tervezése során az Emberi Erőforrások Minisztériuma fejezetben történő biztosításáról gondoskodjanak;
Felelős: emberi erőforrások minisztere
nemzetgazdasági miniszter
Határidő: a 2014. évi központi költségvetés tervezése

1.8. felhívja az emberi erőforrások miniszterét, valamint a nemzetgazdasági minisztert, hogy az Országjáró Múzeumok című projekthez 2014. évben szükséges 293,0 millió forintnak a központi költségvetés tervezése során az Emberi Erőforrások Minisztériuma fejezetben történő biztosításáról gondoskodjanak;
Felelős: emberi erőforrások minisztere
nemzetgazdasági miniszter
Határidő: a 2014. évi központi költségvetés tervezése

1.9. felhívja a közigazgatási és igazságügyi minisztert, valamint a nemzetgazdasági minisztert, hogy a rendszerváltás 25. évfordulója rendezvénysorozatának előkészítéséhez és lebonyolításához 2014. évben szükséges 800,0 millió forintnak a központi költségvetés tervezése során a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium fejezetben történő biztosításáról gondoskodjanak;
Felelős: közigazgatási és igazságügyi miniszter
nemzetgazdasági miniszter
Határidő: a 2014. évi központi költségvetés tervezése

1.10. az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény 21. § (6) bekezdésében biztosított jogkörében

a) a Holokauszt Gyermekáldozatainak Emlékhelye – Európai Oktatási Központ beruházás előkészítési feladatainak támogatásához a rendkívüli kormányzati intézkedésekre szolgáló tartalékból történő előirányzat-átcsoportosításról szóló 1539/2013. (VIII. 15.) Korm. határozat (a továbbiakban: Korm. határozat) szerint átcsoportosított előirányzat visszarendezését rendeli el a 2. melléklet szerint,

b) a Korm. határozatot és 1. mellékletét visszavonja,

c) a Holokauszt Gyermekáldozatainak Emlékhelye – Európai Oktatási Központ beruházás előkészítési feladatainak támogatásához 50,0 millió forint egyszeri átcsoportosítását rendeli el elszámolási, a fel nem használt rész tekintetében visszatérítési kötelezettséggel a Magyarország 2013. évi központi költségvetéséről szóló 2012. évi CCIV. törvény (a továbbiakban: Kvtv.) 1. melléklet XI. Miniszterelnökség fejezet, 7. Rendkívüli kormányzati intézkedések cím terhére, a Kvtv. 1. melléklet XLIII. Az állami vagyonnal kapcsolatos bevételek és kiadások fejezet, 2. Az állami vagyonnal kapcsolatos kiadások cím, 4. A vagyongazdálkodás egyéb kiadásai alcím, 1. Tanácsadók, értékbecslők és jogi képviselők díja jogcímcsoport, 2. Az MNV Zrt. tevékenységével kapcsolatos egyéb kiadások jogcím javára, a 3. melléklet szerint.

Az átcsoportosítás tekintetében

Felelős: nemzetgazdasági miniszter

Határidő: azonnal

Az elszámolás és a visszatérítési kötelezettség tekintetében

Felelős: nemzeti fejlesztési miniszter

Határidő: 2013. december 15.

2. A 2012. évi kötelezettségvállalással nem terhelt előirányzat-maradványok egy részének felhasználásáról szóló 1632/2013. (IX. 10.) Korm. határozat 4. pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

„4. felhívja a nemzeti fejlesztési minisztert, valamint a nemzetgazdasági minisztert, hogy a Nemzeti Lovarda létesítményfejlesztés megvalósításához szükséges – 2014. évben 600,0 millió forint, 2015. évben 1340,0 millió forint – forrásoknak a központi költségvetés tervezése során Az állami vagyonnal kapcsolatos bevételek és kiadások fejezetben történő biztosításáról gondoskodjanak.

Felelős: nemzeti fejlesztési miniszter
nemzetgazdasági miniszter

Határidő: a 2014. évi és a 2015. évi központi költségvetés tervezése”

3. A rendkívüli kormányzati intézkedésekre szolgáló tartalékból történő előirányzat-átcsoportosításról szóló 1439/2012. (X. 11.) Korm. határozatban a „2013. június 30.” szövegrész helyébe a „2013. december 31.” szöveg lép.

4. A rendkívüli kormányzati intézkedésekre szolgáló tartalékból történő előirányzat-átcsoportosításról és kormányhatározat módosításról szóló 1646/2012. (XII. 19.) Korm. határozat 2. pontjában a „2013. június 30.” szövegrész helyébe a „2014. június 30.” szöveg lép.

Orbán Viktor s. k.,
miniszterelnök

1. melléklet az 1700/2013. (X. 4.) Korm. határozathoz

A 2012. évi előirányzat-maradványok átcsoportosítása

Ezer forintban

Fejezet-szám	Cím-szám	Alcím-szám	Jogcím-csop.-szám	Jogcím-szám	Előir.-csoport-szám	Kiemelt előir.-szám	Fejezet-név	Cím-név	Alcím-név	Jogcím-csop.-név	Jogcím-név	Előir.-csop.-név	Kiemelt előirányzat neve	Átcsoportosítás (+/-)
VIII.							**Ügyészség**							
	1							Ügyészségek						
					2							Felhalmozási költségvetés		
						3							Egyéb felhalmozási kiadások	-313 047
	3							Fejezeti kezelésű előirányzatok						
		4							Jogerősen megállapított kártérítések célelőirányzata					
					1							Működési költségvetés		
						5							Egyéb működési célú kiadások	-26 953
X.							**Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium**							
	20							Fejezeti kezelésű előirányzatok						
		2							Célelőirányzatok					
			1							KIM felügyelete alá tartozó szervezetek és szakmai programok támogatása				
					3							Működési költségvetés		
						3							Működési célú támogatások államháztartáson belülről	300 000
		3							Államháztartáson kívüli szervezetek támogatása					
			21							Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásért Közalapítvány támogatása				
					3							Működési költségvetés		
						3							Működési célú támogatások államháztartáson belülről	200 000
XI.							**Miniszterelnökség**							
	5							Fejezeti kezelésű előirányzatok						
		1							Célelőirányzatok					
			15							A 2015. évi Milánói Világkiállításon való részvételhez kapcsolódó feladatok				
					3							Működési költségvetés		
						3							Működési célú támogatások államháztartáson belülről	340 000
					3							Felhalmozási költségvetés		
						6							Felhalmozási célú támogatások államháztartáson belülről	
		2							Fejezeti általános tartalék					
					3							Működési költségvetés		
						3							Működési célú támogatások államháztartáson belülről	455 000
XII.							**Vidékfejlesztési Minisztérium**							
	13							Nemzeti Környezetügyi Intézet						
					2							Felhalmozási költségvetés		
						3							Egyéb felhalmozási kiadások	-294 802
	20							Fejezeti kezelésű előirányzatok						
		2							Környezetvédelmi célelőirányzatok					
			10							Természetvédelmi pályázatok támogatása				
					1							Működési költségvetés		
						5							Egyéb működési célú kiadások	-37
			39							Környezetvédelmi- és vízügyi célelőirányzat				
					2							Felhalmozási költségvetés		
						3							Egyéb felhalmozási kiadások	-63 458
		15							Fejezeti egyensúlybiztosítási tartalék					
					1							Működési költségvetés		
						5							Egyéb működési célú kiadások	-81 703
XV.							**Nemzetgazdasági Minisztérium**							
	8							Magyar Államkincstár						
					2							Felhalmozási költségvetés		
						3							Egyéb felhalmozási kiadások	-500 000
XVIII.							**Külügyminisztérium**							
	5							Fejezeti kezelésű előirányzatok						
		14							Közhasznú és egyéb civil szervezetek támogatása					
			2							Egyéb civil szervezetek támogatása				
					3							Működési költségvetés		
						3							Működési célú támogatások államháztartáson belülről	36 000
XX.							**Emberi Erőforrások Minisztériuma**							
	2							Szociális és gyermekvédelmi intézményrendszer						
		3							Szociális és gyermekvédelmi, gyermekjóléti feladatellátás és irányítás intézményei					
					3							Működési költségvetés		
						3							Működési célú támogatások államháztartáson belülről	248 000
	11							Közgyűjtemények						
					3							Működési költségvetés		
						3							Működési célú támogatások államháztartáson belülről	136 000
					3							Felhalmozási költségvetés		
						6							Felhalmozási célú támogatások államháztartáson belülről	50 000
	13							Sportintézmények						
		2							Nemzeti Sportközpontok					
					3							Felhalmozási költségvetés		
						6							Felhalmozási célú támogatások államháztartáson belülről	57 946
	19							Emberi Erőforrás Támogatáskezelő						
					3							Működési költségvetés		
						3							Működési célú támogatások államháztartáson belülről	124 000

A 2012. évi előirányzat-maradványok átcsoportosítása

Ezer forintban

Fejezet-szám	Cím-szám	Alcím-szám	Jogcím-csop.-szám	Jogcím-szám	Előir.-csoport-szám	Kiemelt előir.-szám	Fejezet-név	Cím-név	Alcím-név	Jogcím-csop.-név	Jogcím-név	Előir.-csop.-név	Kiemelt előirányzat neve	Átcsoportosítás (+/-)
	20							Fejezeti kezelésű előirányzatok						
		2							Normatív finanszírozás					
			2							Nem állami felsőoktatási intézmények támogatása				
					1							Működési költségvetés		
						5							Egyéb működési célú kiadások	-58 441
			3							Közoktatási célú humánszolgáltatás és kiegészítő támogatás				
					1							Működési költségvetés		
						5							Egyéb működési célú kiadások	-241 559
		5							Egyéb feladatok támogatása					
			15							"Útravaló" ösztöndíj program				
					1							Működési költségvetés		
						5							Egyéb működési célú kiadások	-85 000
		17							Egyes szociális pénzbeli támogatások					
			5								Súlyos fogyatékkal élők kiegészítő támogatása			
					1							Működési költségvetés		
						5							Egyéb működési célú kiadások	-50 000
		19							Szociális célú humánszolgáltatások					
			1							Szociális célú nem állami humánszolgáltatások támogatása				
					1							Működési költségvetés		
						5							Egyéb működési célú kiadások	-1 764 647
		22							Egészségügyi ágazati előirányzatok					
			23							Gyógyszertári tulajdoni hányad állami elővásárlás kiadása				
					3							Működési költségvetés		
						3							Működési célú támogatások államháztartáson belülről	100 000
		24							Sportlétesítmények fejlesztése és kezelése					
			13							Debreceni Nagyerdei Labdarúgó Stadion rekonstrukció támogatása				
				2							Debreceni Nagyerdei Labdarúgó Stadion rekonstrukciója			
					3							Felhalmozási költségvetés		
						6							Felhalmozási célú támogatások államháztartáson belülről	200 000
		25							Felújítások központi támogatása, egyéb fejlesztési támogatások					
			1							Nem állami intézmények felújítása, beruházása				
					3							Felhalmozási költségvetés		
						6							Felhalmozási célú támogatások államháztartáson belülről	80 000
			16							Klebelsberg kastély felújítása				
					3							Felhalmozási költségvetés		
						6							Felhalmozási célú támogatások államháztartáson belülről	80 000
		28							Gazdasági társaságok által ellátott feladatok támogatása					
			2							Gazdasági társaságok által ellátott kulturális feladatok támogatása				
					3							Működési költségvetés		
						3							Működési célú támogatások államháztartáson belülről	350 000
		55							Egyházi célú központi költségvetési hozzájárulások					
			4							Átadásra nem került ingatlanok utáni járadék				
					1							Működési költségvetés		
						5							Egyéb működési célú kiadások	-267 299
			9							Egyházak közösségi célú programjainak és beruházásainak támogatása				
					3							Felhalmozási költségvetés		
						6							Felhalmozási célú támogatások államháztartáson belülről	350 000
XLIII.							**Az állami vagyonnal kapcsolatos bevételek és kiadások**							
	2							Az állami vagyonnal kapcsolatos kiadások						
		1							Felhalmozási jellegű kiadások					
			1							Ingatlan-beruházások, ingatlanvásárlás				
				3							Stadionfejlesztés			200 000
			6							Holokauszt Gyermekáldozatainak Emlékhelye – Európai Oktatási Központ létrehozásával kapcsolatos kiadások				440 000

2. melléklet az 1700/2013. (X. 4.) Korm. határozathoz

XI. Miniszterelnökség

XLIII. Az állami vagyonnal kapcsolatos bevételek és kiadások

ADATLAP A KÖLTSÉGVETÉSI ELŐIRÁNYZATOK MÓDOSÍTÁSÁRA

a Kormány hatáskörében

Költségvetési év: 2013.

Millió forintban, egy tizedessel

ÁHT. egyedi azonosító	Fejezet szám	Cím szám	Alcím szám	Jog-cím csop. szám	Jog-cím szám	Előir. csoport száma	Kiemelt előir. szám	Fejezet név	Cím név	Alcím név	Jog-cím csop. név	Jog-cím név	Előir. csop. név	KIADÁSOK / Kiemelt előirányzat neve	A módosítás jogcíme	Módosítás (+/-)	A módosítás következő évre áthúzódó hatása	A módosítást elrendelő jogszabály/ határozat száma
	XLIII.							Az állami vagyonnal kapcsolatos bevételek és kiadások										
		2							Az állami vagyonnal kapcsolatos kiadások									
			1							Felhalmozási jellegű kiadások								
				1							Ingatlan-beruházások, ingatlanvásárlás							
329639					2							Az MNV Zrt. ingatlan-beruházásai, ingatlanvásárlásai			-50,0		
	XI.							Miniszterelnökség										
297102		7							Rendkívüli kormányzati intézkedések						50,0		
Az előirányzatmódosítás érvényessége: a.) a költségvetési évben egyszeri jellegű																		

Millió forintban, egy tizedessel

ÁHT. egyedi azonosító	Fejezet szám	Cím szám	Alcím szám	Jog-cím csop. szám	Jog-cím szám	Előir. csoport száma	Kiemelt előir. szám	Fejezet név	Cím név	Alcím név	Jog-cím csop. név	Jog-cím név	Előir. csop. név	BEVÉTEL / Kiemelt előirányzat neve	A módosítás jogcíme	Módosítás (+/-)	A módosítás következő évre áthúzódó hatása	A módosítást elrendelő jogszabály/ határozat száma
Az előirányzatmódosítás érvényessége: a.) a költségvetési évben egyszeri jellegű																		

Millió forintban, egy tizedessel

ÁHT. egyedi azonosító	Fejezet szám	Cím szám	Alcím szám	Jog-cím csop. szám	Jog-cím szám	Előir. csoport száma	Kiemelt előir. szám	Fejezet név	Cím név	Alcím név	Jog-cím csop. név	Jog-cím név	Előir. csop. név	TÁMOGATÁS / Kiemelt előirányzat neve	A módosítás jogcíme	Módosítás (+/-)	A módosítás következő évre áthúzódó hatása	A módosítást elrendelő jogszabály/ határozat száma
Az előirányzatmódosítás érvényessége: a.) a költségvetési évben egyszeri jellegű																		

Az adatlap 5 példányban töltendő ki		A támogatás folyósítása/zárolása (módosítása +/-)		Összesen		I.n.év	II. n.év	III.n.év	IV.n.év
Fejezet	1 példány	időarányos							
Állami Számvevőszék	1 példány	teljesítményarányos							
Magyar Államkincstár	1 példány	egyéb:	azonnal	-50,0					-50,0
Nemzetgazdasági Minisztérium	2 példány								

* Az összetartozó előirányzat-változásokat (+/-) egymást követően kell szerepeltetni.

3. melléklet az 1700/2013. (X. 4.) Korm. határozathoz

XI. Miniszterelnökség

XLIII. Az állami vagyonnal kapcsolatos bevételek és kiadások

ADATLAP A KÖLTSÉGVETÉSI ELŐIRÁNYZATOK MÓDOSÍTÁSÁRA

a Kormány hatáskörében

Költségvetési év: 2013.

Millió forintban, egy tizedessel

ÁHT. egyedi azonosító	Fejezet szám	Cím szám	Alcím szám	Jog-cím csop. szám	Jog-cím szám	Előir. csoport száma	Kiemelt előir. szám	Fejezet név	Cím név	Alcím név	Jog-cím csop. név	Jog-cím név	Előir. csop. név	KIADÁSOK / Kiemelt előirányzat neve	A módosítás jogcíme	Módosítás (+/-)	A módosítás következő évre áthúzódó hatása	A módosítást elrendelő jogszabály/ határozat száma
	XLIII.							Az állami vagyonnal kapcsolatos bevételek és kiadások										
		2							Az állami vagyonnal kapcsolatos kiadások									
			4							A vagyongazdálkodás egyéb kiadásai								
				1							Tanácsadók, értékbecslők és jogi képviselők díja							
296424					2							Az MNV Zrt. tevékenységével kapcsolatos egyéb kiadások				50,0		
	XI.							Miniszterelnökség										
297102		7							Rendkívüli kormányzati intézkedések							-50,0		
Az előirányzatmódosítás érvényessége: a.) a költségvetési évben egyszeri jellegű																		

Millió forintban, egy tizedessel

ÁHT. egyedi azonosító	Fejezet szám	Cím szám	Alcím szám	Jog-cím csop. szám	Jog-cím szám	Előir. csoport száma	Kiemelt előir. szám	Fejezet név	Cím név	Alcím név	Jog-cím csop. név	Jog-cím név	Előir. csop. név	BEVÉTEL / Kiemelt előirányzat neve	A módosítás jogcíme	Módosítás (+/-)	A módosítás következő évre áthúzódó hatása	A módosítást elrendelő jogszabály/ határozat száma
Az előirányzatmódosítás érvényessége: a.) a költségvetési évben egyszeri jellegű																		

Millió forintban, egy tizedessel

ÁHT. egyedi azonosító	Fejezet szám	Cím szám	Alcím szám	Jog-cím csop. szám	Jog-cím szám	Előir. csoport száma	Kiemelt előir. szám	Fejezet név	Cím név	Alcím név	Jog-cím csop. név	Jog-cím név	Előir. csop. név	TÁMOGATÁS / Kiemelt előirányzat neve	A módosítás jogcíme	Módosítás (+/-)	A módosítás következő évre áthúzódó hatása	A módosítást elrendelő jogszabály/ határozat száma
Az előirányzatmódosítás érvényessége: a.) a költségvetési évben egyszeri jellegű																		

Az adatlap 5 példányban töltendő ki		A támogatás folyósítása/zárolása (módosítása +/-)		Összesen		I.n.év	II. n.év	III.n.év	IV.n.év
Fejezet	1 példány	időarányos							
Állami Számvevőszék	1 példány	teljesítményarányos							
Magyar Államkincstár	1 példány	egyéb:	azonnal	50,0					50,0
Nemzetgazdasági Minisztérium	2 példány								

* Az összetartozó előirányzat-változásokat (+/-) egymást követően kell szerepeltetni.

A Kormány 1701/2013. (X. 4.) Korm. határozata a Tisza-tó Nemzeti Programról

1. A Kormány egyetért a Tisza-tó Nemzeti Program megvalósításával, amelynek célja a Tisza-tó térségének természeti, társadalmi és gazdasági környezetet egyaránt érintő, az ökológiai egyensúly fenntartásával történő, komplex fejlesztése, a hosszú távú térségfejlesztés feltételeinek megteremtése.
2. A Kormány a Tisza-tó Nemzeti Program megvalósítása érdekében
   a) felhívja a Miniszterelnökséget vezető államtitkárt, a nemzetgazdasági minisztert, a nemzeti fejlesztési minisztert és a vidékfejlesztési minisztert, hogy vizsgálják meg a „Biometán termelő üzem létesítése a Tisza-tó térségében" című projektötlet előkészítésének az Európai Unió 2014–2020 közötti tervezési és programozási időszakban végrehajtandó releváns Operatív Programjaiból történő támogathatóságát azzal a kitétellel, hogy a projektötlet előkészítése akkor támogatható, ha a megtermelt biometán Magyarország megújuló energiaforrás részarányába kerül beszámításra,
   Felelős: Miniszterelnökséget vezető államtitkár
   nemzetgazdasági miniszter
   nemzeti fejlesztési miniszter
   vidékfejlesztési miniszter
   Határidő: a 2014–2020 közötti uniós programozási időszak tervezésével egyidejűleg
   b) felhívja a Miniszterelnökséget vezető államtitkárt, hogy
   ba) a Tisza-tó térség munkahelyteremtéssel egybekötött gazdaságfejlesztésének támogatása érdekében gondoskodjon az Új Széchenyi Terv Észak-Alföldi Operatív Program 2011–2013. évekre szóló akcióterve 1. „Regionális gazdaságfejlesztés" című prioritását érintő módosítása által, 500 millió forint elszámolható közkiadású keretösszeg biztosításáról,
   Felelős: Miniszterelnökséget vezető államtitkár
   Határidő: azonnal
   bb) gondoskodjon a ba) alpontban megjelölt elszámolható közkiadású keret terhére a Tisza-tó térség gazdaságfejlesztésére irányuló pályázati felhívás megjelentetéséről,
   Felelős: Miniszterelnökséget vezető államtitkár
   Határidő: a ba) alpontban meghatározott akcióterv módosítását követően azonnal
   c) felhívja a Miniszterelnökséget vezető államtitkárt, hogy – a vidékfejlesztési miniszter bevonásával – gondoskodjon a táji adottságokhoz igazodó vízrendezés és tájhasználat-váltással kapcsolatos átalakításokat célzó, vízgazdálkodással egybekötött tájgazdálkodási és vidékfejlesztési programok kivitelezéseinek tervezésére 250 millió forint támogatással, az Új Széchenyi Terv Környezet és Energia Operatív Program 2011–2013. évekre szóló akcióterve „7.9.0. Stratégiai tervezés és projekt előkészítés a 2014–2020 tervezési időszakra" című egyfordulós eljárásrendű pályázati felhívás megjelentetéséről, amely legyen alkalmas a projektötletek előkészítésének támogatására, megvalósíthatósági tanulmányok és mellékleteik készítésére,
   Felelős: Miniszterelnökséget vezető államtitkár
   vidékfejlesztési miniszter
   Határidő: azonnal
   d) felhívja a vidékfejlesztési minisztert, hogy – a nemzetgazdasági miniszter és a nemzeti fejlesztési miniszter bevonásával – vizsgálja meg a mezőgazdasági ágazatban a Tisza-tó térségének településein megvalósítandó „Háztáji Gazdálkodás Program" című projektre, az állami támogatásra vonatkozó szabályokkal és a háztáji gazdálkodás feltételeinek megteremtése érdekében teendő kormányzati intézkedésekkel összhangban, összesen 300 millió forint költségvetési támogatás biztosításának lehetőségét,
   Felelős: vidékfejlesztési miniszter
   nemzetgazdasági miniszter
   nemzeti fejlesztési miniszter
   Határidő: azonnal
   e) felhívja a Miniszterelnökséget vezető államtitkárt, a nemzetgazdasági minisztert és a nemzeti fejlesztési minisztert, hogy az állami támogatásra vonatkozó szabályokkal összhangban vizsgálják meg a vidék- és a gazdaságfejlesztési projektek előkészítéséhez Magyarország 2013. évi központi költségvetéséből, összesen 300 millió forint biztosításának lehetőségét,

Felelős: Miniszterelnökséget vezető államtitkár
nemzetgazdasági miniszter
nemzeti fejlesztési miniszter
Határidő: 2013. október 20.

f) kiemelt kormányzati célként jelöli meg a táji adottságokhoz igazodó vízrendezéssel, tájhasználat-váltással, tájgazdálkodással kapcsolatos, a Közép-Tisza völgyön átívelő fejlesztéseket, valamint a rizs és a köles termesztésének a Tisza-tó térségi termőtájon történő újjászervezésével és újjáélesztésével az aktív-munkaerőpiaci integrációt erősítő programok indítása révén a térség integrált gazdaságfejlesztésének megteremtését,

g) felhívja a nemzetgazdasági minisztert, hogy – a vidékfejlesztési miniszter bevonásával – az f) alpontban meghatározott cél elérésére irányuló projekteknek a 2014–2020 közötti tervezési és programozási időszakban elérhető európai uniós forrásokból történő finanszírozhatóságát a releváns Operatív Programok tervezése során vegye figyelembe,
Felelős: nemzetgazdasági miniszter
vidékfejlesztési miniszter
Határidő: azonnal

h) felhívja a nemzetgazdasági minisztert, hogy – a Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal bevonásával – az Európai Unió 2014–2020 közötti tervezési és programozási időszakára való sikeres felkészülésért való felelőssége körében eljárva vizsgálja meg a kiemelt területileg integrált beruházás, mint újszerű területi integrációs eszköz alkalmazásának lehetőségét és annak módját, különös tekintettel a több alapból történő projektek finanszírozására és a Tisza-tó térségének fejlesztése körében történő alkalmazhatóságára.
Felelős: nemzetgazdasági miniszter
Határidő: 2013. október 30.

Orbán Viktor s. k.,
miniszterelnök

A Kormány 1702/2013. (X. 4.) Korm. határozata az ÉMOP-3.1.2/C-09-2f-2011-0001 azonosító számú („Dobó tér – Eger patak – Belvárosi térsor funkcióbővítő rehabilitációja” című) kiemelt projekt támogatási összeg növelésének jóváhagyásáról

A Kormány

1. jóváhagyja az 1. melléklet szerint az ÉMOP-3.1.2/C-09-2f-2011-0001 azonosító számú, a „Dobó tér – Eger patak – Belvárosi térsor funkcióbővítő rehabilitációja” című kiemelt projekt elszámolható közkiadásának legfeljebb 1 131 312 968 forinttal történő megnövelését,
2. hozzájárul ahhoz, hogy az 1. melléklet szerint a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség Regionális Fejlesztési Operatív Programok Irányító Hatósága a támogatási szerződést módosítsa.

Felelős: Miniszterelnökséget vezető államtitkár
Határidő: a támogathatóság feltételének teljesítését követően azonnal

Orbán Viktor s. k.,
miniszterelnök

1. melléklet az 1702/2013. (X. 4.) Korm. határozathoz

1.	Projekt azonosító száma	Projekt megnevezése	Támogatást igénylő neve	Projekt rövid bemutatása	Támogatási szerződésben jelenleg szereplő elszámolható összköltség (Ft)		Költségnövekmény elfogadásával a támogatási szerződés módosításában szerepeltethető elszámolható összköltség (Ft)		Költségnövekmény közkiadás alapon (Ft)		Támogathatóság feltételei
2.					Támogatás összege	Önerő összege	Támogatás összege	Önerő összege	Támogatás összege	Önerő összege	
3.	ÉMOP-3.1.2/C-09-2f-2011-0001	Dobó tér – Eger patak – Belvárosi térsor funkcióbővítő rehabilitációja	Eger Megyei Jogú Város Önkormányzata	A projekt keretében megújul Eger belvárosa. Több köztér is átalakul, többek között a város rendezvénytere, a Dobó tér is. Felújításra kerül a Minorita templom és az Irgalmasok Kápolnájának homlokzata. Megtörténik a Buttler ház környezetének rekonstrukciója, a Kis Zsinagóga kiállítótéri hasznosítása, valamint a Valide Sultana értékmegőrző felújítása. Egy híd és több utca megújulásán túl új gyalogos híd és kerékpárút létesül. A Városháza funkcionális bővítésére is sor kerül. Magántőke-bevonás keretében az önkormányzat konzorciumi partnere parkolóházat valósít meg.	3 067 433 139	1 026 927 831	3 994 922 988	1 230 750 950	927 489 849	203 823 119	Az építésre vonatkozó referenciaértékeket meghaladó fajlagos költségek elszámolása a megvalósítási helyszín Műemléki Jelentőségű Területként való nyilvántartására tekintettel elfogadható, amennyiben a vonatkozó tervezési felhívás és útmutatóban előírt „beruházások költségeire vonatkozó referenciaértékek”-et meghaladó tételek esetén részletes alátámasztás kerül bemutatásra. A költségek alátámasztásaként részletesen be kell mutatni a speciális műszaki megoldások, vagy indokoltan költségesebb anyagok beépítésének hatósági előírásait (pl. Heves Megyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatala, illetve egyéb hatóság), vagy a tulajdonos által kezdeményezett és a hatóság által szükségesnek elismert költségnövelő tevékenységeket.
4.	Összesen:				4 094 360 970		5 225 673 938		1 131 312 968		
5.	Ebből elszámolható közkiadás:				3 646 183 761		4 777 496 729		1 131 312 968		

A Magyar Közlönyt a Szerkesztőbizottság közreműködésével a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium szerkeszti.
A Szerkesztőbizottság elnöke: dr. Biró Marcell,
a szerkesztésért felelős: dr. Borókainé dr. Vajdovits Éva.
A szerkesztőség címe: Budapest V., Kossuth tér 2–4.
A Határozatok Tára hivatalos lap tartalma a Magyar Közlöny IX. részében jelenik meg.
A Magyar Közlöny hiteles tartalma elektronikus dokumentumként a http://www.magyarkozlony.hu honlapon érhető el.
A Magyar Közlöny oldalhű másolatát papíron kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó.
Felelős kiadó: Majláth Zsolt László ügyvezető.